

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SEHÎ BEY DÎVÂNÎ
(İNCELEME-METİN)

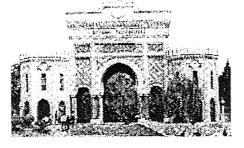
MÜSLÜM YILMAZ
2501080676

Tez Danışmanı:
Prof. Dr. KEMAL YAVUZ

İstanbul 2010

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Anabilim Dalında ders dönemindeki Eğitim - Öğretim Programını başarı ile tamamlayan 2501080676 numaralı MÜSLÜM YILMAZ'IN hazırladığı "SEHİ BEY DİVANI" konulu YÜKSEK LİSANS/ ~~DOKTORA TEZİ~~ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca 05.11.2010 CUMA günü saat: 13.30 de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin ...*Kabulü*...ne* OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF. DR. AZMİ BİLGİN	<i>Kabulü</i>	<i>[Signature]</i>
PROF. DR. KEMAL YAVUZ	<i>Karlıcılı</i>	<i>[Signature]</i>
PROF. DR. MUHAMMET NUR DOĞAN	<i>Kabulü</i>	<i>[Signature]</i>
PROF. DR. MUSTAFA ÇİÇEKLER	<i>Kabulü</i>	<i>[Signature]</i>
YRD. DOÇ. DR. CEMAL AKSU	<i>Kabulü</i>	<i>[Signature]</i>

ÖZET

Bu çalışmanın konusu XVI. yüzyıl şairlerinden olan Sehî Bey'in elde mevcut iki eserinden biri olan Divanı ve Divanı'nın incelenmesidir. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Sehî Bey'in hayatı, eserleri, üslubu hakkında bilgiler verilmiş, divanında ve tezkiresinde üstadım diye bahsettiği Necâtî Bey'le münasebetleri açıklanmış, iki şairin şiirlerinin karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Divanın ikinci bölümünde divan, içerik özellikleri açısından incelenmiştir. Bu bölümde metinden çıkan verilere göre dini öğeler, kişiler, edebi kavramlar, divanda işlenen en sık konular incelenmiştir. İncelemede kısmi olarak Mehmet Çavuşoğlu tarafından hazırlanan Necâtî Bey Divanı'nın örnek alınmıştır. Divanından hareketle hangi şairlerden etkilendiği edebi üslubu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Divanın son bölümünde Divanın günümüz alfabesine aktarılmıştır. Divandaki farsça kasideler, mülemmalar aslı yazılışları verilmiştir.

ABSTRACT

The subject of this study is the Dîvan of the XVI. century poet Sehî Bey, which is one of his two available works, and its analysis. The study consists of three sections:

In the first section information has been provided on the biography, works and style of Sehî Bey; his relationship with Necâtî Bey, about whom he talks as his master in his Dîvan and Tezkire, have been explained and the poetry of the two poets have been compared.

In the second section the Dîvan has been analysed in view of its contentual properties. Here, on the basis of the data acquired from the Dîvan, religious elements, persons, literary concepts and the subjects most frequently handled in the Dîvan have been reviewed. The review has been partly based on the example of Necâtî Bey Dîvânı, edited by Mehmet Çavuşoğlu. Taking his Dîvan as the pivotal point, the literary style and the influences of the poet have been attempted to determine.

In the final section the text of the Dîvan has been romanized. However, the qasides in Persian and the multi-lingual poems have been left intact in their original orthography.

ÖNSÖZ

Klasik şiirimiz 16. yüzyılda henüz daha doğuşunun ikinci asrında, artık etkisinde geliştiği iki milletin edebiyatına dahi yön verecek derecede olgun şairler yetiştirmiş, sonraki yüzyıllarda dahi tartışamayacak eserler ortaya koymuştur. Bu eserlerden başlıca olanlarından Anadolu sahasındaki ilk şuara tezkiresini kaleme alan Sehî Bey divan sahibi bir şairdir. Divanı'nı çalışma konusu seçtik.

Bu çalışmanın konusu XVI. yüzyıl şairlerinden olan Sehî Bey'in elde mevcut iki eserinden biri olan Divanı ve Divanı'nın incelenmesidir. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Sehî Bey'in hayatı, eserleri, üslubu hakkında bilgiler verilmiş, Necâtî Bey'le şiileriyle karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Divanın ikinci bölümünde, divan içerik özellikleri açısından incelenmiştir. Bu bölüm metinden çıkan verilere göre dini öğeler, kişiler, edebi kavramlar, divanda işlenen en sık konular ele alınmıştır. İncelemede kısmi olarak Mehmet Çavuşoğlu tarafından hazırlanan Necâtî Bey Divanı'nın Tahlili örnek alınmıştır.

Tezin son bölümü Divanı günümüz alfabesine aktarılmasıdır. Divandaki Farsça kasideler, mülemmalar aslı yazılışları verilmiştir.

Çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Marmara Belediyeler Birliği Turgut Cansever Yerel Yönetimler Kütüphanesi çalışanlarına, Marmara Belediyeler Birliği yöneticilerine çok teşekkür ederim. Çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım sayın Prof. Dr. Kemal Yavuz'a çok teşekkür ederim. Ayrıca bilgilerinden istifade ettiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan, Prof. Dr. Azmi Bilgin, Yard. Doç. Dr Cemal Aksu'ya da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	2
ABSTRACT.....	2
ÖNSÖZ.....	4
KISALTMALAR.....	9
I. BÖLÜM.....	10
1. SEHÎ BEY’İN HAYATI VE ESERLERİ.....	10
1.1. SEHÎ BEY’İN HAYATI.....	10
1.2. ESERLERİ:.....	15
1.2.1. HEŞT BEHİŞT.....	15
1.2.2. DİVAN.....	18
1.3. ÜSLUBU.....	40
1.4. SEHÎ BEY’İN ŞİİRLERİNİN NECATİ BEY’İN ŞİİRLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	42
II. BÖLÜM	
2- İÇERİK ÖZELLİKLERİ.....	68
2.1. DİN.....	68
2.1.1. Allâh.....	68
2.1.2. Melekler.....	69
2.1.3. Cebrâil:.....	70
2.1.4. Kur’ân-ı Kerîm.....	71
2.1.5. Sûreler:.....	73
2.1.6. Hadis.....	74
2.1.7. Peygamberler.....	75
2.1.7.1. Hz. Âdem.....	76
2.1.7.2. Hz. İbrahim (Halîl):.....	76
2.1.7.3. Hz. Yûsuf:.....	77
2.1.7.4. Hz. Ya’kûb:.....	78
2.1.7.5. Hz. Mûsâ:.....	78
2.1.7.6. Hz. Nuh:.....	79

2.1.7.7.Hz.Eyyub:.....	80
2.1.7.8.Hz.Süleyman:	80
2.1.7.9.Hz.İsa:	81
2.1.7.10.Hz. Muhammed:	82
2.1.8.Dört Halife	84
2.1.9.Diğer Dini Kişiler	86
2.1.9.1.Hz.Hasan:	86
2.1.9.2.Hz.Hüseyin:	86
2.1.9.3.Hızır:	87
2.1.9.4.Veyse'l-Karenî:	88
2.1.9.5.Meryem:	89
2.2. CEMİYET	90
2.2.1. Padişahlar	90
2.2.1.1.Gazneli Mahmud:	90
2.2.1.2.Bâyezid:	90
2.2.1.3.Kanuni Sultan Süleyman.....	91
2.2.2.Vezirler	91
2.2.2.1.Davud Paşa.....	91
2.2.2.2. Kasım Paşa	91
2.2.2.3. İbrahim Paşa	92
2.2.2.4.İskender Çelebi.....	93
2.2.3.Mutasavvıflar	94
2.2.3.1.Ahmed Şemseddin Marmaravî:.....	94
2.2.3.2. Mevlânâ:.....	95
2.2.4.1. Şairler:.....	96
2.2.4.2. Zati	96
2.2.4.3. Revânî	97
2.2.4.4. Visâlî	98
2.2.4.5. Sa'dî:	99
2.2.4.6. Nizâmî:.....	99
2.2.4.7. Kemâl.....	100
2.2.4.8. Hüsrev	100
2.2.4.9. Câmi	101

2.3. EDEBİ HİKAYE KAHRAMANLARI:	102
2.3.1 Leylî ve Mecnûn.....	102
2.3.2. Ferhad ile Şirin	103
2.3.3. Vâmık u ‘Azrâ	104
2.4. TARİHİ VE EFSANEVİ KİŞİLER.....	104
2.4.1.Hüsrev:.....	104
2.4.2.Rüstem:	105
2.4.3. Nûşîrevân:	105
2.4.4.İskender:.....	105
2.4.5.Ferîdun:	106
2.4.6.Kubad:.....	106
2.4.7.Cem/Cemşîd:.....	106
2.4.8.Efrasiyab:	107
2.4.9.Âsaf:.....	107
2.4.10.Calinus (Galenos):	108
2.4.11.Hatem-i Tay:.....	108
2.5. KAVİMLER.....	109
2.5.1.Türk, Türkmen:	109
2.5.2.Habeş:	109
2.5.3.Hindu:	109
2.6.YER ADLARI.....	109
2.6.1.Çîn:	109
2.6.2.Rûm.....	110
2.6.3.Hoten.....	111
2.6.4.Mısır	111
2.6.5.Hindistân	112
2.6.6.Yemen	112
2.7. DİVANDA BAŞLICA İŞLENEN KONULAR.....	110
2.7.1.Aşk.....	113
2.7.2. Kavuşma.....	114

2.7.3. Ayrılık	116
2.7.4. Şarap	116
2.7.5. Tabiat	118
2.7.6. Nevruz.....	118
2.7.7. Talihten, Zamandan Şikayet.....	119
2.7.8. Bayram.....	121

III.BÖLÜM

3. BÖLÜM.....	124
3.1 ÇEVİRİYAZI ALFABESİ.....	124
3.2 NÜSHA TASNİFİ	125
3.3.METİN.....	126
KAYNAKÇA.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
DİZİN	399
EKLER	402

KISALTMALAR

a.g.e.:Adı geçen eser

a.s : Aleyhisselam

c :Cilt

by. :Beyit

bkn.:Bakınız

DİA:Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Doç. : Doçent

Dr. : Doktor

H. :Hicrî

haz.:Hazırlayan

H.z.:Hazret-i

K :Kaside

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Mün: Múnacat

nr. :Numara

öl. :Ölümü

Rub: Rubai

s. :Sayfa

SBE:Sosyal Bilimler Enstitüsü

sy. :Sayı

thk.Tahkik eden

vb. :Ve benzeri

vs. : Vesaire

I. BÖLÜM

1. SEHÎ BEY'İN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. SEHÎ BEY'İN HAYATI

Türk şairi ve tezkire müellifi olan Sehî Bey Fatih Sultan Mehmed zamanında doğmuştur. Kaynaklarda asıl ismi ve kökeni hakkında bilgi bulunmamaktadır.¹

Sehî Bey'in 1538 de tezkiresini tamamlamış, 1546 yılında vefatında 80'li yaşlarda olduğuna göre 1470'li yıllarda Fatih Sultan Mehmed zamanında doğmuştur diyebiliriz. Divanında kendi yaşı hakkında kesin bir bilgi vermemektedir. Ancak şair Revânî'den bahsederken;

İninde baş kışmasun Revânî
Bile doğdı benüm ol yaştaşumdur
Leâtîf 4

aynı yaşta olduğunu söylemektedir. Revanî'den bahseden kaynaklarda Revânî'nin de doğum tarihinin belli olmadığını, yaklaşık 1475 yılında dünyaya gelmiş olabileceğini söylemektedir.²

Asıl ismi bilinmeyen Sehî, Aşık Çelebi'den bu yana hal tercümesinden bahseden kaynakların ittifakla kabul ettiklerine göre Edirneli'dir."³ Dönemin başlıca kaynaklarından Latîf⁴, Hasan Çelebi⁵ Sehî Bey'in doğum yerinden bahsetmedikleri gibi, Gelibolu'lu Âli⁶ ve Evliya Çelebi⁷ Sehî Bey'i "Abdullah oğludur" diye zikr etmiş, Sehî Bey'in aslını devşirme olarak göstermişlerdir. Zaten şair divanındaki bir dörtlükte kendini kul oğlu diye adlandırmaktadır.

Bir kul oğlu kılıyam ol beg efendümdür benüm
Bâğ-ı dilde şalınur serv-i bülendümdür benüm
Hâlûme bakup dimez bu derdmendür benüm

---

¹ Aşık Çelebi, Meşa'irü's-Şuara, Haz. Filiz Kılıç Gazi Üniversitesi SBS Fakültesi TDE Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı Doktora Tezi Ankara 1994 s. 550, Latîf, Tezkiretü's-Şuara, Haz. Rıdvan Canım, AKM Yayınları, Ankara 2000 s. 314, Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şuara, Haz. İbrahim Kutluk, TTK Yayınları, Ankara 1989 s. 493, Gelibolu'lu Ali, Kühü'l Ahbar, Haz. Mustafa İsen, AKM Yayınları, Ankara 1994 s. 179

² Tülin Yazıcı, Revânî Divânı'nın tahlili, Niğde Üniversitesi SBS Fakültesi TDE Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Niğde 2004 s.1

³ Rıdvan Canım, *Edirne Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995 s. 127

⁴ Latîf, a.g.e s. 314

⁵ Hasan Çelebi, a.g.e s. 493

⁶ Gelibolu'lu Ali, a.g.e s. 179

⁷ Evliya Çelebi, *Seyahatname*, Haz. Robert Dankoff, Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, YKY İstanbul 2006 s. 167

Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur
Mur. II

Tezkire müelliflerinin müstereken belirttikleri üzere, Sehî Bey, şair Necâtî Bey'in yanında yetişmiş ve ölümüne kadar üstad olarak benimsediği Necâtî Bey'in çevresinden ayrılmamıştır.

Bu konuda Ömer Faruk Akün şöyle demektedir;

“Kendisi ile Necâtî Bey arasındaki bu münasebetin nerede, hangi tarihte ve nasıl başladığına dair elde her hangi bir kayıt yoktur. Yalnız, bunun Necâtî'nin nişancı olarak maiyetinde bulunduğu II.Beyazıt'ın oğlu şehzade Mahmud'un Manisa valiliğine tayininden (914/1504) daha evvele ait olduğu kolayca söylenebilir. Çünkü, Sehî Bey'in orada kendisi ile beraber bulunduğu malumdur.”⁸

913 (1502) 'te şehzade Mahmud'un vefat etmesi üzerine Necâtî Bey gibi Sehî Bey de İstanbul'a dönmüştür. Sehî Bey, (914/1508) yılında Necâtî Bey'in vefatına kadar yanından ayrılmamış, Necâtî Bey'in vefatından sonrada Necâtî Bey için Şeyh Vefa tekkesi civarında bir mezar inşa ettirmiştir. Âşık Çelebi tezkiresinde Necâtî Bey'in kabrine Sehî'nin;

*Dīvānuñı Necâtî egerçi qaraladuñ
Umar mısın ki nāme-i 'amālūñ ağ ola
İllā meger ḥayr du'ādan unutmaya
Añılıcak onları anlar ki şağ ola*⁹

Necâtî Bey'in divanındaki bu rubaisini mezar taşına yazdırdığını söyleyese de¹⁰ Sehî Bey mezarın kitabesine üstadı için kendi düşürdüğü vefat tarihini yazdırmıştır. Bunu tezkiresinde şöyle ifade etmektedir; “*Mezarı Şeyh Vefā Tekyesi kurbındadır. Merkadini faḫîr binā etdim. Ve fevtine bu faḫîrden işbu târîḥ şâdır oldı ki, zikrolunır. Târîḥ-i Fevt-i Necâtî:*

*Naql-i Necâtî 'āleme târîḥ olmağın
Târîḥini Sehî dedi “Gitdi Necâtî Hây” 914*

⁸ Ömer Faruk Akün, “Sehî”, *İslam Ansiklopedesi* MEB Yayınları, İstanbul 1993 c. 10 s. 316

⁹ Necati Bey Divan, Haz. Ali Nihat Tarlan, Akçağ Yayınları 1994 Ankara s. 43

¹⁰ Aşık Çelebi a.g.e s. 451

Ve mezarı levhasına tarîh-i mezkurla kendi eş'arından bu beyti fakîr müsenna hatt ile yazdırdım:

*Bir seng-dil firâkına ölen Necâtî'nin
Billâh mermer ile yapasız mezarını”¹¹*

Sehî Bey'in tezkiresinde kendi söyledikleriyle çeliştiği için Âşık Çelebi'nin söyledikleri doğru değildir.

Evliya Çelebi Seyahatname'sinde Sehî Bey'in Necâtî Bey'e yakınlığının sebebini şu şekilde ifade eder; “ *Hatta Edirne’li Sehî Bey Necâtî Bey’in duhter-i pakize-ahterin alup Necâtî Bey’in intikalinden sonra Sehî Bey Evrak-ı Perişan-ı Necâtî ile Sehî namıyla bir divan tertip eylemiştir.*” ¹² diye bahsetsede dönemin kaynakları incelendiğinde de bu bilginin doğru olmadığı anlaşılmaktadır.

Sehî Bey, Necâtî Bey'in vefatından sonra Kanuni Sultan Süleyman 1513'te Manisa sancağına çıkınca Kanuni Sultan Süleyman'ın yanında divan katibi olarak ikinci defa Manisa'ya gitmiştir. Manisa ve Edirne de olmak üzere yedi yıl bu hizmetlerde bulunmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın 1520 yılında tahta çıkması üzerine Sehî Bey Kapıkulu Sipahi Bölüğüne tayin edilmiş, ardından Edirne’de küçük bir tevliyet verilerek İstanbul’dan” ayrılmıştır.¹³ Latifi Sehî Bey'in bu göreve isteyerek gittiğini söylese de¹⁴ Sehî Bey tezkiresinin önsözünde Kanuni'yi öven bir kasidesinde bunun aksini söylemektedir;

*Kul olana çoğ etdi şah himmet
N'ola etse Sehî'ye dahi şefkat
Olurken padişahın hizmetinde
Bulam derdüm saadet devletinde
Günahım n'oldu bilsem dirliğimde
Sürüldüm kapıdan ben pirliğimde
Ne var himmet etse yine sultan
Koca kul kapısında olsa derban*

---

¹¹ Günay Kut, Sehî Bey, *Heşt Behişt*, Harvard Üniversitesi 1978 USA s. 212-213

¹² Evliya Çelebi, a.g.e s. 175

¹³ Rıdvan Canım, “Sehî Bey” mad. *D.İ.A* İstanbul 2009 c. 36 s. 316

¹⁴ Latifi, a.g.e s. 314

Sehî Bey gözden düştüğünü tekrar eskisi gibi padişah'tan bir paye beklediğini ifade etmektedir.¹⁵

Sehî Bey'in bir dönem Mora'da bulunduğu divanındaki "Der medh-i Dāvūd Beg dāmād-ı Sultān Beyāzıd" başlıklı terakib-i bendden anlaşılmaktadır.

Sehî Bey, bu kaside de Davud Bey'den kendisini Mora'dan aldırmasını istemektedir. Davut Bey'in II.Beyazıd'ın damadı olduğunu düşünecek olursak, Sehî Bey'in saray erkânıyla yakın bir ilişkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Davud Bey'e yazdığı şiirde Mora'nın havasının, suyunun ne kadar kötü olduğunu hicve yakın bir üslupla anlatmaktadır.

Velî bir hikâyet 'aceb bir haber
İşid dil bulursa ecelden mecâl

Sefer ârzûsın idelden berü
Mora'nuñ havâsı beni itdi lâl

Göñül tobtolu od iki göz şuda
Diyeyim nitedür işit vaşf-ı hâl

Şuyı bed hevâsı çepel kendü şüm
Yöresi harâbe yatık pür-çalâl

Tokınsa hevâsına bir şîr tıfl
Bir ayda kocala ola kıddi dâl

İçerse kimesne bir içim şuyın
Verem bağlar içi olur kendü lâl
K.32/3-9

Elim al ki kıldum ayağda zelil
Nazar kııl ki oldum kapuñda ğubâr

Ko itsün işigün tavâfın Sehî
Ki envâr-ı luţfa çeker intizâr

Tapuñı mu'azzez işigün şerîf
Murâdıñ müyesser ide mîr-i kâr

Halâş it bu yerden yakîn da ki de var
Habîbiñ haqıyçün bizi bir ü bâr
K.32/44-47

---

¹⁵ Mustafa İsen, *Sehî Bey, Heşt Behişt (Sedeleştirilerek)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998 s. 11

Sehî Bey geri kalan ömrünün son otuz senesini İstanbuldan uzak geçirmiştir. Bir ara Ergene’de bazı mütevelliliklerde de bulunmuştur. Şair Refiki’nin 1532 de ölümü üzerine boşalan Edirne darü’l-hadis mütevelliliğine getirildiğini Başbakanlık Arşivi’ndeki bir tamirat defterindeki kayıttan anlaşılmaktadır. Arşivdeki kayıta Sehî Bey’in 1546 yılında darü’l-hadis mütevellisi olduğunu belirtilmektedir.¹⁶ Sehî Bey bu görevdeyken meşhur tezkiresi Heşt Behişt’i 1538 yılında tamamlayarak sefer dönüşünde Edirne’de konaklayan Kanuni Sultan Süleyman’a sunmuştur. Ancak Sehî Bey padişahı beklediği ilgiyi göremeden 1548 yılında Edirne’de vefat etmiştir.¹⁷

---

¹⁶ Rıdvan Canım, “Sehî Bey” mad. *D.İ.A* İstanbul 2009 c. 36 s. 316

¹⁷ Aşık Çelebi, a.g.e s. 550, Latifi, s. 314, Hasan Çelebi, a.g.e s. 493, Gelibolu’lu Ali, a.g.e s. 179 Rıdvan Canım, “Sehî Bey” a.g.e s. 316, Ömer Faruk Akün, a.g.e s.320

1. 2. ESERLERİ:

1.2.1 HEŞT BEHİŞT

Osmanlı Türkçesi'nde Tezkiretü's-şuara türü, Sehî Bey'in 945 (1538) yılında tamamladığı bu eserle başlar. Tezkire-i Sehî olarak da bilinen Heşt Behişt bir önsöz, her birine “*behişt*“ (cennet) adı verilen sekiz tabaka ile bir hatimeden meydana gelmiştir. Sehî'nin önsözünde bizzat belirttiği üzere eser Abdurrahman-ı Camî'nin sekiz ravzaya ayrılmış Baharistaristan, Devletşah'ın Tezkiretü's-şuara Ali Şîr Nevaî'nin sekiz “meclis”ten oluşan Mecalisü'n-nefais'inden örnek alınarak yazılmış ve sekiz tabakaya ayrılmıştır.¹⁸ “*Heşt Behişt*”in her tabakasının başında o tabaka için giriş mahiyetinde bir açıklama, sonunda da bir “tetimme” kısmı bulunmaktadır. Arap edebiyatındaki geleneğin bir devamı olan bu sistemde tabakalar Farsça sayılarla adlandırılmıştır.

Eserdeki sekiz tabakanın muhtevası şöyledir:

1.Tabaka Kanunî Sultan Süleyman'a ayrılmıştır.

2.Tabakada başlangıçtan Kanunî Sultan Süleyman'a gelinceye kadar şiir yazmış divan sahibi padişahlarla şehzadeler anlatılmıştır. Bunların toplam sayısı altıdır.

3.Tabakada vezir, kazasker, defterdar, nişancı ve sancak beyi gibi devlet ricali arasında şiir yazarlar yer alır. Bu tabakadaki şair sayısı, eserin bilinen on sekiz nüshasında yirmi altı ile yirmi sekiz arasında değişmektedir.

4.Tabaka ulema sınıfından olan şairlere ayrılmıştır. Ulemanın rütbesinin yüksek olması dolayısıyla bunların ayrı bir tabakada ele alınması gerektiğini söyleyen Sehî, bu hususta Hz. Peygamberin, “Ümmetimin uleması Benî İsrail'in peygamberleri gibidir” hadisine dayanır. Bu tabakadaki şair sayısı yazma nüshalarda on yedi ile on sekiz arasında değişmektedir.

5.Tabakada, Sehî'nin tezkiresini yazdığı sırada hayatta bulunmayan otuz üç şair anlatılmaktadır.

6.Tabaka tezkirenin en geniş bölümüdür. Sehî, bu tabakada yer alan ve çeşitli nüshalara göre sayıları elli altı ile altmış arasında değişen şairlerin bir kısmı ile

---

¹⁸M. İsen, *Sehî Bey, Heşt Behişt (Sedeleştirilerek)*, s. 37

bizzat görüşmüştür.

7.Tabakayı müellif çoğunu şahsen tanıdığı çağdaşlarına ayırmış, ayrıca “Zikrû’n-nisa” başlığı altında Zeyneb Hatun ve Mihrî Hatun adlı iki kadın şaire de yer vermiştir. Bu tabakadaki şair sayısı da nüshalarda otuz yedi ile otuz dokuz arasında değişmektedir.

8.Tabakayı adları yeni yeni duyulmaya başlayan, Sehî’nin kabiliyetli bulduğu “nevheves” genç şairler oluşturmaktadır. Bu kısımdaki şair sayısı nüshalara göre kırk üç ile kırk dokuz arasında değişir. Tabakalarda şairlerin sıralanmasında herhangi bir tertip gözetilmemiştir. Sehî Bey’i takip eden Latîfî’den itibaren ise tezkirelerin çoğunda şairlerin mahlasları esas alınarak alfabetik sıraya uyulmuştur.

“*Heşt Behişt*’te sırasıyla bir şairin Önce adı, babası tanınan bir kimse ise babasının adı, bazılarında kimin öğrencisi olduğu, varsa mensup bulunduğu tarikat, tahsili ve mesleği belirtildikten sonra kişiliği ve şiirleri üzerinde değerlendirmede bulunulur, bazen eserlerinin isimleri de verilir. Şairlerin doğum ve ölüm tarihleri kaydedilmeyip, sadece bir kısmının genç veya ihtiyar yaşta öldüğü belirtilmekle yetinilmiş, daha sonra her şairin şiirlerinden birkaç beyit örnek verilmiştir.

Sehî’nin şairler hakkında verdiği bilgiler genellikle kısa ve çok defa da eksiktir. Bazen bir sayfada dört beş şairin hayatına rastlamak mümkündür. Bu durum, daha ziyade sekizinci bölümde yer alan şairler için söz konusudur. Müellif döneminin bazı şairlerini tezkiresine almamış, buna karşılık özellikle çağdaşı olmayıp hakkında yaşlı kimselerden bilgi aldığı şairlere dair önemli bilgiler vermiştir. Tezkirede Fatih Sultan Mehmed, Ahmed Paşa, Mevlana Lutfî, Mevlana Melihî, Çağşurcu Şeyhî ve Afîtabî gibi bazı şairler hakkında latifelere de rastlanmaktadır.

Daha sonra yazılan tezkirelere göre oldukça sade bir üslupla ve kısa cümlelerle kaleme alınan eserde müellif şairlerin şahsiyetini ve sanat değerlerini ifade ederken belirli bir kelime kadrosu içinde kalmıştır. Bu tip kalıp kelimelerin (hoş-tab’ nazik kimse, hoş-tab’sühan-dan, rind, nazik, latif, çerb-zaban, zarif vb.) sayısı altmışı geçmez. Bunların şiirlerini nitelendirirken de (eş’arı hoş-ayende ve gazeliyyatı pesen dîdedir gibi) elli kadar genel geçer kelime kullanmıştır.

Mevcut kataloglara göre *Heşt Behişt*’in Türkiye’de ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde on sekiz nüshası vardır. Eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ndeki nüshasında (TY, nr. 2540) “Vahdeti maddesinde Vahdetî’nin *Heşt Behişt*’e “tabakatü’l-ebrar” (947/1540-41) diye tarih düşürmüş olması, Sehî’nin 945’te (1538) tamamladığını söylediği eserine sonradan ilaveler yapmış

olabileceğini düşündürmektedir. Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki yazma ise (Ayasofya, nr. 3544) saray nüshası olması dolayısıyla önemlidir. Başında mühürler ve bir manzume, ayrıca “odadan çıkma” kaydı bulunmaktadır. Büyük bir ihtimalle bu nüsha Lutfî Paşa vasıtasıyla padişaha iletilmek istenmiştir. Üzerindeki bir mühürden, kitabın daha sonra Kanunî'nin şehzadesi Mehmed'in eline geçmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Heşt Behişt, Ali Emîrî Efendi'nin istinsah ettiği nüsha (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, Tarih, nr. 768) esas alınarak Mehmed Şükrü tarafından Âsâr-ı Eslaftan Tezkire-i Sehî adıyla yayımlanmıştır. Tezkirenin Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki nüshasının (Ayasofya, nr. 3544) faksimilesi üzerinden tenkitli neşri, nüshalar arasındaki bağları ortaya koyan bir inceleme ile birlikte Günay Kut tarafından gerçekleştirilmiştir.¹⁹ Toplam şair sayısı 240'a ulaşan bu yayında matbu nüshadaki yanlışlıklar düzeltilmiş, sonuna da Arap harfli genel bir indeks eklenmiştir.”²⁰ Heşt Behişt'in bugünkü Türkçeye aktarılmış bir neşri de vardır.²¹ Ayrıca tezkirenin dil ve sentaksı üzerine bir yüksek lisans tezi de yapılmıştır.²²

Sehî Bey, en önemli eseri ona bu tezkire Anadolu sahasında yazılmış ilk tezkire olmasından dolayı çok önemli bir değer taşımaktadır.

Sehî Bey'in tezkiresi için Prof. Dr. Ömer Faruk Akün şu tesbitte bulunmuştur;

*“Şiirde bir mevki kazanamamasına mukabil, Sehî'nin namını zamanımıza kadar devam ettiren eseri, tezkiresi olmuştur. Tezkiresi Heşt Behişt adı ile kaleme aldığı bu şairler tezkiresi, kendisine Osmanlı Edebiyatı sahasında bu nevide ilk eseri yazmış müellif addolunmak payesi kazandırmıştır. Eser, bu nev'in en eski mahsülü olmak vasfını el'an muhafaza etmektedir. Ancak, Sehî'den evvel böyle bir eser yazılmamış olduğunu kat'iyetle iddia etmek de mümkün değildir.”*²³

---

¹⁹ Günay Kut, Sehî Bey, *Heşt Behişt*, Harvard Üniversitesi 1978 USA

²⁰ Günay Kut, “Heşt Behişt” Mad. *D.İ.A* İstanbul 1998 c. 17 s. 273

²¹ Mustafa İsen, *Sehî Bey, Heşt Behişt (Sedeleştirilerek)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998

²² Murat Kılıç, *Sehî tezkiresi üzerinde bir sentaks çalışması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, SBE (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş 1999

²³ Akün a.g.e s. 318

1.2.2. DİVAN

Sehî Bey'in bilinen diğer eseri divanıdır. Kütüphane kataloglarını taramamız sonucunda divanın bilinen tek nüshası olduğunu tespit ettik. Bu nüsha da Paris Bibliotheque Nationale, Mss Turcs Supplement, No: 360'ta kayıtlı eserdir. Divan ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi mikrofilm arşivi 3736 numarada kayıtlıdır. Divanı hazırlarken Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki bu mikrofilmden yararlanarak tezimizi hazırladık.

Divan üzerine Prof.Dr. Mehmet Çavuşoğlu'nun danışmanlığında iki adet lisans tezi yapılmıştır. Divanın 1a-56a varakları arasındaki kasideleri Hüseyin Hatipoğlu²⁴, 56a-152a varakları arasındaki gazelleri de Cemil Feyzi Göksu tarafından çalışılmıştır.²⁵

Yapılmış lisans tezlerinde metnin girişinde iki sayfalık önsöz ve Sehî Bey'in kısaca hayatından bahsedilmiştir. Yapılan çalışmalar divan metnini latin harflerine aktarmaktan ibaret olmuştur. Pek çok yer okunamadığı için boş bırakılmıştır.

Diğer bir çalışma da Hakan Yekbaş tarafından gerçekleştirilmiştir.²⁶ Tezimizin savunma sürecinde yayınlanan bu eseri ayrıntılı olarak incelemek pek mümkün olmadı. Genel olarak bu eser, divanın tek nüshası ve nazire mecmualarındaki şiirlerinde dahil edildiği bir çalışma olmuştur. Nazire mecmualarındaki şiirler divandaki şiirlerle aynıdır. Divanın haricinden yalnız bir kaside bir mecmuadan alınmıştır.²⁷ Hakan Yekbaş'ın hazırladığı bu çalışma Sehî Bey'in hayatı, eserleri ve edebi kişiliği, divanındaki nazım şekilleri ve divanın metninden müteşekkildir. Yayınlanan eser ciddi bir gayret içinde, titizlikle hazırlandığı görülmektedir. Ne yazık ki ara ara gözden kaçan hatalar olduğu görülmektedir. Özellikle divanın metninde okuma yanlışlıkları, imla hataları ve bazı beyitlerin okunmayıp atlandığı veya gözden kaçtığı görülmektedir. Bunlara örnekler verecek olursak;

---

²⁴ Hüseyin Hatipoğlu, Sehî Bey Divanı (1b-56a), İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Kürüsü Mezuniyet Tezi 1975

²⁵ Cemil Feyzi Göksu, Sehî Bey Divanı (56a-152a), İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Kürüsü Mezuniyet Tezi 1975

²⁶ Hakan Yekbaş, Sehî Bey Divanı, Kitabevi Yayınları 2010 İstanbul

²⁷ Mecmua-ı Kasâ'id-i Türkiyye, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 3418

Okuma yanlışları:

Divanın ilk bölümünde (4a) s. 76 “Muḥabbet-i siyāk olmuşdı” diye okunan kelime

بخط سیاق اولمشد، “muḥīṭ-siyāk olmuşdı” şeklinde okunması gerekirdi.

işāret ve iltifāt buyruldu s.77 kelimeyi

اشادت والیتات بویردت

işārāt ve iltifāt buyruldu şeklinde okunmalıdır.

Yekbaş K.2/26 Yüzüm karasını āhir yedi deñiz yumaz

Yüzüm karasını āhir yedi deñiz yuyamaz

یوزم قرانی اخیری دکر یویا مز

“Dilīr şaf-der-i zahīr-i ‘asker-i dīn

Ferīd-i milk-i şecā‘ at müfettiḥ-i Ḥayber

K.3/10

Beytin ilk mısrasındaki vezin bozukluğu Ḥayder kelimesinin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Beytin son kelimedeki imla hatası şu şekilde giderilmelidir.

دلیر صفدر حیدر ظہیر عسکر دین | فرید ملک شجاعت منغ خیر

“Diler şaf-der-i Ḥayder zahīr-i ‘asker-i dīn”

Ferīd-i milk-i şecā‘ at müfettiḥ-i Ḥayber

K.9/42 beyitte ilk mısrasının son kelimesi “olalı” değil “ola mı” şeklindedir.

Gel imdi mu‘tekif-i gūşe-i gülistān ol

Elūnde cān u dilūnde bu beyt ola mezkūr

K.20/24

اکلم جام و دلکلم بو بیت اوله مذکور | کل امدی معکف گوشه گلستان اول

İkinci mısradaki cān kelimesi cām olarak okunmalıdır.

Virdi zīnet lāleye gülgüne ile nev-bahār
Çekdi sürme nergisün yüzüne mişl-i hūr-ı ʿīn

K.30/9

İkinci mısradaki okuma yanlışlığı vardır. Şu şekilde okuması gerekmektedir.

Çekdi sürme nergisün yüzüne mişl-i hūr-ı ʿīn

Dōstum naķş-ı dehānuñda Süleymān mūhri var
Yaraşur laʿ lūne dirsem hātem-i güher-nigīn

K.30/21

İkinci mısranın son yerinin vezni bozuk vezini düzeltmek için şu şekilde okunmalıdır.

Dōstum naķş-ı dehānuñda Süleymān mūhri var
Yaraşur laʿ lūne dirsem hātem-i gevher-nigīn

Okunmayan Beyitler:

Ne yazık ki bazı beyitler divana konmamış veya gözden kaçırılmıştır. Bu beyitleri sırasıyla söyler;

Niteki mevsim-i gülde çemende her şeb u rūz
Eline sāğar-ı zer ala nergis-i maḥmūr

K.20/48

Sebz-i ḥaṭ kim laʿ l-i cān-baḥşundan olmışdur tırāş
Hızrdur olmuş meger ser-çeşme-i cāndan cūdā

G.3/4

Ger şehīd ide beni tīg-i cefā ile nigār
Al idūn seng-i mezārımı aķan ķanumdan

G.185/3

Cān virürken itlerūn dirildi geldi üstüme
Bir niçe kimesne üşdi tūt ki ķurbān üstine

G.233/6

Çīn seherden yüz sürüp ayağuna saçmağ için
Dāmenini tōldurur dūrlerle her aḥşām-ı gül

Bülbül-i şūrīdenün gönlini şayd itmek diler
Gülsitān-ı ḥüsn içinde kurdı yer yer dām-ı gül

G.150/4-5

Müellif bir beyti görmemiş diğerk gördüğü beyti şu şekilde yazmış;

Çīn seherden yüz sürüp ayağuna saçmağ için

Gülsitân-ı hüsn içinde kurdı yer yer dâm-ı gül

İmla Yanlışları:

K.1/18 Gönlümün kelimesini Gönlümün yazılmış

K.6/2 Varlık kelimesini Varlık yazılmış

K.7/12 hükmün kelimesini hükmün yazılmış

K.8/4 şokmuş kelimesini şokmuş yazılmış

K.8/10 ikinci mısra da ‘âm kelimesi âm yazılmış

K.9/33 çoğ kelimesi “çok” yazılmış

K.9/38 büryân kelimesi büryan yazılmış

K.9/47 beytin ilk mısrasında sancağ kelimesinde sañcağ diye yazılmış

K.10/18 beytin ikinci mısrasında hil‘ at kelimesini hil‘ at diye yazılmış

K.11/1 beytin ilk mısrası ilk kelimesini Sâki, Sâki diye yazılmış

K.11/21 Vâşıl kelimesini Vâsıl yazılmış

K.12/6 onda 13 kaside oluyor beytin okı kelimesini okı diye yazılmış

G.55/1 ilk mısradaki cerīde kelimesi yanlış okunmuş cedīde diye yazılmış

G.64/4 ilk mısra da şağın kelimesini şakın yazılmış

G.94/2 şultân kelimesini şulğan yazılmış

G.95/ kız kelimesini kız yazılmış

G.101/ 4 beyitte hılkatini kelimesini hil‘ atını yazılmış

G.124/2 ilk mısra da iye kelimesini eye yazılmış

G.147/3 ikinci mısra da kenâr kelimesi kinâr yazılmış

G.131/2 ikinci mısra da tağ kelimesini tağ

G.132/1 ilk kelime çüñ diye imlalamış çün

G.138/5 duḡā kelimesini duḡā imlalamış

Divan üzerine Prof.Dr. Günay Kut tarafından bir tanıtma makalesi de yazılmıştır.²⁸ Bu makalede divanın genel özelliklerinden bahsedilmiştir. Çalışmamızı hazırlarken mikrofilmden istifade ettiğimiz için, divanın dış yapısı alakalı özelliklerini Prof.Dr. Günay Kut'un verdiği bilgilerden aktarıyoruz.

a. Divan'ın dış yapısı:

“225x135 mm, 140x75 mm 153 yaprak. 13 satır. Nestalik yazı. Başlıklar kırmızı. 16. yüzyılda istinsah edilmiş. İstinsah tarihi ve müstensihi yok. Cildi deri.”²⁹

Prof.Dr. Günay Kut İstinsah tarihi 16. yüzyıl diye belirtmiş olsa da yazının özelliklerine baktığımızda daha geç bir dönem de 18. yüzyılda istinsah edilmiş gibi gözükmektedir.

Başlangıç: (1b) Her nefes zıkr-i Hakk'a sa'y eyle
Zıkr-i Hakk ile gönülünü egle

Son: (153b) Bu nâ-tüvân u bu süst ü za'îfî yâ Rabbi
‘İbâdetüne kavî kıl nemâza itme kühel

b. Divanın İçeri :

1. Dibace	1b-5a
2. Kasideler	5b-56b
3. Na'atlar	5b-9a
4. Medhiyeler	10b-56b
5. Gazeller:	60b-139b
6. Gazeliyat-ı Mevkufe:	142b-144b
7. Mukatta'at:	144b-147b
8. Tevarih	147b-148a
9. Mülemma	148a
10. Fi Hakkı pöst	148a (3 Beyit)
11. İstiftâ (isteme)	148b-149a

²⁸ Günay Kut, *Sehî Divan'ı*, Yazmalar Arasında, Simurg Yayınları 2006 İstanbul s. 199-216

²⁹ Günay Kut, a.g.e s. 199

12. Fi'l-letaif 149a-153b
13. Tarih-i katl-i İbrahim Paşa 153b
14. Hatime 153b(3 Beyit)

1. Dibace:

Dibacenin kısımları yer yer manzum ve mensur olarak kaleme alınmıştır.

Sehî Bey, divanın dibacesine **(1b)** Allah'ın ismini zikretmek gerektiğini, Hak ile der daim beraber olmanın böylece mümkün olduğunu söyleyerek başlamaktadır. **(2a)** İnsanın ne kadar yüce bir vasıfta yaratıldığını, Allah'ın iki cihanı insanla müşerref ve müzeyyen kıldığını dile getirir. Bu büyük nimet için şükür etmek gerektiğini, ne kadar da insan şükür etse de şükrünün eksik olacağı söyler. **(2b)** Alemlerin en büyük efendisi olarak, miracın muhattabı olan Hz. peygamber (a.s)'min alemlere rahmet olarak gönderildiğine değinir.

(3b) Necâtî Bey hakkında pek mühim bilgiler ihtiva etmektedir. Kendisine Necâtî Bey'in üstad olduğunu söylemektedir. Tezkiresindeki Necâtî Bey için yazdıklarını teyit eder³⁰ bir mahiyette, Necâtî Bey'in ne kadar büyük bir şair olduğunu, döneminde *Hüsrev-i Rum* diye anıldığını belirtir.

(4b) Sehî Bey divanını dönemin devlet adamı olan Kadıasker Muhyiddin Çelebi'nin isteği üzerine divanını tertip ettiğini, divanın dibacesinde şöyle dile getirmektedir;

“Tedvîn ve tezyî'n içün sultân-ı ‘ulemâ-i ehl-i yakîn nigeḥ-bân-ı füzalâ-ı memâlik-i dîn ve vâris-i seccâde-i şerî‘at sâlik-i mesâlik-i tarîḳat vâḳıf-ı **(4b)** ḥazâyin-i esrâr-ı ilahî kâşif-i daḳâyık-ı aḥbâr-ı nâ-mütenâhî mellâḥ-ı sefîne-i ‘ulûm-ı Rabbânî sebbâḥ-ı deryâ-yı me‘ârif-i Sübhânî râf‘i elviyye-i islâm dâf‘-i-i mezâlim-i enâm ḳâḏî‘ asker-i kâmkârî Muḥyiddîn Çelebi Efendi el-Fenâri

Meşnevi

Kapûsı mecma‘-ı ehl-i hünerdir
Eşiginde ulular ḥâk-ı derdür
Feleklerden yücedür ḳadri ḥaylî
Sa‘âdet bendesi himmet tıflı
Ḳamû faẓl ü kemâlâtıyla meşhûr
Nitekim dîni ü dünyâsı m‘amûr

³⁰ Günay Kut, Sehî Bey, *Heşt Behişt*, Harvard Üniversitesi 1978 USA s. 212-213

Olupdur devlet aña ‘ abd-ı kemter
Eben ‘ an-ced se‘ âdet aña çâker
‘ Aceb mî olsa her fenn içre bahhâş
Kime şan‘ at ise ‘ ilm aña mîrâş

Hzretlerinden bu sergeşte-i vâdî-i hayret ve esîr-i belâ-yı çâh-ı hasret bende-
i fakîr ve efgende-i haķirlerine işârât ve iltifât buyruldı ”

2. Kasideler

a. Naatlar

Divanında toplam 37 kaside bulunmaktadır. Bunlardan 4 Farsça, 33 Türkçedir. (5b) (10b) iki kaside naattır. Başlık olarak naat diye belirtilmese de naat olarak kaleme alınmıştır. “nübüvvet tahtınuñ şâhı, Resul-i Kibriyâ, hatm-i silk-i enbiyâ, hürşîd-i cihân” gibi sıfatlarla günahkar ümmetin şefaathçisi olarak peygamber (s.a.v) övmektedir.

b. “Der Na‘ t-ı Hzret-i ‘ Alî kerrema’llâhu veche” (6a) (8b): Hz. Ali için iki uzun naatta, Hz. Ali ” ‘ asker-i dîn, müfettiḥ-i Ḥayber, Hümâ-yı himmet, şah-ı velâyet, veliyyu’llâh” gibi sıfatlarla anılmaktadır. Hayberin fatihi olması, peygamberin sırrının taşıyıcı olmasından bahseder.

c. “Der Na‘ t-ı Akyazılı Baba” (8a): 7 beyitlik naatta evliyalar sultanı olarak Akyazılı Babayı adlandırmaktadır. Yaptığı hatalar için meded istemektedir. Sehî Bey pek çok yerde kendi için “derviş” sıfatını burada Akyazı Baba’yla anmıştır;

Şulṭân-ı evliyâsın eyâ kâşif-i rumûz
Dervîşüñi esirge dirîğ itme himmetüñ
K.5/6

d. “Der na‘ t-ı Hâcî Dede” (8b): 7 beyitlik bu kasidede Sehî Bey Hacı Baba’ya ilticada bulunmaktadır. Kendini bu fani dünyadan kurtarmasını dilemektedir.

Âlüfte-i dünyâ-yı denîdür Sehî kurtar
Luṭf it koma bu ḥâlle gel Hâcî Efendi
K.6/7

I. Mehdiyeler

1. Divandaki mehdiyeler naatlar bölümünden sonra dönemin padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ı (11a-13a) medih ederek başlamaktadır. Padişahın cömertliğinin ne yüce olduğunu Hatem-i Tay'a benzeterek anlatır.

Şehriyārā kim ola Ḥatem-i Ṭay sen var iken
Hāṣā-li' llāh ki saña beñzeye bir aç u gedā
K.9/43

Özellikle Kanuni Sultan Süleyman'ın lakabına da atıfta bulunur;

Ḥusrevā yir yüzini ḥayr ile tıtdı aduñ
‘Adl ile iki cihāñı nitekim şīr-i Ḥudā
K.9/52

Şair padişaha niyaz da bulunup kendi haline bir bakmasını ve kendisini başkaları ile bir tutmamasını ismektedir.

Midḥatūñde bu kadar kim dürr ü gevher şaçdum
Niçün olmayasın ḥālūme vāḳıf şāhā

Ne revādur beni ğayrılar ile bir göresin
Bülbül-i nağme-serā ile bir olmaz kırga
K.9/59-60

2. “Der Medḥ-i Kāsım Paşa” (13 b-14b): 30 beyitlik bu kaside de Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri Kasım Paşa'yı övmektedir. Sehî Bey Kanuni Sultan Süleyman'ı gücü, tahtı, kudretiyle Süleyman peygambere, veziri Kasım Paşa'yı da Süleyman peygamberin veziri Asaf'a benzetmektedir. Paşadan üzüntülerine çare bulmasını istemektedir.

Arz ider bende Sehî iy gül-i gülzâr-ı murād
Ḥüsn-i ḥaṭṭ ile yine ṭapuña şī' r-i ğarrā

Ağladupdur beni bu minnet-i eyyām meded
Âsitin-i keremün kanlu yaşım silse n'ola

Âşafā zāt-ı şerîfūñe yaraşur idesün
Ḥalka sen himmet ile luṭf ve saña ḥalk du' ā
K.10/27-30

3. “Der medh-i pâdişah-ı zıllu‘llah Şultân Süleymân Şâh vaşf ‘Iyd-ı mübârek” (14b-16a): 38 beyitlik bu kaside de Sehî Bey, padişaktan bir yakınlık, bir lutuf beklemekte olduğunu görüyoruz;

Yıkıldı dil ma‘muresin miñnetle bu gerdün-ı dñn
Aç himmet apusın göñlüm evin lu eyle yap

Bir naar ıl ben gedā k’olsa şāhum yaraşur
Sen Süleymân devletünde ben arınca kām-yāb

Umarın sen şehriyāriñ devletinde rūzgār
Dergehüñ ākerlerin ide amu devlet-me’āb

Her gice adr ü berāt u her günün nevrūz ola
İşbudur virdüm benüm vā‘llāhi ‘alem bi‘ş-şavāb³¹

K.11/31-33-38

4. “Der medh-i Pâdişāh-ı Zıllu‘llāh Süleyman Şāh vaşf-ı şeb” (16a-18b): 43 beyitlik bu kaside de Rodos kalesinin alınması vesilesiyle yazılmıştır.

Minnet Hūdāya kim yine Rodos hişārını
ahr ile fet eyleyüp itdññ amu yebāb

Devr-i Resūlden berü bir şāh itmedi
Bunuñ gibi azāyı meger kim Ebū-Turāb

Bu fet-i pür sūrūra zemān oynayup güler
Şādān alk-ı ‘ālem ü andān şey ü şāb

K.12/29-31

Sehî Bey yazdığı beyitlerde yine padişaktan bir meded beklediğini dile getirmiştir;

Vādi-i amda bir benem ancak enñ iden
Bezm-i elemde gel beni iñletme çün rebāb

Bir bendeyem ki meclis-i medhünde sen şehññ
İtdññ azel-serālīga cān ile irtikāb

K.12/32-33

---

³¹ Doğrusunu Allah bilir.

5. Der medh-i Hazret-i İbrāhim Paşa (18a-19a): 26 beyitlik kaside Sehî Bey padişahı istediklerini İbrahim Paşa'dan da istemektedir. Paşa'yı da padişah Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri olaması hasebiyle Asaf'a benzetmektedir.

Âşafâ mühr-i Süleymân sendedür devrân senün
Saña teşhîr oldı ins ü cinn ü cümle kâyinât

Şöyle tutdı hayr ile nâm-ı şerîfün 'âlemi
Saña beş vaktde du'â-yı hayr ider ehlü's-şalât

Gördi kim vaşfuñda nazmumdan güher dizer kalem
Barmağın ısırdı ağızın açdı hayretten devât

Gerçi çok yazıldı vaşfuñda senün inşâ u şi'r
Yazmadı medhüñde kimse buña beñzer münşe'ât

Sihr iderdi vaşfuñı yazmakda aklāmum benüm
Eyleseñ ben bendeñe geh geh gönülden iltifât

Çok zemāndur bilürem hıdmet yolında nâ-murād
Kendü yemin arturur dirler egerçi yörük at

Pay-māl itdi beni devrân eli Hızır ol yetüş
Zillet u miñnet u ğamından baña lutf it vir necât

Rahm idüb kanlu yaşıñ sil âsitân-ı lutf ile
Ağlamaktan oldı iki gözlerüm Nîl ü Fırat

K.13/16-23

6. Der medh-i Pâdişâh-ı Zıllu' llâh Sultân Süleymân Şâh-ı vaşf-ı tîğ (19a-21a): 51 beyitlik bu kaside de Sehî Bey padişahı övmektedir. Onun Rum ülkelerine de hâkim olduğunun zamanın Süleyman'ı, Hüsrev'i olduğunu söylemektedir;

Olsa n'ola cihānda Süleymân-nişañ kılıç
Buldı kudüm-i şâh ile baht-ı civân kılıç

Şâhib-kırân-ı Hüsrev-i rûy-ı zemîndür
Yüzden götürdi perdeyi oldı 'ayân kılıç

Çün taht-ı Rûma devlet ile geçdi şehriyâr
'Adl ile itdi 'âlemi emn ü emân kılıç

K.14/1-3

Yine kasidenin ara ara beyitlerinde padişahın kendisine bir himmet etmesini beklemektedir;

Sen pâdişâhı dün gice medh itmek istedün
Şi‘rüm redîfi oldu benüm nâgehân kılıç

Ayağa düşmüşem elümi al şefa‘ât it
Bir artuğ olsa şehlere itmez ziyân kılıç
K.14/45-47

7. “Der Medh-i Hâzret-i Sultân Bâyezîd vaşf-ı ‘ıydü’l-mübârek” (21a-21b): 15 beytlik bu kaside Beyazîd’in 1512 de vefat ettiğine göre, Sehî Bey’in muhtemelen ilk yazdığı şiirlerindendir. Şair padişahı “Ka‘be eşüğü, tabîb-i cân, gülşen-i hayât, Hâk-i derûn müferrih, Cân viren, Mesîhâ” gibi sıfatlarla anmaktadır. Padişahı hasta gönüllere, canlara şifa verici olduğunu söylemektedir;

Dil-hasteler bulurdı şifâ ey tabîb-i cân
Dil-teşneye irürse kapuñdan zülâl-i ‘ıyd
K.15/11

8. “Der Vaşf-ı Hâzret-i Sultân Süleymân Şah-ı Vaşf-ı Bahâr” (21b-23a): 40 beytlik bu kaside de Sehî Bey baharın gelişiyile tabiatın güzelliğinden Padişahı da överek bahsetmektedir.

Cennet çemenlerüne dönüpdür fezâ-yı bâğ
Gül yüzlülerle bâğ-ı behişt oldu her kenâr
K.16/4
Hâşşa ki devr-i ‘ahd-i Süleymân Şâh ola
Kim bād-ı hulkı ile bahâr eyler iftihâr
K.16/17

Kasidenin ilerleyen beyitlerinde Sehî Bey, padişaha yakarıшта bulunur. Kendisinin niçin padişah katında niçin ağılatıldığını sormaktadır.

İksîr-i himmetüñle işi ‘ayn-ı māl olur
Hâk-ı haķîre bir kez eger itseñ ‘itibâr

Başım irerse göklere gün gibi vechi vār
Kapuñda kuluñ olmağ ile buldum iştiḥâr

Nazmum cevâhirinden eyâ Husrev-i cihân
Dökdüm zemâne gūşına bir dürr-i şâhvâr

Her beytüm oldu vaşf-ı ruḥuñla gül-i behişt
Her bir sözüm cevahiri la‘l oldu âb-dâr

Dünya benzedi luṭfuñ ile güldi hâşş u cân
Ben devletünde n’içün olam böyle zâr u h’âr
K.16/33-37

9. “Der Medḥ-i Sulṭânü’l ‘Ulemâ Mevlânâ Muḥyiddin Çelebi Kâḏî‘ asker ol Fenâri” (21b-25a): 49 beyitlik kaside de divanını teşvikiyle tertip ettiği Muhyiddin Çelebi’yi övmektedir. Kasideyi genel olarak dikkatli bakıldığında dini ıstılahların kullanıldığını göze çarpmaktadır. Bu kasidenin sunulduğu Muhyiddin Çelebi’nin dindar bir kraterinin olduğu anlaşılmaktadır.

Bû hay u hûyî n’eylersin ḳānā‘at menzilin gözle
Ḳo dünyâ begligin terk it bilürsün şöhret âfetdür
K.17/9

Eger insân iseñ nefsüñ bil andan rabbiñi añla
Bilürseñ âdem olduḡuñ saña ulu sa‘âdetdür
K.17/12

Sehî iḳlîm-i faḳr olmak dilerseñ fânî fillâh ol
Şu sâlik kim özin fânî ider maḳbul-i ḥazretdür

Ferâḡat gencine geç zîkr-i fikr-i lâilâh ile
Ki illā‘llâh ile işbât itmek Ḥaḳḳı vaḥdetdür

Münevver eyle göñlüñ ḥânesini zîkr-i ḳalbî it
Oḳursañ Hâdî ismüni saña Ḥaḳdan hidâyetdür

Eger vaḥdet dilerseñ gel ḳanā‘at ḳuşesin gözle
İki ‘âlemde vaḥdet ister iseñ genc-i ‘uzletdür

Riyâzet ile ḳurtar kendü nefsüñi kesâfetdün
İçüñi ṭaşuñi pür-nûr iden âḫîr riyâzetdür
K.17/16-20

10. “Der Medḥ-i Ḥazreti İbrâhîm Paşa vaşfin bahâr u ‘urs” (26a-27b): 52 beyitlik bu kaside de İbrahim Paşa övülmüştür.

Tâc-ı dîn ü devlet İbrâhîm paşa kim bugün
Ṭoylayan ḥaḳḳ-ı cihânı luṭf ile iḥsânıdur

Oldur ol şadr-ı nişân-i şâhib-âşaf rây kim

‘İzz ü iķbāl eşıginde bende-i fermānıdur
K.17/42-43

11. “Der Medh-i Aħmed Paŗa vaŗf-ı bahār” (26a-27b): II.Beyazıd dönemi devlet erkanından olan Ahmed Paŗa için yazılan 49 beyitlik kaside de baharla beraber Ahmed Paŗa övülmüŗtür. Bu Sehî Bey’in ilk şiirlerinden olması muhtemeldir.

Vezîr-i ekrem ü a‘zam müşîr-i âşaf-rāy
Ki oldı emrüne tefvîz anuñ cemi‘-i umûr

Mu‘in-i dîn ü düvel Aħmet-i Ėazanfer-fer
Melek-nişān u memāliksitān u şadr-ı şudûr
K.18/33-34

12. “Der Medh-i Pādiŗāh-ı Zıllu‘ İlah-ı Sultān Süleymān Şah vaŗf-ı esb-i lâğ” (29b-31b): 50 beyitlik bu kaside Sehî Bey’in bugün Varia diye bilinen Yunanistan sınırları içersinde kalan Osmanlı döneminde ismi Kara Ferye olan kasabada başından geçen bir olayı anlatmıŗtır. Kendisinin atının öldüğünü bunun üzerine oranın halkının kendisine sattığı atın tasvirini yapar.

Didüm ki anlara ne kiŗisiz bu at nedûr
Biri didi ki uŗta bunuñdur saña şatar

Benimle söyleşürek atı baña şatdılar
İraķ dahı bilümediler anı çavdılar

Bir atdur ki döneli bu çarŗ-ı nîl-reng
Anuñ miŗāli görmedi bir bār-gîr-i Ėar

Üstine bindüğümce ne eşer ne yorĖalar
Binüp yürütmek istedüğümce yiri eşer

Ben kāmçu şaldığumca o kıyruk şalar yürür
Ben depdüğümce anı durmaz yiri deper

Gördükce at ile beni şehrûñ güzelleri
Hey hey cemāle baķ deyü ben taŗtalar kaķar
K.19/9-14

Son derece sade bir dille kaleme aldığı bu kaside hakkında Ėünay Kut yazmıŗ olduğu makalede bu kasideye şöyle değinir: “ *Şiir anlatım bakımından ilgi çekicidir.*

Hezelle karışık olarak kaleme alınan bu şiir Şeyhi'nin Har-name'sini hatırlattığı gibi Fuzuli'nin Şikâyet-name'sini de anımsatmaktadır.”³²

Kasidenin son beyitlerinde kendi atının Şeyyad Hamza'nın³³ atı ile kıyaslamaktadır.

Bir atdur ki Hamza-i Şeyyâd atına
Râzî olırdı görse benüm atımı eger

Bir ferz itdi beni piyâde evinde mât
Bir at ile meded iriş ey şâh-ı pür-hüner
K.19/47-48

Sehî Bey kendi sıkıntılı durumunu mizahi bir üslupla anlattıktan sonra diğer kasidelerinde olduğu gibi padişaha niyaz da bulunur;

Umar Sehî kapuñda ki baş vire baş ala
Bî-çâre n'eylesün atı yokdur aña yarar

Şâhâ revâ mıdır ki senüñ devletünde ben
Bu resme ata fâris olam eyleyem sefer
K.19/45-46

13. “Der Medh-i Pâdişâh-ı Zıllu‘llah-ı Sulţân Süleymân Şâh vaşf-ı ‘ıyd” (31b-33a): 37 beyitlik bu kaside de Sehî Bey kendin ve şiirini övmektedir.

Vaşf-ı hüsnüñle olan şi‘r-i hayâl engîzüm
Görse taḥsîn idüben okıya Selmân ü Kemâl
K.20/34

Yine padişaha kendisine yardım etmesini istemektedir.

Gözümün yaşına bak ḥâlüme rahm it kerem it
Ki demüşler ulular eylügen eyle şuya şal
K.20/33

14. “Der vaşf-ı gül ve medh-i İskender Çelebi-i defterdar ve şıfat-ı bahâr” (33a-35a): 47 beyitlik bu kaside Necâtî Bey’in de divanında da bulunan “gül” redifli şiirdir. Sehî Bey içinde bulunduğu halinden şikâyetini İskender Çelebi’ye şöyle söylemektedir;

³² Günay Kut, *Sehî Divan’ı*, Yazmalar Arasında, Simurg Yayınları 2006 İstanbul s. 204

³³ Şeyyad Hamza Bkn, Ömer Faruk Akün, “Şeyyâd”, İ.A MEB, XI, İstanbul, s. 493-497, Sadettin Buluç, “Şeyyad Hamza’nın Beş Manzumesi”, *TDED*, VII/1-2, İstanbul, s. 1-16, Dehri Dilçin, Şeyyad Hamza, *Yusuf u Züleyha*, TDK yayınları İstanbul 1946

Şöyle beñzer kim şikāyetdür felekden apuña
Aqlamakdan eyleyüpdür dīdesin hūn-bār gül

Sen Aristo ma‘ rifet devrinde oldum ben zelīl
Ehl-i ‘ irfān bezmidür olma olur mı havār gül

Al ele gönlin bu ben üftādenün lu eyle kim
Bülbül-i dil-asteye olsa olur am-ār gül

Yüz çevürme ben du‘ ā gūyuñdan iy ārām-ı cān
‘ Andelībinden bilürsin eylemez hod ‘ār gül

Baqladım bir naql-i zībā midatūñ bāında kim
Gülşen-i cennetdür anda şad hezārān var gül

Bu meşeldür ‘ārafe bir gül yiter dirler Sehī
Ehl-i diller bezmidür yitmez mi bu midār gül

K.21/39-44

15. “Der Med Hāzret-i Sulān Süleymān Şah ve sıfat-ı ‘ıyd” (35a-36b) 63 beyitlik bu kaside farsa olarak kaleme alınmıştır.

16. “Der Med-i Kāsım Paşa ve şıfat-ı engüşteri” (35a-38a): 40 beyitlik “hatem” redifli şiir Kasım Paşa’nın vezir olması üzerine yazılmıştır. Bu kaside de Sehī Bey’in ilk şiirlerinden olası muhtemeldir.

Oldur ol burc-i kerem hāzret-i Kāsım paşa
Mühri mihrinden olan bende-i akar-i hātem

K.24/18

Âşafā mühr-i Süleymān ola avcunda müdām
Şa elüñde ola tā haşr muarrer hātem

K.24/40

17. “Der Med-i Sulān Süleymān Şāh der şıfat-ı cām” (38a-40a): 47 beyitlik bir kasidedir. Sehī Bey kendisinin çok üzüldüğünü, padişahın eskisi gibi ona iltifat etmesini beklediğini söylemektedir.

Gözüm yaşı yeñilmedi ha durmadan aar
Buldı zemāne aşı ile inkisār cām

K.25/12

Bir bendeyem ki meclis-i medūn de eyledüm
Bir nice nev‘ a şan‘ at ile bī-umār cām

Redd itme ben  ulu u ki bir eski  ulunam
Eskimek ile  unki bulur i' tib r c m
K.25/44-45

Seh  Bey padişaha sunduğu tezkiresinin önsözünde aynı dileklerini tekrarladığını gözden d  t   n  tekrar eskisi gibi padi ahtan bir paye beklediğini ifade etmektedir.

Kul olana  o  etdi  ah himmet
N'ola etse Seh 'ye dahi  efkat
Olurken padişahın hizmetinde
Bulam derdüm saadet devletinde
Günahım n'oldu bilsem dirli imde
S r ld m kapıdan ben pirl  imde
Ne var himmet etse yine sultan
Koca kul kapısında olsa derban³⁴

18. “Der Sıfat-ı tehniye-ı  ud m-ı Sult n S leym n   h” (40a-41a): 33 beyit gördüm bir redifli kasidedir. Seh  Bey padi ahtan aynı isteklerini tekrarladığını g r lmektedir. Bu kasideyi ileriki ya larında kaleme aldığı beyitten anlaşılmaktadır.

Ol dur ol   zret-i S leym n   h
K'    n Ka' be-i  af  gördüm
K.26/6
Eski  ulu durur du' acı Seh 
Anı ben p r   b -nev  gördüm

Umaram dergeh  nden olmaya red
'Abd-i mu li  ki b -riy  gördüm
K.26/30-31

19. “Der vaşf-ı  ehz deg n ve  ıfat-ı  ıtne” (41b-43a) 43 beyittir. Bu kaside  ehzadelerin sünnet d   n  için kaleme alınmıştır.

Bah r-ı gülşen-i ömrin bu  ehz deler n
Kem le er g r il hi   z ne itme  ar n
K.27/43

20. “Der Med -i Tevki'  Mu ta    elebi” (43a-45a): 45 beyitli bu kaside ni  n rediflidir.

³⁴ Mustafa İsen, *Seh  Bey, He t Behişt (Sede  tirilerek)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998 s. 11

Ben şol Sehî degülmiyem ey serv k'eyledim
Kaşuñ kemānı oğlarına cān u ser nişān

Vaşf itmeye benüm gibi bir kimse medhîni
Menşur-ı şāha zemīn her bî-hüner nişān

Gerçi ki ehl-i fażl iken bu çok devrde
Yetmez iş bu baña muhtaşar nişān
K.28/37-39

21. “Der Medh-i Pādişāh-I Sulţān Süleymān Şāh ve şıfat-ı bahār” (45a-47a):
50 beyitlik bir kasidedir. Sehî Bey baharın gelişini cennete benzettiği bu kasidede padişahı da övmekten geri kalmamıştır. Padişahtan Kendisine bir himmet eylemesini istemiştir.

Şöyle tutdı hayr ile nām-ı şerīfün ‘ālemi
Heb du‘āyı hayr iderler tayyibin ü tāhirīn

Mişlūni devrān getürmez haşr dek devr eylese
Gelmeye zāt-ı şerīfün gibi idrāk-i metīn

Sen nice mümtāz isen eylükde vaşfuñ zemīnde
Bencileyin bir dahı yok şā‘ir-i sihr-āferīn

Ṭotalım kim bencileyin ola şā‘ir kani yā
Bir senūñ gibi fazilet-perver ü dāniş-güzīn

Himmetūñ altun ider toprağı luṭf it Ḥusrevā
Bir naẓar kıl bendeye kim olmışam ḥāk-i mehin

Şöyle nazm itdi Sehî senūñ cevāhir medhīñi
K’işüdüp taḥsīn ider nazmına serv-i rāstın

Nice kim her yıl cihānı zeyn ide faşl-ı rebī‘
Faşl-ı gülşen nice k’olursun firdevs-i berīn

Dilerem Ḥaḳdan ki zāt-ı pākūñe tā haşr dek
Ola ‘izzet-i hemīşin nuşret u devlet mu‘īn
K.29/43-50

22. “Medh-i Luṭfi Paşa der şıfat-ı serv” (47a-49a) 49 beyitlik bu kaside serv rediflidir. Paşadan bir yardım beklediğini dile getirir.

Bir tâze serv dikdi Sehî bâğ-ı vaşfa kim
Görmedi her giz ancılayın rûzgâr serv

‘Adlûñ eliyle irse eger aña terbiyet
Bâğ-ı zemânede ola bir yâdigâr serv

Ğoma ayakda ben ğulı luğf eyle âl elüm
Lâyık degül ğapuñda ola ğaksâr serv
K.30/43-45

23. “Der medğ-i Defterdâr Meğmed Beg ve şıfat-ı ħâme” (49a-50a): 22 beyittir. Kaside de Defterdar Mehmed Efendi’yi övmektedir.

Emîr-i defter ü kân-ı kerem Meğmed Beg
K’idindi luğf ü seğāsı elinde yer ħâme
K.31/3

24. “Der medğ-i Dāvūd Beg dāmād-ı Sulţân Beyāzıd” (50a-51a): 47 beyitlik bir terķib-i bendir.

Sehî Bey, Davud Bey’in kendisini Mora’dan aldırmasını istemektedir. Mora’nın havasının, suyunun ne kadar olduğunu hicivle karışık bir şekilde anlatmaktadır. Davud Paşa’nın 1498 yılında vefat ettiğine göre Sehî Bey bu kasideyi bu tarihten önce yazmış olmalıdır.

Velî bir ħikâyet ‘aceb bir ħaber
İşid dil bulursa ecelden mecâl

Sefer ârzûsın idelden berü
Mora’nuñ havāsı beni itdi lâl

Ğuşûsâ Ğorentyus hevāsı ile
Şarardı beñiz u bozardı mişâl

Göñül tobtolu od iki göz şuda
Diyeyim nitedür işit vaşf-ı ħâl

Şuyı bed hevāsı çepel kendü şüm
Yöresi ħarâbe yatık pür-ğalâl

Ğoğınsa hevāsına bir şîr tıfl
Bir ayda ğocala ola ğaddi dâl

İçerese kimesne bir içim şuyın

Verem bağlar içi olur kendü lâl
K.32/3-9
Elim al ki kaldum ayağda zelil
Nazar kıll ki oldum kapuñda ğubār

Ķo itsün işigün tavāfın Sehī
Ki envār-ı luṭfa çeker intizār

Ṭapuñı mu‘azzez işigün şerīf
Murādıñ müyesser ide mīr-i kār

Ḥalāş it bu yerden yaķın da ki de var
Habībiñ ḥaķıyçün bizi bir ü bār
K.32/44-47

25. “Der medḥ-i Ferhād Paşa ve şıfat-ı ‘urs” (52a-53a) 29 beyitlik terki-i bendir. Ferhad Paşa’nın evlenmesi üzerine yazılmıştır.

26. “Der Medḥ-i Sultān Süleymān Şāh” (53b-55a) 23 beyitlik Farsça kasidedir.

27. “Der Medḥ-i Pīrī Paşa” (55b-55a) 17 beyitlik Farsça kasidedir.

28. “Der Medḥ-i Pīrī Paşa” (55a-55b) 7 beyit Farsçadır.

29. “Kıta” (55b) Farsçadır.

30. “Münācāt” (56a) 4 beyittir.

31. Mev‘ize (56a) 5 beyittir. Son mısra eksiktir.

32. Der şıfat-ı ḥazan (56b) 5 beyitlik bir na-tamam kasidedir.

II. Gazeller:

Divandaki gazeller 60b varağından itibaren başlamaktadır. Kafiyeleler şu şekildedir:

Elif	60b-63b: 12 gazel
Be	63b-64b: 4 gazel
Te	65a-66b: 2 gazel
Şe:	66a-67a: 2 gazel
Cim	67a-67b: 3 gazel
H	68a-68b: 2 gazel

Ḥ	68b: 1 gazel
Dal	68b-70b: 8 gazel
Zel	70b: 1 gazel
Re	71a-84b: 52 gazel
Ze	84b-87a: 11 gazel
Sin	87a-88a: 3 gazel
Şin	88a-90a: 7 gazel
Şad	90a: 1 gazel
Ḍad	90a-90b: 1 gazel
Ṭı	90b: 1 gazel
Zı	91a-91b:2 gazel
‘Ayn	91b: 1 gazel
Ġayn	91b: 1 gazel
Fe	92a-92b: 2 gazel
Ḳaf	92b-94a: 6 gazel
Kef	94a-99a:17 gazel
Lam:	99a-102a: 11 gazel
Mim	102a-107a: 19 gazel
Nun	107a-112a: 20 gazel
Vav	112a-113b:5 gazel
He	113b-127b:52 gazel
Lam-elif	128a-128b: 3 gazel
Ye	128b-139b: 43 gazel

III. Murabbalar

- “Şol güzeller şahı kim ismi anuñ Maḥmūddur “(140b-141a) (7 bend)
- “Şimdi ḥüsn iklîmine sultân olan Ya‘ ḳūbdur” (141a-141b) (5 bend)
- “N’ideyin çâre nedür veh başayın bağruma taş” (142a)(5 bend)
- “Gülşen-i ḥüsn iĉer bir serv-i dil-ârâdur Velî” (142a) (7 bend)

IV. Gazeliyat-ı Mevkufe

(142b-143a): 4 adet üçer beyit vardır.

V. Rubaiyyât

143a-144b: 15 adet rubai vardır.

VI. Kıtalar

144b-147b) 16 adet kıta vardır.

VII. Tevarih

(147b-148a) 6 adet tarih vardır.

VIII. İSTİFTÂ

(148a-150b)

Bu şiirde Sehî Bey yapmış olduğu hatalardan pişman olduğunu belirtir.
Mevlana'dan derdine çare olmasını istemektedir.

Derdüme çâre eyle Mevlanâ
Eylerem hâzretünden istiftâ

IX. LETÂİF

(149a-150b) 12 tane. Bunlarda altısı dönemin şairleri için söylenmiştir.
Revani'nin yaşını sakladığını öğrenmekteyiz.

İninde baş kışmasun Revânî
Bile doğdı benüm ol yaştaşumdur

Şair Visali'nin şiirlerinde Necâtî Bey'i taklit ettiğini görmekteyiz.

Necâtî şî'riñe geh geh Vişâli ağranur amma
Meşeldür matakğa demden köpek ürer bu yeni aya
Necâtî şî'ri yüzine 'aceb müşkil niķâb açmış
Anı perdeyle fehm itmeye her bir si.i kabuklı

X. Matlalar

(151b-152a) 8 adet.

XI. Müfredat

(151a-152b) 14 adet

Zeyd hakkına hicivler (153a-153b)

Hatime

Bu ben şikeste vü haste vücudā leyl ü nehār
Nedür bu bunca hevā vü heves bu tül-i emel
İlāhi hırş u hevā mihrini gider dilden
Ayırma sevgüni benden irince vaqt-i ecel
Bu nā-tüvān u bu süst ü za‘ ifi yā Rabbī
‘İbādetüne kavī kıl nemāza itme kühel

Geniş bir divan sahibi olan Sehî Bey’in divanı hakkında Prof.Dr Ömer Faruk Akün’ün söyle demektedir; “Şiirde bir mevki kazanamamasına mukabil, Sehî’nin namını zamanımıza kadar devam ettiren eseri, tezkiresi olmuştur.”³⁵

---

³⁵ Akün a.g.e s. 318

1.3. ÜSLUBU

Sehî Bey dîvânında nazım biçimlerinden birçoğunu kullanmıştır. Dîvânı, kaside, gazel, murabba, tarih, beyit, kıt'a ve müfredlerden oluşmaktadır. Dîvânda yer alan kasidelerin dönemin devlet erkanına yazmıştır. Dîvânında na't , ıydiyye ve bunların yanında dini ıstılahlarını kullandığı şiirleri de bulunmaktadır. Dîvânda genel olarak gazeller geniş bir yer tutar.

Bir şairin üslubunu iyi bir şekilde tespit etmek için şairin, iç dünyası, yetiştiği ortamı hatta en önemlisi çevresinde yetiştiği şairleri tanımak gerekir. Çünkü şairde bir insan olarak çevresiyle sosyal ilişki içerisinde. Bu sosyal ilişki onun eserlerine de sirayet etmektedir.

Sehî Bey'in şiiri, üslubu hakkında Latifi; onun Necâtî Bey'i³⁶, Âşık Çelebi'de³⁷ eski zaman şarillerini taklit ettiğini söylemektedir.

Tarihsel olarakta Sehî Bey'den de bahseden bütün kaynaklar Sehî'nin Necâtî Bey'in yanında anmışlardır.³⁸ Sehî Bey de tezkiresindeki en uzun satırları Necâtî Bey'e ayırması üstadına ne kadar değer verdiğini göstermektedir.³⁹

Sehî Bey şiirlerinde üslub olarak dönemin en büyük şairlerinden olan Necâtî Bey'in etkisinde dîvânını oluşturmuştur. Sehî Bey dîvânını kaleme alırken şiir üslubunu (poetikasını) üstadı Necâtî Bey'i örnek alarak oluşturduğunu dîvânının dibacesinde şöyle beyan etmektedir;

‘aşk maḥfilinüñ şem‘-i cem‘-ārāsı ve muḥabbet gülîstânınuñ bülbül-i nağme-serāsı mālîk-i memālîk-i ma‘ānî ‘ārif-i ma‘ārif-i nükte-dānî üstād-i pîşîn ve pesendide-i müteḥayyizin üstādı ve mādde-i ḥayātı (3b) merḥûm mevlanā Necātî ḳuddise-sırrahu ebyāt-ı şîrîn-kelāmı ve eş‘ār-ı rengîn-nizāmı ile her diyār memlû ve eknâf-ı ‘ālem toptoludur ‘avām u ḥavāş arasında şöhret-i ḥāş bulup diyār-ı Rûm’da iştiḥār-ı eş‘ārı ma‘lûmdur bu eelden aña Ḥusrev-i Rûm dirler ol anda ve ol ezmānda ki şeref-i hizmet ü elṭaf muşāḥabetleri ile müşerref ü muğtenem iken murğ-ı dil-i nālân sevdā-yı zülf-i ḥübân ile şikeste-bāl vü cān-ı nā-tüvân elem-i ğubār-ı ḥaṭṭ-ı cānānla âşüfte-ḥāl olup ‘aşk meyḥānesi bādelerinden mest ü yaḳa çāk maḥabbet kâşānesi peymānelerinden mey-perest ü bî- bāk

Şi‘ir

³⁶ Latifi, a.g.e s. 315

³⁷ Âşık Çelebi, a.g.e, s. 550

³⁸ Âşık Çelebi, a.g.e s. 550, Latifi, s. 314, Hasan Çelebi, a.g.e s. 493, Gelibolu’lu Ali, a.g.e s. 179 Rıdvan Canım, “Sehî Bey” a.g.e s. 316, Ömer Faruk Akün, a.g.e s.320

³⁹ Heşt Behişt, a.g.e s. 144-147

Şafâ meyhanesiniñ mey-fürüşı
Belâ bezminde miñnet bâde-nüşı

Yetim-i bük‘a-i miñnet ve muķim-i tekve-i meşakķat rüsvâ-yı küçe-i harâbâtî
âşüfte-i elfâz-ı Necâtî aķķar-ı rehi dervîş Sehî dürer-i ğurer-i ebķâr-ı efķâr-ı tab‘-ı
zehhârdan şüret-i kitâbîde zuhûr bulan (4a) evşâf-ı selâtin-i ‘izâm ve ķaşâid-i
vüzerâ-i kirâm ve eşvâķ hevâ-yı gül-rüyân ve etvâķ-ı sevdâ-yı sünbül-büyânla şudûr
iden hayâlât-ı ğüftâr-ı ğüzîn emşâl-âmizi vü ma‘ânî-i eş‘âr-ı metin-i hayâl-engizi ki
mânend-i hâtır-ı ‘âşık-ı ğam-ġin-i perişân-evrâķ ve ķalb-i rüzġâr gibi muhîţ-siyâķ
olmuşdı ”⁴⁰

Sehî Bey’in şiirlerini Necâtî Bey’le karşılıklı okuduğumuzda Sehî’nin şiirleri
bir nevi üstadın şiirlerine nazireler niteliğindedir. Sehî’nin şiirlerinin okuyan Evliya
Çelebi Sehî Bey dîvân için; “*Hatta Edirne’li Sehî Bey Necâtî Bey’in duhter-i pakize-
ahterin alup Necâtî Bey’in intikalinden sonra Sehî Bey Evrak-ı Perişan-ı Necâtî ile
Sehî namıyla bir dîvân tertip eylemiştir.*”⁴¹ Bu iddaa tarihsel olarak doğru deġilse
de Sehî’nin şiirlerinde Necâtî Bey üslubu olduġu da kendini doğrulamaktadır. İki
dîvânı okuyunca şiirlerin birbirine üslub olarak çok benzer olduġu görölmektedir.

---

⁴⁰ Divan-ı Sehî 3b-4a

⁴¹ *Evliya Çelebi, Seyahatname*, Haz. Robert Dankoff, Yücel Daġlı, Seyit Ali Kahraman, YKY
İstanbul 2006 s. 175

1.4. SEHÎ BEY'İN ŞİİRLERİNİN NECATÎ BEY'İN ŞİİRLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Necâtî Bey, Türk edebiyatının önde gelen şairlerinden olup pekçok şairi etkilemiş, şiirlerine nazireler yazılmış ve bir ekol olarak tarzı takip edilmiştir. Necâtî Bey'den önce pek çok şair tarafında İslami ve tasavvufî düşünceler, aşk, rintlik, vb. konular şiirlerde işlenmiştir. Ancak Necâtî Bey yaratılışındaki şairlik dehası sayesinde şiirlerinde kendine has bir üslup kazandırmıştır. Özellikle şiirlerinde atasözleri, deyimler, halk tabirlerini bilindiği manada ve anlam zenginliği içerisinde başarıyla kullanmıştır.⁴²

Necâtî Bey de dönemin başlıca tezkirelerinin belirttiği gibi, edebiyat meclisinde üstad olmuş, meclisinde pek çok şair yetiştirmiştir.

“Üstadlık hali veya vasfı, tekirecilerin şairler üzerinde yapmış oldukları tanıtma ve değerlendirmelerde, hem değer takdiri, hem de şarinin, kendi devri içerisindeki yerinin, fonksiyonunun tespiti bakımından çok önemli bir yer tutar.

Böyle bir durumun tanıtım ve takdirinde, tezkirecilerde rastlayabileceğimiz en açık ve kesin ifade, şair için kullanılan bizzat “üstad” tabirine dayandırılır. Ancak, surf bu tabirle üstadlığı belirtilen şair miktar itibariyle çok sınırlıdır.”⁴³

Necâtî Bey'in yanında yetişen Sehî Bey de üstadı Necâtî Bey ve kendinden önceki dönemde yaşamış pek çok şairden etkilenmiştir. Biz sadece Necâtî Bey'in şiirlerinden ne kadar etkilendiğini incelemeye çalışacağız. İki şairin divanını genel bölümler halinde karşılatıldığında etkileşim görülmektedir.

Agah Sırrı Levend nazireler için şöyle der; *Nazirelerin, üstat sayılan şairlere gösterilen bir “cemile”dir.*⁴⁴ *Kıyaslama, kişilikler, eserler, ve edebiyatlar arasında yapılır...*

“Türk edebiyatında, her büyük şair, kendi çevresinde bir çok şairce taklit edilmiştir. Kendi de henüz kişiliğini bulmadan bir çıraklık dönemi geçirmiş, önce Türk edebiyatı, sonra da İran edebiyatında beğenip sevdiği şairlerin etkisi altında

---

⁴² Serper Acar, *Necati Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, Selçuk Üniversitesi, SBE (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Konya 2009

⁴³ Harun Tolasa, *16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ Yayınları s.255-256 Ankara 2002

⁴⁴ Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları Ankara 1998 s. 77

kalmıştır.”⁴⁵ Sehi Bey’den bahseden dönemin başlıca tezkireleri, Sehi Bey’i, Necâtî Bey’in çırağı olarak nitelendirmiş ve Necâtî Bey ve eski şairleri taklit ettiğini söylemişlerdir.⁴⁶

İki şairin divanında yola çıkarak belli karşılaştırmada bulununan bazı kaynaklar göz önüne alınarak⁴⁷ iki şairin şiirleri kıyaslanmıştır.

Dibace

a. Dini Unsurlar

Divan edebiyatını besleyen ana kaynaklardan birisi de hiç şüphe yok ki dinî ve tasavvufî unsurlardır. Bu unsurların da en başında dinî ve tasavvufî kaynakların teşekkülünün temeli olan kainatın yaratıcısı olan Allah gelmektedir. İki şair divanlarının dibacelerinde dini unsurlara yer vermişlerdir. İki şair de bu kavrama bakış açıları benzerlikler gösterir. Sehî Bey ve Necâtî Bey de divanına Allah’ın ismiyle başlamaktadır.

Sehî Bey divanının dibacesinde şu şekilde başlar;

Her nefes zıkr-i Hakk’a sa’y eyle
Zıkr-i Hakk ile gönlünü egle

Hakk ile ger hak olmağ isterseñ
Zıkr-i Hakk eyle sözümü esle

Bâkıyı gözle nağş-ı nigāra alınma gel
Sözümü esle sözüm işit aña ve’s-selam

Necâtî Bey divanına başlarken;

Gelinüz olalım geh u bî-gāh
Zākir-i lailahe illāh

Yār-ı bâkî gerekse leyl u nehār
Zıkr-i illallāh ile vaḥdete var

---

⁴⁵ Levend, a.g.e,s. 44

⁴⁶ Latifî, a.g.e s. 315, Aşık Çelebi, a.g.e, s. 550

⁴⁷ Hasibe Mazıoğlu, Fuzûlî-Hâfız, İş Bankası Yayınları İstanbul 1956, Üzeyir Aslan, Mu’idi’nin Necâtî’ye Nazireleri, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/2 Winter 2009 s.29-78 , Yavuz Bayram, *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ve Bir Uygulama*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı.16 s.69-93

Bu fāni cihān kimseye kalmaz bākī
Bākī ye düriş bākīye sözüm esle

İki divanın girişinde kullanılan şiir kadrosundaki kelimeler benzerlikler gösterdiği görülür.

Divan şiirinde temel kaynaklarından olan Hz. Peygamber ile ilgili kullanılan imajlardan birisi âlemlere rahmet olarak göndermiş olduğudur. Sehî Bey ve Necâtî Bey divanında bu tema ortak olarak işlenmiştir.

Yine bu dini unsurlardan olan mirac hadisesine Necâtî Bey de divanın ilk girişinde değinir;

aḥirü’z-zamān üfdādeleri budur ki âdemün ekmeli ve âlemüñ mâ-ḥaşalı
müsâfir-i leylet’ül-Esra ve Sidret’ül Müntehâ

Mesnevi

Ol gice kim didi mi‘râca Hâk
‘Arşa çıkıp Kürsiye başdı ayak

Yüzini na‘leynine sürdi kâmer
Var daḥı yüzinde tozından eşer

Ḳabza-i Kavseyne el urdı hemân
Oldı bu meydânda cihân-pehlevân

Neşir

Hezārân hezâr kilimât-ı kudsi-şi‘ar işār ve iş‘âr olunup ḥiṭâb-ı müsteṭâb el-‘ūd-
ı Aḥmed gūş-ı hūşına yetişüp

Ayet

*Vemā arselnake illâ rahmetellil ‘âlemîn*⁴⁸ armağanı ile rûy-i zemîni teşrîf u
tezyîñ eyledi

Yine ola diyü bir gice mi‘râc
Açar encüm gözin kuḥl-i şeb-i dâc

Felekde sa‘âdet yıldızı var
Ki yüzün görmege biñ biñ gözi var

---

⁴⁸ Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik. Enbiya Suresi 107

Sehî Bey de üstadı gibi benzer mısralarlar ayetlere atıflarda bulunmuştur. Sehî Bey de dibacesine insanın ne yüce bir şekilde yaratıldığını ayete de atıf yaparak belirtir. Sonra Necâtî Bey'in kullandığı yakın ifadelerle Hz. Peygamber (a.s.)'ın mirac muzicesine değinir;

aḥirü'z-zamâne şefâ' at için efḍal-i âdem ve ekmel-i 'âlem imâmü'l- kıbleteyn
hümâm-i *kābe kavseyn*⁴⁹ sāyir-i 'âlem-i melekût zāyir-i iḳlīm-i ceberrût ser-defteri
cerīde-i risālet şadr-nāme-i 'unvân-ı celālet zāyîçe-i taḳvīm-i enbiyā netīce-i ta' zīm-
i aşfiyā şāhibü'l-'ilm ve't-tāc rākib'ül-Burāk fī'l-mi' rāc

meşnevi

O gice oldı çün şeb-i mi' rāc
Giydi ḥulle urındı başına tāt

Cebra'îl irdi vü getürdi Burāk
Başdı üzengüye o demde ayak

Çıkdı 'arşı vü kürsi seyr itdi
Vardı çok baḥr-i vaḥdete yitdi

Bir nefesde niçe biñ oldu nefes
Bir nebî anda daḥı itmedi ses

Vaşl-ı yāre irüşdi buldu vuşul
Anda ḳat' itdi menzilini resul
(2b)

Sultānü'r-rüsul bürhānü's-sübül taḥt-nişīn-i minber-i lāilāhe illa'llāh
muḥammedü'r-resulallāh 'aleyhi efḍalü's-şalavāt ve ekmelü-'t taḥiyyāt *rahmeten*
*li'l-'ālemin*⁵⁰ virildi

İki şairin miraç hadisesine görüldüğü gibi aynı bakış açısı ile yaklaşmışlardır.

Necâtî Bey müşriklerin Kuran-ı Kerimin ayetlerinin muzicesini anlayamadıklarını söyler. Sihir ile mucizeyi ayıramadıkları için peygamber (a.s.)'a şairlik iftirasını isnad ettiklerini söylemektedir;

Ve kelām-ı mu' ciz-nizām-ı Ḳurān ile mesānid-i mu' ānidi ibtāl u fānī eylediler.
Ḳāsırlar siḥrden mucizeyi fark idemeyüp kelām-ı ḥaḳīḳī şî'r-i selīkī 'add olunup
vemā 'allemnehü-ş-şî'r āyetün nüzulüne ve kelām-ı manzūm raḳam-ı nefy ile
merḳūm olunmasına bā' iş oldular Hāşā ve hāşā ki

⁴⁹ Araları iki yay aralığı kadar veya daha da yakın oldu. Necm Suresi 9

⁵⁰ Biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik. Enbiya Suresi 107

Beyit

‘İzzet deñizinde gevher-i pāk
Levlāke lemā ḥalak’tül eflāk⁵¹

Neşir

Töhmēt-i şî‘iden mu‘arrā ve muberrādur. Nebîye şā‘irdür dimek muḥāldür.

Sehî Bey de Müşrikler Kuran’ın ayetlerine karşı hiçbir şey diyememiş olduğunu, bu yüce kelamı tebliğ eden peygamber (a.s)’a nasıl şairlik isnad ettiklerini söyler;

ḳurān-ı mu‘ciz-nişān nüzūlüne bāiş olup ol sebeden ḳāşırān-ı bî-idrāk ve mu’nidan-ı nā-pāk hazret-i server-i enbiyā vü mefḥar-i aşfiyāya ḥāşā şā‘irlik töhmetin isnād itdiler

b. Şiir Hakkındaki Düşünceleri

Sehî Bey şiirin ne kadar yüce bir nimet olduğunu, şairlik bir ilahi lutûf olduğundan bahseder. Şiiri dört kademe de sınıflandırır;

ma’lûmdur ki kelām-ı fuḫalā ve peyām-ı fuseḥā dört nev’ üzerinedür neşr ve secî‘ ve recez ve şî‘ir maḳām-ı rifa‘t ve ‘ulüvv-i menzilet şî‘ir bir derecededür ki...

sonrasında şiir anlayışını üstadı Necâtî Bey düşüncelerini iktibas ederek açıklar. Necâtî Bey’in ne kadar büyük bir şair olduğunu hatta ona Rum diyarının Hüsrev’i denilidiğini söyler;

‘aşḳ maḥfilinüñ şem‘-i cem‘-ārāsı ve muḥabbet gülistānının bülbul-i nağme-serāsı mālîk-i memālîk-i ma‘ānî ‘ārif-i ma‘ārif-i nükte-dānî üstād-i pīşîn ve pesendide-i mütēhayyizîn üstādı ve mādde-i ḥayātı (3b) merḥûm mevlanā Necâtî ḳuddise-sırrahu ebyāt-ı şîrîn-kelāmı ve eş‘ār-ı rengîn-nizāmı ile her diyār memlû ve eknāf-ı ‘ālem toptoludur ‘avām u ḥavāş arasında şöhret-i ḥāş bulup diyār-ı Rûm’da iştiḥār-ı eş‘ārı ma’lûmdur bu eelden aña Hüsrev-i Rûm dirler ol anda ve ol ezmānda ki şeref-i hizmet ü elṭaf muşāḥabetleri ile müşerref ü muğtenem iken murğ-ı dîl-i nālān sevdā-yı zülf-i ḥübān ile şikeste-bāl vü cān-ı nā-tüvān elem-i ğubār-ı ḥaṭṭ-ı

⁵¹ Yâ Muhammed sen olmasaydın sen, felekleri yaratmazdım” Aclûnî, *Keşfü’l-hafā*, II, 232

cānānla āşüfte-ḥāl olup ‘aşk meyhānesi bādelerinden mest ü yağa çāk maḥabbet
kāşānesi peymānelerinden mey-perest ü bî- bāk

Şi‘ir

Şafā meyhānesiniñ mey-fürüşü
Belā bezminde miḥnet bāde-nüşü

Yetim-i бүк‘a-i miḥnet ve muḳīm-i tekye-i meşakḳat rüsvā-yı küçe-i ḥarābātī
āşüfte-i elfāz-ı Necātī aḥḳar-ı rehi derviş Sehī dürrer-i ğurer-i ebkār-ı efkār-ı ṭab‘-ı
zeḥḥārdan şüret-i kitābīde zuhūr bulan (4a) evşāf-ı selāṭin-i ‘izām ve kaşāid-i
vüzerā-i kirām ve eşvāk hevā-yı gül-rüyān ve etvāk-ı sevdā-yı sünbül-büyānla şudūr
iden ḥayālāt-ı ğüftār-ı ğüzīn emşāl-āmizi vü ma‘ānī-i eş‘ār-ı metin-i ḥayāl-engizi ki
mānend-i ḥāṭır-ı ‘āşık-ı ğam-ġin-i perişān-evrāk ve ḳalb-i rüzgār gibi muḥiṭ-siyāk
olmuşdı

Necātî Bey de şiir hakkında düşüncesini kısa olarak attarır;

Ḥayāl-i faşih‘ül-kelām mişāl-i ‘anber-fām içinde ğüyā ki nisyān-ı fitne-encām
şerrin ‘aleyküm bi’s-şam nüktesin aındırdı ve şaḥīfe-i mücellā bile kitābe-i ğabrā
āyine-i çinī ve çehre-i zengī şüretin gösterdi. Bunlar taḥayyüldürür. toğrusı bu kim
ḥudāvendigār-ı dīndār ḥalīfe rüzigār ve ḥulāşā çarḥ-ı devvār...

c. Divan Oluşturma

Necātî Bey divanını dönemin önde gelen devlet adamı kadıasker Abdurrahman
Çelebi’nin teşvikiyle kaleme aldığını söyler;

Ḥudāvend-i kām-gār Ḳaḍı‘asker-i Ḥudāvendigār ‘Abdurrahmān Çelebi
büzürgvar...

Zāhir ü bāṭın ḳamu dārātını
Ma‘rifet u faẓl u kemālıtını

Birini vaşf eylese ḳalur hezār
‘Âciz olur ṭab‘-ı zeṭi’l-iḳtidār

Eşigidür merci‘-i ehl-i hüner
Bāḳī u pāyende ṭuta dād-ger

...luṭūflar zuhūra gelüp āyine-i ḳabülde şüret-i iltifāt müşāhade olunup ve bu
ma‘nī muḳtezasınca tertīb-i dīvāna terġīb mülāḥāza olundu.

Sehî Bey de divanı dönemin kadıaskeri Muhyiddin Çelebi'nin işaretini ve iltifatı üzerine divanını kaleme aldığını beyan etmektedir;

Tedvîn ü tezyî'n için sultân-ı 'ulemâ-i ehl-i yakîn nıgeh-bân-ı füzalâ-ı memâlik-i dîn vâriş-i seccâde-i şerî' at sâlik-i mesâlik-i tarîkat vâkıf-ı (4b) hazâyin-i esrâr-ı İlahî kâşif-i deķâyık-ı aḥbâr-ı nâ-mütenâhî mellâḥ-ı sefîne-i 'ulûm-ı Rabbânî sebbâḥ-ı deryâ-yı ma'ârif-i Sübhânî râfî'-i elviyye-i İslâm dâfî'-i-i meẓâlîm-i enâm kâḍî-' asker-i kâmkârî Muhyiddîn Çelebi Efendi el-Fenâri

Meşnevî

Kapûsı mecma'-ı ehl-i hünerdür
İşiginde ulular ḥâk-ı derdür
Feleklerden yücedür ḳadri ḥaylî
Sa'âdet bendesi himmet tûfeyli
Ḳamu fazl ü kemâlâtıyla meşhûr
Nitekim dîni ü dünyâsı ma'mûr
Olupdur devlet aña 'abd-ı kemter
Eben 'an-ced sa'âdet aña çâker
'Aceb mî olsa her fenn içre baḥḥâş
Kime şan'at ise 'ilm aña mîrâş

Ḥazretlerinden bu sergeşte-i vâdî-i ḥayret ve esîr-i belâ-yı çâh-ı ḥasret bende-i faḳîr ü efgende-i ḥaḳîrlerine işârât ve iltifât buyruldu

İki şairde divanlarını devlet adamlarının teşfiğiyle kaleme aldığını söylemektedir. Dikkat incelendiğinde görüldüğü gibi genel dibacede Sehî Bey, Necâtî Bey'in dibacesi ile benzer bir tasnifte bulunmuştur. Hatta dikkatli incelendiğinde ortak kelimelerin yer yer kullandığını görmektedir.

Necâtî Bey	Sehî Bey
Gelinüz olalım geh u bî-gâh Zâkir-i lailahe illâh	Her nefes zîkr-i Ḥaḳḳa sa'y eyle Zîkr-i Ḥaḳ ile gönlüni egle
Yâr-ı bâķî gerekse leyl u nehâr Zîkr-i illallâh ile vaḥdete var	Ḥaḳḳ ile ger ḥaḳ olmağ isterseñ Zîkr-i Ḥaḳḳ eyle sözümi esle
Bu fâni cihân kimseye kalmaz bâķî Bâķî ye düriş bâķîye sözüme esle	Bâķîyi gözle naḳş-ı nigâra alınma gel Sözümü esle sözüm işit aña ve's-selam

Miraç aḥirü'z-zamân üfdâdeleri budur ki âdemün ekmeli ve âlemün mâ-ḥaşalı müsâfir-i leylet'ül-Esra ve Sidret'ül Müntehâ Mesnevi Ol gice kim didi mi' rāca Ḥaḳ 'Arşa çıkıp Kürsiye başdı ayak Yüzini na' leynine sürdi kamer Var daḡı yüzinde tozından eṣer Ḳabza-i Kavseyne el urdı hemân Oldı bu meydānda cihān-pehlevān Neşir Hezārān hezār kilimāt-ı kudsi-şi' ar işār ve iş'ār olunup ḥiṭāb-ı müsteṭāb el-'ūd-ı Aḥmed gūş-ı hūşına yetişüp Ayet <i>Vemā arselnake illā raḥmetellil</i> 'ālemīn⁵² armağanı ile rūy-i zemīni teşrīf u tezyīn eyledi Yine ola diyü bir gice mi' rāc Açar encüm gözin kuḡl-i şeb-i dāc Felekde sa' âdet yıldızı var Ki yüzün görmege biñ biñ gözi var	Miraç aḥirü'z-zamāne şefā' at için efḍal-i âdem ve ekmel-i 'âlem imāmü'l- kıbleteyn hümām-i ḳābe kavseyn⁵³ sâyir-i 'âlem-i melekût zâyir-i iḳlīm-i ceberrût ser-defteri cerīde-i risālet şadr-nāme-i 'unvān-ı celālet zâyīçe-i taḳvīm-i enbiyā netīce-i ta'zīm-i aşfiyā şāhibü'l-'ilm ve't-tāc rākib'ül-Burāk fī'l- mi' rāc meşnevi O gice oldı çün şeb-i mi' rāc Giydi ḡulle urındı başına tāc Cebra'ıl irdi vü getürdi Burāk Başdı üzengüye o demde ayak Çıkdı 'arşı vü kürsi seyr itdi Vardı çok baḡr-i vaḡdete yitdi Bir nefesde niçe biñ oldu nefes Bir nebī anda daḡı itmedi ses Vaşl-ı yāre irüşdi buldu vuşul Anda ḳat' itdi menzilini resul (2b) Sultānü'r-rüsul bürhānü's-sübül taḡt-nişīn-i minber-i lāilāhe illa'llāh muḡammedü'r- resulallāh 'aleyhi efḍalü'ş-şalavāt ve ekmelü-'t taḡiyyāt <i>raḥmeten li'l-'ālemīn</i>⁵⁴ virildi
Müşriklerin Hz. peygamber (a.s)'a şairlik iftirasını isnad edilmesi Ve kelām-ı mu'ciz-nizām-ı Ḳurān ile mesānid-i mu'ānidi ibṭāl u fānī eylediler. Ḳāsırlar siḡrden mucizeyi fark idemeyüp kelām-ı ḡaḳīḳī şī'r-i selīki 'add olunup vemā 'allemnehü-	Müşriklerin Hz. peygamber (a.s)'a şairlik iftirasını isnad edilmesi ḳurān-ı mu'ciz-nişān nüzülüne bāiş olup ol sebeden ḳaşırān-ı bī- idrāk ve mu'nidan-ı nā-pāk hazret-i server-i enbiyā vü meḡḡar-i aşfiyāya

⁵² Biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik. Enbiya Suresi 107

⁵³ Araları iki yay aralığı kadar veya daha da yakın oldu. Necm Suresi 9

⁵⁴ Biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik. Enbiya Suresi 107

ş-şî'r âyetün nüzûlüne ve kelâm-ı manzûm raķam-ı nefy ile merķûm olunmasına bâ'îş oldular Hâşâ ve hâşâ ki Beyit ‘İzzet deñizinde gevher-i pāk Levlāke lemā ħalak’tül eflāk⁵⁵ Neşir Töhmet-i şî’iden mu‘arrā ve muberrādur. Nebîye şā‘irdür dimek muĥāldür.	ĥâşâ şā‘irlik töhmetin isnād itdiler
Şiir Hakkında Görüşleri Ĥayāl-i faşîĥ’ül-kelām mişāl-i ‘anber-fām içinde gūyā ki nisyān-ı fitne-encām şerrin ‘aleyküm bi’ş-şam nüktesin aındırdı ve şaĥîfe-i mücellā bile kitābe-i ġabrā āyîne-i ċinî ve ħehre-i zengî şüretin gösterdi. Bunlar taĥayyüldürür. toğrusı bu kim ĥudāvendigār-ı dīndār ĥalīfe rüzigār ve ĥulāşā ħarĥ-ı devvār...	Şiir Hakkında Görüşleri ma’lūmdur ki kelām-ı fużalā ve peyām-ı fuseĥā dört nev’ üzerinedür neşr ve secî‘ ve recez ve şî’ir maķām-ı rifa‘t ve ‘ulüvv-i menzilet şî’ir bir derecededür ki... ‘aşķ maĥfilinüñ şem‘-i cem‘-ārāsı ve muĥabbet ġulistānınuñ bülbül-i nağme-serāsı mālîk-i memālîk-i ma‘ānî ‘ārif-i ma‘ārif-i nükte-dānî üstād-i pîşin ve pesendide-i müteĥayyizîn üstādı ve mādde-i ĥayātı (3b) merĥûm mevlanā Necātî ħuddise-sırrahu ebyāt-ı şîrîn-kelāmı ve eş‘ār-ı rengîn-nizāmı ile her diyār memlû ve eknāf-ı ‘ālem toptoludur ‘avām u ĥavāş arasında şöhret-i ĥâş bulup diyār-ı Rûm’da iştiĥār-ı eş‘ārı ma’lūmdur bu eelden aña Ĥusrev-i Rûm dirler ol anda ve ol ezmānda ki şeref-i ĥizmet ü elĥaf muşāĥabetleri ile müşerref ü muğtenem iken murğ-ı dil-i nālān sevdā-yı zülf-i ĥübān ile şikeste-bāl vü cān-ı nā-tüvān elem-i ġubār-ı ĥatt-ı cānānla āşüfte-ĥāl olup ‘aşķ meyĥānesi bādelerinden mest ü yaķa

⁵⁵ Yâ Muhammed sen olmasaydın sen, felekleri yaratmazdım” Aclûnî, *Keşfü’l-hafā* , II, 232

	çāk maḥabbet kāṣānesi peymānelerinden mey-perest ü bī- bāk Şi‘ir Şafā meyḥanesiniñ mey-fürüşı Belā bezminde miḥnet bāde-nüşı Yetīm-i бүк‘a-i miḥnet ve muḳīm-i tekye-i meşakḳat rüsvā-yı kūçe-i ḥarābatī āşüfte-i elfāz-ı Necātī aḥḳar-ı rehi dervīş Sehī dürer-i ğurer- i ebkār-ı efkār-ı ṭab‘-ı zehḥārdan şüret-i kitābīde zuhūr bulan (4a) evşāf-ı selāṭin-i ‘izām ve ḳaşāid-i vüzerā-i kirām ve eşvāk hevā-yı gül- rüyān ve etvāk-ı sevdā-yı sünbül- büyānla şudūr iden ḥayālāt-ı güftār-ı güzīn emşāl-āmizi vü ma‘ānī-i eş‘ār-ı metīn-i ḥayāl-engizi ki mānend-i ḥātır-ı ‘āşık-ı ğam-ġin-i perişān- evrāk ve ḳalb-i rüzġār gibi muḥīṭ- siyāk olmuşdı
Divanını Kadıasker Abdurrahim Çelebi’nin teşviki ile tertip etmiştir. Ḥudāvend-i kām-ġār Ḳaḍı‘ asker-i Ḥudāvendigār ‘Abdurrahmān Çelebi büzürgvar... Zāhir ü bāṭın ḳamu dārātını Ma‘rifet u faẓl u kemālıtını Birini vaşf eylese ḳalır hezār ‘Âciz olur ṭab‘-ı zevi’l-iḳtidār Eşigidür merci‘-i ehl-i hüner Bāḳī u pāyende ṭuta dād-ger ...luṭūflar zuhūra gelüp āyīne-i ḳabūlde şüret-i iltifāt müşāhade olunup ve bu ma‘nī muḳtezasınca tertīb-i dīvāna terġīb mülāḥāza olundı.	Divanını Kadıasker Muhyiddin Çelebi’nin teşviki ile tertip etmiştir. Tedvīn ü tezyīn içün sulṭān-ı ‘ulemā- i ehl-i yakīn nigh-bān-ı füzalā-ı memālik-i dīn vāriş-i seccāde-i şeri‘at sālīk-i mesālik-i ṭarīḳat vāḳıf-ı (4b) ḥazāyin-i esrār-ı İlahī kāşif-i deḳāyık-ı aḥbār-ı nā-mütenāhi mellāḥ-ı sefīne-i ‘ulūm-ı Rabbānī sebbāḥ-ı deryā-yı ma‘ārif-i Sübhānī rāfi‘-i elviyye-i İslām dāfi‘-i-i mezālīm-i enām ḳaḍı‘-asker-i kāmḳārī Muḥyiddīn Çelebi Efendi el- Fenāri Meşnevi Kapūsı mecma‘-ı ehl-i hünerdür İşiginde ulular ḥāk-ı derdür Feleklerden yücedür ḳadri ḥaylī

	Sa‘ âdet bendesi himmet tûfeyli amu fazl ü kemâlâtıyla meşhûr Nitekim dîni ü dünyası ma‘ mûr Olupdur devlet aña ‘ abd-ı kemter Eben ‘ an-ced sa‘ âdet aña çâker ‘ Aceb mî olsa her fenn içre baĥĥâş Kime şan‘ at ise ‘ ilm aña mîrâş Ĥazretlerinden bu sergeşte-i vâdî-i ĥayret ve esîr-i belâ-yı çâh-ı ĥasret bende-i faķîr ü efgende-i ĥaķîrlerine işârât ve iltifât buyruldı

Kasideler

Necâtî Bey divanında bulunan 25 kaside, Sehî Bey divanında da bulunan 33 kaside dönemin önde gelen devlet adamlarına yazılmıştır. Bu kasidelerin ortak kafiye ve içerik olanları benzer olanları şu şekildedir;

Necâtî Bey divanına dönemin padişahı Fatih Sultan Mehmed’i övmeye bu beyitle başlar.

Bilse idi demüñ mürdelerin ettigin iĥyâ
 Cân vire idi ermek için bu deme ‘ İsâ
 K.1/1

Sehî Bey de dönemin veziri Kasım Paşa’yı övmeye aynı mazmunları farklı bir vezinde söyleyerek başlar.

Kûy-ı dilberden esüp cânib-i ‘ uşşâķa şabâ
 İtdi ‘ İsâ gibi cân mürdesin ol dem iĥyâ
 K. 10/ 1

İki kaside de Hz.İsa ve ölüleri diriltme mucizesi ortak bir mazmun olarak kullanılmıştır.

Necâtî Bey padişah II. Beyazıd’ı överken,

Bir dün ki kılmış idi cemâline âfitâb
 Müşĥîn gülâlesin gicenün ‘ anberîn niķâb

Sulţān-ı Rūm H̱usrev-i āfāk Beyāzīd
H̱ākān-ı rūzigār şeh-i ma‘ dilet-meāb
K.3/1-16

Sehî Bey de Kanuni Sultan Süleyman’ı överken aynı kafiyei kullanır ;

Bir dün ki şāh-ı H̱usrev ẖāver-i zafer-me’āb
Mağrib diyārı cānibine itdi ‘azm-i ẖ‘āb

Sulţān-ı şark u ğarb Süleymān Şāh kim
Dīn düşmenine tīĝı durur mālīkū’r-riqāb
K.12/1-15

İki kasidenin kafiye örgüsü aynıdır. İki kaside de padişahı Hüsrev’e benzetilmiştir.

Necâtî Bey Ali Paşa’yı överken,
Kaside-i ẖatem Der Vaşf-ı ‘Âlî Paşa

Ey vezāret eline rāst gelen zer ẖatem
Görmedi çeşm-i felek tapuña beñzer ẖatem

Neye derlerdi kim olmaz yalunuz taş dīvār
Fitne Ye’cūcına ey sedd-i Skender ẖatem
K. 19/1-3

Sehî Bey de aynı kafiye de Kasım Paşayı övdüğü kaside de , Necâtî Bey’in beyitlerindeki bazı mazmunlar ortak olarak işlenmiştir.

Der Medh-i Kāsım Paşa ve Şıfat-ı Engüşteri

Taht-ı zer üstine geçdi geyüben la‘ lin tāk
Fitne Ye’cūcınadır sedd-i Sikender ẖatem

İm bir itdi dehen-i yār ile beñzer ẖatem
K’eyledi ẖüsn ilini böyle müsehẖar ẖatem
K. 24/1-3

Sehî Bey Necâtî Bey’in bazen kelimeleri kafiyelerini değiştirerek şiirinde kullandığı görülmektedir. Kavramı başla bir kelime ile çevirerek kullanır. Mazmun ve düşünce olarak da birebir benzerdir.

Vasf-ı tîğ berâ-yı Sulţân Beyâzîd

Ey ceng-cûy ‘arbede sâz ü yegâne tîğ
Vey hışm ü kîn ü hiddet oduna zebâne tîğ
K. 11/ 1

Der Medh-i Pâdişâh-ı Zıllu‘ İlâh Sulţân Süleymân Şâh-ı Vaşf-ı Tîğ

Olsa n’ola cihânda Süleymân-nişân kılıç
Buldı kudûm-i şâh ile baht-ı civân kılıç
K. 14/1

Sehî Bey aynı vezinde yazdığı bu kaside de Farsça tîğ kelimesinin karşılığı olan Türkçesini kullanmıştır.

Necâtî Bey Sultan Mahmud’u övdüğü nişan redifli kasidesi, Sehî Bey divanında da Mustafa Çelebi için yazılmış aynı redifli kaside de Süleyman (a.s) yüzüğü mazmunu ortak olarak işlenmiştir.

Der Medh-i Sulţân Mahmûd

Ey ‘izzet ü sa‘âdet ile mu‘teber nişân
Vey nâm-ı Padişâh-ı cihâna maķar niân
Teşbîh olmasa idi Süleymân yüzüğüne
Halka musallaṭ olmaz idi bu kadar nişân
K.21/1-3

Der Medh-i Tevki‘î Muştafâ Çelebi

Ey hüsni ile serîr-i sa‘âdetde zer nişân
Vey milket-i cihâna Sikender-zafer nişân
Nakş-ı nigîni mühr-i Süleymân degül midür
İns u cinni itse müsteḥar nûr nişân
K.28/1-8

Necâtî Bey’in gül redifli kasidesi edebiyatımızda çok beğenilmiş, başka şairlerde aynı redifte kasideler yazmışlardır.⁵⁶ Sehî Bey de İskender Çelebi için yazdığı kaside de aynı redifi kullanmıştır.

---

⁵⁶ Abdulmuttalip İpek, *Klâsik Türk Şiirinde Gül Redifli Kasideler*, Fırat Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Elazığ 2007 s.1-160

Yılda bir kerre menār-ı şāhdan dīdār gül
Gösterir nite ki nūr-ı Aḥmed-i Muḥtar gül

Var iken yüzüñ güle meyl eylemez dil bülbülü
‘Ârife bir gül yeter lâzım degil tekrār gül

K.15/1-6

Der vaşf-ı gül ve medḥ-i İskender Çelebi-i defterdār ve şıfat-ı bahār

Nev-bahār irişdi gösterdi gelüp dīdār gül
Eyledi bezm-i çemende bülbüle izhār gül

Yüzüme bir kez güle bakmağla güldi goncalar
Güller açılmış begüm luṭf eyle gel tekrār gül

K.17/1-17

Necâtî Bey	Sehî Bey
Kaşıde-i der feth u zafer Sultân Muḥammed Bilse idi demüñ mürdelerin ettigin iḥyâ Cân vire idi ermek için bu deme ‘İsâ K.1/1	Der medḥ-i ḥazret-i Kāsım Paşa Kūy-ı dilberden esüp cānib-i ‘uşşāka şabâ İtdi ‘İsâ gibi cān mürdesin ol dem iḥyâ K.10/ 1
Der Medḥ-i Sultân Beyâzıd Bir dün ki kılmış idi cemāline âfitâb Müşğîn gülâlesin gicenün ‘anberîn niḳâb Sultân-ı Rûm Ḥusrev-i âfāk Beyâzîd Ḥâḳân-ı rûzigâr şeh-i ma‘ dilet-meâb K.3/1-16	Der Medḥ-i Pâdişāh-ı Zıllu‘llāh Sultân Süleymân Şāh ‘ıyd-i mübârek Bir dün ki şāh-ı Ḥusrev ḥāver-i zafer-me‘âb Mağrib diyârı cānibine itdi ‘azm-i ḥ‘âb Sultân-ı şarḳ u ğarb Süleymân Şāh kim Dīn düşmenine tîğî-durur mālîkü’r-riḳâb K.12/1-15
Kaşıde-i Ḥatem der-vaşf-ı ‘Ali Paşa Ey vezâret eline râst gelen zer ḥatem Görmedi çeşm-i felek tapuña beñzer ḥatem Neye derlerdi kim olmaz yalunuz taş dīvār Fitne Ye’cücına ey sedd-i Skender ḥatem K. 19/1-3	Der medḥ-i Kāsım Paşa ve şıfat-ı engüşteri İm bir itdi dehen-i yâr ile beñzer ḥatem K’eyledi ḥüsn ilini böyle müseḥḥar ḥatem Taht-ı zer üstine geçdi geyüben la‘lin tâc Fitne Ye’cücınadır sedd-i Sikender ḥâtem K. 24/1-3
Vaşf-ı tîğ berâ-yı şulṭan Beyâzıd Ey ceng-cūy ‘arbede sâz ü yegâne tîğ Vey ḥışm ü kīn ü ḥiddet oduna zebâne tîğ	Der Medḥ-i Pâdişāh-ı Zıllu‘llāh Sultân Süleymân Şāh-ı Vaşf-ı Tîğ Olsa n’ola cihānda Süleymân-niṣāñ kılıç Buldi ḳudūm-i şāh ile baht-ı civân kılıç

K. 11/ 1	K. 14/1
Der Medh-i Sultān Maḥmūd Ey ‘ izzet ü sa‘ âdet ile mu‘ teber nişān Vey nām-ı Padişāh-ı cihāna maḥar nişān Teşbīh olmasa idi Süleymān yüzüğine Halka musallaḥ olmaz idi bu kadar nişān K.21/1-3	Der Medh-i Tevki‘ī Muştafā Çelebi Ey ḥüsn ile serīr-i sa‘ âdetde zer nişān Vey milket-i cihāna Sikender-zafer nişān Nakş-ı nigīni mühr-i Süleymān degül midür İns u cinni itse müsteḥar nūr nişān K.28/1-8
Kaşıde-i Serv Der Medh-i Sultān Maḥmūd Sol bostanda kim bir gül-i zār serv Her ḥām-deste şaḥın zīnhār serv Serv ol durur ki ḥarfine kimdir ḫul olmayan Azādlıkla bulmuş ola iştiḥār serv K.22/1-4	Medh-i Luṭfi Paşa der şıfat-ı serv Şalınan gelse gülşene ol gül‘ izār serv Tırdığı yirde ḫurıya ḫala hezār serv Serv ol-durur ki ḫāmenine ḫonmaya ḡubār Gül gibi pāk dāmen ola iy nigār serv Ben bildüğüm nazaran güzel bī-bedel gerek Güzellik ile bulmuş ola iştiḥār serv K.30/1-3-5
Yılda bir kerre menār-ı şāhdan dīdār gül Gösterir nite ki nūr-ı Aḥmed-i Muḥtar gül Var iken yüzün güle meyl eylemez dil bülbülü ‘ Ârife bir gül yeter lâzım degil tekrār gül K.15/1-6	Der vaşf-ı gül ve medh-i İskender Çelebi-i defterdār ve şıfat-ı bahār Nev-bahār irişdi gösterdi gelüp dīdār gül Eyledi bezm-i çemende bülbüle izhār gül Yüzüme bir kez güle bakmaḡla güldi ḡoncalar Güller açılmış begüm luṭf eyle gel tekrār gül K.17/1-17
Hall ile levḫ-i zebercedde yazıldı bir dāl Hücce-i ‘ıyd-ı hümayūna ola şāhid-i ḥāl K.20/1 Âfitāb-ı felek-i salṭanat u ‘ izz ü şeref Kevkeb-i burc-ı ‘ adālet meh-i ḫurşid cemāl K.20/12 Görse bezmün şerefin utana Cemşid ü Ḳubād	Der Medh-i Padişāh-ı Zıllu‘ llāh Sultān Süleymān Şāh-ı şıfat-ı ‘ıyd Nūn ile ‘ ayna şebīh olduğu için oldu hilāl İntihā-yi ramazān evvel-i ‘ id-i şevvāl K.16/1 Gönül eyyām-ı tarab geldi ḫuşūşā Begümüz Şeh-i Cemşid-fer ola meh-i ḫurşid-cemāl K.16/14 Bezmine isne ḫācil ola gide Şāh Ḳubād

Bilse rezmün unudurdı özini Rüstem-i Zâl K.20/25	Rezmine binse meşâf idemeye Rüstem-i Zâl K.16/18
Vaşf-ı hüsnuñle olan şî'r-i hayâl-engizüm Görse taḥsîn idüben okıya Selmân ü Kemâl K.20/34	Selsebil-i suḥanüm böyle revân görür ise Aḳub agzı suyu taḥsin ide Selmân ü Kemâl K.16/40

Gazeller

Görüleceği üzere Sehî Bey dibace ve kasidelerde Necâtî Bey'in şiirlerine ne kadar benzer dizeler olduğu görülecektir. Bu birebir benzerlik gazellerde daha çok göze çarmaktadır.

İlk defa Necâtî Bey tarafından kullanılan kafiye ve redifler Sehî Bey tarafından da kullanılmıştır. Bunlardan ilk ki kıbleme redifli şiir Necâtî divanında göze çarpar. Bu kafiye de sonraki dönemin ünlü şairleri de nazireler yazmıştır.⁵⁷

Necâtî'nin gazeli şu şekildedir.

Eşiginden yüzüm dönerse dönsün bir yaña kıbleme
Ḳapuña doğru geldim ben senin a Ka'bem a kıbleme

⁵⁷ Tapuñdur Ka'be-i ulyâ-yı eshâb-ı safâ kıbleme
Ḳapuñdur Mescid-i Aksâ-yı erbâb-ı vefâ kıbleme

Harîm-i Beyt-i Ma'mûrundan a'lâ olmaya Ka'be
Degüldür şâh-ı Sidre kâmetün den müntehâ kıbleme

Hayâl-i hâl-i ruhsârın yog anun çünkü göñlinde
Ne başdı bagrına seng-i siyâhı Ka'be yâ kıbleme

Dil-i pür-iştîyâkı tek visâlün âdına ırgür

Eger kurbân dilerseñ yoluna canlar fidâ kıbleme

Eger kûy-ı habîbe secde kılmak câ'iz olmasa
Cihânda secde-gâh olmazdı kûy-ı Mustafâ kıbleme

Bilürsin yüz sürerler âsitân-ı Ka'beye ben de
İşigünge yüzüm sürsem n'ola a Ka'bem a kıbleme

Yüzün görüp n'ola vaslun temenna eylese Bâkî
Görinse Ka'be dirler müstecâb olur du'â kıbleme
Baki Divanı, Haz. Sabahattin Küçük TDK 1994 Ankara s. 306

Qoyup Ka‘be apun aa dil etmez ayrıya secde
Olupdur geri her yerde nam z etmez rev  ıbleml

Senin pamaın irdii yere ermez benüm baım
Qo b ri edeyim secde ır klardan saa ıbleml

 ki eme u iletmek gibidir Ka‘be ehrined
apunda bir kez aılsa yaımdan m -cer  ıbleml

‘ Aceb midir dolanırsa cem l n evresin zülfün
T v f-ı Ka‘be edermi iittik ejdeha ıbleml

Har m-i Ka‘be’nin ela af nın adı var ancak
Cem l n Ka‘besine ba nice veri af  ıbleml

ik yet eylemi diye yeter  ld r Nec ti’yi
Aa ettikler n sen de n’ola bir kez a a ıbleml

Nec t  Bey Gazel s. 306

1. T v f-ı Ka‘be-i köyün virür c n  af  ıbleml
Hab b m Merve aıy n i g nd r af  ıbleml
2. Gözüm c mi‘-i  sn nde nam z etmege ‘aıqlar
a n mihr bunı gözler olup ıble-n m  ıbleml
3. Yüzün görmege topraa yüz urup sende eyler dil
Teyemmüm itse c yizd r kii bulmasa m  ıbleml
4. Ölen Ka‘be vi l n evi ile berr-i minetde
Yunarsa  b-ı Zemzemle n’ola a Ka‘bem   ıbleml
5. Per-i t vusdan c r m  Beytu’ll h’da zülfün
Ya atlasdan aılmı z r m  bu misk-i s  ıbleml
6. Nig ra  met nden yüz ev rd m itmedüm secde
Dir g  sehv idüp itdüm nam zum  az  ıbleml
7. Yüzüm a ıbleden mihr b gibi dönsün iy ‘ mr m
Har m-i  sit n n ger degülse mula  ıbleml
8. Hev -y  serv-i add nle Sehi  ölse nam zına
Men r-ı  met nden eyle ‘u a  al  ıbleml

Divan şâirlerinin iyi bir gözlemci oldukları gördükleri tabiat olaylarını olduğu gibi birebir aktarmak yerine hüsn-i talillerde bulunarak yorumladıkları bilinen bir gerçektir. Birtakım tabiat olaylarının olduğu gibi aksettirilmesinin daha çok bir tarih kitabına yakışacağını bildiğinden Divan şâirleri, bunları kendi bakış açılarına göre yorumlayıp divanlarına aksettirmişlerdir. Necâtî Bey'in bu üslûpta tabiatı tasvirlerinde bulunduğu gazeli divanının seçgin gazellerindendir.

Mevsim-i nev-bahârı gözleyelüm
Gül-i ruhsâr-ı yârı gözleyelüm

Bize serv ü çenârdan ne biter
Varalım kıdd-i yârı gözleyelüm

Gül hayasızlık etse yüzleyelim
Sâkî-i gül-î izârı gözleyelüm

Şem'-var ortaya atılmayalım
Câm gibi kenârı gözleyelüm

Nice bir aldaya şumâra vere
Biz de rûz-i şumârı gözleyelüm

Gulğulü şişenin baş ağrısıdır
Sâğar-ı bî-humarı gözleyelüm

Düştü zevrak Necâtî baħr-ı ğama
Çâre ne rûzigârı gözleyelüm

Necâtî Bey divan gazel No: 372

Bu gazel Sehî Bey'in divanında nazire başlığı altında belirtilmesede birebir Necâtî Bey'e naziredir.

1. Nice bir sebze-zârı gözleyelüm
Naķş-ı hatt-ı nigârı gözleyelüm
2. Mihr ü mehden 'aceb bize ne toğar
Berü gel rûy-ı yârı gözleyelüm
3. Felekden düşdi gitdi engine

Niçe bir biz kenârı gözleyelüm

4. Mey içüp sâde-rû güzeller ile
Devr-i gülde bahârı gözleyelüm

5. Bâd-ı âhum o servi bir gün eger
Sehî biz rüzgârı gözleyelüm

G. 176

Divan edebiyatında o döneme kadar ilk defa kullanılan tabir ve redifleri kullanan Necâtî Bey, Bursanın kaplıcalarını anlattığı kapluca redifli şiiri tespit edebildiğimiz kadar ilk kapluca redifli şiirdir.

Cennete dönmiş durur el-kışşa yârân Kapluca
Ol perîler mecma^ç -ı ser-çeşme-i cân Kapluca

Ayağına varır ola biñ perî gün başına
Var ise bulmuş durur Mühr-i Süleymân Kapluca

Âyîne gibi perî-peyker semen-sîmaları
Hôş şafâlarla çeker bağına ^çuryân Kapluca

^çÂşık-ı didâr olup gördüğü maḥbûba aḳar
Germ olup gün gün yüzlülerle sürdü devrân Kapluca

Şükr kim saḳalluya cennette yer yoktur demez
Dopdoludur bâğ-ı Rıdvân gibi ḡilmân Kapluca

Kendini vakf eyleyüp yollar gözetmezdi müdâm
Ger Ḥalilullâh gibi sevmese mihmân Kapluca

Anadan doğma olur her kim gelirse ḳatuna
Bârekallâh ey bu gün her derde dermân Kapluca

Çünkü sen Bursada olduñ ^çâleme def^ç ül-melâl
Dâ^ç im âbâdan olasin şâd ü ḥandân Kapluca

Eski yeni saña ḥıdmet-gâr olamaz gerçi kim
Pîr ile pîr oldun oḡlan ile oḡlan Kapluca

Kâ^ç inât içinde Bursacık gibi bir dânesin
Dâm eder gerçi seni erbâb-ı ^çirfân Kapluca

Vuşlat-ı cānān ile řād et Necātī müfsili
Dahi müşküller senüñ şatında āsān şabluca

Gazel 473

Sehî Bey de üstadının kullandığı bu kaplıca redifli benzer bir şiir yazmıştır. Tam olarak bir nazire değildir. Çünkü iki şiirde kullanılan vezinler farklıdır. Bu şiir de Sehî Bey üstadı gibi Bursa'nın kaplıcasından hastalara nasıl şifa verdiğinden bahseder;

1. Germ olsa kıoyra kıoyına cānānı şabluca
Ölmelü ğasteye vire cān anı şabluca
2. Rām oldu cümle emrüne ins ü perī vü cin
Var ise buldı mühr-i Süleymānı şabluca
3. Başdan ayağa lutf u kerem ıssı şalbi řāf
Oldur el üzre tutduğı mihmānı şabluca
4. şan buse ile cān u dil azğına bal ezer
Şaçan ziyāfet eylese yārānı şabluca
5. Dönse 'aceb mi Būrsa güzellihte cennete
Bir yaña bāę u bāęçe bir yanı şabluca
6. Bıñarbaşı olalı hecründe gözlerüm
Ol māhun oldu çāh-ı zeneĥdānı şabluca
7. Aķ çağlan itdi yaşum olup Gök Dere gözüm
Olalı Būrsa ĥūbları seyrānı řabluca
8. Sürsin Emīr Efendi işigüne yüzini
Her kim dir ise saña Sehî şanı şabluca

Gazel 244

Divan edebiyatındaki serv-kamet-boy pek sık kullanılan benzetmelerdir. Boy elif harfine, kamet servinin dik duruşuna, bazende yarin cevriyle bükölüp dal harfine teşbih edilir. Bu mazmunlar edebiyatımızda şairler tarafında sık sık kullanılır. Necātî Bey bu mazmunları şiirlerinde kullanmıştır.

Hākīleriz biz özleriz ol serv-i kām̄eti
K'ehl-i k̄ub̄ūr cān gibi ister kıyām̄eti

Uymuş belālī gōñlüme derd ü firāk-ı dōst
Düşmüş ğaribūñ üstüne ölüm 'ālām̄eti

'Âh̄ir günümde 'ışkuñ ile eyleşem sefer
Vallāhi naqd-i cānı verirdim selām̄eti

Hākka budur ki kām̄etinin doğrusu durur
Yirde kıomaz şanevberi ol istikām̄eti

Eksikligin bilenler olur 'akıbet temām
Eriş durur t̄abībe kışiyi seķām̄eti

'Işk-ı mecāzī meclis-i mey gibidir hemān
Eksik degül şöñunda kışiye nedām̄eti

Kimdir Necātī der isen ey serv-i ser-ferāz
Bī-i'tidal kendüyi bilmez melām̄eti

Gazel 589

Seh̄i Bey üstadının bir gazelde kullandığı mazmunları yeni kafiyeler ekleyerek
iki gazelde kullanmıştır.

1. 'Arz eyledi müjeñ dile sen serv-kām̄eti
Getürdi bir ok atımı yir o kıyām̄eti
2. Mihrāba geçmesün kıatı ser-mestdür gözün
Kıblem revā degül ola mestün imām̄eti
3. Toğruluğ ile oldu çemen şahına re'is
Servi ayakda kıomadı gör istikām̄eti
4. Gitmedi ölmek ile gōñüldeñ h̄at-ı lebi
Bir çārede henüz dahı var cān 'ālām̄eti
5. Bir demde yan-durur yakar āhun yeri göki
Az şanma iy Seh̄i yūri sen bu kerām̄eti

268 (131b)

1. Şordum ھاۋ-ı lebin göricek ol kıyâmeti
Hışm itdi baňa sündi didi cân ‘alâmeti
2. Yumruğla urdı başuma ol serv-kaç gelüp
Getürdi bir çomağ atımı yir kıyâmeti
3. Cân virüp öldüğüm yoluňa toğrusı bu kim
Kimdür cihânda sevmeye sen serv-kâmeti
4. Ruhsâruñ üzre geldi ayak başdı hıızr-ı ھاۋ
Çıkmuş yürür şu üstine gör bu kerâmeti
5. ‘Uşşak içinde ‘ışk ile iy serv-i ser-firâz
Bir dahı yok Sehî gibi rüsvâ melâmeti

269 (131b)

Divan şiirinde aşkın bed-nam oluşu, sevgilinin cevri u cefasından dolayı çektiği çileyi anlatan en güzel gazellerden biri şüphesiz Necâtî Bey’in gayri redifli gazelidir. Bu gazel aşkın çektiği çileninin, yalnızlığının bir feryadıdır. Necâtî Bey’in en meşhur gazellerinden olan bu gazele başta Fuzuli olmak üzere pek çok şair nazire yazmıştır.

Deme kim yârda yok cevri ü cefâdan ğayrı
Ne dilerse bulunur mihr ü vefâdan ğayrı

Beni ağlan beni kim üstüme gelmez ölice
Bir avuç toprağ atar bād-ı şabâdan ğayrı

Elif-i kâmetün ile kaşuna râ diyeli
Gönlümü egleyemez kimse bu râdan ğayrı

ھاۋ u hâlin elemi yetmedi mi gönlüme kim
Çeke hecr âteşini bunca belâdan ğayrı

Ne ğaraž eyleye ‘uşşak vişâlün var iken
Ne murâd eyleye bîmâr devâdan ğayrı

Dûd-ı âhım ne ‘aceb göklere tutsa yüzünü
‘Âşıkun kimisi var ola Hudâdan ğayrı

Yüzine tutsa Necâtî ne ‘aceb haclet elin

Nesi var yüzü dest-i du‘âdan ğayrı

Gazel 599

257 (129a)

1. Yârda nesne mi var mihr ü vefâdan ğayrı
N’ideyin yok görünür baña cefâdan ğayrı
2. Ğuşşadan ‘âşık ölürse de n’ola kimsesi yok
Gül gibi gönlin açar bād-ı şabâdan ğayrı
3. Ne belâdur kađđ-i bālâsını yâruñ gözeden
Görseye zerrece mihrini belâdan ğayrı
4. Lām zülfiyle elif kâmeti ‘âşıklarına
İkide bir sözi yok vaşlına lâdan ğayrı
5. Nice çekmeye Sehî gözine izüñ tozunı
Gözine nesne görünmez bu cilâdan ğayrı

Gazel 258

Necâtî Bey’in üzre redifli şiiri

Hâlûñ var iken haţ nedür ol la’l-i ter üzre
Teşdîd ne lâzım ki koyalar şeker üzre

Ölümlisüyüz leblerüñüñ bize ne perhîz
Oruc mı tulalum begüm andan sefer üzre

Ey kaşı keman ğamzeler okın çekerek tut
Koma ki düşe bir birine bir ciger üzre

Göñlüme gözüme yaraduñ ey yüzi hurşîd
Şimden giru gel pâdişeh ol baħr u ber üzre

Yüzüme düşen göz yaşıdur şofî ne lâzım
Kim dâne-i tesbîh sayam şûr u şer üzre

Yüzüme başa bir birin eşk-i revānum
Bir nice yetîm üşe gelüb düşdi zer üzre

Söz Yūsufını müşg ile tartardı Necâtî

Kıymet koda sarrâf-ı cihân bu güher üzre
G.479

Sehî Bey'in naziresi

Mefûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Feûlün

1. Haţţ-ı siyehün la' l-i güher-bâr ter üzre
Dendâne-i şîn ola mı şehd ü şekker üzre
2. Sînemde gamun dâğı aya kaşı kemānum
Şan âyînelerdür ki konulmuş siper üzre
3. Nakş-ı kef-i pâyuñ şakınup bād-ı şabādan
Ferş eyledüm ey dōst yüzüm reh-güzer üzre
4. 'Anber kaşuñ üstinde gören hâlünü eydür
Nûn noktası yazdı yed-i kudret nazâr üzre
5. Hâl-i ruhunuñ resmi begüm gönlüm içinde
Bir zâğ durur kondı şanasun ciger üzre
6. Dür dişüni bir vech ile vaşf itdi Sehî kim
Şarrâf-ı cihân nokta kımaz bu güher üzre

G.229

“Klasik edebiyatta hangi divanının sayfaları çevrilirse çevrilsin içinde aşkın olmadığı bir divandan bahsedilmesinin mümkün olmadığı âşikardır. Divan şâirleri aşk, hubb, mahbûb, muhabbet ve bu kelimelerin müştakları etrafında binlerce hayal, düşünüş ve imaj geliştirmişlerdir.”⁵⁸

Necâtî Bey divanındaki aşğın halini anlatan bu gazel yer yer Fuzuli'nin

Benüm tek hiç kim zar u perişân olmasun yâ rab
Esîr-i derd-i aşk dâğ-i hicrân olmasun yâ rab

matlı gazelini de hatırlatmaktadır.

Necâtî Bey'in gazeli;

---

⁵⁸ Bilal Alpaydın, *Refî Kālâyi Divanı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi SBE (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi 2008 İstanbul

Nigārā la‘l-i nābından dil-āzār olmasun kimse
Yazuḡdur kendi cānından o bīzār olmasun kimse

Hevā-yı dār eden gelsün dedikce cān atar gönölüm
Hey ol zölfi-i dil-āvīze hevā-dār olmasun kimse

Kenār-ı baħr-ı ekşümde od eder her gice āhım
Esīr olup belālarda giriftār olmasun kimse

Şunulmaz mest-i lā-ya‘ķıl olana bāde ey yārān
Ecel cāmı ere nā-gāh hūş-yār olmasun kimse

Bulutlar yağar açılır giceler şubħ-gāh olur
ara baħtım gibi dā‘īm siyeh-ķār olmasun kimse

Cihān-ı ħasret-ābāda yetiştım ‘ışķa sataşdım
Dimen ey dōstlar ġurbette bīmār olmasun kimse

Uyuyanlar görür düşde bu ben bī-çāre maħrūmem
İlāhi it gibi her gice bīdār olmasun kimse

Gice zölfinden inlerdim Necātī’dır didiler hep
Benüm gibi perīşān u dil-ifgār olmasun kimse
Gazel 538

Necātī bey divanında Sehī Bey divanındaki gazel olarak Sehī bey’in son naziresidir.

1. Virüp dil dām-ı zölfine dil-efķār olmasun kimse
ara zölfi gibi yāruñ siyeh-ķār olmasun kimse
2. Hevāyī gönölüme düşdi hevā-yı serv-i bālāsı
Hey ol serv hevā-baħşa hevā-dār olmasun kimse
3. Ĥalāş umdukça zölfinden dolaşdım kurtuluşum yok
Esīr-i derd-i ‘ışķ olup giriftār olmasun kimse
4. Virüp cān nağdın ol māha gönöl gel müşterilenme
Metā‘-ı mihr-i dildāra ħarīdār olmasun kimse
5. Bisāt-ı şeş-cihetde zār olup cān nağdın üterdüm

İlâhî şeşder-i ğamda düşüp zâr olmasun kimse

6. Gözüñ hışmıyla zülfünde tutuldum nâ-tüvân oldum
Yatup ğurbet bucağlarında bîmâr olmasun kimse

7. Beni ğurbet bucağında unuttı aîmadı yârum
Sehî bigi cihân içinde bî-yâr olmasun kimse
Gazel 251

Gazellerde de görüleceği gibi Sehî Bey üstadı Necâtî Bey'e bir çok nazireler yazmıştır. Divanında bu şiirleri nazire başlığı altında belirtmesede, şiirleri okuduğumuzda bunu görmekteyiz.

Bazende bire bir beyitleri Necâtî Bey'in beyitlerinden aldığı gibi sadece bir kaç kelimeyi değiştirdiği görülür.

Necâtî Bey
Ġabğabuñ mâni' olur didüm zenağda seyrine
Didi bu veche görünür düşicek şu üzre sîb

Lutf-ı tab' uñdur Necâtî saña zağmet çekdüren
'Udı yağar nâfeyi âvâre eyler yağşi tîb
G.23/5-8

N'eyler ol çâh-ı zenağda hâl-i miskinüñ didüm
Didi kim bilmez misin dâğ olur elbet nâf-i sîb

Luğ-ı tâb' uñdur Sehî eş' âruña şöhet viren
Miske rağbetler virüp kıymetlü eyler yağşi tîb
G. 13/ 4-6

Yukarıda alıntıladığımız gibi Necâtî Bey yazdığı şiirlerle yalnız döneminde değil, sonraki yüzyıllarda da açtığı şiir vadisinde pek çok şair yürümüştür. Necâtî Bey'in sadık öğrencisi Sehî Bey de yazdığı şiirlerle Necâtî Bey'in açtığı şiir üslubunda yürümeye çalışmıştır. Özellikle Necâtî Bey'in bu meşhur beyitine, Sehî Bey'in kaleme aldığı beyit bu düşüncemize delil olmaktadır.

Bir seng-dil firākına ölen Necâtî'nin
Billâh mermer ile yapasız mezarını

G.607/7

Ölse bir sengin gönül servün hevâsından Sehî
Bi'llahi ey serv-i men mermer yapasız türbetün
184/5

Nice şâd olmasun rûğ-i Necâtî iy gül-i cennet
Sehî eş' arı İstanbul'a şimdi armağan gitdi
G.238/5

3- İÇERİK ÖZELLİKLERİ

I.DİN

Allâh

Dîvân edebiyatını besleyen ana kaynaklardan birisi de hiç şüphe yok ki dinî ve tasavvufî unsurlardır. Bu unsurların da en başında dinî ve tasavvufî kaynakların teşekkülünün temeli olan kâinatın yaratıcısı olan Allâh gelmektedir. Sehî Bey dîvânında Allâh'ın isimleri (esma-i hüsnâ) pek çok yerde geçmektedir.

Sehî Bey dîvânına Allâh'ın Hak ismini anarak dîvânına başlar. Her nefeste Hakkın ismini zikretmekle Hakla bir olunacağını ifade eder.

Her nefes zıkr-i Hakk'a sa'y eyle
Zıkr-i Hakk ile gönlünü egle

Hakk ile ger hakk olmağ ister isen
Zıkr-i Hakk eyle sözümi esle
Dib.

Sehî Bey Allâhın varlığının birliğine iman etmiş bir kul olarak yer yer münacatta bulunur. Yazmış olduğu 4 beyitlik münacatında günahlarından, isyankârlığından pişman olarak Allâh'ın lutfuna sığınır.

İlâhi aç kaldım olmadım tok
Yüzüm kara günâhım çok 'amel yok

Benüm hiç bir işüm yok saña lâyıq
Senün lutfuña garq olmuş halâyıq

Benem bir yüzi kara 'âşi bende
Özümden olmuşam bîzâr ben de

Yüzi kara günehkârem elüm boş
Yöneldüm işüğüne yüz urup uş

Mün. / 1-4

Sehî Bey, her türlü derde derman olarak Allâh'ın olduğunu ifade eder;

Her derde devâ senden olur yâ Allâh

Her dince şifâ senden olur yâ Allâh
Her sır saña ma'lûm eyâ 'âlim u dâna
Dermân baña da senden olur yâ Allâh
Rub. 1

Melekler

“Allâh’ın emirlerine tam itaat eden iyi nitelikteki ruhanî varlıklara verilen ad.Melek kelimesi (çoğulu melâike) Ugaritçe, Habeşçe, İbrânîce ve Arapça gibi Sâmi dillerde bulunan göndermek anlamındaki "l'ek" kökünden olup "haberci, elçi; güçlü kuvvetli, tasarrufta bulunan, yöneten mânalarına gelmektedir.”⁵⁹

“Melek İslam inancında farklı suretlere girebilen ve duygularla algılanmayan nurani varlıklardır.”⁶⁰

“Nurdan yaratılmış olan melekler, dişi ve erkek değildirler, yemezler, içmezler, uyumazlar. Halleri başka yaratılmışlara benzemez. İlâhî emirlerin gerçekleştirilmesinden sorumludurlar. Allâh bunlara kudret vermiştir. Daima tesbîh ve zikir içindedirler.”⁶¹

Sehî Bey dîvânında melekler asli anlamlarının dışında benzetme ögesi olarak da kullanılır.

Mu‘ in-i dîn ü düvel Aḥmet-i Ğazanfer-fer
Melek-nişân u memâliksitân u şadr-ı şudûr
K. 18 / 34

Bir semen-sîmâ perî-peyker melek-ḥil‘ at k’ider
Bûy-ı luḫfindan cihânı ser-te-ser her bâr gül
K. 22/25

Sehî Bey sevgiliyi meleğe yabancıya, ağyarı da şeytana benzetmiştir.

Melek şeytana çünkim hem-dem olmaz
N’içün meyl ide aḡyâre güzeller
G.43/5

Dîvân şiirinde sevgili güzelliği, kusursuzluğu ve yaratılışı itibariyle melek gibidir.

⁵⁹ Ali Erbaş, “Melek” Mad. DİA c. 29 s. 37

⁶⁰ M.Sait Özervanlı, “Melek” Mad. DİA c. 29 s. 40

⁶¹ Pala İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000 s. 267

Ne mehsin ey melek-ṭal‘at ‘aceb kim
Yüzüñdür âfitâb-ı ‘âlem-efrûz
G.95/3

Sen melek-siretle ey ḥūr-ı behişt
Kûyuñun her gûşesi ucmağ idi
G. 297/2

Sevgili meleklik özelliğiyle aşığı dîvâne eder;

Olmuşam ben bir melek yüzlü perî dîvânesi
Kim dakup boynuma dūd-ı âhumı zincîr
G.48/2

Bir melek yüzlü perî dîvânesi olup gönül
Tâb-ı zülfünde benüm boynumda bendüm var idi
G.260/2

Hatta sevgili, güzelliğiyle melekeleri dahi kendine hayran ettirir.

Sen gül-i bâğ-ı cihânsın saña hayrândur melek
Ravza-ı cennet yüzüñdür çeşme-i Kevşer lebûñ
G. 141/5

Cebrâil:

Kerrubiyân diye anılan 4 büyük (Cebrâil,İsrâfil,Mikâil,Azrâil) melekten biri olan Cebrâil Sehî Bey dîvânında özel ismi ile geçen tek melektir.

“İslâm dininde Cebrâil Hz. Peygambere ilâhî emirleri bildiren vahiy meleğidir ve dört büyük melekten biridir. Arapça’da vahiy meleği değişik kelimelerle ifade edilmekle birlikte en meşhurları Cebrâil, Cebren, Cebrîl. Cibrîn ve Cibril’dir. Müslüman dilcilerin çoğu, muhtemelen hadis mecmualarındaki bazı rivayetlere dayanarak Cebrâil’in, “Allâh’ın kulu” anlamına gelen İbrânîce asıllı bir kelime olduğunu kabul ederken bazıları da “Allâh’ın gücü” demek olan Arapça ceberûtullâh tamlamasından geldiğini ileri sürmüşlerdir. Cebrâil’in “kuvvet” mânasına gelen cebr ile alâkası dikkate alınarak bu anlamı da kapsadığı düşünülebilir.

Cebrâil (a.s) Kur’ân-ı Kerîm’de Cibrîl, Rûh’ul-kudüs, Rûh’ul-emîn, Rûh ve Resul şeklinde beş değişik isimle ifade edilir. İlgili âyetlerde belirtildiğine göre Cebrâil karşı konulamayan müthiş bir güce, üstün bir akla ve kesin bilgilere

sahiptir; “arşın sahibi” nezdinde çok itibarlıdır ve meleklerin kendisine mutlaka itaat ettiği şerefli bir elçidir”. Hz. Meryem’e normal bir insan şeklinde görünerek rabbinin elçisi olduğunu ve ona temiz bir erkek çocuğu bağışlamak için geldiğini söylemiş , Hz. İsa doğduktan sonra Allâh’ın emriyle ona destek olmuş, Hz. Peygamber’e Kur’ân-ı Kerîm’i vahyedip öğretmiştir. Hz. Peygamber onu bir kere “açık Ufuk’ta, bir kere de “sidretü’l-müntehâ”da aslî hüviyetiyle görmüştür. İnkarcılara karşı Hz. Peygamber’in dostu, müminlerin destekleyicisidir. Kadir gecesinde meleklerle birlikte yeryüzüne iner, âhirette insanlar hesaba çekilirken mahşerde saf saf dizilen meleklerin yanında bulunur.”⁶²

Sehî Bey dîvânın dibacesinde Cebra’îl (a.s)’mın miraç gecesi Peygamberimiz’e (a.s) Burak denilen bineği getirmesine atıfta bulunur;

Cebra’îl irdi vü getürdi burâk
Basdı üzengüye o demde ayak

Dib.

Müntehâ dirsün Sehî vaşfın o servüñ Sidreden
K’işidüp eş’ârûna taḥsîn eyler Cebra’îl

G.150/5

Dîvânda tek bir yerde Cebrâil (a.s) Cibril-i Emin diye geçmektedir.

‘Adl ü inşâfı cihâna şöyle ‘unvân virdi kim
Ma‘ dilet dirsın okıtmış gibi Cibrîl-i emîn
K. 29/32

Kur’ân-ı Kerîm

Allâh’ın kelâmı Kur’ân-ı Kerîm Arap, Fars ve Türk edebiyatını besleyen kaynaklardandır. Dîvân şâirleri yüzyıllar boyunca Kur’ân-ı Kerîm’i tükenmez bir hazine gibi kullanmış devamlı şiirlerinde Kur’ân-ı Kerîm’e atıflarda bulunmuş ve iktibaslar yapmışlardır.

“Semâvî kitapların en sonuncusu olan Kur’ân hemen tamamen sevgilinin güzelliği, yüzü, bazan da saçı, boyu, hat’ı, gözü, kaşı ve ben’i gibi güzellik unsurlarının temsili maksadıyla ele alınır. Diğer kitaplara nisbetle daha çok beyitte geçer ve en çok mushaf kelimesi altında tesâdüf edilir. Umumiyetle güzellik mushafa

---

⁶² Yunus Şevki Yavuz, Zeki Ünal “Cebraîl” Mad. DİA İstanbul 1993 c. 7 s. 203

benzer, mushafta görülen tezyinat, harfler, harekeler, sûreler, âyetler bu güzelliğin yukarıda geçen muhtelif unsurları olurlar. Bu meyanda Kur'ân okumak için açıp gözleme, göz gezdirme ve gözünü ondan ayıramama gibi hal ve hususiyetler de mevzubahs edilir.”⁶³

Sehî Bey dîvânında yer yer beyitlerin içinde ayetlerden iktibaslar yapılmıştır;

Yüzündür *Aḥsen-i taḳvīm*⁶⁴ sinem
Yazıldı oldu ol taḳvīm çü zîç

G.27/2

Eyleye düşmenlerüni ḳahr ile def' i helāk
*Mā' remeyte*⁶⁵ terkeşinden bir kez atarsaḥ ḥadeng
K.1/11

Bâğa gel gör ḥâl diliyle ne remz eyler çemen
*Hâzihi cennât-i 'adnin fedḥulūḥā ḥâlidîn*⁶⁶
K.29/4

Vaşf iderken ḥüsn-i âḥlâḳuḥ görüp didi ḥired
Sözi ṭavîl itme gel *el-baḳiyât'uş-şâlihât*⁶⁷
K.13/24

Menzil-i *ḥadîd*-i şânına *bâ's şedîdi fih*⁶⁸
Olsa 'aceb mi 'âleme şâhib-ḳırân ḳılıç
K.14/18

Her seg-i bed-ḥūya lâyıḳ görme vaşlun ni' metin
Çün bilürsin Ḥaḳ dimişdür *lā yuḥibbū'l-müsrifîn*⁶⁹
Müf. 9

Bu dem nesîm-i şabâ olsa ṭaḥ mî cân-perver
Fezâ-yı bâğ-ı cinândür şular *şarâb-ı ṭahûr*⁷⁰
K.19/8

⁶³ Tolasa, Harun, *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları Ankara 2001 s.33-34

⁶⁴ Biz insanı en güzel şekilde yarattık. Tin Sûresi 4.

⁶⁵ Onları siz öldürmediniz, fakat Allâh onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allâh attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allâh öyle yaptı. Şüphesiz Allâh hakkıyla iştendir, hakkıyla bilendir. Enfâl 17

⁶⁶ İçinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan Adn cennetleri! Tâhâ, 76

⁶⁷ Mal, mülk, çocuklar bütün bunlar dünya hayatının süsleridir. Baki kalacak faydalı işler ise Rabbinin katında, hem mükâfat yönünden hem de ümit bağlama bakımından daha hayırlıdır." Kehf sûresi 46

⁶⁸ Andolsun, biz elçilerimizi açık mucizelerle gönderdik ve beraberlerinde kitabı ve mizanı (ölçüyü) indirdik ki, insanlar adaleti yerine getirsinler. Kendisinde müthiş bir güç ve insanlar için birçok faydalar bulunan demiri yarattık (ki insanlar ondan yararlansınlar). Allah da kendisine ve Resûllerine gayba inanarak yardım edecekleri bilsin. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir. Hadid 25

⁶⁹ Yiyeceğiniz içiniz israf etmeyiniz. Araf Sûresi 31

⁷⁰ Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir. İnsan Sûresi 21

Sehi Bey manzum ve mensur kaleme aldığı divanın dibace kısmında da yer yer ayetlere de atıflarda bulunulmuştur;

“Elif-i Allāh ki sebep-i ülfet-i eḥadiyyet ve mūcib-i şāhid-i keşretdür
*şehidallāhu ennehu lā illā hu*⁷¹

beyt

Allāh Allāh bu nice ḳudret olur
Keşreti vaḥdetine şāhiddür

Ḳādir-i maḥz-ı ḳudret ve münteri‘-i muhterî-i bî ‘illet ki bir ağızdan iki cihānı
ve bir elden kevn ü mekānı yaradup suver-i insānla müşerref ve müzeyyen idüp “ve
*lekad kerremnā benî ademe*⁷² ḥil’atiyle mu’azzez ve mūkerrem kıldı

şî‘ir

Bārekallāh nedür bu ḥüsn ü şeref
Âdem oḡlânına bu deñlü lüṭef

(2a)

Âdeme luṭf-ı ḥaḳ hidāyet olur
Bundan özge nice kerāmet olur

Bu ni‘metüñ şükrini ve bu kerāmetüñ zikrini vaşf itmekde zākir ḳaşırdur ḥaḳḳa
budur ki giriftārān-ı kemend-i ‘isyān ve dil-figārān-ı aḥirü’z-zamāne şefā‘at içün
efḍal-i âdem ve ekmel-i ‘âlem imāmü’l- ḳibleteyn hümām-i *ḳābe kavseyn*⁷³...”

Sûreler:

“Kur’ânın her bir bölümüne verilen ad. Kur’ânda toplam 114 sûre vardır.”⁷⁴

Dîvânda yer yer sûre isimlerine de yer verilmiştir. Sûre isimleri genellikle benzetme unsuru olarak kullanılır. Dîvân’da Kevser, Duhan, Nûr, Sad, Nûn ve Fetih sûreleri zikredilir.

Ḥaṭṭ-ı yâḳūtüñ dehānun çevresinde dir gören
Sûre-i *Kevser* yazar var ise taḥṭâb üstüne

G. 245/5

⁷¹ Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sahipleri, Ondan başka tanrı olmadığına şahidlik etmişlerdir. Ondan başka tanrı yoktur, O güçlüdür, Hâkim’dir. Ali İmran Sûresi 18

⁷² Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. İsra Sûresi 70

⁷³ Araları iki yay aralığı kadar veya daha da yakın oldu. Necm Sûresi 9

⁷⁴ Pala, a.g.e s.359

Gerçi yaķar eraęı *Duĥān* sūresinden ol
Feth āyetini ezber oķur her zemān kılıķ

K.14/20

Her gice nār-ı ruĥuñla cān viren pervānenūñ
Şem‘-i meclis sūre-i *Nūr* oķur ezber üstine

G.233/3

Bu bezme degmemege nergisūñ gözi siĥri
Eyā nesīm-i şabā *Şād* sūresin oķı ur

K.19/23

Yüzi dönmedi imāmın kıbleden miĥrāb-vār
Sūre-i *Nūn* oķısa yāruñ Seĥī ebrūsına

G.224/5

HADİS

Hadis, kelime anlamı olarak “yeni yeni ortaya çıkan, sonradan meydana gelen, söz, söylenti” vs. demek olsa da bir ıstılah olarak Hz. Peygamber’in kutsal sözlerine ve davranışlarına denir.⁷⁵

Hz. Peygamber’in söylemiş olduğu sözlere hadis-i kavli yapmış olduğu davranışlara da hadis-i fi’li denir. Anlamı Allāh tarafından Hz.Peygamber’e vahyedilen hadislere de hadis-i kudsî adı verilmektedir.⁷⁶ Başka hadis çeşitleri de olmakla birlikte çalışmamızın ana konusunu teşkil etmediğinden bunu hadis ilmiyle uğraşan alimlere tevdi ediyoruz. Hadisler, divan edebiyatı metnlerinin tahlilinde anlaşılmasında, yorumlanmasında önemli bir öğe olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim birçok divan şâiri hadisleri şiirlerinde kullanmakla birlikte müstakil hadislerden derleme eserlerde kaleme almışlardır. Pek çok divan şairi manzum ve mensur kırk veya yüz hadis derlemiştir.⁷⁷

Hadisler, edebî metinlerde yer edinirken hadis ilmi çerçevesinde zayıf, sağlam, mevzu gibi birtakım eleklenden geçmemiştir. Divan şairleri hadis alimlerince zayıf diye belirtilen bazı hadisleri tasavvufî olarak yorumlayıp eserlerinde kullanmışlardır.

⁷⁵ İsmail Lütü Çakan, *Hadis Usulü*, İFAV Yayınları İstanbul 1999 s.13

⁷⁶ Hayati Yılmaz, “*Kudsi Hadis* “ DİA c.26 s.318-320

⁷⁷ Bkn. Abdülkadir Karahan, *İslam-Türk Edebiyatında Kırk Hadis Toplama ve Tercümelere*, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1954 İstanbul

Sehî Bey divanın dibacesinde şiirin insanların akıl ve idrak seviyesine göre yazılması gerektiğini söyler. Bu düşüncesine bir hadis-i şerifle delil getirir;

*kellimü'n-nasi 'alâ qaderi 'ukûlihîm*⁷⁸

Sehî Bey de divanında hadislere yer vermiştir. Divanın dibacesinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'i överken meşhur hadise telmihte bulunur.

‘İzzet deñizinde gevher-i pāk
*Levlāke lemā ḫalak'tül eflāk*⁷⁹
Dib.

Özellikle tasavvufta nefisle mücadele etmek, düşmanınla savaştan zordur. Nefsinin acizliğini bilen, kendi noksanlıklarını gören kişi, rabbini bilir. Bu mana da Hz. Peygamber (s.a.v) “*Men arefe nefsehu, fekad arefe rabbehu*, nefsinin bilen, rabbini bilir.” buyurmuştur.

Sehî Bey de insan olmanın ne büyük saadet olduğunu bu hadise dayanarak ifade eder;

Eger insân iseñ nefsüñ bil andan rabbiñi añla⁸⁰
Bilürseñ âdem olduğıñ saña ulu sa‘âdetdür
K.23/12

PEYGAMBERLER

Sözlük anlamı olarak farsça haber “haber getiren” mânâsını bünyesinde taşıyan peygamber, Allâh’ın emir ve yasaklarını insanlara haber veren elçilerdir. Kur’ân-ı Kerîm’de bu kelime nebî, resûl olarak geçmektedir. Peygamberler, her devirde farklı toplumlara kendi içlerinden uyarıcı, toplumu doğru yola iletmek için gönderilmiş kimselerdir. Kur’ân-ı Kerîm’de kesin olarak isimleri belirtilen 25 peygamber vardır. Hızır, Zülkarneyn, Üzeyir (a.s) isimleri de Kur’ân-ı Kerîm de geçmektedir. Lakin peygamber olup olmadığı hakkında kesin hüküm yoktur.

Sehî Bey’in dîvânında zikrettiği peygamberler Hz. Âdem, Hz. İbrahîm, Hz. Nûh, Hz.Eyyub, Hz. Ya’kûb, Hz. Yûsuf, Hz. Mûsâ, Hz. Süleymân, Hz.’Îsâ ve Hz. Muhammed (a.s) dır.

⁷⁸ “İnsanlarla akıl seviyelerine göre konuşun” *Buhârî, Edeb*, 76

⁷⁹ Yâ Muhammed sen olmasaydın sen, felekleri yaratmazdım” Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, II, 232

⁸⁰ Ethem Cebecioğlu, Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, Anka Yayınları İstanbul 2005 s.472-473

Hız. Âdem :

“Semavî kitaplara göre ilk insan ve ilk peygamberdir. İslâmî kaynaklarda insanlığın atası olması sebebiyle ebü’l-beşer, Kur’ân-ı Kerim’de Allâh’ın seçkin kıldığı kişiler arasında sayılmış olduğundan safiyyullâh unvanlarıyla da anılmaktadır.”⁸¹

Hız. Âdem’in insanoğlunun atası olması, topraktan yaratılması, ona meleklerin secde etmesi, şeytanın secde etmeyi kabule yanaşmaması, Hız. Âdem’in cennetten çıkarılması ve nihayet uzun seneler eski hayatını arayıp ağlaması gibi hal ve hususiyetleriyle beyitlerde telmihine rastlanır.

Cennete vermeye bezmüni begüm âdem olan
Dergehüñ bendeleri istemez anı hâşâ
K.9/41

Sen ol güzîde-i evlât-ı âl-i âdemsin
Ki oldu zât-ı şerîfün netice-i maqđür
K.19/43

Hız.İbrahim (Halîl):

Halîl Hız. İbrâhîm’in lakabıdır ve samimî dost anlamına gelir. Kendisine Halîlu’llâh da denir. Oğulları İsmâîl ve İshâk, dili Süryancadır. Hız. İsa’nın miladından yaklaşık iki bin yıl önce doğmuştur. Kendisine on sahife indirilmiştir. Hız. İbrahim, putlara tapmadığı için Nemrut tarafından ateşe atılınca Allâh’ın emriyle Cebraîl tarafından havada tutulur ve haceti sorulur. Hız. İbrahim de “Ben Allâh’ın kuluyum, hacetim onadır, sana değildir. Allâh ne dilerse yapsın” der, Nemrûd tarafından mancınıkla ateşe atılır. Ateşin içinde kalmış; ancak ateş bir mucize ile gül bahçesine dönmüştür. Bu olay üzerine Allâh’ın sadık dostu anlamına gelen “Halîlullâh” olur.

İlk sünnet olan kimse Hız. İbrâhîm’dir. İki eşinden de çocuğu olmadığı için Allâh’a yalvarmış bir çocuğu olursa onu, Allâh yoluna kurban edeceğini söylemiş, sonra İsmâîl adlı oğlu dünyaya gelmiş. İsmâîl 7-8 yaşlarına gelince gaipten bir ses

---

⁸¹ Süleyman Hayri Bolay “Adem” mad. DİA İstanbul 1988 c. 1 s. 358

İbrâhîm'e sözünü hatırlatmış. Hz. İbrâhîm oğlunu kurban edeceği sırada bıçak İsmâîl'i kesmemiş o sırada melek bir koç getirmiş ve oğlunun yerine o koçu kurban etmesini söylemiş. İslamiyetteki kurban ibadeti bu hadiseden kaynaklanmaktadır.⁸²

Âferîn iy haṭ ki i' cāz-i Ḥalīlu' llāh gibi
Gülsitān itdūñ maḳāmı od iken yirūñ senūñ
G. 137/6

Hz. Yûsuf:

Kur'ân'da adı anılan peygamberlerden olan Hz. Yûsuf güzelliğiyle dîvân şiirinde bir mazmun olarak yer alır. Gerek hayatı, gerek başından geçen olaylar Kur'ân kendi ismi ile anılan Yûsuf sûresinde uzun uzun anlatılır. Allâh Yûsuf (a.s) kıssasını "ahsenül'l kasas" kıssaların en güzeli diye belirtir.⁸³

Güzelliği ile ön plana çıkan Hz. Yûsuf dîvân şiirinde aynı zamanda kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Kenan ilinden çıkıp Mısırda köle olarak satılması, zindana düşmesi ve Mısır'a aziz-sultan olmasıyla geçmektedir. Edebiyatımızda Hz. Yûsuf kıssası hakkında yazılmış pek çok manzum, mensur eser vardır.⁸⁴

Mısr-ı hüsne Yûsuf-ı Ken'ân olursa vechi var
Mekteb-i luṭf içre almışdur güzellikden nişāb
G.15/5

Sen Süleymān-şavletūñ devride ey Yûsuf-cemāl
Ṭañ mı bulsa pîr-i dünyā revnāk-ı ' ahd-i şebāb
K.14/24

Yûsuf gibi ḳulunı çeh-i ḡamdan it ḥalāş
Dil Mısrı taḥtgāhına sulṭān degül misin
G.181/6

Düşde gördüm aḡzuma sögerdi ol Yûsuf-cemāl
Ḥayra yordı düşümi şād itdi ol ta' bîr ile
G.209/6

Âyinelerde bakup görme özūñ ki Yûsuf
Kendüyi görmeyince girmedi ol mezāda

⁸² Agah Sırrı Levend, Divân Edebiyatı (Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar Mefhumlar, Enderun Yayinevi, İstanbul 1984, s. 110-111, Daha fazla bkn. Mustafa Âsım Köksal, *Peygamberler Tarihi I*, TDV Yayınları Ankara 1993 s. 141-229

⁸³ Sana bu Kur'an'ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Yusuf Sûresi 3.

⁸⁴ Bkn. Melike Gökcan, *Klasik Türk Edebiyatında Yusuf u Züleyha mesnevileri üzerinde mukayeseli çalışma*, Atatürk Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi Erzurum 2008 s.40-71

Hz. Ya'kûb:

Hz. Yûsuf'un babası olan Hz. Ya'kûb klasik edebiyatta Hz. Yûsuf'u kaybederek onu araması bu uğurda gözlerini kaybetmesi, evinin hüznler evine (külbe-i ahzan) dönmesi ve nihayetinde ise Hz. Yûsuf'un gömleğinin kokusuyla gözlerinin tekrar açılması anlatılarak işlenir.⁸⁵

Dîvânda Hz. Ya'kûb ile Yûsuf genellikle beraber geçmektedirler. Hz. Yûsuf'un gam zindanından kurtulmaya yüz tutmasıyla birlikte Hz. Ya'kûb'un gözlerinin açılmasına vesile olan ise Hz. Yûsuf'un gömleğidir. Dîvânda Hz. Ya'kûb murabbada geçmektedir;

Mısr-ı hüsnün ey gönül ol Yusûf-ı Ken'ânıdır
Şimdi hüsn iklîmine sulţân olan Ya'kûbdur

Mur.II/ 2

Hz. Ya'kûb'un Hz. Yûsuf'un hasretiyle yıllarca ağlayıp gözlerini kaybettiği yer olan “külbe-i ahzan” dîvân şiirinde Hz. Ya'kûb'la bir anılan mazmun olmuştur. Şairler yar için çektikleri çileleri, sevgililerine olan hasretlerini bu olaya telmih ederek dile getirirler.

Ol kamer evc-i felekde seyr iderken gün gibi
Nice menzilgâh ola ol külbe-i ahzân aña
G.9/5

La' l-i nâbuñ şerbeti vaşf-i mey-i gül-bû tutar
Külbe-i ahzânımı âhîr benüm ol bû tutar
G.62/1

Hz. Mûsâ:

*“İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber. Hem Yahudilik ve Hristiyanlığa hem de İslâm'a göre büyük bir peygamber ve İsrâ-iloğulları'nı Firavun'un zulmünden kurtarıp hürriyete kavuşturan bir liderdir.”*⁸⁶

⁸⁵ Pala, a.g.e s.414

⁸⁶ Ömer Faruk Harman “Musa” mad. DİA c.31 s. 207

Musa kelime olarak “*Süryani dilinde tabut, yahud sanduka*” anlamına gelmektedir.⁸⁷ Pek çok mucize verilmiş olan Mûsâ peygâmberin Allâh ile konuşması, Allâh’ın ona bir nur şeklinde görünmesi, ejderha şekline gelebilen asası, “Yed-i Beyzâ” diye geçen nurlu eli, Firavun’un suda helâk olması ile söz konusu edilmiş ve “Kelîmullâh” ünvânı ile edebiyatımızda zikredilmiştir.

Hiz. Mûsâ Sehî Bey dîvânında birçok yerde geçmektedir. Kelîmullâh oluşuna ve esasına, Firavun mücadelesine atıflar yapılmaktadır.

Baş çeküp düşmene nizeñ dil uzadur şanasın
Yutdurur leşker-i Fir‘avnı ‘aşāya Mûsâ
K.9/44

Müjeñ Mûsâ haţuñ Fir‘avn-ı kîne
N’ola Fira‘vnı da‘vet itse dîne
G.249/1

Hiz. Mûsâ Firavun’un zûlmünden kurtulduktan sonra Tur dağında Allâhu Teâlâ ile konuşması, Hiz. Mûsâ’nın Tur dağından döndükten sonra Samiri’nin halkı doğru yoldan çıkartmasına da beyitlerde telmihler vardır.

Görse Mûsâ Tûr-ı vaşfunda bu eş‘arum diye
Sâmirî siħridür ol yâ şîve-i Selmânıdur
K.18/49

Hiz.Nuh:

İnsanoğlunun ikici babası diye anılan Nuh (a.s), İdris (a.s)’dan sonra insanoğluna tebliğ için gönderildi. Nuh (a.s) Kur’ânda belirtilene göre 950 sene halkını imana davet etti. Bu daveti reddeden halk tufanla helak oldu.⁸⁸

Tevrat, İncil ve Kur’an’da Nuh Tufanı ayrıntılı olarak anlatılır. Gılgameş Destanı’nda da tufana dair hikâyeler vardır. Nuh, edebiyatta tufan hadisesiyle

---

⁸⁷ Onay, a.g.e s. 330

⁸⁸ Levend, a.g.e, s. 109,

birlikte anılır. Ayrıca çok ağladığı ve gözyaşı döktüğü için kendisine Nevvah ismi verilmiştir.⁸⁹ Edebiyatımızda ömrün uzun olması Nuh (a.s) beraber anılır.

Sehî Bey de yâre kavuşmanın mümkün olmadığını, Nuh (a.s) kadar ömür olsa anca yare vasıl olabileceğini söylemektedir;

Hâbîbüm vaşlûña irsem olurdu
Olaydı ‘ömr-i Nûh u şabr-ı Eyyûb
G.14/4

H.z.Eyyub:

İsrailoğulları’ndan olup İshâk (a.s) torunu olan peygamberdir. Çok zengin olduğu, birçok evlada sahip olduğu, kısacası dünya saadetine malik olduğu için Allâh kendisini imtihan etmiş. Allâh’tan gelen birçok belalara uğramış; malı, mülkü ve çocukları yok olmuş, hastalanmış, vücuduna kurt düşmüş ve her yanını yedikleri hâlde, dayanıp sabretmiştir. Eyyüb (a.s) bu duruma asla isyan etmemiş, tam aksine gösterdiği sabır dolayısı ile *Kur’ân-ı Kerîm*’de Allâh’ın övgüsüne mazhar olmuştur. Bütün dinlerde, şark edebiyatın da, sabır ve tahammül timsalidir.⁹⁰

Sehî Bey divânında da H.z. Eyyüb’ün sabrına atıf yapmaktadır;

Hâbîbüm vaşlûña irsem olurdu
Olaydı ‘ömr-i Nûh u şabr-ı Eyyûb
G.14/4

H.z.Süleyman:

Kur’ân’da adı anılan peygamberlerden olan H.z. Süleymân ism-i azam’ın yazılı olduğu yüzüğü ile insanlara, cinlere ve hayvanlara hükmetmiştir.⁹¹

Sehî Bey de H.z. Süleymân’ın mührüne, gücü ve kudretine yer yer atıflarda bulunmuştur;

---

⁸⁹ Şeyh Galib, *Hüsn ü Aşk*, haz. Muhammed Nur Doğan, Yelkenli Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 27

⁹⁰ Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Haz. Doç. Dr. Cemal Kurnaz, T.D.V. Yayınları, Ankara 1993, s.160

⁹¹ Onay, a.g.e s. 381

Nakş-ı nigîni mühr-i Süleymân degül midür
İns u cinni itse müsteḥar nûr nişân
K.28/8

Ḥâtem-i mühr-i Süleymândur dehânun naḫşı kim
İns ü cin cümle muṭî' in bende-fermândur saña
G.12/4

Milk-i ḥüsni saña teşhîr itmeḡe
Ḥatem-i mühr-i Süleymân' dur lebûñ
G.142/5

Dîvânda Hz. Süleymân ile ilgili geçen beyitler daha çok, Hz. Süleymân ile karınca arasındaki ilişkiye telmîhen geçmektedir.

Bir nazâr kııl ben gedâ yok olsa şâhum yaraşur
Sen Süleymân devletünde ben karınca kâm-yâb
K.11/32

Edebdür ḳo ne ḥaddüñdür o ' âlî-şânı vaşf itmek
Süleymân vaşfını karınca itmek ḥod ḥamâḳatdur
K.19/45

Ḥaṭ ḥücûm idüp lebûñ üzre ikide bir gelür
Güyyâ bir mürdur ider Süleymân ile bahş
G. 24/4

Sivâ-yı âh ile dem dem cihânı seyr iderüz
Karınca gibi zeliliz velî Süleymân' uz
G.94/4

Hz.İsa:

Hz. 'İsâ, dört büyük kitaptan kendisine İncîl nâzil olan peygamberdir. Annesi Hz. Meryem'e Cebrâil'in nefh edişi ile gebe kaldığı için babasız dünyaya gelmiştir. 'İsâ ölümleri nefesiyle diriltir, körlerin gözlerini açar ve abraz hastalıklarını giderirdi. Mesîh, Mesîhâ, Rûhullâh, İbn-i Meryem de ünvanlarıdır.⁹²

Hz. 'İsâ'nın dünyadayken herhangi bir mal edinmemesi, biriktirmemesi onu tecrîdin sembolü haline getirmiştir. Nitekim dîvânda Hz. 'İsâ'dan bahseden beyitler

---

⁹² Onay, a.g. e, s.219

onun kundakta konuşması, ölüleri diriltmesi gibi mucizelerine atıflarda bulunmaktadır.

Luṭf-ı ṭab‘um ḥad-i i‘cāze iletdi suḥanum
K’anda zāhir olur āṣār-ı kelām-ı ‘İsā
K. 9/58

Kūy-ı dilberden esüp cānib-i ‘uṣṣāka ṣabā
İtdi ‘İsā gibi cān mürdesin ol dem iḥyā
K. 10/ 1

Dest-i luṭf ile benüm yüregüme su sepeler
Nuṭka gelse dem-i ‘İsā gibi la‘lün ṣanemā
K. 10/25

Dem-be-dem ‘aks-i leb ü zülfüñ ile çeşmüm olur
Şüret-i ‘İsā vu Meryem’le muṣavver ḥātem
K. 24/12

Ḥaste-diller derdine ‘İsā lebün eyler ‘ilāc
Gitdi dermān eylemez bilsem ne ḥikmetdür baña
G.11 / 3

Ben mürdeye cānlar vire ‘İsā gibi anı
Şīrīn lebi yārun baña eylerse şeker ḥand
G.38 / 5

Nice cānlar virmeyem la‘l-i leb-i cān-baḥş-ı yār
Būse ile cān virür biñ mu‘ciz-i ‘İsā deger
G.86 / 4

Ey Mesīḥā dem beni öldürmeyince kīrpügüñ
Mürde cismüm itmez ‘İsā gibi iḥyā ḥaṇçerüñ
G.132 / 4

Hız. Muhammed:

Peygamberlik silsilesinin son halkasını temsil eden Hız. Muhammed yaşamı, söz ve davranışları olan hadisleri gibi birtakım özellikleri ile klasik Türk edebiyatının da devamlı anılmaktadır. Dîvân edebiyatında Hız.Peygamber (a.s) hakkında na’t yazmamış şâir hemen hemen yok gibidir. Hatta bazı şairler na’tlardan müteşekkil divanlar tertip etmişlerdir. Nitekim dîvân şiirinde hakkında en fazla

bahsedilen, şiir yazılan peygamber Hz. Muhammed'dir. Sehî Bey dîvânında Hz. Muhammed (a.s) peygamberlerin sonuncusu, peygamberlik makamının da şahı olarak nitelendirir.

Ey nübüvvet tahtınuñ şâhı Resûl-i Kibriyâ
Hâtm-i silk-i enbiyâsın hâtm-i silk-i enbiyâ
K.8 /1

Kıyamet günü ümmetinden günahkâr insanların bağışlanması için Allâh'a yalvaracak, onlara şefa'at edecek olan tek merci Hz. Peygamberdir. O şefî'ü'l-müznibîn, şefî'-i rûz-i cezâ, şefî'-i ümmet, şefî'ü'l-verâ olan kimsedir.

Derdâ ki derde itmez iseñ çâre Muştafa
Cân kaldı derd-i 'ışk ile bî-çâre Muştafa

El urdı bād-ı şubh giribân-ı goncayı
Öykündügiyçün o leb-i ruhsâre Muştafa

Qurbânlar oldugum seni sevmek günâh ise
Bend it dili o zülf-i siyâh-kâre Muştafa

Nâr-ı 'azâb içinde koma 'ışkun ümmetin
Raḥm it şefî' olup bu günehkâra Muştafa

Rağbetle sözini Schî'nün itsen istimâ'
Vire nizâm dūr gibi eş'âra Muştafa
G.256

Dîvân şiirinde Hz. Peygamber ile ilgili kullanılan imajlardan birisi de son peygamber oluşu, diğer bütün peygamberlerden önderi olduğudur. Aynı zamanda Allâh'ın sevgilisi, insanların en hayırlısı oluşu da vurgulanmıştır.

Eyleye düşmenlerini kahr ile def' i helâk
Mâ' remeyte⁹³ terkeşinden bir kez atarsañ ḥadeng

Hâtem-i mühr-i nübüvvet der-miyân bendiñ nigîñ
Uçmamağa bağlanan cism-i lâtifüñdeki seng

⁹³ Onları siz öldürmediniz, fakat Allâh onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allâh attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allâh öyle yaptı. Şüphesiz Allâh hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir. Enfal 17

Ṭîġ-ı ahru abza-i udretde ey ayrl-beer
Nilgn deryda an merdm-rbdur bir neheng

Sen abb-i a iken medh ide mi vafu Sei
Vaf ider mi seni her zihni sam  ab leng

K.1/11-12-17-18

“Sonu olarak rahatlıkla ifade edebiliriz ki; Hz. Peygamber’e duyulan samimi sevginin gstergesi kabul edilen, bata na’tlar olmak zere onunla ilgili trler dolayısıyla, btn dnya edebiyatlarında istisnasız baka hibir ahs, hibir din veya messese etrafında byle asrlar boyunca devam eden zengin bir edebiyat teekkl etmemitir. Trk edebiyat Peygamber konulu sayısız rnekle bata gelirken, na’tlar da edebiyatmızın en yaygın tr olmanın haklı nvanına sahiptir.”⁹⁴

DRT HALFE

Divan iirinde drt halifeden kast; Eb Bekir, mer b. Hattb, Osmn b. Affn, Al b. Eb Tlib’dir. “ihr-yr-i gzn olarak da adlandırlrlar.

Saa yr ola derse ‘avn-i br
Edeb gzle sev imdi r yri

Dib

Genellikle iirimiz de drt halife belli balı zellikleriyle konu edilir. Hz. Eb Bekir, Hz. Peygamber’in Mirc haberinde onu eksiz, phesiz doruladğndan “Siddk” aynı zamanda Hz. Peygamberle hicret esnasında aynı maara da kalmasından dolayı “yr- gr” olarak anlr.

Hz. mer, cesareti, adaleti ve hak ile batlı birbirinden ayırması ile hret bulmutur. Hz. mer’in unvan “Frk”tur.

Edep ve haysıyla bilinen Hz. Osmn Kur’n’ oalttırp dağtmasıyla, hfiz- Kur’n olmasıyla “Cmi’l-Kur’n” olarak anlr.

On iki yaında ilk Mslman erkek ocuğ olan Hz. Al unvanıyla anlr. Hz. Al, “h- merdn, r-i Yezdn”, “Hayder- Kerrr” vs. de unvanlarındandır.⁹⁵

Sei Bey dvnında “Der Nat- zret-i ‘Al kerrema’llahu veche” balığyla Hz.Ali’ye byk bir hrmet duyduğn yazdğ kaside de beyan eder;

⁹⁴ Emine Yeniterzi, *Trk Edebiyatında Na’tlara Dair*, Trkler Ansiklopedisi, Ankara 2002, c.11, s.767

⁹⁵ Mustafa Fayda, *Hulef-yi Rsidn*, DA, c.18, 2007, s. 324-338.

Didüm ki kim vire ey dil bu varıadan saña rāh
Didü ki şāh-ı velāyet ‘ Alī veliyyu‘ llāh
K.2/1

Ne şeh-süvār olur ol k’oldı merkebi Düldül
İderdi tayy-ı mekân ü keserdi göklere rāh
K.2/8

DİĞER DİNÎ KİŞİLER

Hz.Hasan:

Hicretin 3. yılının Şaban ayında (Ocak-Şubat 625) Medine’de doğdu. Babası Hz. Ali ona Harb adını koymayı düşünmüşse de Hz. Peygamber (s.a.v) câhiliye döneminde bilinmeyen Hasan adını ve Ebû Muhammed künyesini vermiş ve kulağına ismini bizzat resullah okumuştur. Resullah (s.a.v) Hz. Hasan’ın doğumunun yedinci gününde de akîka kurbanı kestiği ve Hz. Fâtıma’dan saçının ağırlığınca fakirlere gümüş dağıtmasını istediği bilinmektedir. Kaynaklarda, Resûlullah’a çok benzediği için Hz. Ebû Bekir’in onu, "Ey nebiye benzeyen. Ali’ye benzemeyen" diye sevdiği ve Hz. Ali’nin de buna tebessüm ettiği belirtilir. Lakabı Mücteba’dır. İslam halifelerinin beşincisidir. On iki imamın ikincisidir. 46 yaşındayken rivayete göre Yezîd b. Muâviye ile evlendirilmek vaadiyle kandırılan eşlerinden Ca’de bint Eş’as b. Kays tarafından (28 Safer 49) 7 Nisan 669 tarihinde zehirlenerek şehid edildi.⁹⁶

Sehî Bey dîvânında bir yerde Hz. Hasan geçmektedir.

Hasan ile Hüseyin k’oldı iki necm-i şafâ
Velâyeti gögine birisi gün biri mâh

K.2/16

Hz.Hüseyin:

Hz. Peygamber’in torunu, Hz. Fâtıma ile Hz. Ali’nin küçük oğludur. 5 Şaban 4 yılında (10 Ocak 626) Medine’de doğdu. "Şehîd" lakabıyla meşhurdur. Göğsünden aşağısının dedesine çok benzediği rivayet edilir. Doğduğu zaman Hz. Peygamber, ağabeyi Hasan’a yaptığı gibi o güne kadar Araplar’ca pek bilinmeyen adını kulağına ezan okuyarak koydu.683 yılında Kerbela’da şehit edildi.⁹⁷

Edebiyatımızda Hz. Hüseyin’in şehit edilmesini anlatan manzum, mensur makteller ve Kerbela mersiyeleri yazılmıştır.⁹⁸

Hasan ile Hüseyin k’oldı iki necm-i şafâ

---

⁹⁶ Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan", DİA, c. 16, 1997, s. 282.

⁹⁷ Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin", DİA, c. 18, 1998, s. 518-521.

⁹⁸ Bünyamin Çağlayan, *Kerbela Mersiyeleri*, Gazi Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi Ankara 1997

Velāyeti göğüne birisi gün biri mäh
K.2/16

Divanda Hz. Hüseyin'nin Kerbela'da şehid edilmesine telmihte bulunulur:

Be-ḥaḳḳ-ı nūr-ı Muḥammed be-ḥaḳḳ-ı rûz-ı ḥisâb
Be-ḥaḳḳ-ı şâh-ı şehidân-ı Kerbelâ şâhib
K.7/16

Hızır:

Âb-ı hayâtı içerek ölümsüzlüğe kavuşan peygamber ya da ermiş bir kişi olduğu hakkında rivayetler bulunmaktadır. *Kur'ân-ı Kerîm*'de Hz. Musâ ile olan macerası anlatılır (Kehf/59-81). Peygamber olup olmadığı kesin belli değildir.⁹⁹

Hz. Hızır'ın ise karalarda hüküm sürdüğünü, dünyada konuşulan bütün dilleri bildiğini, ledün ilmine sahip olduğunu, kimin elinden tutsa o kişinin yüceldiğini, ihsanın sonsuz olduğunu, kendisinden yardım isteyenler arasında ancak gönülden dileyenlere yardım ettiğini belirtir. Onun karada zorda kalanların yardımına yetiştiği inancı hayli yaygındır.¹⁰⁰

Hızr-ı ḥaṭṭundan mı örgendi lebûñ bu ḥikmeti
Şuya iletdi şusuz getürdi ol İskenderi
G.264/4

Lebûñden âb-ı ḥayātuñ rumûzın añlamağa
Karanlığa Hızır tek düşüp gider ḥâme
K.39/9

Sebz-i ḥaṭ kim la' l-i cân-baḥşundan olmışdur tırâş
Hızrdur olmuş meger ser-çeşme-i cândan cüdâ
G.3/4

La' l-i can-baḥşı meyin ḥaṭṭ-ı lebinden el çek
Hızra irdüñ iy gönül sun çeşme-i ḥayvâne iç
G.26/3

⁹⁹ Köksal, a.g.e s.107-117

¹⁰⁰ Zehra Alay, *Muhyiddin Çelebi'nin Hızır-Namesi (inceleme-metin)* Selçuk Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Konya 2005. 25

Dîvân şiiirinde Hızır devamlı ab-ı hayat ile beraber anılır. Hızır'ın ölümsüzlük veren ab-ı hayatı İskender ile beraber aramaya gittikleri ve Hızır'ın ab-ı hayatı kaynağından içtiği için ölümsüz olduğu inancı vardır.

Hızır-ı hattun âb-ı hayvândur lebün
Mürdeler ihyâsına cândur lebün

G.142/1

Leb-i cân-bahşı yârun âb-ı hayât
Hızır gibi yine beķâ bulduñ

G.145/2

‘Ârızuñdan la‘ lüne cân atsa hattun tañ degül
Hızrdur kim çeşme-i hayvânı eyler ârzû

G.195/3

Hızır gibi zulmet-i miñnetden oldı dil halâş
Sâķı-i gül-çihre şundı âb-ı hayvân dün gice

G.238/3

Veyse'l-Karenî:

“Tabiin büyüklerindendir. Peygamberimiz zamanında bulunduysa da O’nu göremedi. Yemen’in Karen köyünden olup Hz. Muhammed zamanında yaşamış ve Peygamberimiz’i görmeden müslüman olmuştur. Bir gün peygamberimizi görmek üzere Medîne’ye peygamberimizin kapısına kadar geldiği hâlde annesinin “Onu bulamazsan geri dön” sözüne uymak için peygamberimizin evine dönmesini beklemeden Karen’e doğru yola çıkmıştır. Peygamberimiz eve dönünce onun kokusunu duymuş ve hırkasının ona verilmesini vasiyet etmiştir. Hz. Ömer zamanında Medîne’ye gelmiş ve çok hürmet görmüştür. Hz. Ömer kendi elleriyle Hırka-i saadeti ona vermiş ve peygamberimizin vasiyetini yerine getirerek onun duasını istemiştir. Bu hırka bugün İstanbul’da Hırka-i Şerîf Cami’inde muhafaza edilmektedir.

Veyse'l-Karenî Sıffîn muharebesinde Hz. Ali’nin askerleri savaşırken hicretin 37. yılında şehid düşmüştür.”¹⁰¹

Sehî ol serv lebi oldı ‘aķıķ-i Yemeni
Kara beñlerdür ‘izârında Üveyse'l-Kāreni

G.286/5

---

¹⁰¹ Pala, a.g.e s. 410

Meryem:

Hiz. İsa'nın annesi olan Hiz.Meryem, İslamiyet'te iffet, itaat gibi birçok özelliğiyle yüceltilen Meryem, Hristiyanlıkta da "tanrı doğuran" olarak vasıflandırılmakta ve onun da Hiz. İsa gibi öldükten sonra göğe yükseldiğine inanılmaktadır. Hiz. İsa'dan sonra vefat ettiği kabrinin Kudüs'te, başka bir rivayete göre de Efes'te olduğu söylenmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'de otuz dört yerde geçmekle birlikte Kur'ân'ın ondokuzuncu sûresi de bu isimle anılmaktadır.

Hiz. İsa'nın annesi olduğu için edebiyatımızda Hiz. İsa ile anılmaktadır.

Zülf-i kâfir kişi kim çekmiş lebüñ pehlûsına
Güiyâ Meryem'dür almış 'İsâ'yi bâzûsına
G.224/1

Dembedem 'aks-i leb ü zülfüñ ile çeşmüm olur
Şüret-i 'İsâ vü Meryem'le muşavver hâtem
K.24/12

Zülfüne Meryem lebüñe nice 'İsâ dimeyem
Nakş-ı enşâm ile tölmiş hüsnünün büt-hânesi
G.280/2

Kur'ân'da adıyla anılan tek kadında yine Meryem'dir. Kur'ân'da ve hadislerde en çok övülen kadınların başında gelmektedir. Divan şiirinde bahûr-ı Meryem tabiri çok sık geçmektedir. Bahûr-ı Meryem, Meryemanaeli adlı bir çiçektir. Geçirtiyi buhur gidermesi, idrar söktürmesi başka özelliğidir. Doğum yapacak kadının ağrısı tutunca ebe bu çiçekten bir kuru yaprağı suya atar, suda yaprak açıldıkça gûyâ kadının da rahmi açılır ve suyundan da içince doğum kolaylaşmış.¹⁰²

Bu bitki hakkında Ahmet Talat Onay şöyle der;

"Meryem'in Hazret-i İsa'yı dünyaya getirirken tuttuğu çiçek değil, bir kuru ağaçtır. Meryem sûresindeki bir ayete göre, Meryem bu kuru ağacı tutup sarsınca "Tesir-i hasıyyet-i Rûhullah ile hayat bulup ser-sebz u riyaz (olduğu) ve hengâm-i şitâda, yani kanun-ı evellin evahirinde taze hurma verdiği için cenâb-ı Meryem'e izâfetle nahle-i Meryem denilmiştir."¹⁰³

Nahl-i Meryem gibi hâmem bitürür mîve-i rûh
Leb-i cân-bahşuñı vaşf eyleyüp etsem inşâ
K.9/57

¹⁰² Ömer Faruk Harman, "Meryem", DİA, c.29, s. 236-241

¹⁰³ Onay, a.g.e s. 73-74

II. CEMİYET

ŞAHISLAR:

I-Tarihi Şahıslar:

a.) Hükümdarlar:

1. Gazneli Mahmud:

Tarihte yetişmiş en büyük hükümdarlardan olan Gazneli Mahmud 971 tarihinde Buhara’da doğdu. Gazneli Hükümdarı Sebük Tegin’in oğludur. Annesi Doğu Afganistan’daki Zâbülistan bölgesinden asil bir ailenin kızı idi. Bundan dolayı kendisine Mahmûd-ı Zâbüli de denilir. Geleneğe uygun olarak küçük yaştan itibaren gerekli dinî tahsili yaptı ve Kur’an’ı ezberledi. Ayrıca siyasî eğitimi de ihmal edilmedi ve iyi bir devlet adamı olarak yetiştirildi. Büyük fetihlerde bulunup Gazneliler devletini kurmuştur. 1030 Gazne’de vefat etmiştir.¹⁰⁴

Ayaz, edebiyatımızda akıl, feraset, bilgi, sadakatin timsalidir.

Bu konu da Ahmet Talat Onay şöyle der;

“Onun (Mahmud’un) Ayaz’a aşkı şark edebiyatında Leyla ve Mecnun, Ferhat u Şirin efsaneleri gibi mühim mevzulardan olmuştur.”¹⁰⁵

Gazneli Mahmud Sehî Bey divanda veziri Ayaz’la beraber iki yerde geçmektedir.

Gübgüb eş‘âr-ı Sehî üstine düşse n’ola yâr
Hiç Maḥmûd olan ayrıla mı Âyâzundan
G.177/5

Yaraşur Sultân Maḥmûd olsa ben bende Âyâz
Şol güzeller şâhı kim ismi anuñ Maḥmûddur

Mur. IV

2. Bâyezid:

Osmanlı Devletinin padişahlarından olan II.Bâyezid için bir kaside yazılmıştır. “Der Medh-i Ḥazret-i Sultân Bâyezîd vaşf-ı ‘ıydü’l-mübârek” başlıklı kasidede Bâyezid şu sıfatlarla geçmektedir. Ka‘be eşüğü, ṭabîb-i cân, gülşen-i ḥayât, Ḥâk-i derüñ müferrih, Cân viren, Mesîḥâ” gibi sıfatlarla geçmektedir.

¹⁰⁴ Erdoğan Maçıl, “Gazneli Mahmud” DİA, c.27, s.362-365

¹⁰⁵ Onay, a.g.e s. 279-280

3. Kanuni Sultan Süleyman

Osmanlı Devletinin en parlak döneminin padişahı olan Kanuni Sultan Süleyman Sehî Bey divanında belli sıfatlarla geçmektedir. Sehî Bey hayatının büyük bir kısmını Kanuni Sultan Süleyman döneminde geçirmiştir. Divanda Kanuni Sultan Süleyman'a yazılmış 8 kaside bulunmaktadır. Padişahın kasidelerde; "Sulţān-ı berr ü baħr u cihān K. 25/23, şāh-ı cihān K.26/4, pādīşāh-ı  ālem-g r K. 26/8 T   -i r    cih n-g    K.26/13,  usrev-i s   b-k r n K.14/23 Sul  n-ı ta  t-ı R  m K.14/23, Dest-i sa     et K.14/23  usrev-i cih n K.16/27" gibi sıfatlarla anılmaktadır.

Vezirler

1. Davud Paşa

II. B yezid devri vezirlerinden olan Davud Paşa (H.887-902) 1482-1497 yılları arasında sadaret makamında bulunmuştur. Nerede, ne zaman do du u belli değildir. Arnavut asıllı olup Enderun'dan yeti mi , Koca ve derviş lakaplarıyla anılmıştır. Padişahın da damadı olan Davud Paşa için Sehi Bey, divanında bir kaside yazmıştır. Kaside de Sehi Bey bu kaside de Davud Bey'den kendisini Mora'dan aldırmasını istemektedir. Sehi Bey, Davud Bey'e yazd    i irde Mora'nın havasının, suyunun ne kadar olduğunu hicivle karışık bir  sl pla anlatmaktadır.

Veli bir  ik  yet   aceb bir   ber
   id dil bulursa ecelden mec l

Elim al ki  aldum ayakda zelil
Naçar   l ki oldum  ap  nda   b r
K.32/3-44

2. Kasım Paşa

F t h Sultan Mehmed ve II. Bayezid dönemi devlet adamı ve şairlerinden olan Kasım Pa a¹⁰⁶ için Sehi Bey, divanında 30 beyitlik bir kaside yazmıştır. Bu kaside de Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri Kasım Paşa'yı övmektedir. Sehi Bey Kanuni

---

¹⁰⁶ Ya ar Akdoğan,  zlem Demirel, *Cezer  Kasım (S  f) Paşa'nın Hayatı ve Eserleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c. 36, 2007 İstanbul 2009, s.1-40

Sultan Süleyman'ı gücü, tahtı, kudretiyle Süleyman peygambere benzetmektedir. Veziri Kasım Paşa'yı da Süleyman peygamberin veziri Asaf'a benzettir.

Âşafâ zât-ı şerîfûne yaraşur idesün
Halka sen himmet ile luğf ve saña halk du'â
K.10/30

3. İbrahim Paşa

Arnavut asıllı olarak bilinen İbrahim Paşa'nın ne zaman nerde doğduğu tam olarak bilinmemektedir. Padişahın kız kardeşiyle evlenen İbrahim Paşa, saray damat olmuştur. Nedeni tam olarak belli olmayan bir mesele üzerine padişahın emriyle (H.942) 1536 tarihinde idam edilmiştir. Bu olay üzerine Makbul İbrahim Paşa lakabı, Maktul İbrahim Paşa olarak değişmiştir.¹⁰⁷ Dönemin bazı şairleri de İbrahim Paşa'nın vasfını, kişiliğini anlatan eserler kaleme almışlardır.¹⁰⁸

Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri, güçlü devlet adamı olan İbrahim Paşa idam edilmeden önce yazıldığı anlaşılan kaside de Sehi Bey, Paşa için "âşaf-rây, Hüsrev, hayr-ı nâs, begler begi" sıfatlarını kullanır.

Sehi Bey, Paşa'yı Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri olaması hasebiyle Asaf'a benzetmektedir. Kendisinin sıkıntılarına Hızır (a.s) gibi yetişmesini, dert ve sıkıntıdan kendisini kurtarmasını istemektedir.

Âşafâ mühr-i Süleymân sendedür devrân senün
Saña teşhîr oldu ins ü cinn vü cümle kâyinât

Pay-mâl itdi beni devrân eli Hızır ol yetüş
Zillet u miñnet u ğamından baña luğf it vir necât
K.13/16-22

---

¹⁰⁷ Esma Tezcan, *Pargalı İbrahim Paşa Çevresindeki Edebi Yaşam*, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Ankara 2004 s.9

¹⁰⁸ Ahmet Sevgi, *Latîfî'nin kayıp iki risalesi: Enisü'l-Fusaha ve Evsaf-ı İbrahim Paşa*, Gazi Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Ankara 1984 s.58-63

4.İskender Çelebi

Kanuni Sultan Süleyman'nın baş defterdarı olan dönemin sanatkârların hamisi İskender Çelebi¹⁰⁹ için, Sehi Bey divanında bir kaside yazmıştır. “Der vaşf-ı gül ve medh-i İskender Çelebi-i Defterdar” başlıklı kaside de İskender Çelebi'yi “İskender-i sâni, Cemşid iktidâr, ârâm-ı cân” sıfatlarla anmaktadır.

c. Alimler

1- Muhyiddin Çelebi

Sehi Bey, Muhyiddin Çelebi için yazdığı kaside de divanını teşvikiyle tertip ettiği Muhyiddin Çelebi'yi övmektedir.¹¹⁰ Kasideyi genel olarak dikkatli bakıldığında dini ıstılahların kullanıldığını göze çarpmaktadır. Bu kasidenin sunulduğu Muhyiddin Çelebi'nin dindar bir kraterinin olduğu anlaşılmaktadır.

Bû hay u hûy n'eylersin kâna' at menzilin gözle
Ko dünyâ begligin terk it bilürsün şöhet âfetdür
K.17/9

Eger insân iseñ nefsün bil andan rabbiñi añla
Bilürseñ âdem olduğñ saña ulu sa' âdetdür
K.17/12

Sehî iklîm-i faqr olmağ dilerseñ fâni fillâh ol
Şu sâlik kim özin fânî ider maqbul-i hâzretdür

Ferâgat gencine geç zîkr-i fikr-i lâilâh ile
Ki illâ' llâh ile işbât itmek Hâkkı vaḥdetdür

Münevver eyle gönlün hânesini zîkr-i kalbî it
Okursañ Hâdî ismüni saña Hâkdan hidâyetdür

Eger vaḥdet dilerseñ gel kânâ' at kûşesin gözle
İki ' âlemde vaḥdet ister iseñ genc-i ' uzletdür

Riyâzet ile kırtar kendü nefsüñi kesâfetdün

¹⁰⁹ Ali Yıldırım, *16. Yüzyılda Büyük Bir Devlet Adamı ve Edebiyat Hamisi Defterdar İskender Çelebi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi c.10 s.1, s. 217- 232

¹¹⁰ Muhyiddin Çelebi için bkn. Mehmet Yalar, XVI. Yüzyıl Bursa Alimleri ve Arap Diline Katkıları, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi c.10, sayı:1, 2001 s.130

Sehî Bey de divanı dönemin kadıaskeri Muhyiddin Çelebi'nin işaretini ve iltifatı üzerine kaleme aldığığını beyan etmektedir;

Tedvîn ve tezyî'n için sultân-ı 'ulemâ-i ehl-i yakîn nıgeh-bân-ı füzalâ-ı memâlik-i dîn ve vâris-i seccâde-i şerî'at sâlik-i mesâlik-i tarîkat vâkıf-ı (4b) hazâyin-i esrâr-ı ilahî kâşif-i deķâyıķ-ı aķbâr-ı nâ-mütenâhî mellâķ-ı sefîne-i 'ulûm-ı Rabbânî sebbâķ-ı deryâ-yı me'ârif-i Sübhânî râf' i elviyye-i islâm dâf' -i-i mezâlim-i enâm kâdî' asker-i kâmkârî Muhyiddîn Çelebi Efendi el-Fenâri

Meşnevi

Kapûsı mecma' -ı ehl-i hünerdir
İşigünde ulular ħâk-ı derdür
Feleklerden yücedür ħadri ħaylî
Sa'âdet bendesi himmet tıflı
Ķamû fazl ü kemâlâtıyla meşhûr
Nitekim dîni ü dünyâsı m'amûr
Olupdur devlet aña 'abd-ı kemter
Eben 'an-ced se'âdet aña çâker
'Aceb mî olsa her fenn içre baķķâş
Kime şa'nat ise 'ilm âña mîrâş

Ķazretlerinden bu sergeşte-i vâdî-i ħayret ve esîr-i belâ-yı çâķ-ı ħasret bende-i faķîr ve efgende-i ħaķîrlerine işârât ve iltifât buyruldı

c. Mutasavvıflar

1. Ahmed Şemseddin Marmaravi:

Ahmed Şemseddin Marmaravî, Anadolu'da yetişen tasavvuf büyüklerindendir. Halvetiye tarikatının Orta Kol (Ahmediyye) şubesinin kurucusu olan Yigitbaşı, Saruhan sancağı'nın Akhisar kazasına bağlı Göl Marmarası veya Marmaracık köyünde 839 H./ 1435 M. senesinde doğdu. Doğum yerinin "Marmaracık veya sade "Marmara" olması sebebiyle Marmaravî diye anılır. Saruhanî lakabıyla anılması da Saruhan sancağında dogmasındandır. İlk tahsilini Halveti yolunun büyüklerinden olan babası İsa Halife'den ve Göl Marmara'daki medreselerden gördü. Zahirî ilimleri öğrendikten sonra Uşak vilayetinin Kabaklı karyesinde Halveti şeyhi Alâeddîn-i Uşşâķî'den manevi ilimleri öğrendi. Tahsilini

tamamladıktan sonra Manisa'ya gitti ve burada talebe yetiştirmeye başladı. Bir ara İstanbul'da ulemanın ihtilafına düştüğü bir meselenin çözümüne memur oldu. İstanbul'a giderek bu ihtilafları bir neticeye bağladı. Bu hayırlı iş vesilesiyle kendisine (Yiğitbaşı) lakabı verildi.

Hocası Alâeddîn Uşşâkî'nin vefatı üzerine yerine geçen Yiğitbaşı, Manisa'nın çeşitli camilerinde vaazlar verdi. Seyyid Hoca Mahallesindeki türbesinin yanında bulunan tekkesinde talebe yetiştirdi. 910/1504 yılında vefat eden Ahmed Şemseddin tekkesinin yanındaki türbeye defnedildi.¹¹¹

Sehî Bey dîvânında bir kıta da Ahmed Şemseddin Marmaravi derdine derman olması temennisiyle geçmektedir.

Zübde-i erkân-ı devlet Mîr Aḥmed Şems-i dîn
Âsitanuñda ebâ 'an ced sa'âdet bendedür
Hasteyem luṭf it baña timâre himmet eyle kim
Derdümün dermânına dârü-yı himmet sendedür
Kt.5

2. Mevlânâ:

Kelime olarak “efendi, büyük, sahib” anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Celaleddin-i Rumî'nin lakabıdır. Mevlânâ Celaleddin Rumi 1207 yılında Belh'te doğmuş, 1273 yılında Konya'da vefat etmiştir. Mevlânâ denince Mevleviliğin piri anlaşılır.¹¹²

*“Ayrıca ilmi, kemali, nesebi ve eserleri ile haklı bir şöhrete kavuşması onun başka bir yönüdür Bir de millet ona büyük bir değer vermekte ve menkıbelerle de halk arasında yaşamaktadır.”*¹¹³

Sehî Bey dîvânında İstifta başlığında yazdığı şiirde işlediği günahlara pişmanlığını anlatmaktadır. Bu günahlarına pişmanlığını dile getirip, bu derdine çare olarak Mevlânâ'dan meded beklemektedir.

Bu hevâ ile olmuşam pür-derd
Senden olur baña olursa meded
Derdüme çâre eyle Mevlanâ
Eylerem ḥâzretünden istiftâ

¹¹¹ Hasan Özer, *Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravi Usul-ı Vusul-ı İlahiye (metin-İnceleme-Gramatikal Dizin)*, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, SBE Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi 2007 Tokat s.2-3

¹¹² Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yayınları İstanbul 2005 s. 432

¹¹³ Aşık Paşa *Garibname*, Haz. Kemal Yavuz, TDK Yayınları İstanbul 2000 s.XXII

Şairler:

Necâtî:

Asıl adı İsa¹¹⁴ olup 15. asrın en önemli şairlerindendir. Edirne’de doğmuştur. Kastamonu’da yetişmiştir. Edirneli Sâilî diye birisi tarafından yetiştirilmiştir. Kuvvetli şairliği ile Kastamonu’da kısa zamanda nam salar. Gazelleri ile ön plana çıkmıştır. İdris-i Bitlisi “ Heşt Behişt” adlı Farsça ünlü Osmanlı tarihinde Necâtî’yi bir hayli övmüş ve “Hüsrev-i Rûm” olarak tesmiye etmiştir. Şair Necâtî aynı zamanda kuvvetli bir medrese tahsili görmüş ve İstanbul’a gelmiştir İstanbul’da Fatih Sultan Mehmed’e bir kaside sunmuştur.

Fatih Sultan Mehmed’in vefatı akabinde himayesiz kalır. Ancak, II. Bayezid’in tahta çıkışının ardından ona da kasideler sunar. Necâtî için II. Bayezid devrinde ikbal kapıları açılır. Daha Fatih Sultan Mehmed hayatta iken II. Bayezid’in şehzadelerinden Şehzade Abdullah Saruhan’a Sancak beyliğine gönderilince, Necâtî de onun kâtibi olur. Ancak kısa bir süre sonra, Şehzâde Abdullah’ın ölümü onu bir hayli üzer. Şehzade için mersiyeler kaleme almıştır. Daha sonra, yine II. Bayezid’in şehzadelerinden, Şehzade Mahmud Sancak beyliğine çıkınca bu defa onun nişancısı olur. Aradan kaç sene geçtikten sonra Şehzade Mahmud daha babası hayatta iken ölür. Ancak bir süre sonra Necâtî, artık yaşlanmış olduğundan vazife kabul etmez. Aylık bin akçe maaşla tekaüdü kabul edip onunla iktifa eder. 1509 yılında İstanbul’da vefat etmiştir.¹¹⁵ Vefatına Sehî Bey şu tarihi söylemiştir;

Naql-i Necâtî ‘ âleme târîh olmağın
Târîhini didi Sehî “gitdi Necâtî hay”
914/1509

Nice şâd olmasun rûh-ı Necâtî iy gül-i cennet
Sehî eş‘ârı İstanbul’a şimdi armağan gitdi
G.273/5

Zatî

Asıl adı Sehî ve Latîfî’ye göre “Bahsî”, Âşık Çelebi’nin halk arasında yaygın rivayetten nakletmesine nazaran Satılmış’tan bozularak “Satı” olup bu ismi “Zâtî” şeklinde mahlas edinmiştir. Kendi ifadesine göre “İvâz” olup bu da ebced hesabıyla doğum tarihini (876) vermektedir. Gençlik yıllarında Balıkesir’de geçimini

¹¹⁴ Sehî Beğ adını İsa diye kaydederken (Sehî Beğ, Tezkire, 1325:75), Kınalızâde ise ismini Nuh diye nakleder. (Kınalızâde, Tezkire, 1989:2/970). Burada, Sehî Beğ, Necâtî’nin yakın arkadaşı olduğundan onun kaydına itibar etmek gerekir.

¹¹⁵ Necâtî Bey Divanı, haz. Ali Nihat Tarlan, Akçağ Yayınları 1992 Ankara s.17-23

çizmecilikle sağlamıştır. Ailesi hakkında fazla bilgi yoktur. Doğduğu yer olan Balıkesir'den sonra Bursa, İznik, Edirne ve Manisa'da bulunduğunu "Letâif'te kaydeder. Bu şehirlerde ne için bulunduğu ve oralarda nelerle uğraştığı hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir. 1500 senesi civarlarında İstanbul'a gelen Zâtî, o sırada kırk yaşlarında idi ve kadı olmak hevesine kapılmıştı. Ancak müptela olduğu sağırılık sebebiyle bu yolda muvaffak olamayacağını anlayıp başka bir işle uğraşmaya başlamıştı. Uzunçarşılı, onun İstanbul'a geldikten sonra ders gördüğünü, biraz sarf ve nahiv öğrendiğini bildirir.¹¹⁶

Yaratılıştan şair olan Zâtî, hoş sohbet, hazırcevap, nüktedan mizaca sahip biriydi. Çevresindekiler kendisine nükteli sözler ve şiirler söyletebilmek için onu sık sık tahrik etmeye çalışırlardı. 1547–1548 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. Zâtî, öldüğünde parası olmadığı için Âşık Çelebi, Selîkî, Yahya Bey gibi şairlerin yardımıyla defnedilmiştir.¹¹⁷

Zâtî'nin sağırlığı, şairliği için Sehi Bey, divanında iki müfred beyit yazmıştır.

Zâtî şî'r içre ma'ânî kısmını
Şağır oşurduğun sezer gibi sezer

Elmâs-ı tîğ-i şî'rüm Zâtî'yi itdi şağır
Albız kılagina kuruşun dinür meşeldür

Müf.3-4

Revânî

Tezkirelerin verdiği bilgilere göre 1475 yılı civarında doğmuştur. Şairin asıl künyesi Muslihiddin İlyas Şuca Çelebi'dir. II. Beyazıd döneminde sure eminliği yapmıştır. Bu görev esnasında bazı olaylardan dolayı dönemin tezkireleri onu yolsuzlukla, zimmetine para geçirmekle suçlamıştır. Yavuz'a sığınmış rakiblerinin hakkında söylenenlerden bir süre kurtulmuştur. 1512–1514 yılları arasında saraya ilk olarak matbah kâtibi, ardından matbah emini olarak atanır. Bu görevleri takiben 1514- 1517 yılları arasında geliri oldukça yüksek olan Ayasofya Mütevelliliği' ne atanır. Elde ettiği gelirlerle Ayasofya yakınındaki Kırkçeşme Mahallesi'nde kendi adına bir mescit, mülazımlar ve kimsesizler için odalar ve bir imaret yaptırmıştır. Bu gelir yüksekliği bazı dedikodulara da sebep olmuştur.

¹¹⁶ Reyhan Çeltiker, *16. Yüzyıl Şairi Zati'nin Gazellerinde Bitkiler*, Sakarya Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi s.9-12

¹¹⁷ A.Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, YKY, İstanbul 1999 s.235

Kaynaklar, Revânî'nin ömrünün sonlarına doğru yaptıklarına tövbe ettiğini ve bir şeyhten el alıp tarikata girdiğini kaydeder. 1523 yılında vefat etmiş, kendi yaptırdığı mescide defnedilmiştir.¹¹⁸

Revânî'nin yaşını sakladığını Sehi Bey'in Revânî hakkında yazdığı müfreden almakatayız.

İninde baş kışmasun Revânî
Bile doğdı benüm ol yaştaşumdur

İlüñ ma' nāsın almasun Revânî
Aña hayr itmez aḥir Ka' be ḥaḳḳı
Müf. 1-2

Visâlî

“Visâlî Aydın'da doğmuştur. Doğum ve ölüm tarihleri tam olarak bilinmemektedir. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde Edirne'de sarayda hocalık yapmıştır. Edebiyatın kurallarına uyarak ve aruz vezni kullanarak Türkçe şiirler yazdığı bilinmektedir. Yazdığı Türkçe şiirleri bir divanda toplanmıştır.¹¹⁹ Şiirleri ve sevgililerinin adlarını ihtiva eden ve her isim için söylenmiş gazelleri vardır. Ayrıca şiir kurallarını iyi bildiği için herkesin şiirini tenkit ettiği, bu yüzden kendi devrinde yaşamış şairlerle sürekli tartıştığı bilinmektedir. Her şairin şiirine müdahale edip “*Bu benzetme burada uygun düşmemiş. Bu kinaye ve istiare bu kısımda doğru değil*” diyerek sürekli karşı çıktığını Latifî, tezkiresinde belirtir. Türk edebiyatında Türkî-i Basît denince ilk akla gelen *Aydınlı Visâlî, Tatavlı Mahremî ve Edirneli Nazmî*'dir. Basit, sade Türkçe kullanarak şiir yazma fikri bu şairlerden sonra devam etmemiştir.”¹²⁰

Sehi Bey, Türkçe şiir yazmaya çalışan Visâlî'yi Necatî Bey'in şiirlerini özlendiğini ama bunun nafile olduğu, kendi hiciv dolu üslubuyla ifade eder;

Necâtî şî'riñe geh geh Vişâli ağranur ammâ
Meşeldür mâtekademden köpek ürür bu yeñi aya

¹¹⁸ Tülin Yazıcı, Revânî Divânı'nın tahlili, Niğde Üniversitesi SBS Fakültesi TDE Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Niğde 2004 s.1-2

¹¹⁹ Ahmet Mermer, *Türkî-i Basît ve Aydınlı Visâlî'nin Şiirleri*, Akçağ, Ankara 2006, Ahmet Mermer, *XV. Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazire Mecmûası ve Aydınlı Visâlî'nin Bilinmeyen Şiirleri*, Milli Folklor Dergisi, 2002, c.7 sayı 56, s.75-95

¹²⁰ Erdoğan Uludağ, *Dilde Sadeleşme ve Türkî-i Basît Hakkında Düşünceler*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/5 Summer 2009 s.306-307

Necâtî şî‘ri yüzine ‘aceb müşkil niķāb açmış
Anı perdeyle fehm itmeyiser bir siki ķabuķlı
Müf .5-6

Sa’di:

Doğum tarihi tam olarak belli olamayan Sa’di’nin asıl adı Müşerrefüdin b. Muslihiddin Abdullahtır.¹²¹ Bilgin soylu bir ailenin çocuğu olan Sa’di, ilk edebi ve dini bilgilerini Şiraz’da aldıktan sonra Bağdat’a gitmiş ve eğitimini Nizamiye medresesinde sürdürmüştür. Daha sonra otuz yıl sürecek uzun bir yolculuğa çıkmış ve Şiraz’a geri gönmüştür. Ömrünün son yıllarını riyazetle geçirmiştir.¹²² Hayatında elde ettiği şöhreti, ölümünden sonrada sürmüştür. Fars Edebiyatının en büyük şairleri arasındadır. Sıksık Gülistan¹²³ ve Bostan adlı edebiyatımızda eserleriyle anılmaktadır.

Şehriyārā midḥatūn bir vecche zībā yazdı kim
Şeyḥ Sa‘di Gülsitan’ı gibi itdi bāb bāb
K.11/36

Nizâmi:

“XV. yüzyıl divan şairi olan Nizâmî, (839-844) 1435-1440 yılları arasında Karaman Beyliği sınırları içinde bulunan Konya’da doğdu. Konya’nın vaiz ve müderrislerinden Molla Veliyyüddin Efendi’nin oğludur. İlk eğitimini babasından aldı; ardından bir süre İran’da bulundu; edebî bilgiler ve Farsça’yı öğrendikten sonra Konya’ya döndü. Karaman Beyliği’nin yöneticilerinden İbrahim, Pîr Ahmed ve Kasım Beylere sunduğu kasidelerden dönüşünün 868’den (1464) birkaç yıl önceye rastladığı tahmin edilmektedir. Ayrıca Kasım Bey’e takdim ettiği kasideden Osmanlılar’ın Karaman Beyliği’ne son vermesinden önce rahat bir hayat sürdürdüğü, fakat daha sonra sıkıntı içine düştüğü anlaşılmaktadır. Karaman Beyliği’nin ortadan kalkmasının ardından Sadrazam Mahmud Paşa ile tanışan Nizamî, paşanın Fâtih Sultan Mehmed’e kendisinden övgü ile söz etmesi ve Fâtih’in de âlim ve sanatkârları İstanbul’da toplamak düşüncesi sebebiyle İstanbul’a davet edildi. Yola çıkmadan

¹²¹ Hülya Canpolat, Sa’dî’nin Gülistân Önsözüne Yapılan Türkçe Şerhlerin Karşılaştırılmalı İncelenmesi, Ege Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi s.3

¹²² Mustafa Çiçekler, ” Sa’dî” Mad. DİA, c.35 s. 405-406

¹²³ Şirazlı Şeyh Sadî, Gül suyu Gülistan Tercümesi, Türkçesi: Niğdeli Hakkı Eroğlu, Azmi Bilgin, Mustafa Çiçekler, Ötüken Yayınları 2000 İstanbul s. 13-16

önce hükümdar için “nergis” redifli bir kaside yazdı. İstanbul'a gitmek üzere yola çıkan şair yolculuk esnasında vefat etti. Vefat tarihi bilinmeyen şairin 874-878 (1469-1473) yılları arasında öldüğü tahmin edilmektedir.”¹²⁴

Üç dilde şiir yazdığı belirtilen Nizâmî'nin müretteb divanı Haluk İpekten tarafından yayınlanmıştır.¹²⁵

Fâriğ ola nazımından elin yuya Nizâmi
Varsa Şehî bu şi'r-i laîfîñ Karamâna
G.204/5

Kemâl

Mâverâünnehir bölgesinde bulunan Hucend'de doğdu. Ailesi ve öğrenim durumu hakkında bilgi yoktur. Tanınmış bir şeyh olmasına rağmen hangi tarıkata mensup olduğu dahi bilinmemektedir. Genç yaşta hacca gitti. Hac dönüşü uğradığı Tebriz'de yerleşmeye karar verdi. Zamanla etrafında birçok mürid ve talebe toplandı. Genellikle aşk ve tasavvufa dair gazellerinde “Kemâl” mahlasını kullanan Hucendî bu nazım şeklinde üstün başarı sağlamıştır. Bununla birlikte şiirlerinde tekellüfe yer verdiği de olmuştur. Kemâl-i Hucendî'nin yaklaşık sekiz bin beyit ihtiva eden divanı genellikle gazel, kıta ve rubailerinden oluşur.¹²⁶

Vaşf-ı hüsnüñle olan şi'r-i hayâl engizüm
Görse tahşîn idüben okıya Selmân ü Kemâl
K.20/34

Görse bu şi'r-i laîfî vü hayâl-engizi
Aferîn eyleye tahşîn idüben Şeyh-i Hucend
G.37/6

Hüsrev

Ebü'l-Hasen Emîr Hüsrev b. Emîr Seyfiddîn Mahmûd-ı Dihlevî (ö. 725/1325) Hindistan'da yaşayan Türk asıllı şair, tarihçi ve mutasavvıf.

651'de (1253) Delhi'nin kuzeyindeki Müminpûr (Müminâbâd) kasabasında doğdu. Küçük yata üstün zekâ ve kabiliyetiyle dikkati çektiği, medrese eğitimi gördüğü yıllarda şiir söylemeye başladığı anlaşılan Emîr Hüsrev yedi sekiz yaşlarında iken babasını kaybedince dedesi İmâdü'l-mülk'ün himayesine girdi ve

¹²⁴ A.Azmi Bilgin, “Nizâmî” Mad.DİA, c.24 s. 453-454

¹²⁵ Haluk İpekten, Karamanlı Nizâmî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı, Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1974 Ankara

¹²⁶ M. Nazif Şahinoğlu, “Kemâl-i Hucend” DİA, Mad. c.25, s.226

onun huzurunda yapılan edebî ve ilmî sohbetleri dinleyerek yetişti. Böyle bir kültür ortamında kabiliyetlerini geliştirme imkânı bulan Emîr Hüsrev on iki yaşma geldiğinde şair olarak belli bir seviyeye ulaşmıştı. On dokuz yaşında ilk divanı tertip etti.

Sultan Gıyâseddin Tuğluk zamanında Bengal seferine katıldı (1324). Şeyhinin öldüğünü haber alınca (1325) Delhi'ye dönerek Gıyâspûr'da bulunan mezarında bir müddet inzivaya çekildi. Kısa bir süre sonra da vefat etti ve Nizâmeddin Evliyâ'nın kabrinin yakınına defnedildi.¹²⁷

Sûz-ı eş'ârüm ile ıtışa Hüsrev vire cân
Okısa bu gâzeli şevk ile dîvânımdan
G.185/7

Şi' rüm yine bir vech ile irişdü kemâle
Söz ile Sehî Hüsrev ü Selmân'e yetişdüm
G.159/6

Câmî

“Molla Câmî ismiyle anılan Nureddin Abdurrahman Câmî, Horasan'a bağlı Câm kasabasında 23 Şaban 817 (1414)'te dünyaya geldi. Tanınmış bir aileye mensup olan Câmî, henüz beş yaşındayken Herat'a gelmiş ve babasının ders verdiği Nizamiye Medresesi'nde parlak zekâsı sayesinde devrinin ilimlerini tahsil etmiştir. Buradan Semerkand'a geçen Câmî, burada bütün hocalarından daha kuvvetli addettiği Kadızâde Rûmî'nin derslerine devam etmiştir. Bir ara meçhul bir güzele âşık olmuş, bunun tesiriyle kendisini ilme ve kitaplara gömmek istemişse de faydasız olduğunu görerek kendisini kurtaracak tek yolun tasavvuf olduğuna kanaat getirmiştir. Gördüğü bir rüyanın tesiriyle de ilk şeyhine yönelen Câmî, eskiden beri kendisindeki kabiliyete âşık olan Sadeddîn Kaşgarî tarafından “Bugün tuzağımıza bir doğan düştü.” diye, memnuniyetle karşılamıştır. Câmî, şeyhi ve kayınpederi olan Sadeddîn

Kaşgarî'nin ölümünden sonra Ubeydullah Ahrar'a mürit olmuştur. Üstadı Sadeddîn Kaşgarî'nin ölümünden sonra onun Herat civarındaki türbesi yakınlarında oturan Câmî ile ziyaretine gelen imparatorluğun şair veziri olan Nevâî arasında birkaç görüşmeden sonra samimi bir dostluk ilişkisi oluşur. Mizacı itibariyle devlet adamlarından uzak kalmaya özen gösteren Câmî, kendisi de şair olan hükümdar Hüseyin Baykara ile veziri Ali Şîr Nevâî'nin resmiyetten çok, sevilen bir arkadaş

¹²⁷ Rıza Kurtuluş, “Emir Hüsrev-i Dehlevî”, DİA, Mad. c.11, s.135-136

gösterilen samimi iltifatlarına muhatap olmuştur. 1472’de ilerlemiş yaşına rağmen Hacc’a giden Câmî geçtiği yerlerdeki devlet adamları tarafından saygı ile karşılanmıştır. Son zamanlarında dimağî yorgunluk nedeniyle şuurunu kaybeden ve söz söylemez olan Câmî, 1492’de ölmüştür.

Büyük küçük 99 eser meydana getiren ve zamanının bütün ilimlerine vâkıf olan Câmî, İran’ın son klâsik şairi sayılmıştır. Kendisinden önceki şairler tarafından işlenen konulara, yeni renk ve incelik vermiştir. Şiirleri hiçbirine diğerine üstün tutulmayacak kadar güzeldir.”¹²⁸

Hayâl-engiz eş‘ âruñ Sehî varsa Horāsāña
Okıyup dura yirinden şafādan raqs ura Cāmî
G.270/5

II. Edebi Hikâye Kahramanları:

Sehî Bey Dîvânı’nda masal kahramanlarında Leylî ve Mecnûn; Ferhad, Şirin ve Hüsrev; Vâmık ile Azrâ zikredilmiştir.

Leylî ve Mecnûn

“Leylî ve Mecnûn” isimli aşk masalının kahramanlarıdır. Mecnûn âşık, Leylî ise mâşuk’tur.

“*Asıl adı Kays-ı Amiri olan Mecnun, Leyla’nın aşığıdır. Şark edebiyatında aşkın timsalidir.*”¹²⁹

Özellikle bu aşk hikâyesinin üzerine şairler mesneviler yazmışlardır. Bu hikeye ile alakalı Fuzulî’nin Leyla ve Mecnûn¹³⁰ adlı mesnevisi halk tarafından en çok beğenilip okunanı olmuştur.

Başdan okına Leylî vü Mecnûn hikâyeti
Gül tek libās-ı ‘ışkuñı baña geydüre
G.207/4

Vahşet tutar özümnden eyâ Leylî ins ü cin
Mecnûn gibi enîs olalı ben vuñuş ile

¹²⁸ Recep Demir, *Hatayi-i Tebrizi ve Molla Cami’nin Yusuf u Züleyha Mesnevileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme (inceleme-metin)*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi, Van 2006, s.26-27

¹²⁹ Onay, a.g.e, s. 285

¹³⁰ Bkn. Fuzulî, *Leylâ ile Mecnûn*, Haz. Muhammet Nur Doğan, Yelkenli Yayınları

Leylî, nazlı oluşu ve cevri ü cefâ sahibi oluşu ile anılır. Ayrıca şâir, “Leylî” kelimesinin diğeri anlamı olan geceyi kasteder ve genellikle saç ile birlikte kullanır.

Dağa Mecnûn tek düşüp Leylî saçun sevdâsuna
Bağladı miskîn benefşe bûy-ı zülfüñle dimâğ
G.120/3

Hevâ-yı Leylî-i zülfüñe olmuşdur Sehî Mecnûn
Fiğân u nâlesin ‘ayb itme ‘aklı aña yâr olmaz
G.93/5

Mecnûn ise sevgiliye düşkünlüğü, ızdıraba tahammülü, delilik hali, çöllerde dolaşması ve perişanlığı ile mevzubahs edilir. Âşık ve gönül için teşbih unsuru olarak kullanılır.

Ey Sehî ol serv ile añlar bu ‘ışkum hâletin
Her ki şi‘rüm defterinden Leylî vü Mecnûn okur
G. 75/5

‘İşk elinden bir ayak mey içdüm iy Leylî-hıram
Deşt-i ğamda olamaz Mecnûn ayakdaşum benüm
G.163/4

Mecnûn biraz ‘ışk işini ögerse olurdu
Sen Leylî’nün ‘ışk ile kalsa bu zemâna
G.204/4

Ferhad ile Şirin

Ferhâd, Ferhâd ile Şîrîn adlı hikâyede geçen kahramanlardandır. Ferhâd, Hüsrev’in İran padişahının sevgilisi olan Şîrîn’e âşıktır. Şîrîn’in arzusu üzerine Bîsütûn adlı bir dağı delmesi istenir. Çünkü kendisi bir mimar-mühendisdir. Şark edebiyatında sevgilisine kavuşmak için zorlu, gerçekleşmesi güç işleri göze alan âşığı sembolize eder.¹³¹

Sehî sen serv u nağş itse ğazelde
Yazılur şanki Şîrîn ile Ferhâd

G.32/5

¹³¹ Faruk Kadri Timurtaş, *Şeyhi'nin Hüsrev ü Şirin'i (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Basımevi İstanbul 1963 s. 20-23, Pala, a.g.e 138-139

Kühkenlik eyleyi başladı çün Ferhād-ı dil
Gözle iy şîrîn-dehen eriñ yine oyunu var
G.79/2

Niçeler Şîrîn leb-i dildāre cānlar virdiler
‘Işk medyānında sanmañ yaluñuz Ferhād imiş
G.109/3

Hoş aındum tîşe-i āh ile ol şîrîn-dehen göñlin
Kaya kesmekde olmışam Sehî üstādı Ferhāduñ
G.132/5

Derdüni tağlar kadar çekmekde pervā çekmezin
Küh-ı ğam çekmekde Ferhād oldu üstādum benüm
G.166/2

Göñlin añsan tîşe-i āh ile ol şîrîn lebüñ
N’ola ey dil küh-ı ğamda sen de bir Ferhādsın
G.190/4

Vâmık u ‘Azrâ

Vâmık, Vâmık u ‘Azrâ hikâyesinin erkek kahramanıdır. Âzrâ ise kadın kahramanıdır.¹³² Dîvânda bir yerde diğerk aşk kahramanlarıyla beraber geçmektedir.

Şalındı ‘aşık u ma‘şuk yer yerin nitekim
Şalındı Vâmık u ‘Azra vü Hüsrev Şîrîn
K.27/10

III. Tarihi ve Efsanevi Kişiler

Hüsrev:

Hüsrev, Nuşirevân’ın torunudur. Sasaniyân sülalesinden bir padişah olup “Pervîz” lakabıyla bilinir. Pervîz, balık demektir. 589 yılında tahta geçmiş olup Ermeni prensesi Şîrîn’e olan aşkı dillere destan olmuş ve artık gerçek kişiliği etrafında bir çok rivâyetler uydurularak efsanevî bir kişiliğe bürünmüştür. Bu aşk hikayesi üzerine pek çok mesnevi kaleme alınmıştır.¹³³

Bir dün ki şāh-ı Hüsrev hāver-i zafer-me’āb
Mağrib diyārı cānibine itdi ‘azm-i h’āb
K.12/1

Ordu-yı rif’ atüñde eyā Hüsrev u cihān

¹³² Gönül Ayan, *Lâmî’i Vamık u Azra (İnceleme-Metin)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları Ankara 1998 s. 28-31

¹³³ Timurtaş, a.g.e s.8-20

Yer tengtârdur görinen çarh-ı nüh kıbâb
K.12/23

Husrevâ Şîrîn lebünün şevkine Ferhâd var
Zülf-i şeb-dîzûn durur eşkümi gülgün eyleyen
Rub. 8

Zıll-ı Yezdân Hâzret-i Sultân Süleymân Şâh kim
Eşigüne yüz sürer her Husrev-i ‘âlî-cenâb
K.11/10

Rüstem:

“İran’ın ünlü kahramanı. Adı Şehnâme’de övgüyle anılır. Daha delikanlılıkta birçok devleri öldürmüştür. Eski şiirimizde kahramanlık, güç, kuvvet ve yenilmezlik sembolü olarak anılır.”¹³⁴

Hamle vaqtinde muķâbil olamaz Rüstem aña
Tağıdur kahr ile ne deñlü çoğ olsa a‘dâ
K.9/33

Şanma kim yağmur yağar gök gürler iy dil Zâl-i çarh
‘Âşık-ı Rüstem dil için şâgu şagup ağlar

G.87/4

Nûşîrevân:

“İran’ın Sâsânî sülalesine mensub bir hükümdardır. Adaleti ve fütuhâtı ile meşhurdur. Nûşîrevân, Tak-ı Kisra’da bir çan astırarak ucuna bir zincir bağlatmış; adaletine müracaat edenler o zinciri çekip kendini haberdar edermiş.”¹³⁵

Virmese dest-i ‘adlûn ile ‘âleme nizâm
Bulmazdı şöhet-i şeh-i Nûşînrevân kılıç
K.14/29

İskender:

“İki İskender vardır. Biri Makedonya Kralı Filip’in oğlu İskender-i Yunanî’dir. M.Ö. 356’da doğmuş, çok zeki, akıllı, kudret ve kuvvet sahibi idi. Aristo tarafından yetiştirilmiş, yirmi yaşında hükümdar olmuş, Yunanistan’ı ele geçirdikten sonra Anadolu, Suriye, Mısır İran ve Hindistan’ı zabtetmiş. Hindistan’dan Çin’e geçmiştir. Dönüşünde Bâbil’de işret ve sefahatin neticesinde 33 yaşında ölmüştür.

¹³⁴ Pala, a.g.e s. 334

¹³⁵ Levend, a.g.e s. 163

Diğeri ise “İskender-i Zülkarneyn”dir. Vaktiyle Yemen’de hüküm süren Arap hükümdarlarından Hârisü’r-râyîş’in oğlu olup peygamberliği rivayet edilir. Kur’ân-ı

Kerîm’de (Kehf/83-99) hayatı hakkında bilgi verilmektedir. Hakkındaki rivayetler çok fazladır. Çin seddini yaptığı, zulümatta Âb-ı hayâtı arayanın da bu zat olması muhtemeldir.”¹³⁶

Hızır hattından mı örgendi lebün bu hikmeti
Şuya iletmiş şusuz getürdi ol İskenderi
G.264/4

Yaşum Ye’cuc’una İskender-i ‘aql
Bir avuç hâk-i cismüm ide mi sed
G.35/5

Ferîdun:

Şehname kahramanlarından olan Feridun, şahamet ve hamasiyetiyle meşhur hükümdardır. Pişdadiyan ve Cemşid sülalesindendir.¹³⁷

Kāse-līs olmağa bezmünde Ferîdûn u Kûbād
Meclisünde sürünür her biri mânend-i gedā
K.9/40

Kubād:

İran Pişdadiyan sülalesinden sonra gelen şah sülalesi Keyaniyan’ın ilk hükümdarıdır. Key lakabını ilk defa kullanan odur.¹³⁸

Görse bezmün şerefî utana Cemşîd ü Kûbād
Bilse rezmün unudurdu özini Rüstem-i Zāl
K.21/25

Kāse-līs olmağa bezmünde Ferîdûn u Kûbād
Meclisünde sürünür her biri mânend-i gedā
K.9/40

Cem/Cemşîd:

“İranlı Pişdâdiyân sülalesinin 4. hükümdarıdır. İran mitolojisine göre yediyüz yıl yahut bin yıl yaşamıştır. Cem halkını âlim ve zahitler, askerler, çiftçiler ve sanatkârlar olmak üzere 4 kısma ayırmış. İnsanlara yararı olan birçok sanatı o icad

¹³⁶ Pala, a.g.e s.210

¹³⁷ Onay, a.g.e s.11

¹³⁸ Levend, a.g.e s.159

etmiş. Güneş hareketi esasına dayalı güneş yılını o kabul etmiş ve nevruzu yılbaşı ittihaz etmiştir.”¹³⁹

“Şarabın icadı ile ilgili olarak Türk Edebiyatında sürekli yenilenen iki efsane vardır. Bunlardan biri İran’ın efsane kahramanlarından olan Cemşid tarafından icat edildiği; bir diğeri ise onun şeytan tarafından bulunduğu.”¹⁴⁰ Doğu edebiyatlarında zevk ve eğlence sembolü olarak adı ve câmı efsaneleşmiştir.

Cemşid tâc u tahtı aldurdı rûzgâre
Câm-ı Cem‘ün şafâsın virdi hâbâb-ı bâde
G.223/2

Taht-ı Cemşide geçüp câm-ı Cem içsem tañ degül
Sen Süleymân devletünde mâlikem milk-i Cem‘e
G.221/2

Efrasiyab:

Divan-ı Lugati’’taki belirttiğine göre Alp Er-Tonga’nın *Şehnâme*’deki adıdır. Şehnâme’de İran topraklarını Pişdâdiyân sülalesinden alması ve İran ile yaptığı savaşlar anlatılmaktadır. Büyük İskender’den önce yaşamış olup Keyhüsrev tarafından öldürülmüştür. Edebiyatta kahramanlık sembolüdür.¹⁴¹

Ko dünyâyı ki sermâyeñ kefendür ‘âkıbet yarın
Tutalum kişi ‘âlemde bugün Efrâsiyâb olmuş
G.111/7

Görse rezmüñ yoğ olurdı Rüstem ü İsfendiyâr
Bezmüne irse bilürdi kendüyi Efrâsiyâb
K.11/20

Asaf:

“Süleyman peygamberin veziri İbn-i Barahya’nın adıdır. Kur’an-ı Kerim’de tavsif edilmiştir. Nüsha, tılsım, vefk gibi garip ilimler ile simyanın mucidi telakki olunur. Edebiyatımızda resmi vasıflardan olarak vezir ve müşirlere tahsis olunmuştur.”¹⁴²

İşüm altun olur sürsem yüzümi hâk-i pâyuña
Yine ey Âşaf-ı devrân kapunda tâze kan buldum

¹³⁹ Pala, a.g.e,s.82-83

¹⁴⁰ Vildan Serdaroglu, *Sosyal Hayat Işığında Zâtî Dîvânı*, İstanbul, İSAM Yayınları, 2006, s.371

¹⁴¹ Onay, a.g.e,s. 11, Pala, a.g.e,s.124

¹⁴² Onay, a.g.e s.44

G.171/5

Ben mürçenün hālını ol Âşaf-ı devrân
Yâ Rab yoğ ise şâh Süleymân'a dimez mi
G.262/4

Sehi Bey Kanuni Sultan Süleyman'ı gücü, tahtı, kudretiyle Süleyman peygambere benzetmektedir. Veziri Kasım Paşa'yı da Süleyman peygamberin veziri Asaf'a benzettir.

Oldu ol Âşaf-ı devrân-ı Süleymân-ı zamân
Melce-i fazl u kerem hazret-i Kâsım Paşa
K.10/8

Âşafâ zât-ı şerîfûne yaraşur idesün
Halka sen himmet ile luğf vü saña halk du'â
K.10/29

Calinus (Galenos):

Eski Yunandaki büyük hekimdir. Bokrat ile hekimlikteki mahareti ile beraber anılır. Calinus (Galenos) Bergama'da doğmuştur. (M.Ö 199-129) Roma'da yaşamıştır. Hekimlikle alakalı eserler yazmış, bu eserler de Arapçaya tercüme olmuştur.¹⁴³

Şair de şarabın kızı ile nikahlanmak ancak hikmette Calinus gibi olmakla mümkün olduğunu söylüyor.

Ger dilerseñ kim saña bint-i 'ineb ola nikâh
'İlm-i hikmetde Sehi olmak gereksin Câlînûs

G.104/7

Hatem-i Tay:

Arap kabilelerinin arasında cömertliğiyle tanınmış olan İbn-i Abdullah b. Sad'ın lakabıdır. Tay kabilesinden olduğu için "Tayî" denilmiştir. Çok cömert oluşu bir darb-ı mesel olmuştur. Edebiyatta cömertliğin timsalidir.¹⁴⁴

Şehri-yârâ kim ola Hatem-i Tay sen var iken
Hâşe-lillâh ki saña beñzeye bir ac ve gedâ
K.9/43

¹⁴³ Pala, a.g.e,s.78

¹⁴⁴ Onay, a.g.e,s.196

B. KAVİMLER

Türk, Türkmen:

Sehî Bey divanında Türk, Türkmen tipi umumiyetle göz ve göz ile alakalı kavramlarla beraber geçmektedir.

Türkmenler cesur ve kan dökücüdür. Hançer ve kılıç takınarak gezer.

Tîr-i müjeñ ki cāna geçer bî-emān kılıç
Merdümler içre geçse n'ola Türkmān kılıç
K.14/10

Divanda ırk olmaktan ziyade o bölgeler kastedilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman için yazılmış kasidede padişahın bu bölgelere hükümrانlığını geçtiğini, bu bölgede yaşayanların da bu ikrar ettiklerini söyler.

Saňa ikrār itdiler iki cihān şulţānısın
Türk ü Rūm u Deylem ü Bulğār ile Rūs u Fireng
K.1/10

Habeş:

Bu isim divanda genellikle siyah renkle alakalı olarak zikredilmektedir.

Çeşmini gözler ruḥında ḥāl-i ḥüsn ārā-yı dost
Âyine almış ele güyā Ḥabeş sulţānidur
K.18/7

Zülf ü ḥālūñi ‘izarunda görenler didi kim
Tutdı sulţān-ı Ḥabeş Rūmı kara kıllar ile
G.205/4

Hindu:

Hindu, Sehi Bey divanında siyah renk için kullanıldığı görülmektedir. Yüzdeki benlerin siyahlığıyla ilişkilendirilmektedir.

Ḥāce-ı Hindu gibi zülf ü ruḥuñda benlerüñ
Gice ü gündüz şaḫınup cevherin bekler lebüñ
G.141/2

C. Yer Adları

Çin:

Çin, güzellik, kıvrım, büküm put ve putperstlik münasebetiyle divanda geçmektedir. Dini manasıyla resim ve heykel sanatı dolayısıyla zikredilir.

Mübârek hâmesi Ç̣inden diyar-ı Rûma haṭ çekse
Diyar-ı Rûmdan Ç̣ine varınca hep itâ‘ atdur
K.17/49

Hezâr reng ile şûret-pezir olup dünyâ
Şanasın oldu bu ‘âlem nigâr-hâne-i Ç̣în
K.27/4

Ç̣în seher ‘âlem beşâret için
Muştlık itmegi sezâ gördüm
K.26/5

Her ne deñlü hüsni ile mümtâz olursa naḡş-ı Ç̣în
Hüsni baḡşın itmede senüñle anuñ cânı yok
G.127/2

Olsam hayâl-i zülf ü ruḡ-ı yâr ile eger
Naḡş-ı nigâr-ı Ç̣în ola toḡtolu türbetüm
G.160/4

Yazdı çok şûret saña beñzetmege naḡkaşı Ç̣în
Saña beñzer yazmadı bir çehre bozdı şûretün
G.184/4

Rûm

Rum kelimesi Sehi Bey divanında Osmanlı Devleti kasdedilerek kullanılır. Sehi Bey başından Mora’da geçenleri anlattığı kaside de Rum kelimesi Osmanlı sınırları için kullanılmıştır.

Mübârek hâmesi Ç̣inden diyar-ı Rûma haṭ çekse
Diyar-ı Rûmdan Ç̣ine varınca hep itâ‘ atdur
K.17/49

Çün taḡt-ı Rûma devlet ile geçdi şehriyâr
‘Adl ile itdi ‘âlemi emen ü emân kılıç
K.14/3

Hindû gibi elinde cevâhir tutup gelür
Terk itdi Rûm şevküne Hindûstân kılıç
K.14/17

Sulṭân-ı taḡt-ı Rûm Süleymân şâh kim
Milk-i cihân benüm diyü aşmış nişân kılıç
K.14/24

Bir gün çıkup ki Rûm iline eyledüm sefer
Nâgâh Qaraya Farye’ye düştü yolum meger
K.20/1

Mısr-ı hüsni zabt idüp aldı Sehi kabzına
Rûm sulṭânıdır itmiş milket-i ‘Osmânı hıfz

G.114/5
Yüzüñe misk ile imzâ yazalı zülf ü haṭṭuñ
Oldı rām emrüne Rûm u ‘ Arab u milk-i Ḥoten
G.180/4

Hoten

Divanda Hoten ülkesi dört yerde geçmektedir. Misk, nafe ile münasebetiyle zikredilmiştir. Hoten kelimesi genellikle şiirimizde misk ile alakalı kullanılmaktadır.

Her dânesine nâfe-i misk-i Ḥoten dinür
Gülşen içini itse n’ola müşk-bâr serv
K.30/3
Yüzüñe misk ile imzâ yazalı zülf ü haṭṭuñ
Oldı rām emrüne Rûm u ‘ Arab u milk-i Ḥoten
G.180/4
Nicesi beñzedeyin zülfine misk-i Hoteni
K’olıma misk-i Ḥoten zülfinüñ en kem kılıça
G.201/3
Miskîñ saçuñ hevâsı eyâ âhû-yı Ḥoten
Virdi fesâda nâfe-i Çîn’üñ dimâğını
G.271/3

Mısır

Mısır ülkesi divanda hemen hemen geçtiği her beyitte Yûsuf peygambere telmihen geçmektedir.

Bir kulu cüz luṭfuñ ide Mıṣra pâdişâh
Niteki bir gedâyı ider şehriyâr cām
K.25/37
Mıṣr-ı hüsne Yûsuf-ı Ken‘ân olursa vechi var
Mekteb-i luṭf içre almışdur güzellikden nişâb
G.15/5
Göñül sen Mıṣr-ı hüsne varırmazsın şâm-ı zülfünden
Bu sevdâdan elün çek kim reh-ı zülfi dolaşıkdur
G.53/5
Mıṣr-ı sulṭân olmadan bir beg kulu olmak güzel
Yâr işigün yastanup yatmak baña dünyâ deger
G.85/3
Koyup yâr işigün şūfî hevâ-yı Ka‘be isterseñ
Yüzüñi görmeyeyiñ tek yûri var Mıṣra sulṭân ol
G.153/3

Hindistân

Hindistân, Sehi Bey divanında siyah renk için kullanıldığı görülmektedir. Yüzdeki benlerin siyahlığıyla ilişkilendirilmektedir. Hindistân'dan Osmanlı ülkesine pek çok mal gelmesinden, ayrıca tâvus ve tûti gibi sıcak memleket hayvanlarının bu diyarda yetişmelerinden dolayı beyitlerde anılmaktadır.

Hindû gibi elinde cevâhir tutup gelür
Terk itdi Rûm şevküne Hindûstân kılıç
K.14/17
Şekkerin bezm içre yir yir konılan şekl-i tûyûr
Uçmağ ister şanasın tãvus-ı Hindûstânıdur
K.14/17
Zülf ü hâttuñ bâğ-ı hûsnünde açaldan bâl u per
Reşk idüp cevân ider tãvus-ı Hindustân aña
G.8/3

Yemen

Yemen diyarı akikin çıktığı yer olarak ve sahabeden Veysel Karani'nin diyarı olarak zikredilmiştir.

Sehî ol serv lebi oldı 'aķıķ-i Yemeni
Kara beñlerdür 'izârında Üveyse'l-Kâreni
G.286/5
Ağlamağ ile yaşum la' l-i Bedeşşân olalı
Şermsar itdi 'aķıķ-i Yemen'i iki gözüm
G.172/3

DİVANDA BAŞLICA İŞLENEN KONULAR

1. AŞK

Dîvân şiirinde yer alan önemli temalardan birisi de ifadeyi daha da daraltarak söylersek, hatta en önemlisi aşktır. “Aşk Dîvân edebiyatı içerisinde en temel unsur olarak yer almaktadır. Bütün yolların Roma’ya çıktığı gibi, Dîvân şiirinde de aşk bütün ırmakların döküldüğü deniz, bütün çayların aktığı ulu ırmak ve bütün yolların açıldığı agora konumundadır.”¹⁴⁵

“Klasik edebiyatta hangi dîvânının sayfaları çevrilirse çevrilsin içinde aşkın olmadığı bir dîvândan bahsedilmesinin mümkün olmadığı âşikardır. Dîvân şâirleri aşk, hubb, mahbûb, muhabbet ve bu kelimelerin müştakları etrafında binlerce hayal, düşünüş ve imaj geliştirmişlerdir.”¹⁴⁶ Klasik kültürümüzde aşkın önemi üzerinde duran Yahyâ Kemâl; “Bir müdekkik kalkıp da: ‘Türk ruhunda en ziyade göze çarpan şey aşk ve ihtirastır.’ dese gözleri kamaştıracak kuvvette doğru bir söz söylemiş olur. Halk şiiri ve tekke şiirinde her şey gönül etrafında döner. Türk musikisine bakınız baştan nihayete kadar beste ve güftesiyle aşktır.” der.¹⁴⁷

Aşka bu kadar kudsiyet atfetmiş bir kültür ve toplumun, edebiyatının da bundan nasibini almaması elbetteki düşünülemez. Özellikle Dîvân Edebiyatında yer alan bir nazım biçimi olan gazellerin ana ekseninin aşk etrafında olduğunu söyleyebiliriz.

Beşerî, maddî, manevî, hakîkî, İlâhî, vs. birçok aşk türünden bahsedilmesine karşılık klasik kültürde cismanî, beşerî aşktan ziyade İlâhî aşk yüceltilir. Klasik şiirde beşerî aşktan bahsetmek genellikle İlâhî aşka basamak oluşturduğu müddetçe mazur görülebilir. Sadece beşerî aşktan bahseden Dîvân şâirlerinin kınandığı, hoş görülmediği malumdur. Sevdiğinin yolunda giden aşık asla kınanmaktan korkmaz. Aşığa nasihat verenlere kulak asmadığı gibi, aşkı içinde utanma söz konusu değildir.

Dilûn tut ko bizi nâşih sözüñe i‘tibâr olmaz
Bilürsin ‘âşık-ı rüsvâyı olanlarda ‘âr olmaz

¹⁴⁵ Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan, “Dîvân Şiirinde Aşk”, Doğu Batı, nr.26, Şubat-Mart-Nisan 2004, s.32

¹⁴⁶ Bilal Alpaydın, *Refî Kâlâyî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi 2008 İstanbul

¹⁴⁷ Prof. Dr. Cihan Okuyucu, “İslam Kültüründe Aşk Anlayışının Tekamülü”, Karizma, nr. 14, Nisan-Mayıs-Haziran 2003, s.55

G.93/1

Aşık için yare vasıl olmak asla mümkün olmaz. Çünkü vuslat imkânsızdır. Vuslat olunca aşk nihayete erer. Zaten yar asla bu vaadini tutmaz. Aşık sevgili uğrunda neyi var neyi yoksa heba eden kişidir.

Bīmār-ı ‘ışkām öldüm iriş ey ṭabīb-i cān
Ben ḥasteye şeker dehenüñden buyur cevāb
K.12/32

Bezm-i ğamda çekdüğüm derdi saña şerḥ itmege
‘İşk-i fırkat nāmesini çengden evtār oğur
K.33/26

Şol dil ki ‘ışk menziline rāh oñarmaya
Ḳo añma anı ṭālī‘-i güm-rāh oñarmaya
G.1/1

Şanma cān şakınur cānāneden yā her gedā
Dost ‘ışkıyla dil u cān terkini eyler gedā
G.2/1

Çāğ ezelden dil-rübālar ‘ışkı ḳārumdur benüm
Sen güzeller şāhınıñ sevgüsi ḥil‘ atdur baña
G.11/5

Dün ṭabīb-i ‘ışka çok şordum devāsın derdümüñ
Ağzı yārıñ gösterür cānān zihi şāḳī cevāb
G.15/3

Âşıklar da aşkı için her daim gözyaşı döken kişidir. Çaresiz aşık için ah etmek bir rahmettir.

Gözün yaşın revān eyle saña raḥm ideler tā kim
Sirişk-i ‘āşık-ı bī-çare çünkim āh-ı raḥmetdür
K.17/5

‘İşk ile ‘āşıklar içre olmağ istersen ‘azīz
Yār eşiginde Sehī ḥor u zelil olmak gerek
G.137/7

2. KAVUŞMA (VUSLAT)

Sehî dîvânında kendisine en çok yer bulan konulardan birisi de kavuşma, vuslattır. Âşıklar sevgiliye kavuşmak uğruna birçok sıkıntıya göğüs gererler, sevgilinin kapısında kul, köle olurlar ancak vuslat ne kadar istense de pek gerçekleşmez.

‘İşk ile ‘âşıklar içre olmağ istersen ‘azîz
Yâr eşiginde Sehî ħor u zelil olmak gerek
G.137/7

İki gönül bir olmayınca vaşl-ı yâre irmezsin
Gönül sa‘y eyleyi gör kim yalınız taş dîvâr olmaz
G.93/2

Âşık yara kavuşmanın neredeyse imkansız olduğunu Kur’ânda kıssaları geçen peygamberlere telmih yaparak dile getirir.

Hâbîbüm vaşlûña irsem olurdu
Olaydı ‘ömr-i Nûh u şabr-ı Eyyûb
G.14/4
Dil tıflı yazdı mekteb-i ħüsünde bî-ħisâb
Vaşluñ firâknâmelerini tabağ tabağ
G.123/2

Büseye cân oldu dilber nâz idüp geldi didi
Vaşlum isterseñ Sehî çekmek gerek nâzum benüm
G.164/5

Aşk meydanına düşen âşıkın kavuşma sermayesi olarak alabileceği ancak gece gündüz ağlamaktır. Aşık bu ağlamayla beraber yarının ismi, yanağı, zülfü zikredilerek, Allah’tan yardım ister.

Gice gündüz vaşluñı Hâğdan temennâ eylerin
Zîkr-i zülfüñle ruħuñ olmışdur evrâdum benüm
G.166/4

Vaşl olup öpsem ol şanemüñ ben n’ola elin
Öpse ‘aceb mi manşib alan pâdişâ elün
G.182/1

İsterem cân virmek ile vaşl olan dildâra ben
Cehdüm oldur yâre irem ben de bu tedbîr ile
G.209/4

Gönlü yaralı, hasta âşığın tek dermanı yârin dudağıdır. Tabi ki âşık için yâre vasıl olmanın imkânı yoktur.

Dil-i bîmâre lebüñ ħağkasını ‘arz idicek
‘Aceyleyri irişür merhem-i vaşluñ cigere

G.234/3

Lām zülfiyle elif kâmeti ‘âşıklarına
İkide bir sözi yok vaşlına lâdan ğayrı

G.259/4

Vaşl olup gözüm yaşı dest-i hayâl-i dilberi
Nağş-ı hınnâ ile ‘ıyd irdi diyü al eyledi

G.277/2

3. AYRILIK (FİRKAT)

Dîvân şiiri vuslattan ziyade ayrılığın, firkatin şiiridir. Vuslat âşıkla hiçbir zaman nâil olmaz. Onun payına her zaman firkat, hicran, ayrılık düşer. Ayrılık âşık olan için katlanılması en zor olan durumdur.

Dil-ğasteyem firağ ile yâr eylemez nigâh
Ağvâl-i bendeyi ne için şâh oñarmaya

G.1/5

Fırkat şebinde şu‘le-i âhun delil olur
Korkar ki kûy-ı yâra Sehî râh oñarmaya

G.1/7

Şeb-i firkatde hayâlinsüz olıma bu gönül
Kişinüñ gönlünü pes dem-be-dem oğlan eğler

G.69/2

Ben firâkuñ orucın tutmuşiken yıllar ile
Ey ‘aceb kimler ile sen yine bayrâm itdüñ

G.139/3

Dâ’im Sehî‘ye firkat ü ğamda enîs olan
Eglence oldu ‘âşıka ğam-hâredür gönül

G.147/7

Nâr-ı zülfün firağı ile Sehî
Zehr-i ğamdur yidüğü aş güzel

G.154/7

Şerha şerha pârelerdi tîr-i firkat bağrumı
Şevk-i gül-ruhsar ile çak-i giribân itmesem

G.161/2

4. ŞARAP

Dîvân şiirinde, keyif verici etkisi, sarhoş edip insanları sıkıntılardan kurtarması gibi birçok özelliğiyle yer alan şarap meclislerin de vazgeçilmez

unsurlarındandır. Türk edebiyatında şarabın icadı üzerine sürekli yinelenen iki türlü efsane mevcuttur. Bunlardan biri İran'ın efsane kahramanlarından olan Cemşid tarafından icat edildiği; bir diğeri ise onun şeytan tarafından bulunduğudur.¹⁴⁸

Cemşid t̄ac u tahtı aldurdı rüzgāre
Cām-i Cem'un şafāsın virdi ḥabāb-ı bāde
G.223/2

Şarap mecazen aşk, âb-ı hayat, sevgilinin dudağı, kırmızı rengi dolayısıyla la'l taşı, Kevser suyu, verdiği keyiften ab-ı hayat, aşğın yari için döktüğü kanlı göz yaşı yerine kullanılmıştır.

Şarāb-ı la' lüne öykinmesün mey
Lebüñ kevşer o ḥod ümmü'l-ḥāba' iş
G.25/5

Çeşm-i mestüñ yādına olmuş durur bağrum kebāb
La' l-i nābuñ fikridür iden gözüm yaşın şarāb
K.11/26

Öykinür dirler şarāb-ı la' lüne meclisde mey
İde mi 'İsā şuyı hiç āb-ı ḥayvān ile bahş
G.24/2

Şarap insanlara neşe, keyif veren, sarhoş eden bir maddedir. Aşığa göre hiçbir içilecek şey şarabın yerini tutmaz.

Sāki di şarābı içelüm eyle zücāce
Şerbet mi olur mey gibi taḥşīl-i mizāce
G.216/1

Âşık olan kişi, içki meclislerinin vazgeçilmezlerinden olan şarabın, kadehlerden hiçbir zaman boş olmasını istemez.

Virmedi ḥāce va' ize meyḥāneci şarab
Meyḥāne başdı geldi o çok şirret eyledi
G.298/2

Aşğın bu perişan halini görenler özellikle onu kınayıp tahkir ederler. Özellikle zahit, vaizler, rind olan aşığı bu halinden vaz geçmesini söylerler.

Şarāb içme güzel sevme diyü men' eylese vā' iz
Mey ü maḥbūbdan şakın Seḥī geçme zerafetdür

---

¹⁴⁸ Vildan Serdaroğlu, *Sosyal Hayat Işığında Zâtî Dîvânı*, İstanbul, İSAM Yayınları, 2006, s.371

5. TABİAT

Klasik edebiyatımızın en önemli özelliklerinden birisi de birçok iddianın aksine onun hayat ile iç içe ve realiteye sıkı sıkıya bağlı kalan bir edebiyat oluşudur.¹⁴⁹ Divan şairleri tabiatı konu edinek pek çok şiir kaleme almışlardır.¹⁵⁰

Dîvân şâirlerinin iyi bir gözlemci oldukları gördükleri tabiat olaylarını olduğu gibi aktarmak yerine hüsn-i talillerde bulunarak yorumladıkları bilinen bir gerçektir. Birtakım tabiat olaylarının olduğu gibi aksettirilmesinin daha çok bir tarih kitabına yakışacağını bildiğinden Dîvân şâirleri bunları kendi bakış açılarına göre yorumlayıp dîvânlarına aksettirmişlerdir. Bir heykeltıraş gibi kelimeleri işleyerek benzetmelerde bulunmuşlardır.

6. Nice bir sebze-zârı gözleyelüm
Nağş-ı hatt-ı nigârı gözleyelüm

7. Mihr ü mehden ‘aceb bize ne toğar
Berü gel rûy-ı yârı gözleyelüm

8. Felekden düşdi gitdi engine
Niçe bir biz kenârı gözleyelüm

9. Mey içüp sâde-rû güzeller ile
Devr-i gülde bahârı gözleyelüm

10. Bâd-ı âhum o servi bir gün eger
Sehî biz rûzgârı gözleyelüm

G. 176

6. NEVRÛZ

Kelime anlamı olarak yeni gün demek olan nevrûz, güneşin koç burcuna girdiği zamandır. Nevrûz ilkbaharın başlangıcı olmakla birlikte Celali takvimine göre de yılbaşısıdır. Bahar bayramı ve yılbaşı olarak kutlanan ve eski kültürümüzde mühim bir yer işgal eden nevrûzun başlangıç tarihi 21 Marttır. Rûmî takvimde bu

¹⁴⁹ Ahmet Atilla Şentürk, “Osmanlı Şâirlerinin Gözlemciliği ve Klasik Edebiyatımızda Realiteye Dair”, *Osmanlı Dîvân Şiiri Üzerine Metinler*, Haz. Mehmet Kalpaklı, İstanbul, YKY, 1999, s.431

¹⁵⁰ Bkn, Şükrü Elçin, *Türk Edebiyatında Tabiat*, AKM Yayınları Ankara 1993, Abdülkadir Karahan, *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri*, İstanbul Üniversitesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası İstanbul 1980 s.55-63

tarih 9 Marta tekabül ettiği için halk arasında “mart dokuzu” diye bilinen tarih aslında nevrûzdur.¹⁵¹

Dinî bir yönü olmamakla birlikte, baharın müjdecisi olan nevrûza isnad edilen birçok inanış mevcuttur. Buna göre; dünya ve Hz. Âdem (a.s.)’in yaratılması, yıldızların dönmeye başlaması nevrûz gününe tekabül eder. Cemşid’in Azerbaycan’da tacıyla tahta oturması da nevrûz günüdür. Buna istinaden İranlıların her sene o gün bayram yapması âdet olmuştur.¹⁵² Zaten eski İran da iki büyük bayram mevcuttur. Bunlardan biri nevrûz, öteki ise Mihrican’dır.¹⁵³

Nevrûz kutlamalarının kendine has birtakım ritüelleri vardı. Bunlardan biri de o güne özgü olarak yapıp yenilen nevrûziyye adlı tatlıdır. Bu tatlıyı o devirde eczacılar tarafından yapmaktaydı. Güzel koku verici baharatlarında konulduğu bu tatlı, yaldızlı kağıt külahlarda, şişeler içinde şekerli dükkanlarında, cami avlularında satılırdı.¹⁵⁴

Aynı zamanda bir edebi tür olan nevrûziyyeler nevrûzda devlet büyüklerine sunulan kasidelerdir. Edebiyatımızda çokça kullanılmış bir türdür.¹⁵⁵ Sehi Bey, dîvânda herhangi bir nevrûziyye olmamakla birlikte şâir az da olsa nevrûzla ilgili birtakım beyitler söylemiştir.

Egemeninde devletünde bahârı libâsı dâr
Nevrûzı hil‘at ile ider iftiħar serv

K.30/36

Her gice ƣadr ü berât u her günün nevrûz ola
İşbudur virdüm benüm vâ‘llâhi ‘âlem bi‘ş-şavâb¹⁵⁶

K.11/38

İctimâ‘i ‘ıyd u nevrûz ittişâl-i mihr ü mâh
İktirân-ı Müşteri ü Zühre bu aħşam olur

K.33/4

7. TALİHTEN, ZAMANDAN ŞİKAYET

---

¹⁵¹ Saadet Karaköse, *Eski Türk Edebiyatında Nevruz ve Nevruzla İlgili Unsurlara Genel Bir Bakış*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Dergisi, sayı 23, s.172

¹⁵² Onay, a.g.e., s.317

¹⁵³ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.II, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2004, s.687

¹⁵⁴ Onay, a.g.e., s.318

¹⁵⁵ İrfan Aypay, *Klasik Türk Şiirinde Nevruzun İşleniş*, Afyonkocatepe Sosyal Bilimler Dergisi, s.7(2) 2005 s. 1-12

¹⁵⁶ Doğrusunu Allah bilir.

Şâirlerin, âlemdeki insanların kadrini kıymetini bilmediklerini, kendilerine yeterince iltifat göstermedikler dîvânlarda çokça karşımıza çıkan konular arasında yer almaktadır. Onlar, feleğin her zaman kendilerine vefasızlık, ettiğini söylemektedirler. İskender Pala feleklerin bu durumuyla ilgili olarak *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*'nde şu bilgileri vermektedir.

“Batlamyos sisteminden çıkarılan bir düşünüşe göre dünya kâinatın merkezidir. Dünyayı dokuz felek çevreler. Bunlar, iç içe geçmiş şekilde soğan zarı gibi dünyayı çevrelemişlerdir ve dünya göğünden başlamak üzere yedi tanesi yedi gezegenin feleğidir. Birinci felekte Ay olmak üzere sırasıyla Utarid, Zühre, Şems (Güneş), Mirrih (Merih), Müşteri, Zühal gezegenleri bulunur. Sekizinci felek sabit yıldızlar ve burçlar feleğidir. Dokuzuncusu da cisimden arınmış olan ve bütün felekleri saran en büyük; en yüksek felektir ki felek-i atlas (atlas feleği), felek-i a'zam (en büyük felek) adıyla anılır. Hükemâ felsefesine göre sekizinci feleğe Kürsî, dokuzuncuya da Arş denir. Atlas feleği yirmi dört saatte bir devrini tamamlar. Bu devir (dönüş) doğudan batıya doğru olup, diğer felekleri de döndürür. Diğer feleklerin iki türlü hareketi vardır. Biri Atlas feleğiyle birlikte doğudan batıya, diğeri de bunun aksi olarak batıdan doğuyadır. Atlas feleği dönerken diğerlerini de kendi istikametinde dönmeye zorlar. Bu dönüş büyük bir özellik taşır. Kendi istikameti dışında dönüşe zorlanan sekiz felek , insanların tâlihleri, refah ve mutlulukları üzerinde değişken ve aksi durumlar ortaya koyar. İşte bu felekler üzerine etmenin nedeni budur. “Kahpe felek, dönek felek” gibi şikayetlerin aslı da dokuzuncu felek olan Atlas feleğinin ters dönüşü sebebiyledir.”¹⁵⁷

Çenberüñ bozulsun ey çarḥ-ı felek kecrev senüñ
Kim dil-i ‘ ârif kamu âşüfde vü ḥayrân kopar
G.71/3

Şöyle beñzer kim şikâyetdür felekden kapuña
Ağlamakdan eyleyüpdür dîdesin ḥûn-bâr gül
K.23/39

Çarḥ zehrin yutmada dil söyle mu‘ tâd oldı kim
Yidi taşdan geçmiş ağu şehd ü şerbetdür baña
G.11/7

---

¹⁵⁷ Pala, a.g.e, s.136

Naṭ^c -ı felekde döne döne çarḥ-ferz-rev
Bir manşıb ile itdi nice nice şāhı māt
G.17/4

Rişte gibi mūy-ı cismüm piç ü tāb itdi felek
Yār eşigin pāk iderken şarmağa cārūsına
G.224/2

8. BAYRAM (IYD)

Türklerin İslâmiyet'i benimsemelerinden sonra İslâm medeniyetinden aldıkları önemli geleneklerden birisi de dinî bayramlar olan ramazan ve kurban bayramlarıdır. Ramazan bayramı, ramazan ayının sona ermesiyle birlikte kutlanırken, kurban bayramı ise, Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'i Allâh'a kurban ederken ikisinin gösterdiği teslimiyet üzerine Allâh'ın Hz. Cebrâil vasıtasıyla bir koç gönderip onun kesilmesi üzerine kutlanır. Halk arasında sevince neşeye vesile olan bayramlar devlet kademesinde de belli gelenekler dâhilinde kutlanırdı.

Osmalılar döneminde bu bayram büyük merasimler halinde kutlanılmıştır. Fatih Seltan Mehmed'in hazırlattığı kanunname ile önceleri sade bir dini göre olarak algılanan bayramlara resmi tören ağırlığıda yüklenilmiştir.¹⁵⁸

Klasik şiirde, devrin sosyal hayatını da bize aksettirmiş olması yönünden önemli olan ıydiyyeler birçok şâir tarafından kaleme alınan türler arasında yer almaktadır.

Dîvân şiirinde sadece dinî bayramlar ya da nevrûz bayramının haricinde âşıkın sevgilisine kavuşması da aynı şekilde bayram olarak kabul edilir.

‘İyd-i vaşluñda Sehi̇’ den eyleme bûsen dirîğ
Ṭatluyı bayrâmda erzân eyle itme kız
G.98/5

Ayrılık oruç, sevgilinin kaşı ise hilaldir. Âşık, ayrılık orucunda birçok sıkıntı çekmesine rağmen sevgilinin kaşını görünce orucun bittiğini bayramın geldiğini bilerek daha önce çektiği bütün sıkıntıları unuttur. Nitekim ramazan bayramı hilalin görünmesiyle başlar.

Görinmez ol ebrû hilâl gönlüm evin tıtdı melâl
Gelmedi mäh-ı pür-kemâl ‘İyd olmadı bayrāmımız
G.99/3

---

¹⁵⁸ Serdaroğlu, a.g.e s. 340

Vişālũñ ‘ıydine qurbān olan ‘āşıqlaruñ qanın
Sürüp alnuña hāl itdũñ qabũl olmağa qurbānuñ
G.136/4

Sehi Bey divanında dönemin padişahı Kanuni Sultan Süleyman için iki, II. Bâyezid için bir ıydiye kaleme almıştır. Bâyezid için kaleme aldığı ıyd redifli ıydiye türünün güzel örneklerindendir.

Der Medh-i Hâzret-i Sulţān Bâyezîd vaşf-ı ‘ıydü’l-mübârek

- 1 Ferhunde etdi ‘âlemi şekl-i hilâl-i ‘ıyd
Ta şafha-i cihāna yazıldı mişāl-i ‘ıyd
- 2 Bu nesmet-i şabā ki ya nefha-i Kudüs
K’irürdi cān dimāğuna bûy-ı vişāl-i ‘ıyd
- 3 Cān virdü mürde cisme Mesîhā gibi seher
Maşrıq şehi ufukda açalı cemāl-i ‘ıyd
- 4 Hük-m-i cihān-muţā‘ını itme neşr itmege hilâl
Tuğra yazar felekde muhallā cūdāl-i ‘ıyd
- 5 Şubh-ı şafā demüne irem diyü mäh-ı nev
Dibdiri tutdı irteyi ender-leyāl-i ‘ıyd
- 6 Şah-n-ı çemende ‘asker-i ezhāra ‘andelîb
Gülden menābir üstine eyler maqāl-i ‘ıyd
- 7 Âdem midür o kimse ki görüp bu mevsimi
Nüş itmeye yudumda o cām-ı sıfāl-i ‘ıyd
- 8 Hâşşa ki devr-i hâzret-i Şeh Bâyezîd ola
Kim hüsni nüshasundan açar fāl-i sāl-i ‘ıyd
- 9 Şāhā tavāf-ı Ka‘be eşüğüñ şafāsına
Açmış gelür şitāb ile hoş perr ü bāl-i ‘ıyd
- 10 Hāk-i derũn müferrihine beñzer ol meger
Kim zâyil itdi dilden ü cāndan melāl-i ‘ıyd
- 11 Dil-ğasteler bulurdı şifā ey tabîb-i cān
Dil-teşneye irürse kapuñdan zülāl-i ‘ıyd

- 12 Ol āsitāne mātla[‘] -ı mäh-ı nev olmasa
Bulmazdı rûze maқта[‘] -ı ‘ izz ü celâl-i ‘ Iyd
- 13 Pejmurde-dil-i şafâ bulur ey gülşen-i hayât
Cân hastesine irse nesîm-i şimâl-i ‘ Iyd
- 14 İrerdi kıadr ü rif’ ati eflâke gün gibi
Şāhā Sehî kıapuñda eger geyse şâl-ı ‘ Iyd
- 15 Pirüz-rüz rüzûn u gideñ berât ola
Bahtuñ ‘ arûsı görmeye hiç infişâl-i ‘ Iyd
K.15

3. BÖLÜM

3.1 ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

أ ʾ a,e,i,u,ü

ب b

ت t

ث ṡ

ج c

ح ḥ

خ ḫ

د d

ذ z

ر r

ز z

س s

ش ṡ

ص ṡ

ض ḏ

ط ṭ

ظ ṭ

ع ʿ

غ ğ

ف f

ق k

ك k

ل l

م m

ن n

و v

ه h

ى y

3.2 NÜSHA TASNİFİ

Divanın bilinen tek nüshası mevcuttur. Bu nüsha Paris Bibliotheque Nationale, Mss Turcs Supplement, No: 360 kayıtlı eserdir. Divan ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi mikrofilm arşivi 3736 numarada kayıtlıdır. Tezimizi hazırlarken bu mikrofilmden istifade ettiğimiz için yazmanın aslını göremedik. Görmediğimiz için de cilt ve kağıt bilgisini elde edemedik. Eserin kütüphane kataloglarındaki nüsha bilgileri şu şekildedir;

Arşiv Numarası	360
Eser Adı	Divan
Yazar Adı	Sehî Bey
Müstensih	?
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı
Dili	Türkçe
Telif Tarihi Hicri (Miladi)	?
İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	?
İstinsah Yeri	?
Bulunduğu Yer	Paris Bibliotheque Nationale
Koleksiyon	Mss Turcs Supplement,
Özellikleri	
Boyut (Dış-İç)	
Yaprak	152
Satır	13
Yazı Türü	Nestalik
Kağıt türü	?
Cilt: ?	

3.3.METİN

Dibace

(1b)

Her nefes zıkr-i Hakk'a sa'y eyle
Zıkr-i Hakk ile gönülünü egle

Hakk ile ger hakk olmağ ister isen
Zıkr-i Hakk eyle sözümi esle

Elif-i Allāh ki sebep-i ülfet-i eḥadiyyet ve mūcib-i şāhid-i keşretdür *şehidallāhu ennehu lā illā hu*¹⁵⁹

beyt

Allāh Allāh bu nice kudret olur
Keşreti vahdetine şāhiddür

Ḳādir-i maḥz-ı kudret ü muḥteri'-i bî-illet ki bir ağızdan iki cihānı ve bir elden kevn ü mekânı yaradup şuver-i insānla müşerref ü müzeyyen idüp "*velekad kerremnā benî âdeme*"¹⁶⁰ hil'atiyle mu'azzez ve mükerrerrem kıldı

şi'ir

Bārekallāh nedür bu ḥüsn ü şeref
Âdem oğlânına bu deñlü lütf

(2a)

Âdeme luṭf-ı hakk hidāyet olur
Bundan özge nice kerāmet olur

Bu ni' metūñ şükrini ve bu kerāmetūñ zıkrini vaşf itmekde zākir kâşırdur Hakkā budur ki giriftārān-ı kemend-i 'isyān ve dil-figārān-ı aḥirü'z-zamāne şefā'at içün efḍal-i âdem ve ekmel-i 'âlem imāmü'l- kıbleteyn hümām-i *kābe kavseyn*¹⁶¹ sāyir-i 'âlem-i melekūt zāyir-i iqlīm-i ceberrūt ser-defteri cerīde-i risālet şadr-nāme-i 'unvān-ı celālet zāyīçe-i taḳvīm-i enbiyā netīce-i ta'zīm-i aşfiyā şāhibü'l-'ilm ve't-tāc rākib'ül-Burāk fī'l-mi'rāc

meşnevi

O gice oldı çün şeb-i mi'rāc
Giydi ḥulle urındı başına tāt

Cebra'il irdi vü getürdi Burāk

¹⁵⁹ Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sahipleri, Ondan başka tanrı olmadığına şahidlik etmişlerdir. Ondan başka tanrı yoktur, O güçlüdür, Hakim'dir. Ali İmran Suresi 18

¹⁶⁰ Biz, hakikaten insanırlunu şān ve şeref sahibi kıldık. İsrā Suresi 70

¹⁶¹ Araları iki yay aralığı kadar veya daha da yakın oldu. Necm Suresi 9

Başdı üzengüye o demde ayak

Çıkdı ‘arşı vü kürsi seyr itdi
Vardı çok baħr-i vahdete yitdi

Bir nefesde niçe biñ oldu nefes
Bir nebî anda daħı itmedi ses

Vaşl-ı yâre irüşdi buldu vuşul
Anda kat‘ itdi menzilini resul

(2b)

Sultānū’r-rūsul bürhānū’s-sübül taħt-nişīn-i minber-i lāilāhe illa’llāh
muħammedū’r-resulallāh ‘aleyhi efḍalü’ş-şalavāt ve ekmelü-’t taħiyyāt *rahmeten*
*li’l-‘ālemin*¹⁶² virildi

şî‘ir

Muħammed dürr-i tâc-ı enbiyādur
Kamuya rāh-ı Hākka pişvādur

Maķām-ı *kābeķavseyn*¹⁶³üñ muķīmi
Sa‘ādet baħrinüñ dürr-i yetīmi

Nebîler olmağ için aña ümmet
Olupdur enbiyā silkine temmet

Ve ‘alā āli ve aşhābi ħuṣūṣā ħazreti ħeħār yār-ı aşfiyā vü ħulefā-i ezkiyā ki her
biri hezār destān-ı belāğat ve tūṭī-i şekkersitān-ı feṣāħatdür rıḍvānu’llāhi ‘aleyhim
ecma‘in ilā yevmü’l- ħaṣr ve’d-dīn

şî‘ir

Saña yār ola dirseñ ‘avn-i bārī
Edeb gözle sev imdi ħār yāri

Fedā kıl anlara baş u dil ü cān
Olardur dīn evine ħār-erkān

Dilerseñ kim bülend ola kelāmuñ
Okı vaşfını aşhāb-ı kirāmuñ

¹⁶² Biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik. Enbiya Suresi 107

¹⁶³ Araları iki yay aralığı kadar veya daha da yakın oldu. Necm Suresi 9

ma‘lûmdur ki kelâm-ı fuṣalâ vü peyâm-ı fusaḥâ dört nev‘ üzerinedür neṣr ü secî‘ ü recez ü şî‘ir maḳâm-ı rif‘at ve ‘ulüvv-i menzilet-i şî‘r **(3a)** bir derecededür ki Qur‘ân-ı mu‘ciz-nişân nüzûlüne bâiş olup ol sebebdan ḳâşırân-ı bî-idrâk ve mu‘ânidân-ı nâ-pâk ḥazret-i server-i enbiyâ vü mefḥar-i aşfiyâya ḥâşâ şâ‘irlik töhmetin isnâd itdiler mertebe-i şî‘ir bülend ve merd-i şâ‘ir ercümend olduğuna bu ma‘nâ delîl-i rüşen ve bu bürhân-ı mübeyyendür

Rubā‘î

Mertebe-i şî‘ri bülend itdi Haḳ

Pāye āna ‘arş-ı mecîd oldu çak

Fehm idicek ‘arş olur ḳalb-i şî‘ir

‘Ârif olan cāna yeter bu sebak

Kelâm-ı muḥayyele ki her biri elfâz-ı dürer-i ferāyid ile müretteb ve nikât-ı gevher-i fevāyid ile mühezzeb olmuş ola her zihn-i selîm ü her ṭab‘-ı müstaḳîm bi’z-zaruri āna mâyil ve ḳâyildür fe-li-hâzâ ‘aşḳ maḥfilinüñ şem‘-i cem‘-ārâsı ve muḥabbet gülistânınun bülbul-i nağme-serâsı mâlik-i memâlik-i ma‘ânî ‘ârif-i ma‘ârif-i nükte-dânî üstâd-i pîşin ve pesendide-i müteḥayyizîn üstâdı ve mādde-i ḥayâtı **(3b)** merḥûm mevlanâ Necâtî ḳuddise-sırrahu ebyât-ı şîrîn-kelâmı ve eş‘âr-ı rengîn-nizâmı ile her diyâr memlû ve eknâf-ı ‘âlem toptoludur ‘avâm u ḥavâş arasında şöhret-i ḥâş bulup diyâr-ı Rûm‘da iştihâr-ı eş‘ârı ma‘lûmdur bu eclden āna Ḥusrev-i Rûm dirler ol anda ve ol ezmânda ki şeref-i hizmet ü elṭaf muşâḥabetleri ile müşerref ü muğtenem iken murğ-ı dil-i nālân sevdâ-yı zülf-i ḥübân ile şikeste-bâl vü cân-ı nâ-tüvân elem-i ğubâr-ı ḥaṭṭ-ı cānânla âşüfte-ḥâl olup ‘aşḳ meyhânesi bâdelerinden mest ü yaḳa çâk maḥabbet kâşânesi peymânelerinden mey-perest ü bî-bâk

Şî‘ir

Şafâ meyhânesiniñ mey-fürüşü

Belâ bezminde miḥnet bâde-nüşü

Yetîm-i бүк‘a-i miḥnet ve muḳîm-i tekve-i meşakḳat rüsvâ-yı küçe-i ḥarâbâtî âşüfte-i elfâz-ı Necâtî aḥḳar-ı rehi dervîş Sehî dürer-i ğurer-i ebkâr-ı efkâr-ı ṭab‘-ı zehḥârdan şüret-i kitâbîde zuhûr bulan **(4a)** evşâf-ı selâṭîn-i ‘izâm ve ḳaşâid-i vüzerâ-i kirâm ve eşvâḳ hevâ-yı gül-rûyân ve etvâḳ-ı sevdâ-yı sünbül-büyânla şudûr iden ḥayâlât-ı ğüftâr-ı ğüzîn emşâl-âmîzi vü ma‘ânî-i eş‘âr-ı metîn-i ḥayâl-engîzi ki mânend-i ḥaṭır-ı ‘âşık-ı ğam-ġîn-i perişân-evrâḳ ve ḳalb-i rûzgâr gibi muḥîṭ-siyâḳ olmuşdı

Meşnevî

Gel ey ğavvâş-ı deryâ-yı ma‘ânî

Bu ğuş-ı hûşa vir dürden nişânı

Nedür dirseñ bu nazma şi‘r-i ğarrā
Ma‘ānī ٲobٲolu bir ulu şahrā
Reyāhin haٲtı nazmı gülsitānı
Bu g l  en içre göllerdir ma‘ānī
Gönül g lzārıdur b -hadd   g yet
Ma‘ānī anda env r-ı hid yet
Gönül levhinde na   olan hay l t
Bulur i b t-ı ma‘n  ile h l t
Yah d bir dilber-i p r-h l olupdur
Ma‘ān  anda ha     h l olupdur
Hil l ebr lar olmuş hüsn-i ma la‘
 ki c nibden iki zülf-i ma  a‘

Tedv n   tezy n içün sult n-ı ‘ulem -i ehl-i yak n nigh-b n-ı f zal -ı
mem lik-i d n v ri -i secc de-i  eri‘ at s lik-i mes lik-i tar kat v k f-ı (4b) haz yin-i
esr r-ı İlah  k  if-i de  ay  -ı a b r-ı n -m ten h  mell h-ı se  ne-i ‘ul m-ı Rabb n 
sebb h-ı dery -y  ma‘ rif-i S bh n  r fi‘-i elviyye-i İsl m d fi‘-i-i mez lim-i en m
    -  asker-i k mk r  Mu yidd n Çelebi Efendi el-Fen ri

Me nevi

Kap s  mecma‘-ı ehl-i hünerdür
  iginde ulular h k-ı derd r
Feleklerden yücedür  adri hayl 
Sa‘ det bendesi himmet t feyli
 amu fazl   kem l tıyla me   r
Nitekim d n    d ny s  ma‘m r
Olpdur devlet a a ‘ bd-ı kemter
Eben ‘ n-ced sa‘ det a a   ker
‘ ceb m  olsa her fenn içre bah    
Kime  an‘at ise ‘ ilm a a m r  

H zretlerinden bu serge te-i v d -i hayret ve es r-i bel -y    h-ı  asret bende-
i fa  r   efgende-i ha  irlerine i  r t ve iltif t buyruldu

Egerçi  y ne-i dil zeng-i   m-ı r zg rl  p r-gerd ve sitem-i  ar  -ı devv rl  p r-
derd olup h  ır-ı f  ırda da ı zerrece cil -y   af  ve  emme-i pertev-i z y 
kalmamı dı ki bu nev‘a g  t r    dir ve bu cins kelim t ge her-b r  (5a) h z r
olubileydi a a bin ’en bu emre imti   l itmege cür’et ve h reket idemeyüp te’  r  
ta   r olunmı       r ’l-emr cen b-ı ‘ l -iltif t  mu  rrik d    p *el-um ru*
*merh net n bi-ev   ti  *¹⁶⁴ me   m  z hir   b hir olup tert b-i e   r  ve terk b-i
g  t r  i    m ve ihtim  m idüp

¹⁶⁴ Her (emirin)  eyin ger ekle e e i, olacağı bir vakit vardır.

Beyt

Bu emre ey dil olduñ çünkü me‘ mūr
Düriş kim oldu el-me‘mūru ma‘ zūr

*kellimü’n-nasi ‘alā kıaderi ‘ukūlihim*¹⁶⁵ fehvāsı müktezāsı üzere ‘ışķ galebesiyle şūrīdelik eyyāmında dinilen ebyāt ve hevā germiyyeti ile şeydālık ‘āleminde söylenen ğazelliyyāt kıalem-i i‘ tizār u hāme-i inkisār ile tesvīd ve tecdīd olundu.

Beyt

Bākīyi gözle naķş-ı nigāra alınma gel
Sözümü esle sözüm işit añla ve’s-selām

---

¹⁶⁵ “İnsanlarla akıl seviyelerine göre konuşun” *Buhârî, Edeb, 76*

KASİDELER

1 (5b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey fezâ-yı lâ-mekân rahşunâ bir meydân-ı teng
Çarh-ı atlas rif' atün kıddine yektâ sebz-reng
- 2 Atün öñince piyâde gitmeye peyk-i sipihr
Mâh-ı nevden başuna daķmıř durur perr-i güleng
- 3 Kıtb-ı' âlem gördi rahşun seyrini eflâkde
Kaldı bir yirde o demden vâlih ü hayrân u deng
- 4 Rahş-ı hâşun hıdmetine germ olup üstâd-ı çarh
Mihr u mehden aña bir gâşiye itmişdür se-reng
- 5 Seyr-i eflâk eyleseñ atün ayağuna döşer
Şîr-i gerdün şevķ ile bir nice kez na' -ı peleng
- 6 Tûti-i tab' um makâlâtına medhün şekkeri
Şekkeristân-ı feşâhatden çekilür teng teng
- 7 Peyk-i gerdün şevķ ile kapuñda urmâğa şeleng
Mihr ü mehden dakdı çevre yanına altunlu zeng
- 8 Nice cânlar virmesün bir kişi hâk-i pâyuñe
İki ' âlem halkınuñ maħbûbusun iy şuh u şeng
- 9 Birbirine düşdi hep cümle cihân sultânları
Senün içündür olan bu fitne vü âşûb u ceng
- 10 Saña ikrâr itdiler iki cihân şultânısın
Türk ü Rûm u Deylem ü Bulğâr ile Rûs u Fireng
- 11 Eyleye düşmenlerünü kahr ile def' i helâk
Mâremeyte¹⁶⁶ terkeşinden bir kez atarsañ hadeng
- 12 Hâtem-i mühr-i nübüvvet der-miyân bendiñ nigîn
Uçmamağa bağlanan cism-i laîfîñdeki seng
- 13 Sen cihân maħbûbusün her şeyde mihrün töludur
Başdı derd ü fûrkatünden tağlar bağruna seng

---

¹⁶⁶ (Onları siz öldürmediniz, fakat Allâh onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allah öyle yaptı. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir. Enfâl 17)

- 14 Çarḥ bir Hindū-yı ḥādīmdür ḥarīm-i ḥāṣuṇa
Bir kenīzekdür sarāyuṇda güneş hūrşid-neng
- 15 Şaydgāh-ı ‘arşa çıkdukça kemend-i ḳudretūñ
Şīr-i gerdūn boynına fi‘l-ḥāl daḳar pāleheng
- 16 Tīg-ı ḳahruñ ḳabza-i ḳudretde iy ḥayrū‘l-beşer
Nilgūn deryāda şan merdūm-rübādur bir neheng
- 17 Sen ḥabīb-i Ḥaḳḳ iken medḥ ide mi vaşfuñ Sehī
Vaşf ider mi seni her zihni saḳīm ü ṭab‘ı leng
- 18 Göñlümün āyīnesin luṭfuṇdan eyle pūr-şafā
Şuḡl-ı dünyādan meded mir‘āt-ı ḳalbüm ṭoldı jeng
- 19 Ḳıl ‘ināyet raḥmetūñden yā şefī‘al müznibīn
Şol nefesde k’eyleye nefis ile rūḥum çarḥ-ceng

2 (6a)

Der Na‘t-ı Ḥazret-i ‘Alī kerrema’llāhu vecheh

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Didüm ki kim vire ey dil bu varṭadan saña rāh
Didü ki şāh-ı velāyet ‘Alī veliyyu’llāh
- 2 Ḥalās ola göñül ānide vādī-i ḡamdan
Eger ‘ināyet iderse ḥavāletın baña şāh
- 3 Şeh-i velāyet-i kişver-güşā vü dīn-perver
Ki yandı ḳahrı odına ṭutuşdı her bed-ḥāh
- 4 Odur ki nām-ı şerīfi olur mübārek-fāl
Ḳaçan ki ḥaste göñül yaza diye bismi’llāh
- 5 O şīrdür ki olup Zü’l-feḳārı ejderhā
Veḡā deminde ‘adūyı kırup iderdi tebāh
- 6 Odur ki nār-ı ‘Alīye sebep düşüp zātı
Cemī‘-i derde devā oldı ol bi-emri’llāh
- 7 Odur ki sırrını anda ḳodı Resūl-i Ḥudā

Cem‘-i hāl-i velāyetden eyleyüp āgāh

- 8 Ne şeh-süvār olur ol k’oldı merkebi Döldül
İderdi tayy-ı mekân ü keserdi göklere rāh
- 9 Ne kal‘a-gir olur ol kim burūc-ı eflāki
İderdi istese Hayber kapısı gibi tebāh
- 10 Ġazā kapusını açup eliyle ol server
Fedā iderdi özini o fi-sebīlī‘ llāh
- 11 Görinmez eyledi qahrı odı ‘adūyı meger
Eridi su gibi geçdi yere olup yeri çāh
- 12 Bu nice devlet olur k’oldı rûz-ı fıtratdan
Velāyet egnüne hil‘at başuna fażl-ı külāh
- 13 Sınardı bahşışı mālıyla çarh-ı mizānı
Sehā demünde degül kûh-ı zer öninde çü kāh
- 14 Nicesi derk idebilsün haşâyilini hıred
Anuñ qatunda olur ‘aql-ı dūr-bîn kûtāh
- 15 Muhammed ile çıkardı o bir yakadan baş
Bir olduğına ikisi yeter bu deñlü güvāh
- 16 Hasan ile Hüseyin k’oldı iki necm-i şafā
Velāyeti göginedür birisi gün biri māh
- 17 Kapuñda buldı şeref Ka‘be nitekim qanber
Daqup qulağuna halka geyerse n’ola siyāh
- 18 İşigün ehl-i şafāya olup durur Ka‘be
Anuñçün oldı Necef kıblegāh-ı hācet-h‘āh
- 19 Ne şahbāz-ı ‘alāsun ki irdü pervāzuñ
Fezā-yı ‘arşa olup ‘arş saña menzil-gāh
- 20 Ne şahsın ‘aceb ey şeh-süvār-ı ‘arza-ı cūd
Ki oldı fırqa-i Āl-i ‘Abā yanuñca sipāh
- 21 Haşâyilün ile sensin bugün habīb-i qulüb
Fezâyilün ile olduñ iki cihāna penāh

- 22 Umūr-ı ‘ālemi yüz sözde bir kitāb itdūñ
Faṣāhatūñe delīl olmadı mı bu iy ṣāh
- 23 Çerāğ-ı millet-i dīndür sözüñ bu rüşendür
Delīl idinse ‘aceb midir anı her güm-rāh
- 24 Şu demde kim olasın sāķi havz-ı Kevşerde
Mürüvvet it baña da itme benden istikrāh
- 25 Yüzüm karasına kalma eyā ṣefī‘-i zünüb
Teraḥḥum eyle baña kim yüzün düşürdi günāh
- 26 Yüzüm karasını āḥır yedi deñiz yuyamaz
Gözüm yaşıyla ne deñlü ağara reng-i siyāh
- 27 Ğarīķ-ı baḥr-ı ğam oldu meded Seḥī’ye meded
Şefā‘ at eyle elin al kıoma yazuķ eyvāh
- 28 Kıoma bu bādiye-i ğamda ānı ser-gerdān
Murāda irgür o miskīni aña eyle nigāh
- 29 Kılavuzı ola feth ü zafer mu‘āvini Ḥaķ
Ḥavāletüñ aña her yirde eylegil hem-rāh

3 (7b)

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Yine nesīm-i sa' ādet irişdi virdi ħaber
Ki muştuluk saña açıldı bāb-ı feth ü zafer
- 2 Göziñi gönliñi uyar bu ħ'āb-ı ħafletten
' İnāyet-i ezelī oldu saña çün rehber
- 3 Gönül serāçasını sil süpür kudūretten
Ki lāyih ola saña medħ-i řāh-ı dīn-i perver
- 4 Gel imdi āyīne-i ħalbūñi muřaffā ħıl
Serīr-i milk-i sa' ādetde olasin server
- 5 Dilerseñ eyleye iħlās ħırř murğını şayd
Hümā-yı himmetūñe eyle sıdķıñı řehper
- 6 Ne bunca yüz sürümek her leīme nefsūñ içün
Niçe bir ola bu yelmek uřanmaduñ mı yeter
- 7 Yüzüñi var yūri bir řāh iřigüne sür kim
Cihān melikleridür ħapusunda kem çāker
- 8 Çerāğ-ı necm-i hidāyet delīl-i şer' -i mübīn
Sipihr-i mihr-i fażīlet velī-i nīk-aħter
- 9 Emīr-i milk-i velāyet ' Ali veliyyu'llāh
Şeh-i ħazanfer-i Bārī vaşı-i peyğamber
- 10 Dilīr şaf-der-i Ħayder zāħır-i ' asker-i dīn
Ferīd-i milk-i řecā' at müfettiħ-i Ħayber

4 (8a)

Mef' ūlū Fāilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Bir řāh iřiginūñ yine dil oldu çākeri
Kim ħulı ħapusında bu dünyā melikleri
- 2 Boynuma yine řavķ-ı ' ubūdiyeti daķup
Cān u gönülden olmuşam ol řāh çākeri

3 Kul olduğum işigine şol kimsedür k' olur
İmān ehlünün kamu ' ilm ile rehberi

4 Ser defter-i velāyet ü ser hayl-i evliyā
Ser halka-i fütüvvet ü Bārī ğazanferi

5 (8a)

Der Na' t-ı Aқыazılı Baba

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Aқыazılı ki gerçek eridür o ğazretün
Sür yüziñi ayağuna var ise devletün
- 2 Şultān-ı evliyāya gönülden maħabbetün
Er ocağına gel berü ğāk eyle şüretün
- 3 Vāķıf zamīri cümle-i esrār-ı ' āleme
Añlayamaz rumūzını münkir bu ğikmetün
- 4 Naşş oldı ğalk-ı ' āleme hep emr-i nāfizi
Oldur cihānda var ise şāhı velāyetün
- 5 Bir laħza kesme gel Sehī dilden niyāzuñı
Sa' y eyle kim ğabül ola ğazretde ğidmetün
- 6 Şultān-ı evliyāsın eyā kāşif-i rumūz
Dervişüñi esirge dirig itme himmetün
- 7 Eksükliyem günāhımı bildüm meded senün
Luţf it suçum bağışla demidür mürüvvetün

6 (8b)

Der na' t-ı Hācı Efendi

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ilün

- 1 Ğutb-ı felek-i dīn ü düvel Hācı Efendi
Ser-defter-i mecmū' -ı milel Hācı Efendi
- 2 Dünyāyı ğoduñ iki cihānı ğiçe şatduñ
Varlık olalı saña ' amel Hācı Efendi

- 3 Pāk olmağın ol zāt-ı şerīfün çok ezelden
Dünyāya bulaşdurmadun el Hācī Efendi
- 4 İzüñe yüzün sürmege şıdķ ile ħalāyık
Cāndan yoluña bağladı bel Hācī Efendi
- 5 Bir demde senüñ ħidmetüñe olmağa lāyık
Ben ayağa düşmişe vir el Hācī Efendi
- 6 Sevdā idinüp zūlf-i nigārı uzun uzak
Aldı beni bu tūl-i emel Hācī Efendi
- 7 Ālüfte-i dünyā-yı denīdür Seĥī kırtar
Luţf it kıoma bu ħāl ile gel Hācī Efendi

7 (8b)

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fā‘ ilün

- 1 Emīr-i fātīĥ-i Ĥayber ġazanfer-i ġālib
Emīn-i çeşme-i Kevşer ‘ Alī Ebū Tālib
- 2 İmām-ı ümmet-i Aĥmed vaşī-i Peyġamber
Çerāğ-ı Mekke vü şem‘ -i Medine vü Yeşrib
- 3 Velāyet iķlīminüñ şāhı vü şehen-şāhı
Sa‘ ādetüñ güneşi şāh-ı maşrıķ u mağrib
- 4 Şu şāhdur ki bu dünyā selāţini cümle
İşigüne yüz urup kıullığa olur rāğıb
- 5 Kıılıcı ile idüpdür cihān yüzün rüşen
Arıtdı zulmet-i küfri açıldı her cānib
- 6 Ne sır ki kıodı Muĥammed’de Rabbi illā ‘ Alī
‘ Alī’de eyledi zāĥir kıamusın ol Vāhib
- 7 Süvār-ı Döldül ü kân-ı sehā veliyyu’llāĥ
Emīr-i maĥşer ü cāy-ı ĥilāfete nāyib
- 8 İderdi bir dem içinde cihānı zīr ü zeber
Kıaçan ki tīg alup olsa o Döldül’e rākib

- 9 Degenegün idinüp mihr ü meh kapuñ bekler
Birisı gice biri gündüz oluban hâcib
- 10 Degül cevâhir-i ‘âlem katuñda bir sırça
Yanuñda bir kâra mankır degül zer-i şâkıb
- 11 Diyemezın nideyim biñde birin evşâfuñ
Yazılmaya bu cihân halkı olsa hep kâtib
- 12 Muṭî‘ üñ oldı kazâ vü kader tutup hükümñ
Ne olsa emrñ ile olmağa olur vâcib
- 13 Kamu günâhuma tevbe eyâ veliyyu‘ llâh
Qabûl eyle ki senden ben olmuşam tâyib
- 14 Benüm günâhum ikeñ çok yiri durur va’llâh
Yağarsa qahruñ odı şu‘ lesi olup lâhib
- 15 Velik luṭf u mürüvvet senñ durur iy şâh
Sehî kuluña meded kıl şefâ‘ at it gâlib
- 16 Be-haqq-ı nûr-ı Muhammed be-haqq-ı rûz-ı hisâb
Be-haqq-ı şâh-ı şehidân-ı Kerbelâ-şâhib
- 17 Esirge yâ ‘Alî kırtar beni bu derdümden
Velâyetñ ile cezb ola kuvvet-i câzib

8 (10b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Ey nübüvvet tahtınuñ şâhı Resûl-i Kibriyâ
Ḥâtm-i silk-i enbiyâsın ḥâtm-i silk-i enbiyâ
- 2 Gülsitân-ı rif‘ atñde mâh u hürşid-i felek
Nîlgün deryâda berg-i nîlüferdür gūyiyâ
- 3 Çarḡ-ı eşkâl-i bürûc itmişdi fânûs-ı ḡayâl
Döne döne meh şeb-i esrâda mûm oldı saña
- 4 Keff-i pâküñ naqşı bir gül destedür kıpmış zemîñ
Başa şokmış götürür şeydañ olup ey meh-likâ
- 5 Firqatñden Ka‘ be toprak döşenür taş yaşdanur

Meryem-âsâ kıara geymiş ihtiyâr itmiş fenâ

- 6 Rağş-ı hâşuñ şevküne yüz mihr ile pîr-i felek
Na‘l kesdi mâh gibi sînesinde câ-be-câ
- 7 Emrüñe râm olmayandır tâ ebed mağhûr olân
Bahtlu ol k’eylemişdür sen imâma iktidâ
- 8 Oldılar beyt-i nübüvvet tahtına kıâ’im-mağâm
Her yañadan çâr rûkn çâr-ı yâr-ı aşfiyâ
- 9 Serv-i gülzâr-ı risâletsin Sehî dervîşüñi
Sâye-i rahmetden itme yâ Resûla’llâh cüdâ
- 10 Luţfuñuñ deryâsına müstağrak iken hâş u ‘âm
Hâşa li’llâh şefkatünden ben gedâ mahrum olâ

9 (11a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Cânib-i Hağdan olup hâtif-i ğaybî peydâ
Baña bir bezm-i şafâ müjdesin itdi ilķâ
- 2 Habbezâ bezm-i şafâ-bağş-ı Mesîhâ nefesi
Ki virür bir demi bezm ehline biñ zîb u bahâ
- 3 Nice bezm ol ki virür bir demi biñ câna hayât
Nice meclis k’olıbilmez aña cennet hem-tâ
- 4 Bezm gülzâr-ı behişt oldu vü bâde gül-i surğ
Nuğl talîf-i kelâm oldu vü sâķî havrâ
- 5 Olsa bu bezm n’ola ‘ıkd-ı Şüreyyâya şebîh
Tâb buldı mey-i sâķî ile her mâh-liķâ
- 6 Mesken-i bezm-i hevâsı ne şeref buldı k’ider
Bir dem içinde niçe ‘azm-ı remîmi ihyâ
- 7 Çeng bezm ehline pîrâne naşihatler ider
‘Üd pirüñ nefesin tut diyü eyler ilķâ
- 8 Nây bir âteşi köynüklü yanar hasret ile
Bağrınıñ yaraları şerhini eyler inşâ

- 9 Daķınup öksüzini yanına yiltür ire ney
Lîkin uymaz ķopuzuñ yiltemesine şeş-tā
- 10 Zühre-cān oynaya ķengın şıya rakş ura ura
Ele muķribler alup ķalıcagız rūķ-efzā
- 11 Pür ider dāmenin Efrenġî filori ile def
Tā ki şeh meclisi muķribleri üstine şaķa
- 12 Def tutar dā'îreden mihr-i felek ķını ķalar
Rakş urup şî' r-i ciger-süzımı oķur şu' arā
- 13 Dehenüñden leb-i cān-baķşuñı şorsam şanemā
İncinür ġamzelerüñ yok yire eyler ġavġā
- 14 Gül ķaranfûl daķınur sünbûl ü reyġān ġötürür
Ĥadd u ġālûñ ile bu zûlf ü ġaķ-ı ' anber-sa
- 15 İncinür dāmen-i gül olduġına ġāra yaķın
Nergisüñ ġoncaya gülşende baķışî şehlā
- 16 Daķınır sünbûl-i gül-pûşî benefşe şanasın
Bir Ĥabeş'dür (i)ki reyāġın daķınur iki yaña
- 17 Meze içün leb-i sākî ruhı devrinde ķodı
Gül ü mül şevķı ile bir iki dāne ġurmā
- 18 Leb-i sākî mey ile buldı ķarāvet nitekim
Ĥonca bārān-ı bahār ile bulur neşv ü nemā
- 19 Bezm-i şulţāna ġarîf olmaġ içün gül ġetürür
Ĥabaķ-ı la' l ile pür nuķl ü muza' fer ġalvā
- 20 Bezmüne sünbûl ü gül bû ġetürüp şaķmaġ içün
Zûlf-i miskîn iki kucaġ ile taşır şāhā
- 21 Çeşm-i sākî gibi nergis yine maġmûr-durur
Lāleler gibi ķemende yine çekmez şāġbā
- 22 Nev-bahār u gül ü mül vaķtidür içün içelüm
Begümüz devri ġuşuşā n'ola ġülse dünyā
- 23 La' l-i ġāşşiyetüni virse n'ola bezme şarāb

- Lebi yâkûtı müferrih mi degüldür ‘acabā
- 24 Sidre tāvusu ser-i zülfüñüñ üftādesidür
Müntehā boyuñuñ efgendesı oldı tûbā
- 25 ‘Âdetidür yaşın ayağuna ğaltān itmek
Çok yaşa sen ki gözüm haqqını eyler icrā
- 26 Aglamağ ile bulur mağrifeti ümmet olan
Demidür durma gözüm sen dahı ağla sıkıla
- 27 Baş koyup her güzel ayağuna kan ağlamasa
Bezm-i şāhā yol iletmezdi şurāhī ebedā
- 28 Bezm-i şeh çarh u felek bāde¹⁶⁷ vü meh sāğar
Sākī hūrşid-i cihān bezm n’ola bulsa cilā
- 29 Şāh-ı Hayder dil ü ‘Oşmān siyer ü gitti-dār
Merkez-i dā’ire-i salţanat u ‘adl ü sehā
- 30 Müşteri bezm ü Zühal-kīn Cem-i Cemşid-neşāt
Şāh şulţān Süleymān-şeref zıll-ı Hudā
- 31 Şāh u şehzāde-i gerdūn ‘azamet māh ‘ālem
Āsumān çetr ü felek-mertebe hūrşid-liķā
- 32 Kadri şehbāzı şikār itmege pervāz idicek
Nesr-i t̄ayir göge çıkmağ ile kurtılamaya
- 33 Hamle vaķtinde muķābil olımaız Rüstem aña
Tağıdur ķahr ile ne deñlü çoğ olsa a‘ dā
- 34 Döşeyüp bezm-i refī‘ine simāt felegi
Çāşni-gir-i sipihr itdi ķamu halkā şalā
- 35 Yazmağā kāse-i çini içine şemse-i zer
Hall ider çini tabaķda varaķun şems-i đuhā
- 36 Donadup çini-i çarhı yine zevvāķ-ı felek
Getürür ķurş-ı nücūm ile muza‘fer selmā
- 37 Bezm-i hāşına nedāmet idüp almağā nedīm

---

¹⁶⁷ Metinde “bādeye” yazılı. Vezne uymuyor. Müstensih hatası olması muhtemeldir.

İki yüzden niçe şüretlere girer Cevzâ

38 Bezmi büryânına yanar yakılır şevr ü hamel
Şofra-i himmeti üftâdesidür ‘arz u semâ

39 Cür‘ a-i cām-ı lebün cām-ı Cem’i itdi helāk
Ġayrıya cür‘ a-i cān-baḥş iken ol ḳatre-i mā

40 Kāse-līs olmağa bezmünde Ferīdūn u Ḳubād
Meclisünde sürinür her biri mānend-i gedā

41 Cennete virmeye bezmüni begüm âdem olan
Dergehün bendeleri istemez anı ḥaşâ

42 Ebr-i nīsân kef-i dūr-pāşuḡa mānend ola mı
Baḡr-ı bezmünde şehâ sen idicek ḥalka ‘aṭâ

43 Şhriyārâ kim ola Ḥatem-i Ṭay sen var iken
Hāşe-lillâh ki saḡa beñzeye bir aç u gedā

44 Baş çeküp düşmene nizeñ dil uzadur şanasın
Yutdurur leşker-i Fir‘ avnı ‘aşāya Mūsâ

45 Dest-i ḳudret çalalı ṭabl-ı refī‘ üñ ṭoludur
‘Adl u inşāfuñıla iki cihān şīt u şadā

46 Şāhbāz-ı zafer ü fetḡ olupdur tūḡuñ
Ki şikârı zafer u nuşret olur itse ḡazâ

47 Dutmağa milk-i cihānı çözicek sancaḡ olur
‘Âlemün mäh u şafaḡ bayraḡuñ ey şîr-livâ

48 And içer çarḡ ḡamāyil kılıcuḡa şeb ü rûz
Ki seni şāh ide dünyāya ḡamu ucdan uca

49 Berḡ-ı şimşîrünü görse ḡocunur şîr-i felek
Ḍarb-ı gürzüñi yise tevsen-i gerdün yoḡ ola

50 Ḳan ṭamar rûz-ı ḡazâda kılıcuñdan şāhum
Atlanup düşmene ḡarşu süricek yevm-i veḡâ

51 Çekemez yayuñı kimse oḡuñ ey ḡaşm-ı şikâr
Yedi ḡat çarḡı bir ider nitekim tîr-i du‘ â

- 52 Husrevā yer yüzini hayr ile tutdı aduñ
‘Adl ile iki cihāñı nitekim şîr-i Hudā
- 53 Taht-ı iklîm-i sa‘âdet saña virilse n’ola
Sen dururken ya cihân milkine zâbıt kim ola
- 54 Kalemüñden şanuram çeşme-i hayvân dökilür
Tîb-i ahlâkuñı yazarken eyâ Hızr-liķā
- 55 Vaşf-ı gülzar-ı cemālüñ okur iy serv Sehî
Bülbülündür saña karşı n’ola eylerse nevā
- 56 Şi‘r-i pür-süzümü görüp hâsed itmese hâsûd
Seng-i ta‘n ile benüm cânuma itmezdi ezā
- 57 Luţf-ı tab‘um hadd-i i‘cāze iletdi sühanum
K’anda zâhir olur âşâr-ı kelâm-ı ‘İsā
- 58 Naḥl-i Meryem gibi hāmem bitürür mîve-i rūḥ
Leb-i cân-baḥşuñı vaşf eyleyüp etsem inşā
- 59 Midḥatüñde bu kadar kim dür ü gevher saçdum
Ne için olmayasın hâlüme vâkıf şāhā
- 60 Ne revâdur beni ğayrılar ile bir göresün
Bülbül-i nağme-serā ile bir olmaz kırga
- 61 Şaḥn-ı gülşen nitekim bula bahār ile şeref
Gül ile nitek’ola bülbül-i bî-dil gūyā
- 62 Gül gibi bezmgeh-i salṭanatuñ şād olsun
Bezm-i sulṭānî müdām ola saña şubḥ u mesā

10 (13 b)

Der Medh-i Kāsım Paşa

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kūy-ı dilberden esüp cānib-i ' uşşāka şabā
İtdi ' İsā gibi cān mürdesin ol dem ihyā
- 2 Nefes-i bād-ı nesīm ile gönül tāzelenür
Cān dirildür meger ol bŷy-ı ħaṭ-ı ' anber-sā
- 3 İtdi ser-sebz çemen servlerin kāmēt-i dōst
Virdi cān gülşenine ħusn-i ruḥı zīb u behā
- 4 Dil-i ġamgīn açılur lāle-şıfat ey yüzi gül
' Ārız-ı ħaṭṭuñ añup āh idicek şubḥ u mesā
- 5 Sevinür cān u gönül işigüne yüz süricek
Nitekim Ka' be ṭavāfın ide aşḥab-ı şafā
- 6 Âferin ola o ħāk-ı der-i cānāneye kim
Virdi bu çeşm-i remed didemüze tāze cilā
- 7 Gördüm ol serv hevāsına alındı bu gönül
Ben daḥı cān u seri yolına virdüm nic'ola
- 8 Oldur ol Âşaf-ı devrān-ı Süleymān-ı zamān
Melce-i faẓl u kerem hazret-i Kāsım Paşa
- 9 Zihn-i pür-nūrı ile mihr-i cihān-tāb-ı münir
Nitekim zāt-ı şerīfiyle sa' ādet zībā
- 10 Gün gibi āyīne-i levh-i zāmīri rūşen
Evc-i devlet gibidür fikr-i daḳīķi a' lā
- 11 Baḥt-ı devlet görünür cāme-i faẓluna tırāz
Yaraşur şadr-ı vezāretde olursa yektā
- 12 Pāye-i faẓlı felekden daḥı a' lā görünür
Olamaz hergiz aña faẓl-ı efāzıl hem-tā
- 13 Her ne fikr eyler ise fikri olur rāy-ı şavāb
Ya anuñ zāt-ı şerīfi ide mi rāy-ı ħaṭā

- 14 Bulsa ‘ahdinde tarāvet n’ola gūlzār-ı cihān
‘Āleme māşıta-ı ‘adli yeter zīb ü bahā
- 15 Yaşdanur rif‘ati dīvārına rāyāt-ı celāl
Anuñ içün görünür fark-ı felekden bālā
- 16 Açılur halkı nesīmiyle gūlistān-ı cihān
Bezenür lūtf-ı nefisiyle ser-ā-ser dünyā
- 17 Dürişür tāt-i Yezdāna şu resme şeb u rüz
Dīn ü dünyayı ‘ibādetle idüpdür ihyā
- 18 Zühd ü takvāyı dīşār eyleyüben fazlı şî‘ār
Ki yaraşur saña bu hīl‘at u devlet haqqā
- 19 Tağlarda görinen seng-i dil ü āb-ı revān
Oldur ol kūh-ı vaqāruñ dağı hīlm ile sehā
- 20 Ne su’āl eylese sāt-il işidür lafz-ı ni‘am
Nutq-ı lūtfından anuñ gelmedi bir kimseye lā
- 21 Āb-ı lūtfundan anuñ ben niye nevmīd olayın
Himmet-i hū‘ānuna müstağrağ iken bāy u gedā
- 22 Emr-i neffāzuña rām oldı halāyık yek-ser
Ki gelür yüz süriyü işigüne şubh u mesā
- 23 Tīr-i qahruñ iricek düşmene kendin unudur
Berq-ı tīguñ göricek haşm olur nā-peydā
- 24 Saña meydān-ı sa‘ādetde muqābil olımaz
Bunca demdür ki cilāsun geçinür şems-i duḥā
- 25 Dest-i lūtf ile benüm yüregüme şu sepeler
Nutqa gelse dem-i ‘İsā gibi la‘lün şanemā
- 26 Bunca fazl ile hużūruñda hīred ebkem olur
Ben nice yazabilem tapuña şî‘r ü inşā
- 27 ‘Arz ider bende Sehī iy gül-i gūlzār-ı murād
Hüsn-i ḥaṭṭ ile yine tapuña şî‘r-i ğarrā
- 28 Ağladupdur beni bu minnet-i eyyām meded
Āsitīn-i keremūñ kanlu yaşım silse n’ola

29 Âşafâ zât-ı şerîfûne yaraşur idesin
Halka sen himmet ile luţf u saña halk du‘ â

30 Pâye-i kadrûne rif‘ at virüben her şeb ü rûz
Nâşır u yâr u mu‘ âvin ola Allâh saña

11 (14b)

Der medh-i pâdişah-ı zıllu‘ llah Şulţân Süleymân Şâh vaşf ‘ıyd-ı mübârek

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün

1. Sâkiyâ ‘ıyd irdi şun câm-ı mey-i gül-reng-i nâb
Vaqt-i ‘işretdür dem-i şādī ile hüsni meâb
2. Kıldı âfâkı mu‘ attar nesmet-i ‘ anber nesīm
İtdi enfâs-ı şabâ dehrün dimâğın müsteâb
3. İtmege sakķâ gözüm bezme gülâb-efşân-ı ‘ıyd
Gül ruhuñ şevķ ile doldırdı iki şīşe gülâb
4. Geydi nârenci kabâ urındı zerrin şeb-külâh
Mâh-rûlar şevķine germ oldı beñzer âfitâb
5. ‘ıyd hengâmında âteş-bâz-ı vaqt oldı meger
K’âsumâneler yaķar her şeb felekde mâhtâb
6. Her taraf ‘uşşâķ ile şalınmağa bayrâmda
Nâzdan her serv-i simin geydi eşvâb-ı şevâb
7. Mâh-ı rûze gerçi kufl urdı der-i meyhâneye
Yine miftâh-ı hilâl-i ‘ıyd eyler fetḥ-i bâb
8. Baş çıkarmış hûbdur ceyb-i ufukdan rûz-ı ‘ıyd
Yakasına düğme dikmişdür meh-i zer-nişte-tâb
9. Yâ şehuñ bezminde meh altın kadehtür devr ider
Şīşe-i eflâk ile surḥ-ı şafaķ olup şarâb
10. Zıll-ı Yezdân Hâzret-i Sulţân Süleymân Şâh kim
İşigüne yüz sürer her Hüsrev-i ‘âlî-cenâb
11. Ol-durur kim nâmına oldı müsahhâr ins ü cin

Berķ-ı tîġı virdi düşmen hâtırına ıztırâb

12. Zihn-i pür-idrâkine kuvvet virür ta‘ b-ı selîm
Lafz-ı gevher-bârına zînet virür rây-ı şavâb
13. Rezme binse bir okı biñ cân-ı haşım eyler şikâr
Bezme inse meclisinde toylanur her şeyh ü şâb
14. Ok atup her bir kemân-ebrû nişangâh itmege
Rif atûn meydânına dikdi kabaġın âfîtâb
15. Çarġ bir remmâldür baġtuñ zamîrin bilmege
Noġtalar dökmişdür encümden olup mîli şehâb
16. ‘Adl u insâfuñ cihân milkini ma‘ mûr ideli
Ĥamdü-li‘ llâh devletünde zûlm ili oldı Ĥarâb
17. Düşmeni okuñ ağaç kurdı gibi içinden yidi
Tîġ-i ġahruñ daġdı a‘ dâ boynına tavġu‘ r-riġâb
18. Râyet-i nuşret çeküp oluñ süvâr iy şeh-süvâr
Tîġ-ı râyüñ ġo[parur] ġalb-i ‘adûda inġilâb
19. Bir gedâdur çarġ-ı sâyil geçgili olmuş hilâl
Bezm-i cûduñ ni‘ metinden itmek ister iktisâb
20. Görse rezmüñ yoġ olurdu Rüstem-i İsfendiyâr
Bezmüne irse bilürdi kendüyi Efrâsiyâb
21. Âsitânüñ topraġı bir cevher-i iksîrdür
Vâşıl eyler tâlib-i bî-hûde-râyı ol turâb
22. Muşġaf açsam ġatl-ı a‘ dâ içün iy kisrâ-nişîn
El urıcaġ açılur fi‘l-hâl âyât-ı ‘azâb
23. Gice gündüz âsitânuñda gelür Ĥidmet ider
Ay ü gün beñzer ġapuñda itmek ister intisâb
24. Sen Süleymân-şavletüñ devride ey Yûsuf-cemâl
Tañ mı bulsa pîr-i dünyâ revnak-ı ‘ahd-i şebâb
25. Naġme-i dil-sûz ile bezmünde muṭrib-i germ olup
Zîkr ider bu maṭla‘-ı feryâd idüp çeng ü rebâb

26. Çeşm-i mestüñ yâdına olmuş-durur bağrum kebâb
La‘l-i nâbuñ fikridür iden gözüm yaşın şarâb
27. Pâdişâhum dilde buldukça hayâl-i haylûñi
Eşk-i çeşmümden kıızıl otâğlar tutar habâb
28. Şol kadar kan ağladum zülfüñ ucından kim remed
Kara bahtum gibi aşdı çeşmüme müşkîñ hicâb
29. Sünbülünden kesb-i bû etmek diler bād-ı nesîm
Sürinür ey serv-şad dilber yanuçca yâb yâb
30. Tîr-i gamzeñ deldi bağrum cevri ile hey pür-belâ
Odı şöyle eyle kim ne sîş yansun ne kebâb
31. Yıkıdı dil ma‘ müresin miñnetle bu gerdün-ı dñn
Aç himmet kapusın göñlüm evin lutf eyle yap
32. Bir nazar kııl ben gedâ k’olsa şâhum yaraşur
Sen Süleymân devletünde ben qarınca kâm-yâb
33. Umarın sen şehriyârüñ devletinde rûzgâr
Dergehüñ çâkerlerin ide kamu devlet-me’âb
34. Vaktidür sen şehden irürse sözüme terbiyet
Tâb-ı hürşîd ile çün hoş bû olur derler gülâb
35. Bûstân-ı rif‘ atüñ medhîni tekrâr eylesem
Tâzeler göñlün Sehî ser-sebz olur serv-i sezâb
36. Şehriyârâ midhatüñ bir veche zîbâ yazdı kim
Şeyh Sa‘dî Gülsitânı gibi itdi bâb bâb
37. Nitekim vire şeref her yıl cihâna rûz-ı ‘ıyd
Hûblar hınnâ ile destümi itdükçe hıızâb
38. Her giceñ Kadr ü Berât u her günün nevrûz ola
İşbudur virdüm benüm *vâ’lâhi ‘alem bi’ş-şavâb*¹⁶⁸

---

¹⁶⁸ Doğrusunu Allah bilir.

12 (16a)

Der medh-i Pādişāh-ı Zıllu' llāh Süleyman Şāh vaşf-ı şeb

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Bir dün ki şāh-ı Husrev hāver-i zafer-me'āb
Mağrib diyārı cānibine itdi 'azm-i hū'āb
- 2 'Ālem yüzini tutmuş idi hayl-i zengibār
Halk-ı cihāna virmiş idi hayli ızdırāb
- 3 Bir demde çarhuñ itdi toköz kal' asın hışār
Yürüyüş itdi leşker-i bī' add ü bī-hışāb
- 4 Üşmüşdi kal' a cengine yir yir sipāh-ı zeng
Kalb-i sipihre düşmüş idi gāyet inkılāb
- 5 Dün başgına itmek için gice kehkeşān
Taşır dökerdi dāmeni gerdün ile turāb
- 6 Māh-ı münīr top idi kıavs-i kızağ kemān
Çarğ okı idi anda meger atılan şihāb
- 7 Yir yir kemend atmış idi pehlevān-ı şeb
Virmiş idi gice resen-i kehkeşāna tāb
- 8 Bedr-i münīr humbara almışdı gūyiyā
Kim āsumānı yağar idi gökde mehtāb
- 9 Mirrīh eline hançer alup ceng cūydı
İsterdi ide tīr ile sa' deyn fetḥ-i bāb
- 10 Eflāk kal' āsını uğurlamağa seher
Bām-ı sipihre çıkar idi subḥ yāb yāb
- 11 Bu ceng içinde çıkdı zuhūr etdi bir dilīr
Peyk-i nesīm öñince yeler eyleyüp şitāb
- 12 Başdan ayağa geymiş idi remz tonların
Ol pehlevān-ı şīr-şifat ya' ni āfitāb

- 13 Ykler daķındı geldi dil-verlik eyledi
Srdi ‘adyı eyledi cem‘ iyyetin ħarb
- 14 Feth etdi geldi ķal‘ a-i eflki ķarb ile
Mnend-i pdişh-ı cihn Mşteri-cenb
- 15 Sltn-ı şark u ģarb Sleyman şh kim
Dn dşmenine tġı-durur mlik’r-riķb
- 16 Sltn-ı ķahramn-ı zevi’l-iķtidr kim
Eyler metn ķahr ile dşmen evin ħarb
- 17 İsfendiyr ġiti-ġuřdur ki vaķt-i ceng
teş gibi ķılıcı řaķar dşmene lehb
- 18 Ryt-ı ‘adli ġkleri ttardı ser-be-ser
Olmasa ara yirde eger sumn ħicb
- 19 Ry-ı zmri rşen olur eylemez ħaķ
Her fikri fikr-i şayup  her bir szi şavb
- 20 Bir pdişh-ı Ĥusrev-i ry-ı zemndr
Enfs-ı ħlkı eyledi fķı mstetb
- 21 Ztında Ĥaķķ ‘aceb ne kermet ķoyup-durur
‘Adln essı itdi mezlim evin yebb
- 22 Nzeñ ‘ars-ı fethne dmd olur gibi
Barmaķlarına ħn-ı ‘addan ider ħizb
- 23 Ordu-yı rif‘ atnde ey Ĥusrev u cihn
Yer tengtrdur ġrinen ķarķ-ı nh ķıbb
- 24 Fermn-peżir olur dřer n ayaġuņa
Peyķn-ı trn itse ‘adya eger ħitb
- 25 Y syebn-ı ķadrne bir şemsedr ġneř
Kim aņa c-be-c buldı naķř olur şehb
- 26 şaflar yarar ķılıcuñ urup na‘re kerreny
Bir kez ‘adya ķarřu eger eyleseñ ‘itb
- 27 Devrnde kimse nle ķılur yok meġer ki ney
‘Ahdnde kimse inlemez ill meġer rebb

- 28 Deryāya kaçmağ ile ‘adū kırtulam şanur
Girdāb-ı ğamda yile varur nitekim ħabāb
- 29 Minnet Ĥūdāya kim yine Rodos ħiřārını
Kahr ile fetĥ eyleyüp itdūñ kamu yebāb
- 30 Devr-i Resūlden berü bir řāh itmedi
Bunuñ gibi ğazāyı meger kim Ebū-Turāb
- 31 Bu fetĥ-i pür sürūra zamān oynayup güler
Şādān ħalk-ı ‘ālem ü ħandān şeyĥ ü řāb
- 32 Vādi-i ğamda bir benem ancağ enīn iden
Bezm-i elemde gel beni inīletme çün rebāb
- 33 Bir bendeyem ki meclis-i medĥünde sen şehūñ
İtdün ğazel-serālīga cān ile irtikāb
- 34 Siĥr ile çeşm-i mestūñ ider bağrumı kebāb
Fikr-i lebūñ virür dile ħāşıyyet-i řarāb
- 35 Bīmār-ı ‘ışkam öldüm irüş iy tabīb-i cān
Ben ħasteye şeker dehenūñden buyur cevāb
- 36 Beñzetdüğüçün özini sen gül nihāline
Gülşende serve tırmadın ayak tolar āb
- 37 Devr-i ruĥuñda bu nice rengīn laţīfedür
Olmış ‘arūs-ı ĥüsne řaçuñ ‘anberīn niķāb
- 38 Şevķ-i ħaţuñla yüzüme şüret virür yaşum
Nāzük degül mi misk ile ĥōş-bū olur gülāb
- 39 Zāğ-ı ħaţ üşmesün diyü ol ĥāl-i gendüme
Zülf-i siyāhı ĥırmıñ-i ĥüsne aşar ğurāb
- 40 Cān kılca kıaldı zülfüne irişmedi elüm
Ol serv itdi iy Sehī kıaddümi piç ü tāb
- 41 Sīrāb-ı ğamda kalmışam iy çeşme-i ħayāt
Şefķat eliyle şun bize luţf it bir içüm āb
- 42 Burc-ı felekde nice k’ola pāsban Zuĥāl

Oldukça şāh kal‘ a-i gerdūna āfitāb

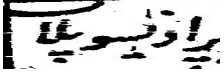
- 43 Kesr it ‘ adūyı milkūne eyle cihānı zām
Şāhā kılıcuñ üstün ola tā dem-i hīsāb

13 (18a)

Der medḥ-i Ḥazret-i İbrāhim Paşa yessera’ llāhu mā-yeşā

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Oldı çün zāt-ı şerīfūñle müşerref kāyināt
Luṭf u iḥsānuñ kıılır ‘ ālemde iḥyā-yı memāt
- 2 Çār rükni himmetüñ desti tūtııptdur nitekim
‘ Adl ü inşāfuñla bulmışdur nızāmı şeş cihāt
- 3 Açıılır gülseñ lebūñden ğoncalar ḥandān olup
Söz deminde sözlerūñden řu olur řand ü nebāt
- 4 Dest-i cūdūñ baḥşıřından utanur deryā vü kām
Luṭf-ı şab‘ uñdan ḥacil olmış-durur āb-ı ḥayāt
- 5 Niçe Âşaf-rāy geldi bu cihān milkine līk
Saña beñzer bir vezīre yazmadı devrān-berāt
- 6 Âşaf-ı şadr-ı vezāret eşref-i erkān-ı Rūm
Dāfi‘ -i şirk ü dālālet ķāmi‘ -i Lāt u Menāt
- 7 Oldur ol Cem-ķadr İbrāhīm Paşa kim bugün
‘ Adl ile dūnyā yüzinden itdi def‘ -i mūzīyāt
- 8 At sürüp meydāna düşmen üstine döndürse ruḥ
Nice Ḥusrevler kılıcından olalar şāh-māt
- 9 Şol ķadar yüksek-durur burc-ı sarāy-ı rif‘ ati
Geçse andan nesr-i tāyir ķorķudan doker ķanat
- 10 Ḥaķ senūñ zātuñda ne sır ķodı kim iy ḥayr-ı nās
Pāy-ı taḥt-ı salṭanat ‘ adlūñle bulmıřdur řebāt
- 11 Luṭf u iḥsānuñ sebeı düşdı vüçūd-ı ‘ āleme
Zāt-ı pākūñle şeref buldı cemī‘ -i mūmkināt

- 12 ‘İzz ü ikbāl ile hem begler begisin hem vezīr
Egnūne geydürdi Hāk devlet libāsın kat kat
- 13 Şûret-i kasr-ı refī‘ üñ reşk-i Firdevs-i na‘īm
Hāk-i pāyuñ sürme-i ‘ayn-ı Şıfāhān u Herāt
- 14 Bir kez olur göz ile baksañ cihān aḥvāline
Kalmaya ‘ālem içinde daḥı hergiz mübhemāt
- 15 ‘Aşafā mühr-i Süleymān sendedür devrān senūñ
Saña teshīr oldı ins ü cinn ü cümle kāyināt
- 16 Şöyle tutdı ḥayrı ile nām-ı şerīfūñ ‘ālemi
Saña beş vaḳtde du‘ā-yı ḥayr ider ehlü’ş-şalāt
- 17 Gördi kim vaşfuñda nazmumdan güher dizer kalem
Barmağın ısırdı aḡzın açdı ḥayretten devāt
- 18 Gerçi çok yazıldı vaşfuñda senūñ inşā vü şī‘r
Yazmadı medḥūñde kimse buña beñzer münşe’āt
- 19 Siḥr iderdi vaşfuñı yazmaḳda aḳlāmum benüm
Eyleseñ ben bendeye geh geh göñülden iltifāt
- 20 Çok zemāndur bilürem ḥidmet yolında nā-murād
Kendü yemin arturur dirler egerçi yögrük at
- 21 Pay-māl itdi beni devrān eli Hızr ol yetiş
Zillet u miḥnet u ḡamından baña luḡ it vir necāt
- 22 Raḥm idüp kanlu yaşım sil āsitān-ı luḡ ile
Aḡlamakdan oldı iki gözlerüm Nīl ü Fırat
- 23 İstemez dünyāda ḳapuñ var iken cennet Sehī
İşigūñ ben bendeye yeter
- 24 Vaşf iderken ḥüsn-i āḥlāḳuñ görüp didi ḥired
Sözi taṭvīl itme gel *el-baḳiyāt’uṣ-şālihāt*¹⁶⁹
- 25 Niçe kim her yıl ṭavāf-ı Ka‘be ide ḥācılar

¹⁶⁹ Mal, mülk, çocuklar bütün bunlar dünya hayatının süsleridir. Baki kalacak faydalı işler ise Rabbinin katında, hem mükāfat yönünden hem de ümit bağlama bakımından daha hayırlıdır." Kehf sūresi 46

Dā'imā dīn yolına ta kim ġazā ide ġuzāt

- 26 'İyd ayı gibi zātuñ ħurrem u ħandān olup
Dest-i cūdūñ çeşmesārūndan cihān bulsun ħayāt

14 (19a)

Der medḥ-i Pādişāh-ı Zıllu' llāh Sulṭān Süleymān Şāh-ı vaşf-ı tīġ

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fa' ilün

- 1 Olsa n'ola cihānda Süleymān-nişañ kılıç
Buldı kudūm-i şāh ile baḥt-ı civān kılıç
- 2 Şāhib-kırān-ı Ĥusrev-i rūy-ı zemīndür
Yüzden götürdi perdeyi oldı 'ayān kılıç
- 3 Çün taḥt-ı Rūma devlet ile geçdi şehriyār
'Adl ile itdi 'ālemi emn ü emān kılıç
- 4 El urdı pāy-ı taḥt ki ola rikāb-dār
Oldı sa' ādet atı ile hem-'inān kılıç
- 5 Verdi yine beşir-i sa' ādet memālike
İtdi cihānı 'adli ile şādmān kılıç
- 6 'Ālem kudūm-ı şāh ile bulmasa tāze cān
İtmezdi def' -i fitne-i āḥir zamān kılıç
- 7 Düşmen ne deñlü çoġ ise daḥı kayırmazın
Yiter 'ādū helākine şāh-ı cihān kılıç
- 8 Şunsam 'aceb mi tehniye-i pādişāh içün
Pūlād sözlerümden aña armağan kılıç
- 9 Keskinlik ile tutdı cihānı sözüñ yine
Ey medḥ-i pādişāha redifüm olan kılıç
- 10 Tīr-i müjeñ ki cāna geçer bī-emān kılıç
Merdümler içre geçse n'ola Türkmān kılıç
- 11 Beñzüm şarusı 'aksi ile kanlu kirpügüñ
Şaklu niyum-i dilde yatur zer-nişañ kılıç

- 12 Elmās-ı ğamze cev̄ ile baĝrum delüp yürür
İtme ten-i za‘ ifūme gel imtiḥān kılıç
- 13 Şol tīg-bāza beñzer iki çeşm-i sāḫirūñ
Kim oynadur elinde tūtip ḥūn-feşān kılıç
- 14 Âḥū baķışlu gözleri yā Rab ne siḥr ider
Vaķt-ı ğāzabda göstere şekl-i aşlān kılıç
- 15 Dil şekl-i zaḥm-ı tīĝuñı baş üzre şakınur
Heykel-i du‘ ā-yı seyf idinür ḫırz-ı cān kılıç
- 16 Pehlū-keş olmaĝa yine bir dil-fırīb ile
Yandı yakıldı göz göre bī-imtinān kılıç
- 17 Hindū gibi elinde cevāhir tūtip gelür
Terk itdi Rūm şevķüne Hindūstān kılıç
- 18 Menzil ḥadīd-i şānına *be’s şedīdi fih*¹⁷⁰
Olsa ‘aceb mi ‘āleme şāḫib-ķırān kılıç
- 19 Bir āhenīñ yūreklü yūzi ıssı er geķer
El üzre tūtilursa n’ola pehlevān kılıç
- 20 Gerķi yaķar ķeraĝı Duḥān sūresinden ol
Fetḥ āyetini ezber okır her zemān kılıç
- 21 İy kaşı nūn egri otur toĝrı söyle gel
Şekl-i hilāl-i ‘ıyd degül mi hemān kılıç
- 22 Yā mīldür bi-‘ aynihi çeşm-i ḥasūd iķün
İtmiş ğılāf-ı zerden aña sürmedān kılıç
- 23 Yoķ yoķ ki berķ-ı sâ iķadur dest-i devrde
Alsa eline Ḥusrev-i sâḫib-ķırān kılıç
- 24 Sulṭān-ı taḥt-ı Rūm Süleymān şāḫ kim
Milk-i cihān benüm diyü aşmış nişān kılıç

---

¹⁷⁰ Andolsun, biz elķilerimizi açık mucizelerle gönderdik ve beraberlerinde kitabı ve mizanı (ölķüyü) indirdik ki, insanlar adaleti yerine getirsinler. Kendisinde müthiş bir güç ve insanlar iķin birķok faydalar bulunan demiri yarattık (ki insanlar ondan yararlansınlar). Allah da kendisine ve Resūllerine gayba inanarak yardım edecekleri bilsin. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir. Hadid 25

- 25 Sen şāh āsitānesine arķa virmese
Olmazdı zemānede ġitīsītān kılıç
- 26 Haşmın öğütđi dāne gibi āsiyāb-ı çarķ
Seyl-i fenā aķıtdı meger nāvedān kılıç
- 27 Düşmen ġazāsın idüp özin ‘arşā aşmaġa
Nüh çarķ pāyesin idinür nerdübān kılıç
- 28 Ye’cüc-ı fitneye uluban āhenin ġişār
Devründe oldı sedd-i Sikender-nişān kılıç
- 29 Virmese dest-i ‘adlũ ile ‘āleme nizām
Bulmazdı şöhet-i şeh-i Nüşīnrevān kılıç
- 30 Başında tāk-ı zer var elinde nişān-ı şāh
Hüküm issi olmadıysa neden bu nişān kılıç
- 31 Şāhā ‘aceb ne kıymeti cevherlü kāk kılıç olur
Her bendeyi ķapuında ider kāmran kılıç
- 32 Öyküne mi biķār-ı şehāvet me’ābuña
Tutam ki ola ‘āleme cevher-feşān kılıç
- 33 Baķtuñ eliyle ‘arşā-i rif’ atde hōş çalar
Kūy-ı ser-i ‘adūyı yine şavle-cān kılıç
- 34 Olsa muķālif emrüne haşmuñ daķup yider
Boynına tāk-ı şā‘ iķadan rismān kılıç
- 35 Rūşen zamīri gerçi aġırdur dili çalar
Düşmen yüzine okıyımaz dāstān kılıç
- 36 A’ dūya ķarşu yollanup aġzı suyu aķar
Hūn-ı hasūde diş biler açup dehān kılıç
- 37 Ne deñlü yān başarsa ‘adüvv muķarrer ol
Doķınmayınca bir yaña geçmez revān kılıç
- 38 Yüz vermek ile düşmenüne başa çıķmadı
Āhir gözine şoķdı ‘aķīķ-ı Yemān kılıç
- 39 Küfr ehlini uyarmaġa şirk ü dālāldan
Bezm-i sa‘ ādetünde yanar şem‘ san kılıç

- 40 K r şah n-ı rezmg hu a yir yir vu uş içün
P r kelle-i   ad y  h n- l de h  n kılıç
- 41 Yevm-i veg da düşmene od başdı  al ıdur
Kimse mi gösterür gözine b   m n kılıç
- 42 G r k rki düşmene ne deriden keser bi er
Tek el ucıyla eyle iş ret hem n kılıç
- 43 B grini deldi bilin iki b kdi d şmen  n
şehr-i zaferde olalıdan p sb n kılıç
- 44 Bu nazm-ı  b-d ra s z olmaz içen şeb h
T  -ı siy h ile bir olur mı yam n kılıç
- 45 Sen p diş h  d n gice med  itmek isted n
ş   r m red  f  oldu benüm n geh n kılıç
- 46 Ey  fit b-tal  at u şah-ı esed-s v r
Meyd n sen  n bu   aşrda mu kem  uşan kılıç
- 47 Aya a d şmişem elümi al şefa   t it
Bir artu  olsa şehlere itmez ziy n kılıç
- 48   Arz it şen  g herlerini ehl-i gevhere
şal milk-i nazma g l Sehi  ş şen-zeb n kılıç
- 49 Her yıl  av f-ı Kaç beye geld kce¹⁷¹ h cılar
 uşand  nca d n yolına g ziy n kılıç
- 50  kb l   ba t u devlet ile m sted m ol
 td kce rezmg h  g l   ergav n kılıç
- 51 Olsun m b rek iy şeh-i fer unde t c   ta t
Dest-i sa   det  nde ola c v d n kılıç

---

¹⁷¹ Metinde yeld kce

15 (21a)

Der Medh-i Hâzret-i Sultân Bâyezîd vaşf-ı 'ıydü'l-mübârek

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Ferhunde etdi 'âlemi şekl-i hilâl-i 'ıyd
Ta şafha-i cihâna yazıldı mişâl-i 'ıyd
- 2 Bu nesmet-i şabâ ki ya nefha-i Kudüs
K'irürdi cân dimâğına bûy-ı vişâl-i 'ıyd
- 3 Cân virde mürde cisme Mesîhâ gibi seher
Maşriq şehi ufukda açalı cemâl-i 'ıyd
- 4 Hük-m-i cihân me'tâ' ını neşr itmege hilâl
Tuğra ezer felekde muhallâ cûdâl-i 'ıyd
- 5 Şubh-ı şafâ demüne irem diyü mâh-ı nev
Dipdiri tutdı irteyi ender-leyâl-i 'ıyd
- 6 Şahn-ı çemende 'asker-i ezhâra 'andelîb
Gül den menâbir üstine eyler maqâl-i 'ıyd
- 7 Âdem midür o kimse ki görüp bu mevsimi
Nüş itmeye yudumda o câm-ı sıfâl-i 'ıyd
- 8 Hâşşâ ki devr-i hâzret-i Şeh Bâyezîd ola
Kim hüsnî nüshasından açar fâl sâl-i 'ıyd
- 9 Şâhâ tavâf-ı Ka'be işigün şafâsına
Açmış gelür şitâb ile hõş perr ü bâl-i 'ıyd
- 10 Hâk-i derün müferrihine beñzer ol meger
Kim zâyil itdi dilden ü cândan melâl-i 'ıyd
- 11 Dil-hasteler bulurdi şifâ iy tabîb-i cân
Dil-teşneye irürse kapuñdan zülâl-i 'ıyd
- 12 Ol âsitâne mâtla' -ı mâh-ı nev olmasa
Bulmazdı rûze maқта' -ı izz ü celâl-i 'ıyd
- 13 Pejmurde-dil şafâ bulur iy gülşen-i hayât

Cân Һastesine irse nesīm-i şimāl-i ‘ıyd

14 İrerdi Һadr ü rif‘ati eflāke gūn gibi
Şāhā Sehī Һapuñda eger geyse şāl-ı ‘ıyd

15 Pirūz-rūz rūzūn u giden Berāt ola
Bahtuñ ‘arūsı görmeye hiç infişāl-i ‘ıyd

16 (21b)

Der vaşf-ı Hâzret-i Sulţân Süleymân Şah vaşf-ı bahâr

Mef'ülü Fâi' ilü Mefâ' ilü Fa' ilün

- 1 Revnaķ bulalı eşküm ü āhumla rūzgār
Merġüb oldu āb u hevā ile her diyār
- 2 Kesb-i leţāfet itdi zemāne şu resme kim
‘Azm-i remīme cān virür oldu Mesīḥ-vār
- 3 Gülşen şu resme ḥūb u laţīf oldu dir gören
Bir lāle-çihre ġonca dehendür semen-‘ izār
- 4 Cennet çemenlerine dönüpdür fezā-yı bāġ
Gül yüzlülerle bāġ-ı behişt oldu her kenār
- 5 Gül şafḥasına yazdı ḥaţ-ı zer nigār ile
Âşār-ı raḥmet āyetini şun‘ -ı girdgār
- 6 Gel gülsitāna gör ki nice her taraf yine
Envār-ı gülden oldu münevver Medīne-vār
- 7 Her lāle oldu luţf ile bir cām-ı şeb-çeraġ¹⁷²
Her bir benefşe nāfe-i misk eyledi nişār
- 8 Şūşen şurāḥi ġonca kabaķdur şarāb gül
Bezm-i çemende lāleler olmış şarāb-dār
- 9 Naẓm-ı terāne söyledi bülbul fiġān idüp
Başın şalar şafā ile qarşup aya çenār
- 10 Sebzi̇ kafesde ġonca-i gül al tūṭīdür
Kim yir yir aşdı şaḥn-ı gülistāna rūzgār
- 11 Gül ṭabla ġonca finduġı ta‘ līm-ḥane bāġ
Döndi kemāna gül budaġı oldu tır ḥār
- 12 Cārū gibi benefşe miyān-beste pāk ider

---

¹⁷² Metinde şeb-çerāk

- Eṭrāf-ı gülşeni ki güle ʔonmaya ʔubār
- 13 Kesb-i şafā-yı ḥātır ise şu gibi murād
Ey dil-şikeste ḥaste yūri ʔülsitāna vār
- 14 Gül vaḳti irdi ‘ārif iseñ ṭurma bāḡa git
‘Iyş-i bahārdan olıḡor sende ḥişşe-dār
- 15 Bir ḡonce-leb güzel boyı şimşād yāduna
Bezm-i çemende sāye-i serv eyle iḥtiyār
- 16 Gül vaḳtini geçürme şakın ibn-i vaḳt ol
Ḳoma ḡönülde ḡuşşa vü ḥātırda inkisār
- 17 Ḥāşşa ki devr-i ‘ahd-i Süleymān Şāh ola
Kim bād-ı ḥulḳı ile bahār eyler iftiḥār
- 18 Şāh-ı sitāre-mevkib ü māh-ı Zuḥāl-maḥal
Mihr-i sipihr-mertebe ḳutb-ı felek-medār
- 19 Zer-levḥa-i cerīde-i dīvān-ı salṭanat
Ser-defter-i sefīne-i mecmū‘-ı veḳār
- 20 Nām-ı şerīfī nāme-i tevki‘-i lem-yezel
Naḳş-ı nigīni mühr-i Süleymān-ı rüzḡār
- 21 Rāy-ı refi‘-i nāzım-ı aḥvāl-i kāyināt
Dest-i lāṭifi maḳsem-i erzāḳ-ı rüzḡār
- 22 Yüz biñ şafā-yı ḳalb ile ger ḥālīş olsa zer
Ḥāk-ı rehi ḳatunda degül ḳābil-i ‘ayār
- 23 Alur iki cihānı bir elden ayaḡuna
Şehbāz-ı ḳadr ü rif‘ ati itse irer şikār
- 24 Luṭfi nesīmi ile cihān buldı tāze cān
Ḥulḳı hevāsı ile zemān oldı kāmḳār
- 25 Gülşen bezendi geyindi gülistān cāmeler
Yüz sürmege ayaḡuna ḥıdmetde bende-vār
- 26 Sen sevr ayaḡuna düşer gül kızıl beñek
Bād-ı şabā gibi çemene eyleseñ güzār

- 27 Devründe çekdi tîguñ eyā Husrev-i cihān
Ye‘ cūc-i fitne çevresine āhenin hışār
- 28 Bulmadı tîr luṭfuña hergiz hīsāb u ‘add
Gerçi nücūmdan raḡam idüp ider şümār
- 29 Oḡuñ ki ḡaşm sīnesin itmez vaṭan geṇer
Tîr-i ḡazādur ol ide mi ḡākde ḡarār
- 30 Bāḡa mehebb-i terbiyetünden irerse bād
La‘l ola himmetünle biten dāne-i enār
- 31 Altun ḡül oldı cāme-i ḡadründe āfitāb
Baḡtuñ ‘arūsı sa‘idine māh-ı nev süvār
- 32 Gitse piyāde ṭañ mı rikābuñda peyk-i ṇarḡ
Çigninde māh-ı nev gibi altun nacaḡı vār
- 33 İksîr-i himmetünle işi ‘ayn-ı māl olur
Ḥāk-ı ḡaḡîre bir kez eger itseñ i‘tibār
- 34 Başım irerse göklere ḡün gibi vechi var
Ḥapuñda ḡuluñ olmaḡ ile buldum iştiḡār
- 35 Nazmum cevāhirinden eyā Husrev-i cihān
Dökdüm zemāne ḡuşına bir dürr-i şāhvār
- 36 Her beytüm oldı vaşf-ı ruḡuñla ḡül-i behişt
Her bir sözüm cevahiri la‘l oldı āb-dār
- 37 Dünyā bezendi luṭfuñ ile geldi hāşş u ‘ām
Ben devletünde n’içün olam böyle zār u h‘ār
- 38 Lāyık degül ki bülbul ḡülzār-ı ḡüsnüñi
Bostān-ı dergehünde ide her le‘îm-i zār
- 39 Ey serv-i nāz ḡülşen-i ḡüsnünde yaraşur
Bülbul gibi iderse Sehî şad-hezār zār
- 40 ḡülzār-ı bāḡ-ı ḡadrüne irişmesin zevāl
Olsun bahār-ı devletünün bir ḡülü hezār

17 (23b)

Mev' ize Der Medh-i Sulṭānū' l ' Ulemā Mevlānā Muḥyiddin Çelebi
Kādī' asker ol Fenāri

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Göñül virme ḥazer kıl gel cihān bir dār-ı ğurbetdür
Fenādur menzili āḥir dirīgā cāy-ı rıḥletdür
- 2 Şararmış za' ferān ile tenüm şān bir kefendür kim
Bu ben mürde faḳīre ol kefen şāhım ne ḥıl' atdur
- 3 Kıo dünyā milkinge bakma cihān-ārāyı gör gözle
Ara yirde cihān-ārā işi bī-ma' nī şūretdür
- 4 Zer ü sīmūn kıoma mihrün göñülde āña meyl itme
Cigerde şoñ nefesde her biri bir dāğ-ı ḥasretdür
- 5 Gözüñ yaşın revān eyle saña raḥm ideler tā kim
Sirişk-i ' āşık-ı bī-çāre çüñkim āh-ı raḥmetdür
- 6 ' İbādet eylegil ḥaḳқа şafā-yı ḥātır isterseñ
Elif ḳaddūñ dü-tā kıl kim saña ol dāl-i devletdür
- 7 Hevā-yı nefse uymışsın düşüp sevdā-yı dünyāya
Yüz urup sürinürsin her deniye bu ne zilletdür
- 8 Elūñ kendūñde tut epsem kıo dünyā māline şunma
Ki dünyā mālinūñ her birisi bir mār-ı āfetdür
- 9 Bu hay u hūyı n'eylersin ḳanā' at menzilin gözle
Kıo dünyā begligin terk it bilürsin şöhret āfetdür
- 10 Bu dünyā devletine ğurre olma kim vefāsuzdur
Ne deñlü devlet artarsa şoñ uci devletūñ letdür
- 11 Vücūduñ milkingi yağma iden nefsūñ çerisidür
Er iseñ nefsūñi baş kim anuñ hep işi ğāretdür
- 12 Eger insān iseñ nefsūñ bil andan rabbiñi āñla
Bilürseñ ādem olduğuñ saña ulu sa' ādetdür

- 13 ‘Alāyıkdan mücerred ol özüñ insān-ı kāmīl kı
‘Alāka itme dünyāya ta‘alluḡ çünki keşretdür
- 14 Dürüş var pote-i faḡr içre ḡalbūñ vaḡtini ḡal it
Ki eksük olsa mi‘yaruñ bilürsin kim saḡāmetdür
- 15 Tılsım eyle vücūduñ naḡdini gencīne-i faḡra
Vücūd-ı heykel-i ādem tılsım-ı genc-i ‘ibretdür
- 16 Şeh-i iḡlīm-i faḡr olmak dilerseñ fāni-fillāh ol
Şu sālīk kim özin fānī ider maḡbūl-i ḡazretdür
- 17 Ferāḡat gencine geḡ zıkr-i fıkr-i lāilāh ile
Ki illā‘llāh ile işbāt itmek Ḥaḡḡı vaḡdetdür
- 18 Münevver eyle göñlüñ ḡānesini zıkr-i ḡalbi it
Oḡırsañ Ḥādī ismüni saña Ḥaḡdan hidāyetdür
- 19 Eger vaḡdet dilerseñ gel ḡanā‘at ḡūşesin gözle
İki ‘ālemde vaḡdet ister iseñ künc-i ‘uzletdür
- 20 Riyāzet ile ḡurtar kendü nefsuñi kesāfetdün
İḡüñi ḡaşıñı pür-nūr iden āḡır riyāzetdür
- 21 Göñül beytini lā-cārūsı ile sil pür pāk it
Ḥararmış ‘ucb u kibr ü kīneden ḡoḡtolu ḡulmetdür
- 22 Ġazā kıḡ zü’l-fekār-i lā ile 3nefsüñi öldür kim
Kişi nefsinı Ḥaydar gibi öldürmek velāyetdür
- 23 Vücūduñ Ḥaḡ yolında ḡara topraḡ eyle fānī ol
Ki ḡalbūñ ḡālīş ü şāf ide iksir-i sa‘ādetdür
- 24 Er iseñ zīnet-i dünyāyı terk it göze gösterme
Ki zīnet isteyenler er degüldür belki ‘avretdür
- 25 Görinen cāme-i zer-beft altunlu ‘ilimlerle
‘İlimler mārduz zer-beft cāme ulu ḡil‘atdür
- 26 Ḥama‘ başḡa maraḡduz nefsuñi gör gözle zaḡt eyle
Ki varduḡunca artar bir oñulmaz ulu zaḡmetdür
- 27 Temāşāḡāhuñ olmak ister iseñ ‘ālem-i ‘ulvī

Bu süfliyyâtı terk eyle gider cehd it kesâfetdür

- 28 Cihân çün dâr-ı ‘uqbānuñ ekinligidür ekersün
Ekinüñ pāk idegör kim bilürseñ vaqt-i fırşatdur
- 29 Tohumdur nîk ü bed ahlāk-ı insân mezra‘ atdur kim
Ne ekseñ hâsıluñ oldur eyü yatlu zirâ‘ atdur
- 30 Şalâh u zühd ü taqvâyı öziñe pîşvâ eyle
Şerî‘ at emrini tutmağa sa‘ y it kim leţâfetdür
- 31 Şerî‘ at emrin icrâ idüben faqr ihtiyar eyle
Tarîk-ı faqrüñ evvel kapısı çünkim şerî‘ atdür
- 32 Esâs-ı faqrı muhkem eylemek isterseñ iy dervîş
Şeh-i iklîm-i şer‘ e ittikâ it kim kanâ‘ atdur
- 33 Sipihr-i ma‘ dilet muhyi-i din ü devlet oldur kim
Mu‘ ayyen ehl-i faqr-u sâlik-i rāh-ı hâkîkatdür
- 34 Zahir-ı ehl-i faqr u hāmî-i şer‘ i mübîndür kim
Ayağı tozı dünyā beglerine tāt-ı devletdür
- 35 Penāh-ı millet-i İslām u şer‘ i zînet-i dîndür
Sözünüñ dürr-i mekñunı bütün dünyāya hüccetdür
- 36 Kemālâtından anuñ hep efâzıl kesb-i fazl eyler
İşigün beklemek fazl ehline ulu fazîletdür
- 37 Şerî‘ at milkine sultān iken faqr ihtiyār eyler
Ta‘ āla’llāh ne hikmetdür bu haşlet özge haşletdür
- 38 Kerîm ol hadde kim hūn-ı kerem bezl itse ‘ âlemde
Ne deñlü bāy u yohsul olsa hep andan ğanimetdür
- 39 İzi tozına göz diküp cihân halkı umarlar hep
Ayağı toprağın çünkim ümid-i ehl-i hâcetdür
- 40 Mübârek hâmesi Çinden diyar-ı Rûma haţ çekse
Diyar-ı Rûmdan Çine varınca hep itâ‘ atdur
- 41 Haţ-ı müşkinine münkād olupdur cümle-i ‘ âlem
Cihân serkeşleri emrüne baş kıor bu ne hikmetdür

- 42 Bilür cev cev zāmīri her kişinūñ ber-murād eyler
Kamunuñ derdine dermānlar eyler bu ne hikmetdür
- 43 Görinür gönli levhinde dü ‘ âlem nağşı hep bir bir
Bu rüşendür ki mir‘ ât-ı zāmīrinden işâretdür
- 44 Kamu andan umar feyzi cihānuñ ehl-i taqvāsı
Cihān hālkın keremlerle rızā itmek kerāmetdür
- 45 Edebdür ço ne haddüñdür o ‘ âlī-şānı vaşf itmek
Süleymān vaşfını kıarınca itmek hōd hamākatdur
- 46 Egerçi vaşf-ı ahvālin gönül zıkr itmek ister līk
Anuñ evşaf-ı ahlākı dinilmez bī-nihāyetdür
- 47 Sehī evşaf-ı ahlākına anuñ ‘ add ü hadd olmaz
Du‘ ā bābında sa‘ y eyle du‘ ā çün bāb-ı hıdmetdür
- 48 Mürīd oldukça tālīb feyz-i Hākka şevk u zevk ile
Huzūr-ı şeyh-i kāmīl eksik olmaya ki himmetdür
- 49 İlāhī sāye-i serv-i vücūdın ser-firāz eyle
Cihān hālkına anuñ sāye-i luṭfı himāyetdür

18 (25a)

Der Medh-i Hāzreti İbrāhīm Paşa vaşf-ı bahār u ‘ urs

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

- 1 Çün sa‘ âdet bezminūñ yüzüñ meh-i tībānıdur
Hāk mezīd itsün ki mihr ol nūr ile nūrānıdır
- 2 ‘ Âlemi deycūr iden her gice dīlber zūlfidür
Dehri pūr nem gösteren her dem gözüm bārānıdur
- 3 Şāne urmış zūlfine yāruñ şabā meşşāṭa-vār
‘ Âlemi hōş-bū iden ol şānenün dendānıdur
- 4 İtme zūlfın iy şabā ṭarf-ı külāhından nihān
Kim şafā bezminde ol ‘ aşıkıların reyḥānıdur
- 5 Zūlfı pergārı ki ağızı nokṭasın devr ider

Merkezin fehm eylemez ol nokta ser-gerdānıdır

- 6 Zülf-i yār ucında yazmış misk ile haṭ haṭ ki bû
Ey nice sermest olan ‘āşıklaruñ reyḥānıdır
- 7 Çeşmini gözler ruḥında ḥāl-i ḥüsn-ārā-yı dōst
Âyine almış ele güyâ Ḥabeş sultānıdır
- 8 Maḥşer-i ḥüsnünde kaşuñ ḥaṭṭuñı zeyn eylemiş
Şanasın ol nāme-i a‘ mālümüñ ‘unvānıdır
- 9 Ey leṭāfet gülşeninde serv-i ḥōş-reftār olan
Bülbülüñ ḥōş gör ki beş günlük kapuñ mihmānıdır
- 10 V’ey cemālüñ gülsitānı ravza-i ḥuld-ı berīn
‘Âlemi ḥurrem tutan yüzüñ gül-i ḥandānıdır
- 11 Sâḳiyâ gel cür‘ a-i cām-ı lebüñ şun kim yine
Gonca-i gül mevsimi zevk ü şafâ devrānıdır
- 12 Şöyle zeyn olmuş zümürürd ferş ile şahrâ vü tağ
Yer yüzün şimde gören şanur cinān bustānıdır
- 13 Şahn-ı gülşende şabâ dībâ gülistānı dōşer
Ebr-i nīsān bezm-i gülzāruñ gülâb efşānıdır
- 14 Ayağa binse benefşe ne ‘aceb gülzārda
Bâğ meydānında ‘işret topının çevgānıdır
- 15 Jāleler sīmīn fuḳā‘ oldı fuḳa‘ idür şabâ
Lāle ol sīmīn fuḳā‘ uñ ṭasek-i mercānıdır
- 16 Şanasın çini şürāḥīdür çemende servler
Al güller kâsesi pür şerbet-i reyḥānıdır
- 17 Şebnem ile tıldurup çini kabağın şüşenüñ
Lāle-i ḥamrâ bu iclâsun ḳadeḥ gerdānıdır
- 18 Meclis-i ezhāra saçu saçmağ için her dıraḥt
Elde tutmuşdur idüp her biri pür dāmānıdır
- 19 Kürsi-i gülden okır şi‘r-i laṭīfüm ‘andelīb
Cāmi’-i dehr içre ol bu faşl maḥfil ḥ’ānıdır

- 20 Leblerüñ cāmını şu[n] ¹⁷³sākī ki gül devrānıdur
İçmeyen bu demde kanın içmege devr anıdur
- 21 Bağ-ı hüsnünde lebün ser-çeşme-i cāndur meger
Sebz haṭṭuñ Hızrdur sīb-i zenaḥ hayvānıdur
- 22 Dökdi ğamzeñ şu gibi kanum baña raḥm eylemez
Cür‘ a-i cām-ı lebün irgür ki cānun cānıdur
- 23 Zülfün ey meh-rū ki şunmıdır lebünde ḥālüne
Fülfül almış ağına ṭāvus-ı Hindistānıdur
- 24 Gülşen içre ney gibi ‘uşşākı nālān eyleyen
Her seher-geh bülbül-i şūrīdenün efgānıdur
- 25 Gülsitānuñ zīnetin şordum görüp bir ‘ārife
Didi kim bu bezm-i şāh-ı milket-i ‘Oşmanıdur
- 26 Pādīşāh-ı heft-kışver ḥān Süleymān bin Selīm
Ten-durur şūretde gerçi ḥalk-ı ‘ālem cānıdur
- 27 Şol kadar yüksek-durur kaşr-ı serāy-ı rif‘ ati
Mihr ü meh altun gümüş dayak tutar derbānıdur
- 28 Yücedür eflākden dīvān-ı kadri şöyle kim
Şeh-nişīni çarḥ-ı a‘ zamdur burūc eyvānıdur
- 29 İns ü cinn ile vuḥūşa maḥsem-i erzāk olsun
Ol Süleymān-şavletün dīvān-ı ‘ālīşānıdur
- 30 Zīnet-i şer‘ ile bir vech üzre bulmıdır şeref
‘Adl ile iki cihān milkinün ol sultānıdur
- 31 Rişte-i şer‘ ile aḳd idüp vezīrin şāh-ı dīn
Sūr ider şol resme k’anuñ ḥayyiz-i imkānıdur
- 32 Nice sūr ol cennet-i Firdevs-i a‘ lā bezmidür
Kimsene görmüş degül kevn ü mekān ḥayrānıdur
- 33 Bezm-i cān-baḥşında çīni çekmege faḡfūr-ı Çīn
Cān virür lāyık degül dirsem aña erzānıdur

---

¹⁷³ Metinde “şu” diye yazılmıştır.

- 34 Yâ vezîrinüñ muhazżar ‘ ursına şaçu için
Jâlelerden gülşen itmiş toptolu dāmānıdur
- 35 Mūmdur zanbağ çemende aķ güllerdür şeker
Okımağa gülşene gül yüzlüler āvānıdur
- 36 Ni‘ met-i bezminden oldı cümle ‘ ālem mümtelī
‘ Āleme dübdüz çekildi tut ki cennet-ḥ‘ ānıdur
- 37 Şekkerin bezm içre yir yir konılan şekl-i tıyūr
Uçmak ister şanasın fāvus-ı Hindūstānıdur
- 38 Naḥl-i şem’i serv ü gülzār ile zeyn olmış durur
Şanasın kim cennet-i Firdevs naḥlistānıdur
- 39 Âsumāniler yaķub her şeb felekde māh-tāb
Her gice seyyāreler bezminde gül-efşānıdur
- 40 Ḥacle itmiş nev-‘ arūs-ı ğoncaya beñzer bahār
Bāğ-ı reng-ā-reng pūr naķş-ı nigāristānıdur
- 41 Nev-bahār idüp cihānı gül gibi ḥurrem tutan
Âşaf-ı Cem-ķadrüñ ol sūr-ı gül-i ḥandānıdur
- 42 Tāc-ı dīn ü devlet İbrāhīm paşa kim bugün
Toylayan ḥalk-ı cihānı luḥf ile iḥsānıdur
- 43 Oldur ol şadr-ı nişīn-i şāhib-āşaf-rāy kim
‘ İzz ü iķbāl işigünde bende-i fermānıdur
- 44 Ne kerāmet ķodı Ḥaķ zātında kim bir laḥzada
On sekiz bin ‘ ālem anun bende-i fermānıdur
- 45 Dem-be-dem ķahr ile düşmen zehresin çāk eyleyen
Tīg-i ḥūn-āşāmı ile ḥançer-i bürrānıdur
- 46 Şübhesüz maķbūl-i Ḥaķ oldugı bu yetmez mi kim
İltifāt-ı pādişāhī hüccet-i bürhānıdur
- 47 Tañ mı şāhuñ devletünde bulsa bunca i‘ tibār
Ḥāk-i pāy-i şāh iksīr-i sa‘ ādet kānıdur
- 48 Germ idüp dilberleri her kūşede raķs itdüren
Vaşf-ı ḥüsnüñde Sehī bī-çārenün elhānıdur

- 49 Görse Mūsā Tūr-ı vaşfunda bu eş‘ārüm diye
Sāmīrī sihridür ol ya şīve-i Selmānīdur
- 50 N’ola rağbet bulsa kapuñda kemāl ü fazl ile
Şevk ile evşāf-ı lutfun yazmada Hākānīdur
- 51 Dā’imā ‘ayş u neşāt u devlet u ikbāl ile
Şād ol kim düşmenüñ ‘ıydı tapuñ kurbānıdur
- 52 Eylesen Hāk nev-bahār-ı gülşen-i bezmüñ münīr
Nitekim gülşende her yıl goncalar handānıdur

19 (27b)

Der Medh-i Aḥmed Paşa vaşf-ı bahār

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Yine şanāyi‘ -i şun‘ ı Hudā-yı Rabb-ı Ğafūr
Derün-ı perde-i ğayb-i tutukdan itdi zuhūr
- 2 Açıldı yine seherden der-i hıızāne-i ğayb
Zuhūra geldi kamu hep ne var ise mestūr
- 3 Hayāt buldı dirildi nebāt emvātı
Şanasın oldu çemen şahını cāygāh-ı nüşūr
- 4 Cihān bezendi vü cennet-mişāl oldu çemen
Komadı dilde güzeller hevā-yı hūr u kuşūr
- 5 ‘Aceb mi olsa benefşe çemende micmere sūz
Bugün ki tağ eteginde şakāyık itdi buhur
- 6 Bu bezm şevkine girdi semā‘ a serv ü çenar
Nevāya başladı kumrı terennüm itdi tuyūr
- 7 Çemende şīve ile almaduk göñül komadı
Hezare nāzlanur gül içüp şarāb-ı gurūr
- 8 Bu dem nesīm-i şabā olsa tañ mı cān-perver
Fezā-yı bāğ-ı cināndür şular şarāb-ı tahūr¹⁷⁴

---

¹⁷⁴ Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir. İnsan Suresi 21

- 9 Düzetdi Mısr-ı çemende cerim nîlüfer
Diler ki Nîl-i şitâdan bahâre ide ‘ubûr
- 10 ‘Aceb neşât u şeref virdi bâğ u bostâna
Leţâfet-i mey-i nâb u tarâvet-i engûr
- 11 Çemende gör ki nice haşr olup yürür ezhâr
Bahâr mevsimi oldu meger ki yevm-i nüşûr
- 12 Gel imdi ‘ibret ile kâyinâta bak gör kim
Nicesi kopdı kıyâmet dirildi ehl-i kubûr
- 13 Göñül gözini uyar cânuñı muşaffâ kıl
Söz esle gel kulağ ur diñle bir ne dir sanţûr
- 14 Zemâne bâğ-ı fenâdur bu mevsimi hõş gör
Şafâ-yı kalb gerekse gözet maķâm-ı huzûr
- 15 Dem-i neşât u şafâdur diyü yeşil haţ ile
Çemen saķıfe-i gülzâra yazdı çün menşûr
- 16 Şurâhî gibi seherden ayağ üstine gel
Bahâr hıdmetin eyle çü bende-i me’mûr
- 17 Bahâr mevsimi irdi oturma iy ‘ârif
Tur imdi gülşene var ‘ayş u nûşa bünyâd ur
- 18 Bir iki yâr ile tenhâca seyr-i gülzâr it
Bahâr mevsimi irdi oturma gel örü tur
- 19 Kenâr-ı âb-ı revân ile serv sâyesini
Cihâna virme dilerseñ iki cihânda huzûr
- 20 Muşâhib olmağ sa‘y eyle bir perî ile kim
Ayağ ı toprağına reşk ide ferişte vü hûr
- 21 Bisât-ı bezme şeref vir şarâb-ı nâb ile tâ
Ola o meclise sâķî-i gonce-leb müzdûr
- 22 Gehi tena‘‘um u gâhi leţâyif ü eş‘âr
Gehi sema‘ u terennüm nevâzeş-i tanbûr
- 23 Bu bezme degmemege nergisûñ gözi siħri

Eyā nesīm-i şabā Şād sūresin okı ur

- 24 Gel imdi mu‘tekif-i kûşe-i gülistân ol
Elûnde cām u dilûnde bu beyt ola mezkûr
- 25 Bahār-ı hüsñüne itdi gözüm yaşın yağmur
Açıldı gonca lebi oldı gül yüzi mesrûr
- 26 Yüzün düşer ayağına çemende lâle vü gül
O serv-i sîm-beden itse gülsitâna mürûr
- 27 Çemende serve boyuñ ögredüp yürür harekât
Şafâ-yı la‘l-i lebûñ itdi gonca-i mesrûr
- 28 Cihânı birbirine urdı çeşm-i fettānuñ
Nedür bu şîve-i nâzûk nedür bu nâz u gurûr
- 29 Ne sır durur bu ki yâ Rab hevâ-yı ‘ışķun ile
Göñül harâbesini eyledi gamuñ ma‘mûr
- 30 Yüzümi kapuña sürmekle fetḥ-i bâb umarın
Hevâ-yı zülfüñe zamm oldı bu dil-i meksûr
- 31 Gözüñ yaşın yeter ırmağ eyle iy dil-rîş
O serv-i lâle-ruḥuñ var ayağına yüzüñ ur
- 32 Tazarru‘ eyle yüzüñ sür ve ağla aḥvālûñ
Terahḥum eyleye tâ saña ḥazret-i destûr
- 33 Vezîr-i ekrem ü a‘zam müşîr-i âşaf-rây
Ki oldı emrine tefvîz anuñ cemî‘-i umûr
- 34 Mu‘in-i dîn ü düvel Aḥmed-i ğazanfer-fer
Melek-nişân u memâliksitân u şadr-ı şudûr
- 35 Medâr-ı lutfı himemdür ki nesr-i tâyir-i çarḥ
Hümâ-yı himmeti katında olamaz ‘uşfûr
- 36 Kaçan ki cüzice maḳşûd idinse ḥâşıl olur
Nizâm-ı ‘âlem ü külli meşâlih-i cumhûr
- 37 Ne yöne ‘atf-ı inân itse fetḥ rehber olup
Livâ-yı nuşreti olur muzaffer ü manşûr

- 38 Yed-i mehābeti itdi kılā‘ -ı küfri ḥarāb
Kılıcı ḥıttā-i İslāma çekdi çünkim sūr
- 39 Niçe mu‘ ānidi bir ḥarf ile sır aḥkāmı
Ḥuṭūṭ şaf şaf olup ger şaḥīfe çekse suṭūr
- 40 Leṭāfet-i süḥanından muḥāvere idicek
Dizer şan iplige bir niçe lū’lū-i menşūr
- 41 Ğubār-ı ḥaṭṭı yüzinden meḥāsını merķūm
Göñül şaḥīfelerinde maḥām idi meşṭūr
- 42 Ḥudāyegān-i şudūr-ı cihān-guşāsın kim
Atuñ öñince yerler her yer nefes şimāl ü debūr
- 43 Sen ol güzīde-i evlāt-ı āl-i ādemsin
Ki oldı zāt-ı şerīfün netice-i maḥdūr
- 44 Şu kimse kim senün ol emrüne muḥālif ola
Ferīd-i ‘aşr ise olur mu‘ ātab u maḥhūr
- 45 Cihāna himmet-i maḥz iken ol vücūd-ı şerīf
Revā degül ki Sehī himmetünden ola dūr
- 46 Şıfāt-ı zāt-ı şerīfünle ḥüsn-i aḥlākuñ
Medāyihinde nihāyetde olmışam mecbūr
- 47 Benüm ki vaşfuñı yazmaḥda olmışam mümtāz
Niteki himmet ile olduñ cihānda sen meşhur
- 48 Niteki mevsim-i gülde çemende her şeb u rüz
Eline sāğar-ı zer ala nergis-i maḥmūr
- 49 Hemīşe gonca gibi düşmenün olup dil-teng
Gül-i cemāl ü celālün müdām ola mesrūr

20 (29b)

Der Medḥ-i Pādişāh-ı Zıllu‘ İlah-ı Sultān Süleymān Şah vaşf-ı esb-i lāğ

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā’ilün

1. Bir gün çıkup ki Rūm iline eyledüm sefer
Nāgāh Karaferye’ye düştü yolum meger

2. Gördüm içinde halkı kamu ehl-i küfürdür
Söylenmek istedükce dilünden küfür yağar
3. İçinde on kişi var ola adı müslümân
Her biri bir müvezzir ü müfsid [u] ehl-i şer
4. Kâdîsı iki gözi yumuk bengî bir kişi
On dirhem afyonu bir oğurdan siler atar
5. Kullık diyü elüme virilen nişân ü hüküm
Mazmûnını ne kâdî bilür ne hâtib-i har
6. Gördüm ki fikre varmış iken benî müfsidîn
Bir yire cem' olup boğazuma çokardılar
7. Hâlûmi fikr iderken ecel ulağı irüp
Kapdı elümden atımı gitdi dağı gider
8. Bu fikre hayret ile varup hâlüm ağladum
Gördüm bir iki kimse gelür tutmaz at yider
9. Didüm ki anlara ne kişisiz bu at nedür
Biri didi ki uşta bunuñdur saña şatar
10. Benümle söyleşüre atı baña şatdılar
İrağ dağı bilümediler anı çavdılar
11. Bir atdur ki döneli bu çarh-ı nîl-reng
Anuñ mişâli görmedi bir bâr-gîr-i har
12. Üstine bindüğümce ne eşer ne yorgalar
Binüp yürütmek istedüğümce yiri eşer
13. Ben kamçu şalduğumca o kuyruk şalar yürür
Ben depdüğümce anı durmaz yiri deper
14. Gördükce at ile benî şehruñ güzelleri
Hey hey cemâle bak deyüben tahtalar kaçar
15. Eyerlenüp yola çıkıcağ cümle cîfe-hör
Her birisi yanumca gelüp şaf tutup gider
16. Geh sağrısına pençe urur hışm ile zağan
Geh kargalar başına üşüp gözlerin oyar

17. Kuzgun dahı kesilmedi hergiz kafamdan
Şağrısına konar üyez vü şırtına süner
18. Geh dizginüme yapuşuban şehrüñ itleri
İn haqqumuzu vir deyüben kâdîya çeker
19. Şırtında şağ yir eşeri zerre deñlü yok
Arkası büsbütün kıızıl et kanları açar
20. Yağırları koqusını def eylemek için
Oğlan ahırda günde beş akçe buhūr yaçar
21. Gün germ olunca demler olur arkası kızar
Şöyle olur ki rāyihasından şehir kaçır
22. Cümle maħalle halkı derilüp gelür ki hey
Bu rāyiha nedür nic'olur bunu kim çeker
23. Kimi gelür kaçır söger eydür ki hey kişi
Yā çık yüri maħalleden veya atun gider
24. Ben yā İlāhi neyleyeyin ol pelīd ile
Bu hāli nice bir çekeyin baña bir naçar
25. Ne kimsene alır ne ölür ne oğurlanur
Oğurı degül ecelde yüzünden bile bezer
26. İl bendeden şikāyet eder ben de atdan
Ben halk ile cedelde benümle o ceng ider
27. Vakti-durur ki bende dahı ' arz-ı hāl idem
Ola ki vākıf ola şehen-şāh-ı baħr ü ber
28. Bir pādişāh işigüne itdüm tazallımı
Kim ' adli günü ile cihān buldı zīb ü fer
29. Şehzāde-i zemāne Süleymān šāh kim
Çeşm-i zemāne görmedi aña bedel güher
30. Bir šāhdur ki setm-i semendi ğubārını
Eyler mülūk gözlerine sürme-i başar
31. Bir pādişāhdur ki dünyā selāṭini

- Üzengisini öpmege kıaddın ider kemer
32. Serrâc-ı kıadr ü bahtı yine ‘ızz ü nâz ile
Çarhı ablağına çekdi hilâlî gümüş eyer
33. Şol şehriyâr Husrev-i rûy-i zemîndür
Kim atı şayhasından olur güş-ı ra‘d ker
34. Şâhâ semende-i rif‘atüñ ol deñlü ‘âlîdür
Seyr itdüğince himmeti eflâke yol keser
35. Sen şol Hudâyeğân-ı mülûk-i cihânsın
Atuñ ayağın öpmege şehir yüzün sürer
36. Çâpuk-süvâr-i fâris-i meydân-ı şark u ğarb
Bu ‘arşa-i zemanede yokdur saña yeter
37. Bir şeh-süvâr görmedi şâhum senüñ gibi
Hınk-ı sipihre zeyn uralı çarh-ı nüh sipih
38. Haydar şalâbetinde yaratmış seni Hudâ
Görüp kocınsa Döldül’ini n’ola şîr-i ner
39. ‘Ahdünde ser-keş ise eger tevsen-i felek
‘Adlûñ licâmı kıomaz anuñ başını eger
40. Görse semendüñi vü depinse kolayına
Çarh-ı ‘inân-keşide hemân devletün deper
41. Bir arpa deñlü hınk-ı felek şırsa emrüñi
Ânide seng-i kıahruñ anuñ dişlerün kırar
42. Sen devlet atına olıcak gün gibi süvâr
Önüñce mâh ğâşiye-dâruñ olup gider
43. Tab‘um semendi bir nice yıldur yaraqlanup
Meydân-ı vaşf-ı rif‘atünüñ öñünde diler
44. Tab‘um semendi ‘arşa-ı medhûñde Husrevâ
Öñ virmez oldu kimseye buldığını geçer
45. Umar Sehî kıapuñda ki baş vire baş ala
Bî-çâre n’eylesün atı yokdur aña yarar

46. Şāhā revā mıdır ki senüñ devletünde ben
Bu resme ata fāris olam eyleyem sefer
47. Bir atdur ki Ḥamza-i Şeyyād atına
Rāzī olurdı görse benüm atımı eger
48. Bir ferz itdi beni piyāde evinde māt
Bir at ile meded iriş ey şāh-ı pür-hüner
49. Meydān-ı çarḥda nitekim ablaḳ-ı sipihr
Cevlānlar eyleyüp döne her gice her seḫer
50. Şāhā semend-i rif' atüñe irmesün zevāl
A' dāya tāziyāne-i ḳahruñ belā yiter

21 (31b)

Der Medḫ-i Pādişāh-ı Zıllu' llah-ı Sulṭān Süleymān Şāh vaşf-ı 'ıyd

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ḥall ile levḫ-i zebercedde yazıldı bir dāl
Ḥücce-i 'ıyd-ı hümāyūna ola şāhid-i ḫāl
2. 'Āleme ḫükm-i hümāyūnunu neşr itmek için
Yazdı menşur-ı felek üstine tevki' hilāl
3. Şāhid-i 'ıyd cihān ḫalkını şād itdi yine
Revzen-i kaşr-ı felekden idüben 'arz-ı cemāl
4. Māh-ı nev bir şanem-i gonca-dehen dür ki kıılır
Ḳara baḫtum görüben ḫande ile ḡunc u delāl
5. Altun üsküflü güzeldür adı bayram olmuş
'ıyd kim ḫıdmet için şāha gelür bende mişāl
6. Şāh divānına ḫān çekmek için şāhid-i 'ıyd
Giceden daḫı elüñ eyledi ḫinnā ile al
7. 'ıyd menşūrı işārātı budur bu demde
Ḳomaya 'ākıl olan zerrece gönliñde melāl
8. 'Ayş u 'işret demi irişdi ḫuşuşā bu zemān
Begümüz şāh-ı civān-baḫt ola ferḫunde-ḫışāl

9. Serv-i bostān-ı sa‘adet gül-i gülzār-ı İrem
Mīve-i bāğ-ı leṭāfet melik-i ferruḥ-fāl
10. Pādişāh-ı şeref-i silsile-i ‘Osmānī
Māye-i ‘adl ü kerem kıble-i ‘izz ü iḳbāl
11. Şāh-ı sulṭān-ı selaṭīn Süleymān-ı zemān
Sāye-i pertev-i envār-ı Hüdā-yı müte‘āl
12. Âfitāb-ı felek-i salṭanat u ‘izz ü şeref
Kevkeb-i burc-ı ‘adālet meh-i ḥurşīd cemāl
13. Cāme-i salṭanatı dāmenine faẓl tırāz
Rāyet-i nuşretine oldı ‘alem şekl-i hilāl
14. Ne şeref virdi Hüdā zāt-ı şerefine k’olur
Şīt-ı aḥlāk-ı laṭīfiyle cihān māl-ā-māl
15. Dest-i cūdı kereminden utanur baḥr ile kân
Baḥşış itse kef-i mizānı ile māl u menāl
16. ‘Adl-bāzı ile pervāz ideli kebk-i deri
Hōş geçer ḳanadı altında uçup fāriğ-i bāl
17. Tal‘atüñ kevkebi āfāḳa virür ḥaylī şeref
Buldı ‘izzet nitekim tâze ḳaranfülle sıfāl
18. Perçem-i tūğüñ ile sāye-i çetrüñ şerefi
Şāhid-i nuşretine olsa n’ola zülf ile ḥāl
19. Âb-ı luṭfuñ ile bāğ-ı keremüñ sezb ü ṭarī
Ebr-i cūduñla boyuñ servi zihi tâze nihāl
20. Dest-i cūduña göre kân bir avuç ḥāk-i mühīn
Himmetüñ veznesine kūh-ı girān bir mişḳāl
21. Rif‘atüñ şem‘ini uyarmağa ḥurşīd-i felek
Çarḥı bir şüret ile eyledi fānūs-ı ḥayāl
22. Döne döne dolanır işigüni şems-i münīr
Bulımaz ḳapuña yüz sürmege bir zerre mecāl
23. Ḥusrevā rāy-ı daḳıḳuñ görünür şöyle refī‘

- Ki taḥayyül idemez hîç anı ehl-i ḥayāl
24. Meclisüñde ‘acabā zühre-i zehrā ne çalar
Muṭribüñ çeng ele alup idecek kıl ile kâl
25. Görse bezmüñ şerefin utana Cemşid ü Qubād
Bilse rezmüñ unudurdı özini Rüstem-i Zâl
26. El uzunlığın ider ḥaşmuñı görse kılıcuñ
Dil uzadur ser-i nîzeñ idüben ceng ü cidâl
27. Kahramânlar yüzi şuyın yire döker kılıcuñ
Tîr-i kahrüñ açicağ cānib-i ḥaşma per ü bâl
28. Sensin ol kim idicek rezm-i ğazā niyyetine
Boynı bağılu gelür işigüñe Boğdān u kırâl
29. Yüz sürerse kapuñā n’ola selâṭîn-i cihān
Salṭanat ḥālî bulupdur tapuñā istiklâl
30. Salṭanat milkine mişlün gele mi farz idelüm
Bir zemān ile gele bula vücūd emr-i muḥâl
31. Şehriyārā nice demdür ğam-ı devrān ile kim
Dolaşuban dilüm olmuş idi şüşen gibi lâl
32. Şükr k’oldı heves-i vaşfuñ idelden kalemüm
Tûṭî-i tâb‘ uma medḥüñ şekeristān-ı maḳâl
33. Gözü müñ yaşına bağ ḥālüme raḥm it kerem it
Ki demüşler ulular eylûgi eyle şuya şal
34. Vaşf-ı ḥüsnüñle olan şi‘r-i ḥayāl-engizüm
Görse taḥsîn idüben okıya Selmān ü Kemāl
35. Gülşen-i midḥatüñüñ olsa senā-ḥ‘ānı Seḥî
Servler el götüre başın açā cümle cibāl
36. Nitekim kubbe-i çarḥa aşā meh zer-kandil
Nitekim bula şeref savm ile ‘ıyd-i şevvâl
37. Dilerem ola kapuñ merci‘-i eşrāf-i kirām
Salṭanat emr-i şehā bula saña istiklâl

22 (33a)

Der vaşf-ı gül ve medh-i İskender Çelebi-i defterâr ve şıfat-ı bahâr

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Nev-bahâr irişdi gösterdi gelüp didâr gül
Eyledi bezm-i çemende bülbüle ızhâr gül
2. Cümle-i reyhândan õñ gelse 'aceb mi gülşene
Leşker-i ezhâre almışdır sipeh-sâlâr gül
3. Za' ferân ile yazup rengin varakda nüshalar
Goncalardan bağladı gül şâhına tomâr gül
4. Bir zümürdür kaçrdur gülşen ki gülden goncadan
Yazdı yir yir şemse vü tozunca bî-pergâr gül
5. La' lden pîrûzedden bir kaçr-ı zîbâ yaptı kim
Gülşen-i lutf içre olsa yaraşur mi' mâr gül
6. Çîn nigâristânına döndi şanasın gülsitân
Kim kenîzekdür içinde ism ile gül-nâr gül
7. Yayı bazar-ı çemen içre bisât-ı 'ıtrını
Çâr-süy-ı gülşene geldi olup 'atâr gül
8. Boynına aşdı ridâ-yı sebzi seyyidler gibi
Bağladı 'Abbâsiler resmince hōş destâr gül
9. Mevsim-i güldür çemenden yaña seyrân eylegil
Eyledi gülşende 'ışret bezmini ihzâr gül
10. Fûta-i jengârı bağlandı nitekim ni-şükür
Olmağ için meclis-i ezhâra şîrînkâr gül
11. Def tutar hatmi vü ney mişkâl çalar gâlibâ
Bülbüle ta' lîm eyler 'ilm-i mûsikâr gül
12. Serv kol şalar semâ' eyler aya karşı çenâr
Bülbülün feryâdın işitmez güler oynar gül

13. Lâle mest olmuş yazar nergis benefşeyle humâr
Gülsitânda beñzer açmış hâne-i hammâr gül
14. Koklar ağzın çemende sen şarâb içdüñ diyü
Goncanun nâzûklık ile ağzını arar gül
15. Şâh-ı gülden germ olup gördi ki şi'r okır hezâr
Eyledi bu malta' ı fi'l-hâl istiḥzâr gül
16. Gün yüzüñ tâbından oldu toptolu gülzâr gül
Ruḥlaruñ şevḳinden açılsa n'ola tekrâr gül
17. Yüzüme bir kez güle bakmağla güldi goncalar
Güller açılmış begüm luṭf eyle gel tekrâr gül
18. Ḥastedür nergis leb-i la' lünden umar gül-şeker
Luṭfuñuñ dârü's-şifâsından diler tîmâr gül
19. Bezm-i gülşende ele alsañ şarâb-ı lâle-reng
Gül budağında açıldı şanuram bî-hâr gül
20. Yollar üstinde durup gülşende luṭf-ı 'ârîzuñ
Lâleden gülden semenden eyler istifsâr gül
21. Gül yüzüñ görmekledür beñzer bu ra' nâlanduğı
Kim şalınur ḥüsn bâzârında şâhid-vâr gül
22. 'Ârîzuñdan reng ü bû oğurlamağın rûzgâr
Başına taşlar geyürdi eylemez ikrâr gül
23. Yile varup açılır gonca lebünden her nefes
Ruḥlaruñ şevḳiyle her-dem odlara yanar gül
24. Öldürürdi cevır ile ben bendesin ol serv-i nâz
Virmese bâğ-ı ruḥuñda luṭf ile gül-nâr gül
25. Bir semen-sîmâ perî-peyker melek-ḥil' at k'ider
Büy-ı luṭfından cihânı ser-te-ser her bâr gül
26. Oldur ol İskender-i şânî-i Cemşîd-iḳtidâr
Kim nem-i ḥulḳından olur toptolu gülzâr gül
27. Bâd-ı ḥulḳı esmese ser-sebz olmazdı çemen
Âb-ı luṭfı ırmese bitürmez idi ḥâr gül

28. Şemse-i ħurşīd-i ‘ālem-tab u nūr-efrūz iken
Cāme-i ħādr-i refī‘ ünde olur zer-kār gül
29. Ħüsn-i tedbīrūñledür hep bu umūr-ı memleket
Şaĥn-i gülşende nitekim gösterür āşār gül
30. Yazmağa maĥşūl-i kesb-i cūduñuñ defterlerin
Luţfuñuñ gencinesine oldu defterdār gül
31. Açılup güldi yüzi bād-ı ŧarīdan ġonca-vār
Bāġ-ı luţfuñdan olur ħōş-tab‘-ı nīkū-kār gül
32. Seyr-i gülzār eyledükce ayaġuna saçmağa
Her seĥer la‘līn ŧabaġlar ŧoldurur dīnār gül
33. Gülşen-i ħüsnüñden aña irmeseydi āb-ı rū
Ķanda bulurdu ‘aceb bu resme gül-ruĥsār gül
34. Âb-ı luţfuñdan olur ser-sebz serv ile çenār
Büy-ı ħulġuñdan ŧolar cümle der ü dīvār gül
35. Şol ħadar bezl eyledüñ in‘ām-ı luţfuñ ‘āleme
Oldı ser-tā-ser ħamu şaĥrā ile kühsār gül
36. Ħ‘ān-ı iĥsānuñdan oldu ħalk-ı ‘ālem mümtelī
Bezm-i cūduñda n’ola olursa şekker-bār gül
37. Himmetüñ dāmānına yapışmasaydı bende-vār
Baĥtı açılmazdı vü olmazdı ber-ħūdār gül
38. Dil şarāb-ı himmetüñle eyler ıslāĥ-ı mizāc
Cān şudā‘ına gülāb ile ider tīmār gül
39. Şöyle beñzer kim şikāyetdür felekden ħapuña
Aġlamakdan eyleyüpdür dīdesin ħūn-bār gül
40. Sen Aristō ma‘rifet devrinde oldum ben zelīl
Ehl-i ‘irfān bezmidür olmaġ olur mı ħ‘ār gül
41. Al ele göñlin bu ben üftādenüñ luţf eyle kim
Bülbül-i dil-ĥasteye olsa olur ġam-ĥār gül
42. Yüz çevürme ben du‘ā ġüyuñdan iy ārām-ı cān

‘Andelībinden bilürsin eylemez ḥod ‘ār gül

43. Bağladum bir naḥl-i zībā midḥatüñ bāğında kim
Gülşen-i cennetdür anda şad hezārān var gül

44. Bu meşeldür ‘ārife bir gül yiter dirler Sehī
Ehl-i diller bezmidür yitmez mi bu miqdār gül

45. Gülşene dökdükce dāmān iledür ebr-i bahār
Eyledükce leşker-i ezhāra zer işār gül

46. Tāze tāze gül vire gülzār-ı luṭfun ḥaşre dek
Olduğınca nev-bahār iḳlīsine serdār gül

47. Gülşen-i bāğ-ı vücūduñ ḥurrem ü ḥandān olup
Okıya karşıñda bülbül her zemān eş‘ār gül

باز بهلال از افق بچو نیل		روی نموده چو پر جبر نیل
کشتی ماه نو طرف افق		کشته جریم عرب بحر نیل
یافت زمانه شرف از روز عید		کشته منور بحال جمیل
در شب صوم غم در مانده کآن		شده نوشمع مشور دلیل
شد شرف مقدم سلطان ^{عید}		از دل یونان کدورت خریل
زرد شد چهره ماه چشن		از الم محنت راه طویل
ماه و شان بهر تماشای عید		خوب ستاده بسر مر سبیل
از پی دادن کجبان خوان ^{عید}		ست کف شبنم نش کفیل
خسرو آفاق سلیمان شاه		
سایه حق اشرف ظل خلیل		
پادشاهی خسرو دارا که پست		با خرد و دانش و عقل و عقیل

شیر دلی کزیدا و وقت جنگ
 شیر شکاری که بوقت غضب
 رستی از کز کر آن جان او
 کر کند از فضل و کمال آنکشت
 نزد سماط نعمتمش
 در صدق خسروی در دانه
 الویه عدل بر افراشته
 ربع توار از غضب بار مرک
 سرخ کند از سرتیغ تو خصم
 روز و غایتی تو سقی مثال
 طاسچه نقره چو ساییل بیت
 دل ز سر نعت تو در وقت عید
 حضرت قدسی این غزل در پیش

آب سد تیغ بخلق غلیل
 شد حمل و ثور زیرش قلیل
 میجهد از جای زمین میل میل
 یک سر مو کس نکند قال و قیل
 کم عدس مغرّه خوان خلیل
 زانکه نداری بعدالت عدیل
 مقبل کونین شدی زین قیل
 بهر عدو چو نخل نخل
 کسوه جان میجو سر اردبیل
 آب اجل کرد بدشمن میل
 یکند از خون تو جرّ ثغیل
 داشت بهم ثوب تو آب جزیل
 دوش می خواند بصورت جیل

ای عدس خال تو خوان خلیل

شیرتی از لعل لب سلسبیل

از سو پس لعل شکر ریز تو

ز کس غمخور فسون ساز تو

سروبالای قوت کشتن سیر

نیت بکمر آه طرب خدای

در قف لایق ایثار نیست

یافت ره صحت تو خاص و عام

نیت بجز آرد حجت سزا

ای شه فرزان که در پیش تو

من بچنین دانش و طبع سلیم

بامن مسکین و کدوا و فقیر

تا که نباید بجهان روز عید

یافت دلم خاصیت زنجیل

کرد یک غمزه دلم را علیل

اری همه جنس بخت علیل

چون خطر رخسار تو روشن دلیل

پیش تو جان مستماع قلیل

بامن دلداد و ندادی سبیل

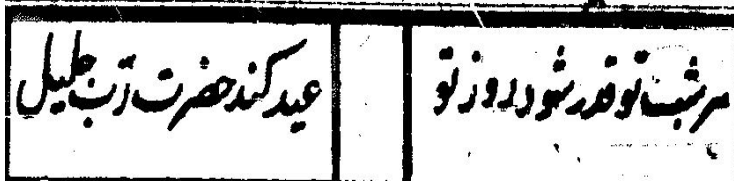
مچو سهی جرب فصیح المقلیل

پادشاهان رخ نه از ابله دلیل

ست روی پیش تو باشم دلیل

همی کن کور شود تا بخیل

از در تو روزی بود تا رحیل

24 (36b)

Der Medh-i Kāsım Paşa ve şıfat-ı engüşteri

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 İm bir itdi dehen-i yâr ile beñzer hâtem
K'eyledi hüsñ ilini böyle müseḥḥar hâtem
- 2 Seyr ider hüsñ ilini gonce-fem ü la' lîn-leb
Altun üsküflü güzel dilbere beñzer hâtem
- 3 Taḥt-ı zer üstine geçdi geyüben la' lîn tâc
Fitne Ye'cücünadur sedd-i Sikender hâtem
- 4 La' l-i cân-baḥşı gibi itmege teşḥîr-i kulüb
Çevre yanına çeker ḥaṭṭ-ı müdevver hâtem
- 5 Mey gibi ayağa düşüp elin öpsem yârüñ
Katı gönli ṭaralur qaşın eger her hâtem
- 6 Serçe barmağına degmez pek eger sa' y itsen
Zür-ı bâzû ne virür çün ola bî-zer hâtem
- 7 La' l-i cân pervere beñzer dirilür şöyle ki var
Gözine kan görünür ölümün ister hâtem
- 8 La' lden başına odlar yakuban zerger-i hüsñ
Pûte-i ğamda şıkup şızurup eyler hâtem
- 9 Raḫs urup döne döne bezme ğazel-h'ân olmış
Eyleyüp bu ğazeli şevḫ ile ezber hâtem
- 10 Daḫıñaldan berü ol gözleri 'abher hâtem
Gözi âdem mi görür iy qaşı 'anber hâtem
- 11 Bir tel iplige yazup Rûmî Ḥaṭâyi yaprak
Naḫş idüp la' lüne ad eylemek ister hâtem

- 12 Dem-be-dem ‘aks-i leb ü zülfün ile çeşmüm olur
Sûret-i ‘İsî vü Meryem’le muşavver hâtem
- 13 Beñzer ol nâme-i tezvîre haţuñ kim yazılup
Oldı mihr-i dehenün aña müzevver hâtem
- 14 Dilüne nâm-ı lebün alsa şulanır ağzı
Mihr kim hoşka u der-puşuña başar hâtem
- 15 Nakş idüp geçdi sevâd işini haţtı lebine
La‘lden zer-ger-i hüsn eylemek ister hâtem
- 16 Şeh-i ‘âdil işigünde beni yâd etmek için
Barmağın rişte-i zerrîn ile bağlar hâtem
- 17 Âteş-i la‘le buhûr itmek için ‘anber olur
Âşaf-ı şâh-ı cihân bezmüne micmer hâtem
- 18 Oldur ol burc-ı kerem hazret-i Kâsım Paşa
Mühri mihrinden olan bende-i ahkâr hâtem
- 19 Mühr-i dünyâyı bütün avcuna alsa n’ola kim
‘Adl idüp her işini ad ile işler hâtem
- 20 Barmağı âb-ı revân yüzügi altun lâle
Yiridür olsa n’ola çeşme-i enver hâtem
- 21 Vefk idüp nâm-ı şerîfün götürür başında
Tâ ki sen luţf iyesin ide müsahher hâtem
- 22 Âşafâ bağlasa luţfuna binâ’en yaraşur
Himem-i baħr-i kefün feleke lenger hâtem
- 23 Elleyüp başına kaçsa ne ‘aceb dest-i nigâr
Geçinürmiş yed-i kadrüne berâber hâtem
- 24 Medh-i keffünde yapup nakş-ı nigâr ile nigîn
Tıfl-ı nevreste gibi barmağ emer her hâtem
- 25 Kalbde nâme gibi nâm-ı şerîfün şakınur
Oldı çün mühr-i Süleymân ile mihter hâtem
- 26 Taşı başuna baş taşu uruban sa‘y eyler
İşigün bendesine olmağa çâker hâtem

- 27 Kağı taş katı ise başuna ursa yiridür
Olmadı çün işigün taşına hem-ser hâtem
- 28 Geçmeye hükmi cihân milki berâtınuñ ebed
Yed-i kadrünle aña mühr itmez ise ger hâtem
- 29 Olalı mühr-i Süleymân yed-i kadrüne qarın
İns ü cānn emrüne fermānber ü çāker hâtem
- 30 Burmadur kavs-i kuzah mihr-i cihân-tāba nigīn
Rif atūñ barmağına çarḥ-ı mücevher hâtem
- 31 Diyüp işitmege vaşfuñ dehen u gūş olmış
Kulağın burma eyü adını söyler hâtem
- 32 Ne tılısm eyledi gencine-i destinde ‘aceb
Sīm ü zerden düzedür heykel-i ejder hâtem
- 33 Giceler meclisüne mührünü mūm ile oğur
Baḥt-ı pīrūze irüp olalı server hâtem
- 34 Eyü ad ile n’ola hâtem olursañ yaraşur
Nitekim milk-i nebīlerde peyember hâtem
- 35 Zihn-i düşünde dāmād-ı ‘aḳıl itdi nişān
Virdi vaşf-ı dehenün aña mücevher hâtem
- 36 Ğam-ı hecründe Sehī çekdügi derd ü elemler
Rāstī ağız açup ṭapuña söyler hâtem
- 37 Eyledi ğam gözüm ağın ten-i zerdüme nigīn
Bulsa elmās ile zīver yaraşur zer hâtem
- 38 Derdümi ‘izz-i ḥuzūrunda diler kim ide şerḥ
K’eyledi kışsa-i aḥvālümü defter hâtem
- 39 Gördi vaşfuñda olan şi‘r-i ḥayāl-engīzi
Kaldı ḥayrān ısırup barmağını her hâtem
- 39 Fi’l-meşel bir şanemi ğonca-dehendür şi‘rüm
Ki doḳunmuş ola her barmağına zer hâtem
- 40 Âşafā mühr-i Süleymân ola avcunda müdām

Şağ elünde ola tã haşr muqarrer hâtem

25 (38a)

Der Medh-i Sultân Süleymân Şâh der şıfat-ı cãm

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Döndi şafâ sefînesine zer-nigâr cãm
Bağr-ı neşât buldı gibi rûzgâr cãm
- 2 Almış kolına şubh güneş şâhbâzını
Gör kim ne şîve ile tutar dest-i yâr cãm
- 3 Bezme şurâhi sedd-i Sikender olup тұrur
Ye'cuc-i fitneden idinüpdür hışâr cãm
- 4 Pergâre çekdi cümle-i aşhâb-ı şoğbeti
Cedvel gibi olursa n'ola râst-kâr cãm
- 5 Beñzer ki da'vet itmek için çekdi dâ'ire
Durmaz kadeh du'asın okur bî-şümâr cãm
- 6 İster ki ola şems-i sa'âdetden irtifâ'
Almış ele zemâne suşurlâb-vâr cãm
- 7 Mir'ât-ı kalbi silmek için oldı mışkale
İster ki sırr-ı ğaybı ide âşikâr cãm
- 8 Mihr ile mâh sâğar u surh-ı şafağ şarâb
Elden zemâne kıomadı leyl ü nehâr cãm
- 9 Rind-i cihân-dîde gibi al idüp yürür
Gördüğü mâh-pâreyi eyler şikâr cãm
- 10 Hercâyidür egerçi ki baş üzre yiri var
Her bir gönülde itse yiridür kıarâr cãm
- 11 Her nâzenîne zînet-i zîb ü behâ virür
Meşşâta-i cemâledür âyine-dâr cãm
- 12 Gözüm yaşı yeñilmedi ha durmadan aķar
Buldı zamâne taş ı ile inkisâr cãm
- 13 Oldı kadeh egerçi ki girdâb-ı ma'şiyet

- Luṭfı şuyıyıla şuna direm kirdigâr cām
- 14 La‘l-i lebini itmese buse kenār-ı cām
Meclisler içre bulmaz idi i‘tibār cām
- 15 Yaşum ‘aceb mi lâle gibi olsa surḥ-rû
Şunsa lebinden ol şanem-i gül-‘izâr cām
- 16 Gül gibi şād u ḥurrem olup gözlerin süze
Nergis mişâl eline [alsa] nigâr cām
- 17 Güvler lebiñ şarābına āvāreler düşer
Devr-i lebün̄de bulalıdan iştihār cām
- 18 Yüzüñe barmağa göz idinmiş ḥabābdan
Beñzer ki oldı ḥüsnüñe āşüfte-zâr cām
- 19 Ne deñlü taş bağırlu ise gözi yaşludur
La‘l-i lebüñi görse olur eşk-bâr cām
- 20 Öpüp lebün̄ inen daḥı germ olmasun müdām
‘Uşşāk gönline doḳınur zinhār cām
- 21 Şevk-i mey-i lebün̄le delürdi şarāb-ı nāb
Ḥumḥānelerde ḳaldı idüp ihtiyār cām
- 22 Çıkduḳca başa şevk-i mey-i la‘l-i dil-firīb
İtse ‘aceb mi şāhibini tād-dār cām
- 23 Sulṭān-ı berr ü baḥr u cihān-baḥş u tādca
Kim dest-i luṭfı ile olur kām-kār cām
- 24 ‘Ālem-penāh ya‘ni Süleymān Şāh kim
Bezminde olsa tañ mı şeh-i nām-dār cām
- 25 Yevm-i veḡāda her biri cānlar nişār ide
Şunsa eyliyle ḳullarına ḥōş-güvār cām
- 26 Bir cüz-i fikr ile yedi iḳlîmi feth ider
Dil milkin açduḡı gibi bî-girūdār cām
- 27 Biñ pehlevānı başşa n’ola bir ayaḡ ile

.....¹⁷⁵ zevi'l-iktidār cām

- 28 Düşmenlerüñi kahr ile bî-tîğ ü bî-teber
Ne deñlü çoğ olursa ider tarmâr cām
- 29 Virse 'aceb mi düşmene dârû-yı hûş-ber
Bezmünde buldı çün bu kadar 'itibâr cām
- 30 Sen şol Hudāyegân-ı cihānsın ki bezmüne
Cânlar virür iletmege her şehriyâr cām
- 31 Hıfz eylemege mahzen-i esrâr-ı kalbünü
Bezmünde oldı kal' a-i gevher-nigâr cām
- 32 Lâf ursa tañ mi bezm-i dil-firûzuñı görüp
La' l-i lebün meyinden ider iftihâr cām
- 33 Gül gibi meclisünde el üstine tutdılar
Devründe buldı haylice 'izz ü vakâr cām
- 34 Sâķilerüñle bir nefes olmağ içün enis
La' l-i müzâb aķıdup ider cân-nişâr cām
- 35 Cür' añ irirse zerre kadar kara yirlere
Eyleye yir yüzini kamu lâlezâr cām
- 36 Bezmünde anı elden ayağa düşürdiler
Sırr-ı dehānuñ itdügi çün âşikâr cām
- 37 Bir kulı cüz luṭfuñ ide Mışra pâdişāh
Niteki bir gedâyı ider şehriyâr cām
- 38 Halkuñla halk-ı 'ālemi şol deñlü toyladun
Kim ni' metüñle oldı yemîn ü yesâr cām
- 39 'Adlün şu resme 'āleme virmişdür intizām
Kim devletünde tutdı şıgâr u kibâr cām
- 40 Dest-i 'ināyetüñle halâş eyledi dili
Deryâ-yı gamda kalmış iken Hızr-vâr cām
- 41 Târîk-i gamdan açdı dili rûşen eyledi

---

¹⁷⁵ Metinde silik

Dil hānesinde koyalı üstād-ı kār cām

42 Bir cām içürdi midḥat-i ‘ışķuñ Seḥī’ye kim
Bir cūr‘asına degmez anuñ şad hezār cām

43 İtdüm cihānda zerger-i tab‘undan iḥtirā‘
Cām-ı cihān-nümā gibi bir yādigār cām

44 Bir bendeyem ki meclis-i medḥünde eyledüm
Bir nice nev‘a şan‘at ile bî-ḥumār cām

45 Redd itme ben ḳuluñı ki bir eski ḳulunam
Eskimek ile ḳünki bulur i‘tibār cām

46 Zıkr itdügince şıdḳ ile medḥ ü şenāñı dil
Def‘i du‘ā-yı devletüñe el açar cām

47 Ser-sebz ola hemīşe gülistān-ı şoḥbetüñ
Alduḳca māh-ı nevden ele rüzgār cām

26 (40a)

Der Sıfat-ı tehniye-i ḳudüm-i Sultān Süleymān Şāh

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Yüzüñi göricek şıfā gördüm
Dil marīzine ḥōş [devā] gördüm
2. Merḥabā iy beşīr-i raḥmāni
Seni ḥōş sağ esen şafā gördüm
3. Nicesin nitedir neden düşdi
Yel yepek nitekim şabā gördüm
4. Didi müjde işit ki şāh-ı cihān
Gün gibi geldi kim toḡa gördüm
5. Çīn seḥer ‘āleme beşāret için
Muştlık itmegi sezā gördüm
6. Oldur ol ḥazret-i Süleymān Şāh
K’ışigin Ka‘be-i şafā gördüm

7. Bargāh-ı sa‘ ādet-efruzunın
Maḵsem-i rızķ-ı cān-fezā gördüm
8. Sensin ol pādişāh-ı ‘ālem-gīr
Na‘ t-ı vaşfuñı *lā-fetā*¹⁷⁶ gördüm
9. Sen o şehsiñ ki āsitānuñda
Bu cihān beglerin gedā gördüm
10. Ḥamdü’llilah ki devletüñde seni
Yedi iḳlīme pādişā gördüm
11. Atun ayağı altına alduñ
Bu cihānı saña revā gördüm
12. Ḥükm ider şarka ğarba bendelerüñ
Seni bu milke ben velā gördüm
13. Fetḥ ider yer yüzi memālikini
Tīġ-i rāyıñ cihān-guşā gördüm
14. Bezm rezmüñde tīġ-i ḥūn-rizüñ
Ben de cān-ı cihān nümā gördüm
15. ‘Alemüñ nuşret āşiyānesidir
Zafer u fetḥiñi hümā gördüm
16. Hıfz ider büsbütün bu dünyāyı
Emr ü nehyüñ ‘ale’s-sevā gördüm
17. Bād mümkin degül muḥālif ese
Emrün ile eser şabā gördüm
18. Bād-ı luţfuñ-durur nesīm-i sabā
‘Ālemi kıldı pür-şafā gördüm
19. Giceler şem‘ -i cem‘ -i devletüñi
Yandı per per pür ziyā gördüm
20. Zülmet-i küfr şem‘ idür ḳılıncuñ

---

¹⁷⁶ Arapça “Hz. Ali’den başka yiğit yoktur” anlamına gelen söz. Sözün devamı “*La seyfe illa Zü’l-fıkar ve la feta illa Ali*”(Zülfikardan başka kılıç, Ali’den başka yiğit yokdur) dır. Kahramanlık, cömertlik, affedicilik vb. Güzel huyları kendinde toplayan olgun kimseler için kullanılır. Ethem Cebecioğlu, a.g.e s. 390

Yapyalın yandı uğraşa gördüm

21. Düşmenüni helāk ider bir bir
Kılını elde ejdehā gördüm
22. Saña yavuz şanan ‘adūlarıññ
İşin oñarmadı Hudā gördüm
23. Rūz-ı maḥşer midür ki dīvānuñ
K’anda çok çok ‘atā cezā gördüm
24. Bāğ-ı Firdevse beñzedüp kapuñı
Sidreden anı mūntehā gördüm
25. Baş eger öpmege rikābuñı māh
Kademünde anı dü-tā gördüm
26. Hāk-i pāyuñla eşk-i dūr-pāşum
Baḥr-i eşkümde āşınā gördüm
27. Kanlu gözüm yaşına şıḥḥat ola
Hāk-i pāyuñi tūtiyā gördüm
28. Ayağūñ toprağına sürmek içün
Yüzümü yirden aşāğa gördüm
29. ‘Iyd-i vaşla irişürüm ḥayfā
Rūze-i hicrūñi tuta gördüm
30. Gelmedi okya şāhbāz-ı ümīd
Beg idüp gönölümü şala gördüm
31. Eski kuluñ-durur du’acı Sehī
Anı ben pīr ü bī-nevā gördüm
32. Umaram dergehüñden olmaya red
‘Abd-i muḥliş ki bī-riyā gördüm
33. Nitekim sāl u māh u leyl ü nehār
Gele ve gide kapuña gördüm

27 (41b)

Der vaşf-ı şehzādegān ve şıfat-ı hıtne

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefāilün Fe' ilün

1. Qurıldı çetr-i mu' allā döşendi naṭ' ı zemīn
Cihān bezendi vü oldu mişālī huld-ı berīn
2. Bu dehr-i pīre-zeni gör nice civān oldu
Müzeyyen oldu cihān u cināna döndi zemīn
3. Şu resme kendüzini zīnet itdi dünyā kim
Görüp bu zīneti kevn ü mekān ider taḥsīn
4. Hezār reng ile şūret-pezīr olup dünyā
Şanasın oldu bu 'ālem nigār-hāne-i Çīn
5. Şu deñlü buldı şeref yir yüzi zamānede kim
Şafā u zevk ile tıldı kamu yesār u yemīn
6. Cihānı velvellerle pür itdi ser-tā-ser
Fīgān-ı çeng ü çeğāne şadā-yı şavt-ı hazīn
7. Sadā-yı şavt-ı terāne 'amel virüp naḫşa
Uşūlī dā'ireden def tıttı ney itdi enīn
8. Çalındı kavs-ı naḫāre fīgānlar itdi nefīr
Sipīhr taşına düşmez daḫı bu resm ṭanīn
9. Bu şevk u zevk vü bu luṭf-ı görüp hemān ol dem
Bezendi her şanem-i dil-rübā vü māh-cebīn
10. Şalındı 'āşık u ma' şuk yer yerin nitekim
Şalındı Vāmık u 'Azrā vü Hıusrev Şīrīn
11. Bezendi bezm-i şafā vü donandı cāy-ı ṭarab
Neşāṭ u şādi ile tıldı her dil-i ğamgīn
12. Cināna döndi bu bezm-i şafā ki leyl ü nehār
Bir oldu giceye maḫv itdi rüzgār hemīn
13. Qurıldı meclisi 'işret döşendi h'ān u sımāt

Dökildi geldi firāvān nefāyis-i rengīn

14. Dizildi geldi hezārān hezār ni‘ metler
Ki kimseler idemezler o ni‘ meti ta‘ yīn
15. Pilāv şanma bezimde yığın yığın görinen
Pirinç dāneleridür ki oldu dürr-i şemīn
16. Yayıldı ortaya geldi gülāc-ı şīrīn-leb
Ezildi şekker içildi nite ki mā’-i ma‘īn
17. Görindi çīnī ṭabaqlarda şekl-i senbūse
Semāda nite ki görindi şūret-i pervīn
18. Şu ḥadde bişdi ve yaşındı sūkkerī ḥalvā
Ki şaç yağmasını itdi gāhī vü pişmīn
19. Yağladı ol kadar eşkāl-i şekkerin bī-ḥad
Ki vaşfun itmeye vaşşāf ögerse biñde birin
20. Çahār-pā u vuḥūş u tıyūr reng-ā-reng
Kimisi fil ü kimi at kimisi şīr-i ‘arīn
21. Fezā-yı bezm ṭolu kaz u ördek ü şehbāz
Hezār ṭūṭī u kumrı ü çekāvek şāhīn
22. Şanasın uçmağa döndi bu bezm-i ‘işretgāh
O deñlü eyledi kendin ārāyiş ü tezyīn
23. ‘ Aceb mi olsa eger naḥl-ı mūmı buḫalemūn
Kim aldı gülşen-i cennetden örneği naḫşın
24. Boyadı gök yüzini göge āsümānīler
Cihān yüzine tarāka düşürdi çarḥ-ı berrīn
25. Bu şevk ü zevkle ḥalk-ı cihān temāşāya
Ayağa bindi gelüp hep kamu kihīn ü mihīn
26. Zemīnde yer bulamayup bu seyre ay ile gün
Felekler üzre çıkup oldu çeşm-i ‘ālem-bīn
27. Görüp bu bezm-i laṭīfī baña didi bir pīr
Nedür bu meclis ü ‘işret bu tertīb ü āyīn

28. Didüm ki Husrev-i âfâk sūr ider oldur
Cihân-penâh u memâliksitân u server-i dîn
29. Hudâvegân-ı cihân hazret-i Süleymân Şâh
Kim oldu t̄ârem-i firûze hâtiminde nigîn
30. Hümâ-yı salâtanatda ‘ aceb şeref-vâr kim
Şığındı kanadı altında kaldı çarh-ı berîn
31. Serîr-i hükme Süleymân-ı ins u cindür ol
Halâş ola mı elinden ‘ adūyı dīv-i la‘ in
32. Bu devre irse göreydi şehûn bu haşmetini
Öñince ğâyîşe-dârı olaydı fağfūr-ı çîn
33. Ri‘ âyet-i sünen-i fahr-i enbiyâ itdi
Ki bula sūr ile zînet ciḥandâ şer‘ -i mübîn
34. Doladı k’eyleye sünnet o şâhzâdelerün
Buyurdi kim ola bir hıtne-sūr u hûb âyîn
35. Kināye ile diyem vaşf-ı hıtneyi diñle
Ki hâşıl ola senün göñlüne bu ‘ ilm-i yaḳîn
36. Dar oldu hâtemi barmaḳda şâhzâdelerün
Ki barmağından alup yüzügin giderdi hemîn
37. Uzadı dırnağı barmaḳlarında beñzer yâ
Ki dırnağını kesüp aldı anı nâḥun-ı çîn
38. Şoyındı gonca-i zanbaḳ yaḥūd ğılâfından
‘ Ayân oldu görindi çü şūşe-i tesmîn
39. Başından aldı çeküp ya toğancı üsküfünü
Diler meger şala keklık şikârında şâhîn
40. Ḳapıldı bir delüḳanlunuñ üsküfi başdan
Ya rûzgâr yele virdi ya bir gül-i nesrîn
41. Sehî saña bu ma‘ ânî neden durur hâşıl
Meger ki hâtif-i ğaybı ider saña telḳîn
42. Cihân yüzi nitekim ‘ ayş-ı şâdi ile güle
Neşât-ı ‘ işret ile yir yüzi ola tezyîn

43. Bahār-ı gülşen-i ömrin bu şāhzādelere
Kemāle ırgür ilāhi ḥazāna itme ḳarīn

28 (43a)

Der Medḥ-i Tevki'ī Muṣṭafā Çelebi

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' lū Fā' ilūn

- 1 İy ḥüsn ile serīr-i sa' ādetde zer nişān
V'ey milket-i cihāna Sikender-zafer nişān
- 2 Döne döne cihānı gezüp seyr iden kişi
Görmedi bir senūñ gibi bir ḥūbter nişān
- 3 Çekdi çevürdi ucına koydı cihānı hep
Ḥükm ile ḥalka söylese n'ola ne var nişān
- 4 Nakş u behāda görine tāvus kıyruğı
Şaḥn-ı semende yazılır olsa eger nişān
- 5 Bir lāciverdi çini şūrāḥi mişālidür
Bezm-i tarab-fezā-yı mekātibde her nişān
- 6 Olmasa idi kıble-i maḥlūk-ı kāyināt
Miḥrāb vaż' i şeklüne olmazdı her nişān
- 7 Şāḥib-i velāyet olan 'aceb mi bu devr de
Bektāşi tacı geydi ḳuşandı kemer nişān
- 8 Nakş-ı niğini mühr-i Süleymān degül midür
İns u cinni itse müsteḥḥar nūr nişān
- 9 Esrār-ı ğayba olmasa elbette muṭṭali'
Vermezdü ḥalka ḥayr ile şerden ḥaber nişān
- 10 Olmasa anda ḥāşiyeti ism-i a' zamuñ
Baş üzre hırz-ı cān gibi itmezdi yār nişān
- 11 Kimin başına sāyesi düşse 'azīz olur
Devlet ḥümāsı ki açar bāl ü per nişān
- 12 Altunlu tāt geydi gümüş tahta geçdi çün

Oldı cihānda pādīşeh-i baħr ü nişān

- 13 Yelken dūrīde itdi donadup sefīnesin
Feth u zafer diyārına eyler sefer nişān
- 14 Âyāt-ı luṭfı kahr ile gökden iner gibi
Gösterdi hük-m-i şāhı melāyik-i siyer nişān
- 15 Eylügi luṭfe şarf ider ü kahrı zālīme
Bāğ ‘adlden işbunı virür şemer nişān
- 16 Bir kerde bālīşe ṭayanup iki şehriyār
Milk-i cihānı ṭutmağa yazup şalar nişān
- 17 Şāhib-şadāret itmege bir ehl-i devleti
Virdi elüne gün gibi mühr-i şehir nişān
- 18 Mihr-i sipihr faşl u me‘ālī Nişāncı beg
Kim dest-i luṭfı ile bulur zīb ü fer nişān
- 19 Ol kim cihānda muşliḥ-i dünyā vü dīn olup
Kānūn u şer‘ -i dā’iresine ider nişān
- 20 Sen şol Hudāyegān-ı cihānsın ma‘ārifüñ
Dīvān-ı ‘arşa-gāh-ı felekde aşar nişān
- 21 Bir günü zāhir eyledüñ iki hilālden
Devr-i kâmer de sencileyin kim yazar nişān
- 22 Kuluñ gibi kalem kuşanup ḥidmetiñde cüst
Bağlandı belüne iki yirden kemer nişān
- 23 Zerrīn-i şem‘ adān ile kāfūri şem‘ dūr
Tômār olup kapuñda ṭutuşup yanar nişān
- 24 Ta‘bīr-i ḥūb ile bulur aḥkāmuñ i‘tibār
‘Ayn-ı ‘ināyetüñle olur mu‘teber nişān
- 25 Hük-m-i cihān-muṭā‘uñı tenfīz itmege
Olmuş ezel güninde każā vü kader nişān
- 26 Dest-i şerīfūñ öpmege cânlar virür kalem
Yüz sürmege işigüñe gāyet iver nişān

- 27 Ser-^ç asker oldu geldi alay gösterür saña
Milk-i cihânı tutmağa sancağ çeker nişân
- 28 Zülfün ki yazılır hatt-ı miskînüñ üstine
Âyât-ı hüsnedür per-i fâvus-ser-nişân
- 29 Evşâf-ı hüsn ü hulûnı medh etmek istedüm
Virdi hemân-dem iş bu gazelden haber nişân
- 30 Beñzer kaşuña beñzemek ister meger nişân
Görüp kaşuñ mişâlini gerer çeker nişân
- 31 Ebrûlaruñ mişâlini meşğ etmek istese
Levh-i cemâle nûn-ı müşennâ yazar nişân
- 32 Resm itdükce kaşuñı gâyetde ter düşer
Anuñ içün kâğıdlara burar şarar nişân
- 33 Hatt-ı lebünle şafha-i ruhsâre kâkülün
Düşmiş berât-ı hüsne güzel mihr eger nişân
- 34 Levh-i ‘izâruñ üzre döşenmiş yatur saçuñ
Şan fâvusi mürekkeb ile yazdılar nişân
- 35 Gelmiş havâledür ‘amel-i hüsne gözlerün
Almış eline iki kaşuñdan birer nişân
- 36 Başın eline aldı bu gönlüm yüreklenüp
Tîr-i hadeng-i gamzeñe dikmek diler nişân
- 37 Ben şol Sehî degül miyem ey serv k’eyledüm
Kaşuñ kemânı oklarına cân u ser nişân
- 38 Vaşf itmeye benüm gibi bir kimse medhüñi
Menşûr-ı şâha yazmaya her bî-hüner nişân
- 39 Gerçi ki ehl-i fażl iñen bu çok devrde
Yetmez iş bu şi‘r baña muhtaşar nişân
- 40 Devr-i kamerde da‘vi-i fażl eyleyenlere
Bu şi‘r-i sihr-sâz yeter muhtaşar nişân
- 41 Altun kalemle yazmaludur şi‘r-i bendeyi
Altun ile yazılsa olur mu‘teber nişân

- 42 Şi'rim redifi tutdı eķālīm-i seb' a[yı]
Olalı milk-i nazma şeh-i tāt-ver nişān
- 43 Koma ayağa düşmişi luṭf eyle al elün
Yiter iki cihānda saña bu kadar nişān
- 44 Tā rūzgār levḫasına ḥākim-i ezel
Ḳudret eliyle yaza ḳazā vü ḳader nişān
- 45 Olsun sa' ādetün güneşi gün gibi şerīf
Yazduḳca levḫ-i çarḫa hilāl-i ḳamer nişān

29 (45a)

Der Medḫ-i Pādişāh-ı Sultān Süleymān Şāh ve sıfat-ı bahār

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

- 1 Şemse yazdı rūmi yapraklarla gülşende zemīn
Kim anuñ bir yaprağın yazmaz hezār erjeng-i Çīn
- 2 Gülşene virmiş şabā ber-veche-i ḥadd i' tidāl
Ḥızra dönmiş sebzeler olmuş şular mā'-ı ma' īn
- 3 Tāze cān virde cihāna nev-bahārīñ maḳdemi
Gülsitānı itdi enfās-ı şabā ḥuld-ı berrīn
- 4 Bāğa gel gör ḥāl diliyle ne remz eyler çemen
*Hāzihi cennāt-i 'adnin fedḫulūḫā ḥālīdīn*¹⁷⁷
- 5 Şaḥn-ı gülşen bir zümürrüd ḳaşr olmuşdur meger
Cām-ı zerkārıdır anda gül ḳonulmuş yir yirin
- 6 Sāye-i serve güneş düşdükce yaprakdan düşer
Bāğa ḳaplanı nihāli yer yer altunlu zemīn
- 7 Gösterür mevc-i çemenden her şehir bād-ı nesīm
Gülsitānı baḥr-ı aḫzār jāle-i dürr-i şemīn
- 8 Ḥaṭṭ-ı reyḫān gibi olmuşdur benefşe dūd-reng
'Ārız-ı dilber gibidür şaḥn-ı gülzār āteşīn

---

¹⁷⁷ İçinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan Adn cennetleri! Tâhâ Suresi 76

- 9 Virdi zīnet lāleye gülgüne ile nev-bahār
Çekdi sürme nergisün gözine mişl-i hūr-ı ‘īn
- 10 Seyre yelkencek çıkup kesb-i hevā itmek diler
Aķ vālā pīrahen geymiş çemende yasemīn
- 11 Sūzen ile nīlī hāl eyler ‘izār-ı gülşene
İtmedin dahı benefşe imtizāc mā’ u tīn
- 12 Ğonca doldurmuş kabağını şarāb-ı āl ile
Sebzeler bezmünde olmuş piste nuķl-i şekkerin
- 13 Dürr ü gevher gülşene n’içün düşer faşl-ı rebī‘
Çün degüldür faşl-ı gülşen ferş-i firdevs-i berīn
- 14 Gül benefşeyle budur cem‘ olmaduğı ğālibā
Görmedük cem‘ olmamışdur bir yire kīn ile dīn
- 15 Şavt-ı bülbül tāze hüsniyyāta virmişdür ‘amel
Şu terāne baĝladı erler bu şi‘ re āferīn
- 16 Yā Rab ol hūrşīd mi yā ruķ mı yā meh yā cebīn
Şad hezārān āferīn ber-i şun‘ -i Rabbü’l-‘ālemīn
- 17 Öldürürse tīr-i ğamzeñ iy kemān-ebrū beni
Yaz murādum üstine hāzā’l şehīdü’l-‘āşīķīn
- 18 Devr-i hüsñünde meger gördi dehānuñ luţfını
Ĥacletinden ğoncalar dutmış yüzine āstīn
- 19 Āsitānuñ gülsitānında gül-i nesrīn ki var
Bāĝca oĝlanıdur kıızıl beñizlü şaruşın
- 20 Bād-ı āhum kıvırmış lāle yelken taķyesin
Allar geymiş sipāhī dīlberidür şanasın
- 21 Dōstum naķş-ı dehānuñda Süleymān mūhri var
Yaraşur la‘ lūne dirsem ĥātem-i gevher-niĝīn
- 22 Ķo ayaĝuñ topraĝına süreyin yüzüm gözüm
Pādişāhum görme luţf it devleti ardın yegin
- 23 Dest-i miķnet pāyimāl itmiş durur ben bendeyi
Hey dimezseñ zulm elin uzatdı zūlf-i ‘anberīn

- 24 Zülf-i dilber fitneyi kesmezse ağlar āferīn
Aña kim oldur penāh-ı ‘adl ü dād ü milk ü dīn
- 25 Şāhib-i taht-ı sa‘ādet Husrev-i Cemşīd-baht
Kevkeb-i mihr-i siyādet kām-yāb u kām-bīn
- 26 Hazret-i Sulţān Süleymān Şāh-ı milk-i ma‘dilet
Lām‘i-i nūr-ı hidāyet şārī‘-i şer‘-i mübīn
- 27 Oldur ol kim luţf u hulkı āleme zīnet virüp
Tīb-ı ahlākıyla güller bitürür rüy-i zemīn
- 28 Hilm u ‘adli ‘āleme bir veche virmişdür şeref
Nitek’ihyā itdi dünyâyı emirü’l-mü’mīn
- 29 Egnine dikdükde devlet hil‘atın itmiş Hudā
Hilm dāmen ma‘dilet ceyb ü saḥāvet āstīn
- 30 Fitne-i āḥir zemān eylerdi dünyâyı ḥarāb
Olmayadı fikr ü rāyı ‘āleme ḥüsn-ı ḥaşīn
- 31 Kūh-ı Kāf’a virdi ağırlık vaḳārı nitekim
‘Örfi dīvān ehline bağışlamışdur zīb ü zīn
- 32 ‘Adl ü inşāfı cihāna şöyle ‘unvān virdi kim
Ma‘dilet dirsın okıtmış gibi Cibrīl-i emīn
- 33 Kadrı barmağına çarḥ olmuş yeşimden bir yüzük
Āfitāb ol ḥāteme olmuş durur zerden nigīn
- 34 Ey felek-rif‘at cihān Husrev’lerinüñ gözine
Tütüyā-yı ḥāk-i pāyuñ sürme-i ‘ayne’l-yāḳīn
- 35 ‘Aks-i tīḡuñ görüben şu gibi dıtrēr āfitāb
Tüyi urca geldi ḥışmıñdan kaçup şīr-i ḡarīn
- 36 Tāc-ı devletdür ser nāmuñda ki namuñ k’aña
Eyledi baş üzre yir her Husrev-mesned-i nişīn
- 37 Salţanat ‘ahdine Hāk virmiş elüne dest-i ḥaṭ
Anuñ içün Hāk seni itmiş ḳamusundan güzīn
- 38 Berḳ-i tīḡuñ şu‘lesi yevm-i veḡāda-i ḍarb-ı dest

Dağdı düşmen boynına muhkem kemend-i âteşin

- 39 ‘ Âlem içre tîğ u rāyuñ hâfız-ı milk eyleyen
Eylemiş nām-ı şerîfün hâzin-i genc ü defîn
- 40 Hüsñ ü rāy ile bugün sensin Sikender-menzilet
Fitne Ye’cüc’una yâhud tîğün oldu sedd-i âhenin
- 41 Sende bir sır kodı Hâk kim rezmgāhuñ görse haşm
Raşş-i hāşuñ şahyasından yavı kılur kendüzin
- 42 Şehriyāra ‘ ahd idüpdür devletünde rûzgār
Her diyāre şāh ide her bir kılunuñ eñ kemin
- 43 Şöyle tutdı hayr ile nām-ı şerîfün ‘ âlemi
Hep du’ â-yı hayr iderler tayyibin ü tahirin
- 44 Mişlünî devrân getürmez haşre dek devr eylese
Gelmeye zāt-ı şerîfün gibi idrāk-i metin
- 45 Sen nice mümtāz isen eylükde vaşfuñ zeminde
Bencileyin bir dahı yok şā’ ir-i sihr-âferin
- 46 Tatalım kim bencileyin ola şā’ ir kanı yā
Bir senün gibi fazilet-perver ü dāniş-güzin
- 47 Himmetün altun ider toprağı lûtf it Husrevā
Bir nazar kıl bendeye kim olmışam hāk-i mehin
- 48 Şöyle nazm itdi Sehî silk-i cevāhir medhiñi
K’işidüp taşsin ider nazmına serv-i rāstin
- 49 Nice kim her yıl cihānı zeyn ide faşl-ı rebî’
Faşl-ı gülşen nice k’olursun firdevs-i berin
- 50 Dilerem Hâkdan ki zāt-ı pāküne tā haşr dek
Ola ‘ izzet hem-nişin nuşret u devlet mu’ in

30 (47a)

Medh-i Luṭfī Paşa der sıfat-ı serv

Mef'ülü Fā' ilatü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Şalınan gelse gülşene ol gül' izār serv
Tırduğı yirde kırıya kıala hezār serv
- 2 Cennet fezāsı gibi olurdu fezā-yı bāğ
Şaḥn-ı çemende olalı her bir kenār serv
- 3 Her dānesine nafe-i misk-i Ḥoten dinür
Gülşen içini itse n'ola müşk-bār serv
- 4 Pür naḥldür egerçi ki serv-i sehī-mişāl
Hey'etde nāz u şivedür ol ' işve-kār serv
- 5 Serv ol-durur ki dāmenine kıonmaya ğubār
Gül gibi pāk dāmen ola iy nigār serv
- 6 Ben bildüğüm nazarda güzel bī-bedel gerek
Güzellik ile bulmuş ola iştiḥār serv
- 7 El yuḳamaya tā ki āña her eşer işde
Pirūzeden idindi yeşil bir ḥişār serv
- 8 Bir ' ismet ehliḍür ḥarem-i gülşen içre kim
Başdan başa bürindi zümürüḍi çār serv
- 9 Zāhirde eli yufḳa yoğ illā meger çenār
Ma' nā yüzinden olalı zü'l-iḳtidār serv
- 10 Cārū mişāl sāyesi gülzār şaḥnını
Sildi süpürdi kıomadı hergiz ğubār serv
- 11 Bir bezmgāḥ k'anda leb-i cūy-ı āb ola
Zīnet virür o meclise bŷy-ı bahār serv
- 12 Kıadd-i nigāra olduğıçün bir perre şebīḥ
Bezm-i çemende buldı biraz i' tibār serv
- 13 Zıkr itdüğince şi' rŷmi gülşende ' andelīb

Vecd oluban şafâ ile başın şalar serv

14 Dün bâğa geldi seyr ide ol gül' izâr serv
Şaf bağladı selâma durup bî-şümâr serv

15 Bâlâ-yı yâre beñzeye mi tağda her çenâr
Reftâr-ı kıdd-i yâre ne yüzden uyar serv

16 Kıddüñ gibi bulunmaya gülşende bir nihâl
Boyuñ mişâli bir dağı yok şive-dâr serv

17 Bostân 'ârızında uyup zenağ nedür
Kim gördi ola sencileyin mîve-dâr serv

18 Kıddüñ kıyâmı lerze düşürdi vücûduna
Oldı hevâyı luṭfuñ ile bî-karâr serv

19 Boyuñ görüp delürdi düşüp tağa her çenâr
İtdi cihânda kûşe-i bâğ ihtiyâr serv

20 Kıddüñ hayâli şevki ile kanlar ağlasam
Her kıatresinde görine şûret-i nigâr serv

21 Keşf eylemeye şive-i reftârıñı eger
İki biçilse sevr ile Cercis-vâr serv

22 Öykündüğüne kâmet-i dil-cüy-ı dilbere
El kodı gögsi üzre ider i' tizâr serv

23 Sen ser-firâz ayağına işâr itmege
Dâmânı tolu nâfe-i misk-i Taṭâr serv

24 Rence kıadem buyur gele seyr eyle bâğa var
Yüz sürmege izüñe çeker intizâr serv

25 Cennet-mişâl olurdu gülistân-ı şahın-ı bâğ
Şalınsa gelse gülşene Cem-i kıtidâr serv

26 Destur-ı a'zam ol ki gülistân-ı 'adlde
Bitürdi âb-ı luṭfı ile berg ü bâr serv

27 Âşaf-nişân kıazret-i gerdün-ı kıtidâr
Hurşid-i menzilet meh-i keyvân-ı medâr serv

- 28 Âdıyla luṭfı mazḥar-ı luṭfı ilāhidur
Gülzār-ı memleketde odur mīve-dār serv
- 29 Şadr-ı şadaretüñ bezegi vü yaraşığı
Erkân-ı bāğ-ı salṭanata kām-kār serv
- 30 Ey gülsitân-ı ‘adle gül-i gülbün-i murād
V’ey bostân-ı ‘izzete şāḥib-vakār serv
- 31 Baş üzre yir ehliyle ḥāk-i pāyuña
Milk-i çemende oldı şeh-i tāk-dār serv
- 32 Sen serveri gelür diyü gülzāra çın seḥer
Güller bezendi ayağa bindi hezār serv
- 33 ‘Adlūñ şu resme ‘āleme virmişdür intizām
Kim zerre deñlü olmadı zār u nizār serv
- 34 Kōmaz yavuz yel esmege bağa himāyetüñ
Devründe daḥı görmedi bir inkisār serv
- 35 Tübā boyuñ mişālını gülşende göreli
Buldı sa‘ādetüñ ile ḥüsn-i civār serv
- 36 Egninde devletünde bahārī libāsı vār
Nevrūzı ḥil‘ at ile ider iftiḥar serv
- 37 Bir şofra çekdi gülşen-i ‘adlünde lā-yezāl
Kim her kişiyi toyladı bī-iḥtiyār serv
- 38 Her kişi devletünde uyar arḳada yatur
Beg başup ideli ayağun üstüvār serv
- 39 Çok kimse geldi gülşen-i bāğ-ı vezārete
Gelmedi daḥı sencileyin nām-dār serv
- 40 Gülzār-ı midhatünde boyuñ vaşfını yazup
Dökdüm kenār-ı gülşene nice ḳaṭār serv
- 41 Bir evdür iki ḳaruşlu beytüm ki ḳış u yaz
Evşāf-ı serv-i ḳaddüñ ile anda var serv
- 42 Şol deñlü yazmışam ḳad-i dil-cüy-ı yāri kim
Toṭṭolu oldı cümle yemīn ü yesār serv

- 43 Bir taze serv dikdi Sehî bāğ-ı vaşfa kim
Görmedi hergiz ancılayın rûzgār serv
- 44 ‘Adlūñ eliyle irse eger aña terbiyet
Bāğ-ı zamānede ola bir yādigār serv
- 45 Koma ayakda ben kılı lutf eyle al elüm
Lāyık degül kapuñda ola haksār serv
- 46 Serv-i redif-i şî‘ rüme bir serv beñzemez
Şalınmağ ile olmaya her şahsār serv
- 47 Güller baş açdı sebzede bülbül du‘ ā diler
Âmîn ider nesīm-i şabā el açar serv
- 48 Olsun hemîşe gülbün-i bāğ-ı sa‘ ādetüñ
Ser-sebz nitekim ola kış u bahār serv
- 49 Yâ Rab bahār-ı ‘ömrine irişmesün zevāl
Şahñ-ı çemende dā’im ola pāydār serv

31 (49a)

Der medh-i Defterdār Mehmed Beg ve şıfat-ı hāme

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1. Şahāyıf-i semen üzre şaçar güher hāme
Nigāra hoş ğazel-i ter yazar meger hāme
2. Ne sihr lebi ider vaşfında yâ Rab ol yārūñ
Elüme alsam olur cümle ney-şeker hāme
3. Emîr-i defter ü kân-ı kerem Mehmed Beg
K’idindi lutf ü sehāsı elinde yer hāme
4. Midād-ı nūr ile pürdür devāt-ı hurşîdi
Şu‘ ā-ı mihirden olmışdur aña zer hāme
5. Elin öpüp kara toprağa sürmege yüzini
Diyār-ı Rūma kılur Hindden sefer hāme

6. Kıl ucı deñlü haber çekmege dehānuñdan
Devātuñ ağızını görseñ nice arar hāme
7. Zebānı iki yarılır şafā-yı lezzetden
Ne dem ki rāz-ı lebünden virür haber hāme
8. Kodı dehānına barmağ devāt-ı hayretten
Şıfāt-ı zātını gör kim ne hōş yazar hāme
9. Lebūñden āb-ı hayātuñ rumūzın añlamağa
Karañulığa Hızır tek düşüp gider hāme
10. Tutuşa yana duhānı duta depesinden
Fırākuñ odı sözini diye eger hāme
11. Siyāh cāme nigār ü çenār-kāmetdür
Boyuñla kākülüne beñzese ne var hāme
12. Haţ-ı ‘ izār-ı nigāra liķā-yı miskīni
Müşābih olduğı içün iler çeker hāme
13. Mişāl-i şāmı kebūter idindi sīmīn bāl
Nihāl-i serv-i nigāra uçup konar hāme
14. Şu deñlü söyledi yārün miyānı vaşfını kim
Bitürdi tü ağızında bu sīmber hāme
15. Yatur mağār-ı kalem dān içinde şan ejder
İşāret ile cihānı yapar yıkar hāme
16. ‘ Aceb ne luţf u kerāmet konıldı şānında
‘ Adū-yı serkeşi cāndan çeker eger hāme
17. Meger ki terbiyet itdi leţāfet-ı tab‘ uñ
Ki sözde rişte-i cāna dūrer dizer hāme
18. Olup tırāş kalender şıfat o māh-ebrū
Miyān-beste kapuñda yüzün sürer hāme
19. Baş üzre yer kademūñden idinse lāyıkdur
Sen ehl-i luţf degmesidir şimdi her hāme
20. Ayaga şalma ele al kalem uşağı gibi
İdinse n’ola yaraşur el üzre yer hāme

21. Ne dem ki vaşf-ı nigārı Seh̄ idem taḥrīr
Şaḥāyif ellerin açar du‘ā diler ḥāme

22. Kemāl-i devlet ile ol sen eşref-i erkān
Nizām-ı ‘āleme virdükce zīb u fer ḥāme

TERKÎB-İ BENDLER

32 (50a)

Der medḥ-i Dāvūd Beg dāmād-ı Sultān Beyāzıd

Fe’ülün Fe’ülün Fe’ülün Fe’ül

I

1. ‘Âcayib leṭāyif ġarāyib ḥayāl
Diyem dil bulursa ecelden mecāl
2. Eger ḥaşr dek metni olursa şerḥ
Denilmek ba‘îd ü yazılmaḥ muḥāl
3. Velî bir ḥikāyet ‘aceb bir ḥaber
İşid dil bulursa ecelden mecāl
4. Sefer ârzūsın idelden berü
Mora’nuñ havāsı beni itdi lāl
5. Ḥuşūsā Ḳorentyus¹⁷⁸ hevāsı ile
Şarardı beñiz u bozardı mişāl
6. Gönül tobtolu od iki göz şuda
Diyeyim nitedür işit vaşf-ı ḥāl
7. Şuyı bed hevāsı çepel kendü şūm
Yöresi ḥarābe yatuk pür-dalāl
8. Toḳınsa hevāsına bir şîr tıfl
Bir ayda ḳocala ola ḳaddi dāl
9. İçerse kimesne bir içim şuyın
Verem bağlar içi olur kendü lāl

---

¹⁷⁸ Korintos, Mora yarım adasındaki boğazın adı.

10. Dağı görmez ayruḡ o şıḡḡat yüzün
Ḥor olur ayakda ḡalır pāy-māl

11. Dirīḡā ki böyle olursa bu ḡāl
Dil ü cān bu ḡamdan ṭolar infī‘āl

II

12. Egerçi ḡiṣārı semāya irer
Velī bir ṡepel yer idinmüṣ maḡar

13. Olunca kūyı hep parākendedür
Ahālisi ‘āṣī ḡamu pür-ṣerīr

14. Ḥarāmī ḡamusı yiler oḡrıdur
Şu resme ki gözden burunı siler

15. Ḳaçan kim yel esse eser sam yeli
Ḳaşırḡa eser vü kıyāmet ḡopar

16. Dem olur beş on gün ḡaşırḡa eser
Ṭūfanlar ḡopar vü göke yir tozar

17. Şunuñ gibi olur hevānuñ yüzi
Ki tozdan görünmez güneşden eṣer

18. Ḳatı yiller olup esicek revān
Eger kūh-ı Ḳāfa ṭokınsa deler

19. Piresi oransız igen çok-durur
Ṭalar it gibi vü sinek tek uṣer

20. Boyumı zarūret ḡılupdur kemer
İlāhi bu nev‘a bititme sefer

III

21. Ḳo ‘aḡreblerine nitedür yāvuz
Ḳomaz şoḡduḡını ider ol ḡuduz

22. İki engerekce var ola boyu
Şekilde ḡabīḡ ü özi egri boz

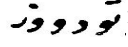
23. Bir ayda iki kez enikler müdām

Yaşar beş kimisi kimisi otuz

24. Şokup bir kişiyi urıcağ hemîn
Adım atmadan yaturur henüz

25. Ya bar-gîrlerimiz ne zillet çeker
Şakağı olupdur yuda yuda toz

26. Olur bir tutam ot ikiye üçe
Yemi hoş bulunmaz ne kız ne ucuz

27. ‘ Aceb orducıdur getürüp şatan
Kimi giyer miḥālî kimi ¹⁷⁹

28. Görünmezse göze diriğ Eğriboz
Bu yerde kaluruz zelil ü uyuz

IV

29. Mora’nın diyârın idelden heves
Alup virmez olduk nidelim nefes

30. Siñek çokluğunu şorarsan eger
Nedeyim beyânı nitedür meges

31. Bulunmaz kıyâsı oranı da yok
Ḥesâbın idemez anuñ hiç kes

32. Görünmez kemerde siñekden çâder
Beş onı yudulur alınsa nefes

33. Üşer her kaşığa yer iken yemek
Bişer yüz dem olur doyar her nekes

34. Kıo kıllet elinden neler çekdiğüm
Yularsuz anuñçün kalupdur feres

35. Ḥüdâyâ bu ne bed-sitâre olur
Yanumda buçuğ yok k’alam bir ‘ ades

36. Gice dil bu ḥâlî iderken ḥayâl
Gözümün bınarın kılordı eres

---

¹⁷⁹ Bu beytin vezni bozuktur.

37. Feraḥdan bu gönlüm bulımazsa ses
Uçar kafesden kalur boş kafes

V

38. Ḥabībūñ Muḥammed ḥaḳıyçün ki var
K'anuñla kamu şey ider iftiḥār
39. İlāhi şu nūr-ı mu'azzam ḥaḳḳı
Ki tutdı Muḥammed yüzinde qarār
40. Sen eyle müyesser ki Dāvūd Bey
Ebed dü cihānda ola kāmkar
41. Ḥudāyā bu virdi sen eyle kabūl
Be-ḥaḳḳ-ı Muḥammed daḥı çār yār
42. Murādı müyesser sa' ādet mezīd
Ola ' ömr ü devlet aña pāy-dār
43. Kulam kim mu' āf it günāhım keṣīr
Eyā ehl-i luṭf u emīr-i kibār
44. Elim al ki kaldum ayaḳda zelil
Nazār kıl ki oldum kapuñda ğubār
45. Ko itsün işigüñ tavāfın Sehī
Ki envār-ı luṭfa çeker intizār
46. Tapuñı mu' azzez işigüñ şerīf
Murādıñ müyesser ide mīr-i kār
47. Ḥalāş it bu yerden yakın da ki var
Ḥabībūñ ḥaḳıyçün bizi bīr ü bār

33 (52a)

Der medḥ-i Ferhād Paşa ve şıfat-ı 'urs

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

1. Gönlüme bir ' ayş ü ' işret müjdesi ilhām olur
Ġalibā beñzer ki bir sūr-ı sūrūr-encām olur
2. Nice sūr ol belki bezm-i cennet-i ' alā ola

Gicesi  adr   berat u g nd zi bayram olur

3. Bir vel me oldu kim t   a r olunca k yin t
Görmeye bir a a be zer z net-i  l m olur
4.  ctim -i    yd u nevr z itti  l-i mihr   m h
 ktir n-ı M  ter  v  Zühre bu a  am olur
5. Bezm-i r  -efz  degül mi bu zif f-ı n k-ba t
Kim bu bezm içre milk   r ile isti  d m olur
6.  unsa bezm ehline s  i leblerinden c m-ı mey
Meclise    m-i çerez ol gözleri b d m olur
7. Güldi d ny nu  yüzi oldu zem ne ber-mur d
Mu tez s  buldı dil bu ne  er f eyy m olur
8. B reka ll h iy zif f-ı z net-i  er -i m b n
Kim sa a ta   n ider   lemd  ta   n- fer n

II

9. Old  d ny   amd  lillah cennet  l-M  v  gibi
C m-ı m lden güldi meclis   hid-i ra  n  gibi
10. Na l-i  em -i  ermsar ider cin n g lz r n 
Dikil p meclisde dursa serv-i     b l  gibi
11. Bezme ol de l  döküldi ni  met-i    n-ı H l l
Old  mihm n- ane g y  Kaç be-i   uly  gibi
12.   n gi beytine yer yer  emse olup zilb ye
T b virdi   leme mihr-i cih n- r  gibi
13.  erbet-i la l-i leb-i dild re  yk nd gi  n
 ırm  b d miyi bezm ehli yedi  elv  gibi
14.  sum n ler yak p her  eb felekde m h-t b
Gök yüzin zeyn itdi g lden g l  n-i   dr  gibi
15.  zi toz na y z  n s r  amdan isterse   al  
Bir f ra -ba   olmaya   k-ı reh pa a gibi

16. Hâzret-i Ferhâd Paşa mihr-i burc ma' dilet
Müşteri-rây u ' Utârid-fiṭnat u meh-menzilet

III

17. Sensin ol kim heybetünden kan kaşunur şîr-i ner
Vehm-i tîründen felekde Nesr-i Tâyir per döker
18. Virmese ' adlûn eli mehd-i felekde perveriş
Salṭanat tâcın güneş geymezi ey Cemşîd-fer
19. Gülşeni ' adlûn cihân bâğını ihyâ eyledi
Eylemez bu deñlü ' adl illâ Hüdâ-yı dâd ger
20. Feth ider rây-ı şerîfün ḥüsn-i tedbîr eylesen
Niçe yüz biñ leşker-i a' dâyı bî-tîğ u teber
21. Eyleyüp tennûr-ı gökde cedyi vü şevri kebâb
Nuḳl-ı bezm için götürdi şâh-ı encüm mâ-hazar
22. Raḳş urur hengâme-i bezmünde çarḥ-ı nâle-sâz
Germ olub elde def-i zer depredür şems u kamer
23. Ey seḥâvet ma' deni v'ey menba' ı luṭf u vefâ
Feyz-i cûduñdan bulupdur revnaḳ erbâb-ı hüner
24. ' Ayş u nûş eyyâmudur gel ğamdan istersen ḥalâş
Hâk-i pâ-yı Âşaf-ı devrâne göster ihtîşâş

IV

25. Gülşen-i ḥüsnünde dil vaşf-ı gül-i ruḥsâr oḳur
Beñzer ol tıfl-ı laṭîf-elḥâna kim eş'âr oḳur
26. Bezm-i ğamda çekdügüm derdi saña şerḥ itmege
' Işḳ fırḳat-nâmesini çengden evtâr oḳur
27. Zâr zâr iñler gönül ta' lîm-i ' ışḳ itse ḥired
Tıfl-ı ebced-ḥ'ân beñzer muttaşıl aḡlar oḳur
28. Serv-i ḳaddûn vaşfı için bûlbûl-i şûrîde-dil
Gülsitânda şâh-ı gülden ' ilm-i mûsîḳâr oḳur
29. Luṭf-ı ta' bum nazmuma bir veche şûret virdi kim
Meyl idüp eş'âruma her bir şeker-güftâr oḳur

30. Müctemi' olmağ için burc-ı şerefde mihr ü mäh
Baht u iqbālī sa' ādet-hānesine yār okur

31. Bıkr-i fikre itdi dāmād-ı hıred beñzer nişān
Rūzgāruñ şafhasında olmağa şī' rüm nişān

V

32. Oldı çün bezm-i laṭīfūñ ferruḥ u ferḥunde-fāl
Ḳomadı ğamgīn göñülde zerrece gerd-i melāl

33. Aña beñzer görmedi 'ālemde hergiz bezm-i ḥāş
Gerçi çok 'işret temāşā eylemişdür mäh u sāl

34. Gülşen-i cennetde şan iki nihāl-i tāzeyi
Rişre-i şer' ile 'aḳd itdi virüp Ḥaḳḳ ittişāl

35. Mihr u mähı eşrefi gibi şarup kāğıdlara
Şaçu ilter işigüñe bu sipihr-i bī-hemāl

36. Pīşkeş çekmek için yāḥūd felek ḥıngīni çarḥ
Eyledi mihri ḳuṭās u na' lini itdi hilāl

37. Ayağūñ toprağına saçmağa şaçu yirine
Rişte-i nazma Sehī düzdi yine dürr-i le' āl

38. Âşafā bu 'ayş u 'işret tā ebed cāvid ola
Esmesün hergiz vücūduñ bāğına bād-ı zevāl

39. Dā'imā iqbāl ile mesned-nişīn 'izzet ol
Emrüñe rām olsun 'ālem muḳtedā-yı devlet ol

سلطان جهان شاه	عروج پادشاه جهان
تویی که تیغ تو داده بملک عدل و قور	ایا شهنشه کشور کسای کیتی بخش
بعد از خود و شجاعت چو حیدر کرار	بحکم سلطنت و خیر وی سلیمان وقت
به پیش رخس تو باشد بجان عاشیه دار	مهابت تو اگر دیدم بود رستم ز آل
حدیثی گویمت از من اگر نداری عار	ابا کرین ناس و خلاصه امت
اطاعتی بناهیل درین مقام و دیار	یا هر قول حدیث تنگوا بر مردم
مقاومت ننموده باین فقیر کبار	ولی چه چاره باجرای سنت نبوی

معاونت یچنین امر نزد صاحب علم
 ندانم از چه سبب این بزرگان زمان
 زیند بخشش شاه جهان کم کردند
 مراسم دزدی که شخصهای ناموزون
 کلیدهای قلاع ممالک منسرم
 بشعر و سیف و قلم پارسی لغت انشا
 لطایف سختم خود شواهد منست
 علی الخصوص که در لوح پادشاه جهان
 تنها بوصف تو من آن سخن درم که نبرد
 جوهر سخن من نه در خور سر کس
 بغدلیب غزل کوی گلشت ز سپید
 مرغ قافیه پنج سرای مدحت تو
 چه کویت ز منزه چنین غریب شدم

معین است چه حاجت دین علی اکبر
 چرا قبول نکرده ثواب آن غفار
 در بیخ حادث عرسی نداده اند بقرار
 فروز دهند بوزنه نیک یک بشمار
 محبت بعون غایت جبار
 جملات ته باین شش مانند بکار
 عجب چه شد که نکردند مسکوران افرا
 ز درج خامه صغایف پرند در شهوار
 کند ز شعر شعارم طمیر استظهار
 سر دبلج سلاطین ندیدین و یسار
 اگر بجان بسر آید من را بار سزار
 رواندار بنک جفا کند آزار
 منم که هیچ ندارم در آفرینش یار

اگر زنده ز سپید من غیر هم بکنار بیافزاده ز نعمت کرم ما بسرد آ چه جای دم زدنست این وجود مقد زباغ سلطنت و عمر باشی بر خور د آ	غریب بحر تحیر شدم سپهری مددی من این یکانه عصرم زنده قد حسود تو پاوشاه من دانش و من پرور دعای من شب و روز ای نه جهان آیت

مفعول	
تویی که فکر تو بخشد ملک عدل و قرار نمین لطف تو بخشد بکائنات و بحر و بیابان ضمایری که نهانست در دل ابکار دو بیت از پی حال رسی کم تکرار که از تحمل این بار عاجزم زنیهار که این چنین نکذارند حق خدمتکار بیک نفس همه ایجاد کائنات اظهار که شد بر آن و دیعت امین احمد مختار	ای خلاصه صدر صدور آصف رای وقار علم تو داده جبال را تمکین نهاد بر طبق عرض رای روشن تو ز گفته سخنان کمال اسمعیل مرا بکام دل دشمنان مکن تکلیف من بوسیله مرسته کردن منسرم خالقی که در ایجاد آفرینش کسرد بدان و دایع بجان الذی امری

سر مخرم اسرار خاندان رسول

بدل حضرت عمر بمصطفی عثمان

شش و فوشن بلوغ و قلم بکون و مکه

پیر بالش صدر وزارت تو که مست

کتاب خاک بجایت مشرفست سرم

جز نشای تو ذکرم نبود اندر دل

کسی که باشرف خاک پای حضرت تو

نیر پایه دست جلالت تو بود

مید بند چنین است ای کریم ناس

که اوست در ره احمد عتیق و صاحب عار

بعلم و طاعت حیدر بجای روز شمار

باسمان و زمین و بجای لیل و نهار

بذات پاک تو اورا درین زمانه قرار

نبرده ام من بچاره غیر ازین در یار

بجز مدح تو و مردم زلفت در اسرار

مشرفست چرا او بود چنین ناچار

وزیر و میر و پاسبان و بند و احرار

شوی زباغ سعادت همیشه برخوردار

س

مست زان رگسج عا دو غم خندان بر سر

دارد از سینه علامت کل خندان بر سر

از رخ و زلف سخن بو کل و ریحان بر سر

مرا ز کلرخ تو در دمنه آرا آن بر سر

مانشی نسل از آن شد بچمن زار جهان

سر و بالای نکارم ز لطافت بد مد

سوره نور خواند شمع شبستان بر سر

سر نوشتم همه دارد خط خوبان بر سر

بچو زلف تو مرا حال پریشان بر سر

قد از شرم بیا حضرت سلمان بر سر

سر که در بزم صفا جان دمد از شوق رخت

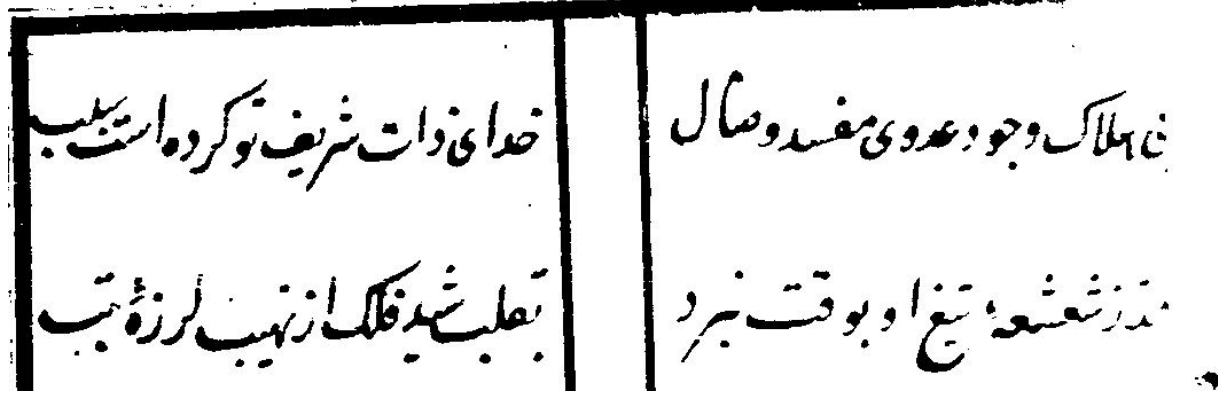
دها ذل سر چه نوشته بر م حرف کجرف

منم از کردش دوران که نشد یکسر مو

کر ازین کفنه باریک خیالی شنود

کرم نخدمت تو بنده ایست بی مقدار از آن قرار غوده کنون ز نزد کبار که پیش حکمت تو شدار سعوزار زار یمین لطف تو بخشد بجان و بحر یار	ایا خلاصه اعیان و زبدت ارکان کرم ز لطف جنابت شدت شرمند را بفکر خواهم سکن در ثانی و قارحلم تو داده شکوه را تمکین

ندای فتح سعادت بشیر شیرین لب گرفت خسر و روی زمین ملک عرب قضا غبار برار دزمم و شام و طرب	جواز داد و بشاد زمانه را بطرب ز سال نهند و بست و دو ماه ذی الحجه منهنش که بستم سوره موکب او

37 (55b)

Münacât

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün

1. İlâhi aç kaldum olmadım tok
Yüzüm kıara günâhım çok 'amel yok
2. Benüm hiç bir işüm yok saña lâyıq
Senün lutfuña ğarq olmuş halâyıq
3. Benem bir yüzi kıara 'âşi bende
Özümden olmışam bîzâr bende
4. Yüzi kıara günehkârem elüm boş
Yöneldüm işüğüne yüz urup uş

38 (55a)

Mev' ize

Mef ulü Fâilâtün Mefâilü Fa' ilün

1. Derd-i dilüne ister iseñ ey püser 'ilâc
Dünyâ denîdür anuñ ile itme imtizâc
2. Ecnâs-ı naqd-i 'ömrüñi âhîr ider kesâd
Naqş-ı metâ' -ı dehre alınma şunup revâc
3. Mâl u menâle aldanup itme igen ğurûr
Bir cîfedür şaķın aña gösterme ihtiyâc
4. Hân-ı zemânenen tok olup çekme imtilâ
Nergis-i mişâl uyğuya gel varma gözün ac

5. Z̄inet degüldür ol kişiye derd-i sır virür
.....¹⁸⁰

39 (56a)

Der şıfat-ı ħazan

Mef ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

1. 'İbret gözün aç naẓar eyle bu cihāne
Ne renge boyar kendüyi gör yine zemāne
2. Bir vech ile reng itdi bu dünyā özini kim
Pīr olmuş iken kendüyi döndüdi civāne
3. Her bir ağacuñ yaprağı bir şūrete girdi
Boyacı disem ben de olur bād-ı ħazāne
4. Evrāķı kimin şaru kimin ala boyadı
Kimini güzel bağlama boyadı miyāne
5. Başdan başa ser-sebz idüp rŭy-ı zemīni
Bir ferş-i zümŭrrūd döşedi tāze tāze

---

¹⁸⁰ Metinde bu mısra' yok silinmiş

GAZELLER

1 (60b)

Mef' ulü Fa' ilatü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Şol dil ki ' ışk menziline rāh oñarmaya
Qo añma anı t̄ālī' -i güm-rāh oñarmaya
2. ' Âşık vişāle ırmeye meyl itmese ḥabīb
Ey vāy aña ki işini Allāh oñarmaya
3. Âhım alup gice beni ağlatdı gerçi yār
Qorqarın ābı āh-ı seḥergāh oñarmaya
4. Tīgi elif çeküp dile t̄iri şıfır yazar
Bağrum başını ' aqıbet ol āh oñarmaya
5. Dil-ḥasteyem firaq ile yār eylemez nigāh
Aḥvāl-i bendeyi ne içün şāh oñarmaya
6. Ğamzeñ irişmez oldı dile ey qaşı kemān
Kişi murādı oqını hergāh oñarmaya
7. Firqat şebinde şu' le-i āhum delil olur
Qorqar ki kūy-ı yāra Seḥī rāh oñarmaya

2 (60b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

1. Şanma cān şaқınur cānāneden yā her gedā
Dōst ' ışkıyla dil u cān terkini eyler gedā
2. Varlığın terk eyleyüp gözler kanā' at gencini
Yokluğuyla faḥr ider ' ālem içinde her gedā
3. Yār derdiyle yanup yaқıldığından ḥazḥ ider
Âteş-i miḥnetde kendüzini ḥāk ister gedā
4. Şūretā gerçi gedādur bende-i dergāh-ı dōst
Faḥr yüzinden cihān sultānıdur ekşer gedā
5. Geç cihāndan sāyesinde cān vir ol servüñ Seḥī
Māl ü milk ü cāh ü ' izzet manşıbın n'eyler gedā

3 (61a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

1. Dil yanıp hicrân odına olsa cânāndan cüdā
Sen naşīb itme İlāhi ola cân andan cüdā
2. Geh vücūdum hırmenine âteş urur 'ışk-ı dōst
Dāne gibi gāh olur cismüm olur cāndan cüdā
3. Gül yüzünde gel tırāş itme ğubār-ı haṭṭı ko
Olımaz çün zerreler hurşīd-i tābāndan cüdā
4. Sebz-i haṭ kim la' l-i cân-baḥşuñdan olmışdur tırāş
Hızrdur olmuş meger ser-çeşme-i cāndan cüdā
5. Dil ki bir sevdā ile düşdi saçun zencirine
Çok çekildi olmadı zülf-i perīşāndan cüdā
6. Gül yüzünsüz nāleler itse Sehī 'ayb eyleme
Bülbül-i şūrīdedür olmuş gülistāndan cüdā

4(61a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

1. Görmüşem sen serv-i gül-ruḥsārdan ben çok belā
Rāstī bu dōstum sen bī-vefāsın bī-vefā
2. Şalınurken pīrehen nāzūk tenüne incinür
Anuñ içün kızdurur pīrahenüñ yüzün kaba
3. Cüy-ı eşk ile kenār itdüñ o servi iy gözüm
Veh ne sihr itdüñ demüñ artsun cihānda çok yaşa
4. Zülf-i miskīnün hevāsı ile ḥōş-būdur gönül
Nice yıl esdi yine anı getürdüñ bu yaña
5. Bōstān-ı dilde ayağına ol servüñ Sehī
Çeşmeler ağıtdı çeşmümden çemen bitürdi mā

5(61b)

Mefülü Fa' ilatü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Dil derd-i 'ışkuñ ile ko yansun yeter baña
Göster yüzüñi tek güzelüm bir naẓar baña

2. Aldanma fitne ger kaçınun yasına diyü
Âhû göziyle gamze-i mesti geçer baña
3. Cānāne kūyına yine dil ‘azm idüp gider
Beñzer ki Ka‘be yolına düşdi sefer baña
4. Nergis gibi yolında yüzüm ben zer eyledüm
Ol sîm-ten güzel n’içün itmez nazar baña
5. Virmez isem Sehî zen-i dünyāya ben talāk
Halk-ı cihān içinde dimesünler er baña

6 (61b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

1. Kāmet-i dildār öñinde serv geçmiş rāst-pā
Üstine dem dem anuñçün yol sürer bād-ı şabā
2. Baħr-i gamdan kurtulup fülk-i ten olmazdı ħalāş
Bād-bān açup gönül bulmasa āhumdan hevā
3. İtleründen gizlü gelse kūyine düşman n’ola
Dōstum çünki bilürsin görini gelmez kazā
4. Şād-çeşme ü lām-zülf ü rāst-kāmetsin elif
Şal elüñ ħān-ı vişāle eyle ‘uşşāka şalā
5. Leblerüñ vaşfın ne hōş rengindir iy servüm Sehî
Lafz-ı nāzük-bārına taħsîn iderlerse sezā

7 (61b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

1. Ağlayup seyr eylese dilber mezārumdan yaña
Kabrüm üstinde biten serv ü gül ü bādām ola
2. Kūy-i yāra iy şabā vardukda luţf it ħālüm añ
Ol meh-i bî-mihr ola ben zerreyi bir gün añ
3. Hāk-i pāyın görseñ ey dide ne cevher nesnedür
İtdi gözüm meşrebin bir demde rūĥ-ı tūtiyā
4. İşigün izi nişānıdır yüzümden gözlerüm

Yağmurından yaşumuñ irkildi geldi şu ana

5. Rā қаsuñla iki zülfüñ dālı derd oldı baña
Yā İlāhi olmasun bu derde kimse mübtelā
6. ‘İşk-ı müşk idüp saçuñ her yire müşk-efşān olur
Bī-vefā hercāyi dilberlerde ‘ışk olsun saña
7. Kim durur dirseñ Sehī iy serv-i nāzum bilmiş ol
Gice gündüz işigüñ gözler қapunda bir gedā

8 (62a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

1. ‘Anberin zülfüñ ki hem-demdür ҳaт-ı reyhān aña
Sünbül¹⁸¹-i terdür ki oldı çeşmüm āb-efşān aña
2. Ğamzeñ oқları dil ü cān murğın itdükce nişān
Tāze ‘ışkun adıdur sinemde zer қalkān aña
3. Zülf ü ҳaтtuñ bāğ-ı hüsñünde açaldan bāl u per
Reşk idüp cevlan ider tāvus-ı Hindustān aña
4. Çeşm-i mestün külbe-i dilde içerse қanumı
Bağrumı tennūr-ı ğamda ideyin bir yan aña
5. Medh idelden şevk ile sen servüñ evşāfın Sehī
Hacletinden reşk iltür şı‘rdır yārān aña

9 (62b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

1. Mey lebüne öykinür gördi derildi cān aña
Ağzın açdı güldi қaldı ğonca-i ҳandān aña
2. Bunca demdür cevır ile bī-çāre itdün göñlümi
Hey vefāsuz niçe bir olmadı mı oran aña
3. Қaтre қaтre қan döker zıkr-i lebünle gözlerüm
Gör nice tesbīh olmış dāne-i mercān aña

---

¹⁸¹ “Sünbül-i” metinde “Bülbül” geçmektedir

4. Kana girdi hāk-ı pāyin gözlerüm kuhl itmedi
Dōstlar hayr itmez āhir göresiz ol kan aña
5. Ol kamer evc-i felekde seyr iderken gün gibi
Nice menzilgāh ola ol külbe-i aḥzān aña
6. Gün yüziñ māhiyyetin bir veche vaşf eyler Sehī
Görse istiḥsān ideydi germ olup Ḥassān aña

10 (62b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

1. Pek tutardum dāmenüñi virse el devlet baña
Âsitinüñ yüzüme sürmek yeter ' izzet baña
2. Sürebilsem yüzümi bir kez ayağüñ tozına
' Ömrüm oldukça yeter el virse bu devlet baña
3. Hāk-ı pāyuñ tāk idip geydüm melāmet hırkasın
Bir gedā-yı dervīşem yetmez mi bu kisvet baña
4. İtlerüñ tutup kapacak yer bulmaz bendeyi
Âdemilik eyleyüp gösterdi çok hürmet baña
5. Ben kılı bir görme ağıyār ile şāhum vechi yok
Nisbet itmek bir segi göz göre ne nisbet baña
6. Bir gedā iken cihān sulṭānı olurdum Sehī
Kāpusında yer virüp yār itse bir himmet baña
7. Dir imiş yolumda cān virsin benümçün ol nigār
Cānlar alır ğamze-i fettānı ne minnet baña

11 (63a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

1. Sīnede her bir düğün bir dāğ-ı ḥasretdür baña
Dilde tığüñ yāresi zaḥm-ı pür-āfetdür baña
2. Şalınup gelseñ ayağ üstine kopar fitneler
Kāmetüñ iy serv-ḳad başdan kıyāmetdür baña
3. Haste-diller derdine ' İsā lebün eyler ' ilāc

Gitdi dermān eylemez bilsem ne hikmetdür baña

4. Yârı görsem vecd olup pür-hâl olurum şevkden
Bilmezem ne olduğum yâ Râb ne hâletdür baña
5. Çağ ezelden dil-rübâlar ‘ışkı kârumdur benüm
Sen güzeller şâhınuñ sevgüsü hil‘ atdur baña
6. Bir dem ârām it Sehî yanında gitme sevdüğüm
Dâr-ı dünyâ sensüzün bir künc-i miñnetdür baña
7. Çarh zehrin yutmada dil şöyle mu‘ tād oldu kim
Yidi tasdan geçmiş ağı şehd ü şerbetdür baña

12 (63b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fa‘ ilün

1. Za‘ ferân keyfiyeti var gülde handândur saña
Ağzın açdı güldi kaldı gonca hayrândur saña
2. Sen ne gün yüzlü melek-peykersin ey hür-ı behişt
Mihr ü meh ser-geşte vü aşüfte hayrândur saña
3. Gâh insândır saña bu halk-ı ‘âlem geh melek
Müşk ilini ‘âlemüñ hall eyle âsândur saña
4. Hâtem-i mühr-i Süleymândur dehânun nağşı kim
İns ü cin cümle muṭī‘ in bende-fermândur saña
5. Sen güneşsin egnüñe bir câme çekdün nûrdan
Mâh-ı nev degme hilâli bir giribândur saña
6. Qırı ğavġâ itmegil şüfî bu hây u hüyı qo
Fâriğ ol ‘âşık dirilme qırı bühtândur saña
7. Câm-ı la‘ lunçün ayağā düşdi zülfüñden Sehî
Göñli bu yüzden qalup hatır-perişândur saña

13 (63b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fa‘ ilün

1. Bezm-i gülşende ğazel-ẖân oldu beñzer ‘andelîb
Gül yüzün mecmû‘ asın tekrâr idüpdür yâ mucîb

2. Bir şanevber dalına âyine konmuşdır gören
Dildeki peykân-ı tîrûn iy kemân-ebrû hâbîb
3. Beñzemezdi hüsni ile hurşîd sen meh-pâreye
Başına üskûf urunup geymese altunlu şîb
4. N'eyler ol çâh-ı zenahtda hâl-i miskînün didüm
Didi kim bilmez misin dâğ olur elbet nâf-i sîb
5. Zülf-i bed-kîşün benüm 'ömrüm ne kâfir nesnedür
Kim biline dağdı zünnâr aşdı boynına şalîb
6. Luţf-ı tâb' uñdur Sehî eş' âruña şöhret viren
Miske rağbetler virüp kıymetlü eyler yahşi tîb

14 (64a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulün

1. Müjeñ dil deldi iy çeşm-i pür-âşâb
Şakındık göze 'âdetdür düşer çüb
2. Dolaşduğı budur hattuña zülfün
Karalara şarılur kara mektüb
3. Ne sihr ider 'aceb yüzünde zülfün
Kim oldı şahın-ı Beytu'llâha cārüb
4. Hâbîbüm vaşluña irsem olurdu
Olaydı 'ömr-i Nûh u şabr-ı Eyyüb
5. Sehî la' l-i lebün vaşf itmek içün
Bulupdur nazm-ı cārî vü ter üslüb

15 (64a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fa' ilün

1. Hün-ı dilden hançerün yüzine al eyler niķâb
Ben za' ifün var ise kanından itmişdür hiçâb
2. Şol kadar kan ağladum zülfün ucından kim remed
Kara bahtum gibi aşdı çeşmüme müşkîn niķâb

3. Dün ṭabīb-i ‘ışķa çok şordum devāsın derdümün
Ağzı yāruñ gösterür cānān zihi şāķī cevāb
4. Eyleyelden dil ser-i zülfün hevāsın ārzū
Ten turāb oldu gönül pür-nār iki gözüm pür-āb
5. Mısr-ı hüsne Yūsuf-ı Ken‘ ān olursa vechi var
Mekteb-i luṭf içre almışdur güzellikden nişāb
6. Dā’im ol servün Sehī zülf ü ruḥın yād eylerem
Zıkr ü evrādum budur *va‘llāhi a‘lem bi’s-şavāb*¹⁸²

16 (64b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ulün

1. Cemālün muşḥaf-ı hüsni müretteb
Yazup ḥāl u ḥaṭuñla oldu mu‘ arreb
2. Lebūñe misk ile şirīnlik için
Ḥaṭuñ bir nüşḥa yazmışdur mücerreb
3. Beñün ḥod bir ḳaraçidür ne yüzden
Lebün yanında olmuş ol muḳarreb
4. Durulmuş gerçi kim ḥalvet çeker mey
Lebün gibi degüldür şāf-meşreb
5. Beni bir demde öldürür dirildür
Ne siḥr eyler ki sözde ol şeker-leb
6. Yeter cevriyle cāna hey yigit hey
Yaraşmaz pīre kim ol mu‘ azzeb
7. Ḳapuñda ḥāk olmaḳdur murādum
İşigüñdür Sehī miskīne maṭlab
8. Ḳoma ḥicrān bucaḳlarında tenhā
Beni irgür vişāl-i yāre yā Rāb

---

¹⁸² Doğruyu en iyi Allah bilir.

17 (65a)

Mef' ulü Fa' iletü Mefā' ilü Fa' ilü

1. Şol naqş-ı hüsni ne k'aña yok ey gönül şebāt
Bünyādı bir kıl üstinedür itme iltifāt
2. Virme gönül cihāna ki bir bī-vefādur ol
Aldamasun şaķın seni dünyā-yı bī-şebāt
3. Bir iki gün şafāsına aldanma kim cihān
Kimesne manşıbına ebed virmedi berāt
4. Naṭ' -ı felekde döne döne çarḥ ferz-rev
Bir manşıb ile itdi nice nice şāhı māt
5. Yār eşigiñde bāri yūri fāni ol Sehī
İtmez vefā kişiye bilürsin çü kâyināt

18 (65a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1. İçerse kanum ol hūn-h̄'āre şıḥḥat
Yaraşur sen gözi bīmāre şıḥḥat
2. Libās-ı 'āfiyet gey kim yaraşur
Nitekim cāna ten dildāre şıḥḥat
3. 'Aceb mi derdün ile şād olursam
Ġamuñdan buldı dil bir pāre şıḥḥat
4. Lebün darü's-şifāsından 'aceb mi
Bulursa bu ten-i bī-çāre şıḥḥat
5. Sehī ğamzeñden olalı zaḥım-nāk
Bulupdur dilde her bir yāre şıḥḥat

19 (65a)

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Gerçi göziñ ağlatdı beni itdi ḥimāyet
Yüzüme güle baksañ olur 'ayn-ı 'ināyet
2. Hüsnuñe delil oldı ḥaṭuñ gönlüme geldi
Güyā ki nuzul itdi semādan yire āyet

3. Zıkr eyler iken vaşf-ı ruḥuñ zülfüñi añdum
Bir yüzden olupdur bugün el-kışşa ḥikāyet
4. Karşuñda durup āh idüp ağladuğum oldur
Şāyed ki dil-i seṅginüñe ide sirāyet
5. Yoluñda nişār eyleyeyin cānumı cānā
Sen dilberi sevdi diyeler baña nihāyet
6. Çok āh u fiğān eyledi bülbül güle karşı
Beñzer Sehī serviden ider yine şikāyet

20 (65b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1. ' Aceb mi cān u dil eylerse nefret
Görindükce raḳīb-i dīv-şūret
2. Didüñ kim başuñı top it yolumda
Senüñdür cān u dil aña ne minnet
3. Beliyle ağzı esrārı bilinmez
Yüri yok yire ey dil çekme zaḥmet
4. Lebüñ bir tūtī-i şeker-şikendür
Bu mürde cisme cān vir anı söylet
5. Şaçuñ biñ cāna bir kıldan geçüp bend
' Aceb iş aşdı üstādına raḥmet
6. Yüregüm yardı zülfüñ Zü'l-fiḳārı
' Alīlik eyledüñ ḳoluña ḳuvvet
7. Sehī çokdan geçüpdür devr-i Mecnūn
Bir iki gün senüñdür şimdi nevbet

21¹⁸³ (66a)

Mef' ilü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1. Âḥır ki ḡamuñ cismümi ḥāk idiser iy dōst

¹⁸³ Gazel na-tamamdır. Bu gazelin mahlas beyti yok

S̄inümde sinemden ide b̄ari güzer iy d̄ost

2. Miḥnet bucağında elem-i hecr ile gön̄lüm
Ġamdur yidügi içdügi ḥün-ı ciger iy d̄ost
3. Ḥāk oldı ġam-ı hecrün ile cism-i za‘ īfüm
Bir gün ola cāndan daḥı gide eṣer iy d̄ost
4. Dilden ṣaḫınur t̄ir ü müjeñ zaḥmını cānum
Anuñçün ider s̄inesin aña siper iy d̄ost

22 (66a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

1. Ḳadd-ı yāra beñzeyelden ḳaldı her işden söğüt
Kendi ayağuna balta urdu t̄utmadı öğüt
2. Bir ayağ üzre yıḳayın iki ‘ ālem ḥalkını
Sāḳiyā meclisde tek sen ayağı t̄urma yürüt
3. Ġonca sehv ile dehān-ı yāre beñzetmiş özin
Acı diller virdi ṣūṣen didi var aḡzuñı t̄ut
4. Dün gice gördi sen aya ḳarşu bir āh eyledüm
Yüzi aḡlar acıyup yaşlar döker taḡda bulut
5. Ruḥları devrinde yāruñ leblerin vaṣf it Sehī
Vaḳt-i gülde bülbüle lāzım degül itmek sūkūt

23 (66a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fa‘ ilün

1. Rıf atüñ t̄āk-ı felekden yüce eyvān oldı t̄ut
‘ Aḳıbet devrān ġamından anı virān oldı t̄ut
2. Âteş-i ‘ ışḳ ile dil mülkini ur yansun oda
Gön̄lümün ma‘ mūresin ḥāk ile yeksān oldı t̄ut
3. Âh u eḡgān itmegi men itme ben dil-ḥasteden
Zülfüñ ucından bu gön̄lüm dil-periṣān oldı t̄ut
4. Zaḥm-ı s̄inem ṣu ḳapar aḡlatma yazuk vā beni
Ḳanı ḳan ile yuma luṭf eyle gel ḳan oldı t̄ut

5. Kışsa-ı ʿışkı duyurma halka a çok sevdüğüm
Sırrı sen fâş eyleme illerde destân oldu tut
6. Bir kişinün yiri âhir çün yidi kat yirdedür
Yidi iklîme ser-â-ser anı sulţân oldu tut
7. Dâmen-i vaşla çün el virmez kad-i bâlâ-yı dōst
Bağ-ı dilde ey Sehî serv-i hırâmân oldu tut

24 (66b)

Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Faʿ ilün

1. Mihr ü meh germ olup eyler rû-yi cânân ile baḥş
İtmesün pervâneler şemʿ -i dirâhşân ile baḥş
2. Öykinür dirler şarâb-ı laʿ lüne meclisde mey
İde mi ʿîsî şuyı hîç âb-ı hayvân ile baḥş
3. Şalınur gülşende gerçi saña karşı nârven
Cânı mı var ide sen serv-i hırâmân ile baḥş
4. Haṭ hücûm idüp lebün üzre ikide bir gelür
Güyyâ bir mürdur ider Süleymân ile baḥş
5. Gül yüzi raʿ nâlanurken ağız açup güldügi
Goncadur eyler meger gül-berg-i handân ile baḥş
6. Eyleme ʿaql ile ey dil ʿışk için ceng ü cedel
Pîr olan itmez bilürsin çünki oğlan ile baḥş
7. Remz-i ʿışkı zâhid ile söyleşüp nʿeyler kişi
Ġâfil olan eylemez ʿâlemde nâdân ile baḥş

25 (67a)

Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Feʿ ulün

1. Egerçi ʿışka Mecnûn oldu baʿ iş
Benem ʿışk ile şimdi aña vâriş
2. İkilikden gide maʿ şûk u ʿâşık
Bu meclisde raķīb olursa şâliş
3. Ġamuñla gitmedi ʿışkun gönülden
Ġadîmi zâyil itmez çünki hâdiş

4. Şaḫınur toḥm-ı ḥālūñ dīdeden dil
Şaḫınur dānesin elbetde ḥārīs
5. Şarāb-ı la' lūñe öykinmesün mey
Lebüñ kevşer o ḥod ümmü'l-ḥāba' is¹⁸⁴
6. Sehī bār-ı tekellüfden elüñ çek
Saña ırmeye tā seng-i ḥavādiş

26 (67a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Meclis-i 'uşşāḳa gel cām-ı meyi rindāne iç
Ḳanı inşāfun yeter ḳanımı ḳane ḳane iç
2. Sāḳiyā ḥūn-ḥ'ārelıkden nīm-mest olmuş göziñ
Sāğarı bi'llahi ṭoldur sen de bir peymāne iç
3. La' l-i can-baḥşı meyin ḥaṭṭ-ı lebinden el çek
Ḥızra irdüñ ey gönül şun çeşme-i ḥayvāne iç
4. Zāhidā ol muğ-beçe bezmini eylerseñ heves
Gec civān gibi otur meyḥānede pīrāne iç
5. Ey Sehī ḡoncayı meclisde yine aşdılar
Elde ṭutma sen daḥı şol zülf-i müşk-efşāne iç

27 (67b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

1. Şaḳuñ zenciri olmuş pīç-der-pīç
Deḥānuñ varlığıdur ḥiçden ḥiç
2. Yüzüñdür aḥsen-i taḳvīm¹⁸⁵ sīnem
Yazıldı oldu ol taḳvīm çü ziç
3. Şarāb-ı leblerüñ şun ḥaste cāna
Yine ber-i nebātüñ ez şuyın iç
4. Şu kim 'ışḳundan ey cān yüz çevürdi

¹⁸⁴ İçki, bütün kötülüklerin anasıdır. (Nesâi, Sünen 315)

¹⁸⁵ (Biz insanı en güzel şekilde yarattık. Tin Suresi 4)

Anı tîğ-i cefâ ile iki biç

5. Kuluñdur kaçma gel âhum Sehi̇'den
Yoluñda ölür ahir ir eger giç

28 (67b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Yedi başlu ejdehâdur gün yüzüñde kara saç
Kim baña kaşd eyleyüp dâ'im şunar kulaç kulaç
2. Bulsa gözle yirdü gülşende ayağun toprağun
Görmedüm dünyâda ben nergis gibi bir gözü aç
3. Kaçma benden ey perî merdümlük eyle gitme gel
Kangı şeytândur diyen insân yanunda durma kaç
4. Leblerüñ katunda añma adını sen buseñüñ
Dile almalı degildür ağzuña nisbet gülâç
5. Yüz sürüp sen servüñ ayağuna hâk olur Sehi̇
Cür' a-i cām-ı lebüñle beñzer itmîş imtizâç

29 (67b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Şundı meclisde lebin ağzuma yâr itdi müzâh
Didi mey iç ki behîşt içre olur bâde mübâh
2. Ğabğabuñ oğşayup öpsem lebüñi itme 'aceb
Hûbdur rûh-ı revânum olıcak sîb ile râh
3. Sen dururken güneşüñ yüzine kimse bakmaz
Kişiye şem' ne lâzım olıcak vâkt-i şabâh
4. Kaşuñı zîkr idüp ańsam dehenün yokluğın
N'ola her müşkil işe besmele olur miftâh
5. Lebi fikriyle Sehi̇ mest-i harâbât olalum
Serv-i qaddüñ hevesi virmedi çün cāna şalâh

30 (67b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Bilsem ağzuñ öpmede yazup ne sihr eyler kadeh
Kim gelüp meclisde dā'im leblerüñ öper kadeh
2. Bezme rindâne gelüp her hūbi bir öpmek diler
Meclisünde yüz kızardup buse cerr eyler kadeh
3. Dem-be-dem bezm-i dil-efrūzuñda tekrār itmeğe
Leblerüñ evşāfını durmadan ezberler kadeh
4. Yār-ı nāzük-tab' dur kim bezm-i ğamda şevk ile
'Aşık-ı ğam-h'ārenün gönlün müdām egler kadeh
5. Yıllar oldı mey-gede gencinde olup mu' tekif
La' l-i nābuñ hasretünden gözyaşun döker kadeh
6. Pür safādur leblerüñ şevkinden ey meh ehl-i derd
Tāb virdi meclise gün gibi ser-ta-ser kadeh
7. Leblerini öpmeğe yāruñ Sehī bir çāre yok
Döne döne hā öper eger sebū eger kadeh
8. Cām-ı la' lin al ele sen dahı sākī bāğa gel
Nergis-i zerrin kadeh almışken ele zer kadeh

31 (68b)

Mefülü Fā' ilātün Mefā' ilü Fa' ilün

1. Bezm-i belāda yaşum olalı şarāb-ı telh
Tennūr-ı ğamda bağrum olalı kebāb-ı telh
2. Gülşende gonca ağzun eger burtarur yüzün
Şirīn lebūñ şafāsına içsem şarāb-ı telh
3. Yüzüñ gününden olsa 'arağ-riz gül-ruhuñ
Kızup utana ola hayādan gül-āb-ı telh
4. Zülfüñ beni çekerse n'ola acı dillere
Bilmez misin degil mi begüm misk-nāb telh
5. İncinme derdümi saña söylersem ey tabīb
Yaraşmaz ola tatlu dilüñden cevāb-ı telh

6. Dil-teşneyem şarāb-ı lebūñden baña müdām
Virse ‘aceb mi dīde-i ħūn-bār āb-ı telĥ

7. Reyĥān-ı ĥaṭṭuñ ġamıyla Seĥī açup yürür
Ey serv u nāz pīšte olurmuş sezāb-ı telĥ

32 (68b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Faülün

1. Lebūñçün ney şeker çoğ itdi feryād
Göreyin hergiz anı bulmasun dād
2. Ruĥuñ üzre ne zībā kākülün var
Geçer ĥoş sāyesinde serv ü şimşād
3. Ğamuñdan öldüğüme ĥande eyler
Lebūñ bilsem nedendür böyle dil-şād
4. Ĥaṭı dīvān-ı ĥüsnin itdi inşā
Anuñ bir ĥarfını yazmaz Ĥudā-dād
5. Seĥī sen serv u naṣ itse ġazelde
Yazılur şanki Şirīn ile Ferĥād

33 (68b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fa‘ ilün

1. Sevdā-yı nār-ı ĥaddūñ idelden gözüm murād
Oduyla şuyı gör ki nice buldı ittiĥād
2. Gerçi ki tīg-i cevruñ ile çoğ atışdılar
Ğamzeñ okı ciğerde ĥodı zaĥm-ı ber-ziyād
3. Ĥātem gibi el üzre dutulsa ‘aceb degül
La‘ l-i lebūñ gibi şu ki ĥazandı yaĥşı ād
4. Bāzār-ı ‘ışķ içinde gönül müşterisinüñ
Boynına şardı zülfi metā‘ ın idüp mezād
5. Zülfün çözüp ĥazutdı ĥaṭını Seĥī nigār
Miski ayağa şaldı idüp ‘anberi kesād

34 (69b)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Oldı dil 'ışık ile bir mürşid-i kāmile mürīd
'İşkâ irşād ide bilürse zihī baht-ı sa'īd
2. Tāzeler cān u dili eski mey ile yeñi yār
N'ola cān lezzetini bulsa olur külli cedīd
3. Yine bir şāh-ı cihānun kılıyuz kim yaraşur
Luţf u ihsanı ile toylanuruz 'ömri mezīd
4. Görseler kāmēt ü reftārını gülşende eger
Serv-i ser-keş kıl ola emre hılāf itmeye bīd
5. Zülfüne sünbülün öykindüğünü işidelü
Nāfenün kanı kuruyup kıkıdı oldı kadīd
6. Kurudum kaldum işigünde ğam-ı cevruñle
Ey şanem deyr-i muğānda nitekim kaldı kadīd
7. Umaram kalmaya ayakda eyā serv Sehi
Aña zülfün gibi el vire eger 'ömr-i medīd
8. Baħr-i ğamda vire evrāk-ı hadāyıkı yile
Görse eş'ar-ı siħir-tāzumı Vaţvaţ-ı Reşīd

35 (69b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1. Ayağın tozu başum tacı Aħmed
Kuluñam işigünden eyleme red
2. Gül-i cennet utanırken yüziñden
Senün gün yüziñe öykine mi verd
3. Kara zülfün gibi öpem ayağın
Müyesser olur iser 'ömr-i sermed
4. İn en dayanmasun minberde vā'ız
Ne çağırur bağırur derdine derd
5. Yaşum Ye'cüc'üne İskender-i 'aķl
Bir avuç hāk-i cismüm ide mi sed

36 (69b)

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Yağdı halkı figānum āh meded
Göge irdi duḡānum āh meded
2. Baña raḡm it ki künc-i miḡnetde
Başdan aşdı figānum āh meded
3. Gördi ḡaṭṭuñ irişdüḡin didi dil
N'ideyin çıkdı cānum āh meded
4. Çihre-i zerdüm ile kanlu yaşum
İtdi ifşā nihānum āh meded
5. Yār şevḡin yazar iken Sehīyā
Oda yandı dīvānum āh meded

37 (70a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Dil ü cān boynına dağdı resen-i zülfi kemend
Piç idüp ṭurrasun ister baña daḡı geçe bend
2. Taṭludur sözde ne deñlü dir iseñ gerçi şeker
Leb-i cān-baḡşuña ne şüret ile beñzeyeye känd
3. Seyr ider gözde ḡayālün oluben eşke süvār
Kanlu yaşuma yaraşur dir isem bende semend
4. Kāmet-i serv-i ser-efrāzuna tūbā dimez
Müntehādur kad-i bālāña dimek serv-i bülend
5. Sehī durmaz tolaşur zülfüme kimdür dir iseñ
Bir cihān añmaduḡı eski yüzi kara levend
6. Görse bu şı' r-i laṭifī vü ḡayāl-engīzi
Aferīn eyleye taḡsīn idüben Şeyḡ-i Hocend

38 (70a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Feülün

1. Bir buseñe şükrāne Buḡārā vü Semerḡand
Gören didi būs-i lebüñi virdi şemer känd

2. Gice yüzüne karşı dil uzatduğıün şem‘
Dīvāne diyü itdi çerāğ aña demür bend
3. Öpüp lebüni boynuña kol doladugum bu
Tatlu olur ol mīve k’ola şāhına peyvend
4. Zülfüne tolaşdı gönül ırāk yire gitmez
Sünbül saçun itdi meger ol miskine pā-bend
5. Ben mürdeye cânlar vire ‘İsī bigi anı
Şīrīn lebi yārun baña eylerse şeker hand
6. Zülf-i siyehi gibi Sehī bir dahı var mı
Bir yüzi kara karaçı çok başlu vü dil-bend

39 (70b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fa‘ ilün

1. Kūyuña ilte cismümi āh eylerem ümīd
Yol kesmek ile kūyuña rāh eylerem ümīd
2. Sa‘yum budur kapuñda itünle enīs olam
Gör ben gedāyı şöhet-i şāh eylerem ümīd
3. Būseñ alınca cevır ile cānumdan uşanup
Geh ye‘ s eylerem velī gāh eylerem ümīd
4. İzün tozını başuma tāt eylesem n’ola
Ser-pā bürehneyem ki külāh eylerem ümīd
5. Zülfün düninde gün yüzünü görmek isterin
Gör nice kara gicede māt eylerem ümīd
6. Özendüğüm kıranfil ile sünbüle bñ kim
Sevdā-yı hāl ü zülf-i siyāh eylerem ümīd
7. Ol serv-i nāz işigünü yaşdandugum Sehī
Ya‘ni ki kıpusında penāh eylerem ümīd

40 (71a)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fa‘ ilün

1. İtmedi ‘aşık āhı kıatı gönlüne eşer

Sa‘y ile gerçi rızkını taşdan çıkarur er

2. Ey nergis izi tozını gözle göziñde tut
Gülşende bir gün anı şabādan şaķın çalar
3. Ter olsa eşk-i çeşmüm ile ‘ārīzuñ ne tañ
Bir tāze gül-durur ki bulutdan o nem kıpar
4. Beñzetdi ise kıaşuña kendüyi mäh-ı nev
Luţf it sen aña kıalma ki eksükligün diler
5. Şīrīnlik ile rāyiķa-i cān gelür yine
La‘l-i leb-i nigārı Sehī vaşf ider meger

41 (71a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Her ne deñlü ħüsn ile yārum benüm meşhūr olur
Açılır göñlüm gözüm ‘ālem yüzi mesrūr olur
2. ‘Ārız-ı gül-fāmına sünbül şaķın taķıtan yār
Gün göre inmez gözüme ‘ālem şeb-i deycūr olur
3. Dil mey-i şevķ-i lebünle germ olup āh eylese
Dōstum ‘ayb eyleme mestün işi ma‘zūr olur
4. Ħaţ degüldür şafķa-i ruķsāruñ üzre görinen
Ħüsn ili sultānisun Ħaţtun aña menşūr olur
5. Açma ol servün Sehī rāz-ı dehānından Ħaber
Öldürür yok yire bir gün ħüsnine maķrūr olur

42 (71b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilün Fa‘ ilün

1. Zülfün ki gün yüzüne düşüp tarmār olur
Āb-ı ruķuñda gör nice her tārı mār olur
2. ‘Işķuñ kuşı kimün ki başına yuva yapa
Mecnün gibi cihānda şeh-i tacdār olur
3. Kıpuñda itlerünle bir olmış yürür rakīb
Bir kelbe kaç bu deñlü ne ħōş i‘tibār olur

4. Añmadı bād-ı āhum o servi egerçi kim
Her bir le'ime şu gibi aķar kenār olur
5. Bir tır urdı sīneme ol ķaşı yā didi
Şaķla cigerde saña ki hōş yādigār olur
6. Oldum zelīl 'ışķ işüni başa ilteli
Her oñmaduđı kim göresin pīşe-kār olur
7. Yāruñ hevā-yı ķaddi ile göz yaşı Sehī
Her servüñ ayađına aķar cūybār olur

43 (71b)

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

1. Yine 'azm itdi gülzāre güzeller
İdüp 'uşşāķı āvāre güzeller
2. Kılup kirpüklerini cümle ser-tiz
İderler bağrumı yāre güzeller
3. Kālur bir yirde hayrān serv ü şimşād
Şalınsa gelse reftāra güzeller
4. Kārardup 'ömrümi dağutdı 'aķlum
Şaķı sūnbül gözi kara güzeller
5. Melek şeytana çünkim hem-dem olmaz
N'ichün meyl ide ađyāre güzeller
6. İder bir birine nāz u niyāzı
Are 'āşıķlar u ara güzeller
7. Sehī birez diñerdi ağlamakdan
Yüzine gülse bir pāre güzeller

44 (72a)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. 'Arızuñ haţtı gibi haţt-ı muħaķķaķ mı olur
Yā lebüñ cāmı gibi cām-ı müravvaķ mı olur
2. Yāreler urdı dile ğamzeñ oķı bir gele gör
Dil-i vīrāneleyin naķş-ı müşebbaķ mı olur

3. Lâle tek od uruban yakma cihân halkını kim
Âteş-i ‘ışkuña sînem gibi ocak mı olur
4. Çigzenüp varma rakîbün yıkılası evine
İt ini iy yüzi gül âhûya yataç mı olur
5. Yazmağa vaşfını sen mäh-likânun bu Sehî
‘Ârızun hattı gibi hatt-ı muhakkaç mı olur

45 (72a)

Mefûlû Fâ‘ ilâtü Mefâ‘îlü Fa‘ ilün

1. Gül ruhlarında yâr saçun tärmâr ider
Sihr ile çeşm-i sâhîrî her târimâr
2. Kırdı kaşı kemânı ol Türk-i ‘ışvedâr
Bir fitne ile biñ dil ü cânı şikâr ider
3. Bezm-i belâda semm-i elemdür yidügi dil
Zülfî ucundan anı dağı zehr-i mâr ider
4. Zülfî koğusunu nâfe-i miski hacil kılar
Âb-ı hayâtı la‘l-i lebi şerm-sâr ider
5. Evşâf-ı metn-i ağzunu vaşf eylese Sehî
Şîrîn-i kelâmla sözimi ihtîşâr ider

46 (72b)

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fa‘ ülün

1. Mağalgara ki sahn-ı gülsitândur
Güzeller mecmû‘ı bir böstândur
2. Hevâsı cân fezâ toprağı ‘anber
Şuyı Kevşer özi bâğ-ı cinândur
3. Hâkikatde İrem gülzârı kendi
Fezâsı bâğ-ı cennetden nişândur
4. Kıyâm-ı kâmet ile her kıyâmet
Ayağ üzre tırur serv-i revândur
5. Güzeller çok velîkin ‘Abdi Şâhı

Şorarsañ âfet-i devr-i zamāndur

6. Güneş hüsni gülinden bir varakdur
Yañağı tâze berg-i ergavāndur
7. Gönül açmağ için ‘uşşāka her bār
Sehī şî rūñ be-ğāyet armağāndur

47 (72b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fa‘ ilün

1. Cānāne her kaçan beni görüp selām ider
Dünyā yüzini gözüme darü’s-selām ider
2. Bağrumı deldi tîr-i müjeñ yayğara ile
Kaşuñ gözün baña ne ‘aceb intikām ider
3. Öpdükce sāgar ağzuñı kıanum içer gözün
Baña bu işleri leb-i la‘ lün müdām ider
4. Görse kapuñda bendeyi yaltaklanur raķīb
Bir it-dürür ki gördüğine iltiyām ider
5. Meclisler içre ayağıña baş urup müdām
Secd’itdügince şîşe şuraķī kıyām ider
6. Şevķ-i lebünle mey-gedede kıanlığ eylesem
Bu bir içim şerābı baña ol ħarām ider
7. Firķat düninde işimüz Allāh’a döndi çün
Bir gün Sehī o serv-ķad işüm temām ider

48 (73a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Her kaçan çeşmün beni öldürmeğe tedbîr ider
Dirilüp kırpüklerünle ğamzeler el bir ider
2. Olmuşam ben bir melek yüzlü perî dīvānesi
Kim daķup boynuma dūd-ı āhumı zincîr ider
3. Hey ne kāfirdür ħaţuñ ħaddümde görüp zülfüñi
Muşħaf-ı hüsne ayak başdı diyü tekfîr ider

4. Mihr-i ruhsārın n'ola devr itse iy dil hatt-ı yār
Cāmi' -i hūsn içre ol nūr āyetün taḥrīr ider

5. Şol boyu şimşād şevkiyle dinilen her ğazel
Rāstī cānda elif gibi Sehī ol yir ider

49 (73a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Her nefes āhum benüm gökler yüzün nālān ider
İşidüp feryādumı tağlar daḡı efgān ider
2. Bezm-i ğamda ben ne çekdügüm ne ḡacet ben dimek
Kışşamı 'ālemlere nālem benüm destān ider
3. Çeşm-i mesti ḡışm ider rāz-ı dehānın ānsa yār
Öldürür aḡır beni yok yire bir gün ḡan ider
4. Çün ḡayālī pādīşāhı taḡt-ġāḡıdur göñül¹⁸⁶
Ya n'ichün cevır ile dil ma' müresin vīrān ider
5. Geh yağar geh açılur baḡtum ġünidür şanasın
Kim beni ol meh Sehī giryān ü hem ḡandān ider

50 (73a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Ol māḡ gün yüzü ḡattını çün tırāş ider
Dīn ġayretine kāfır ile şan savaş ider
2. Mey meclisinde germ oluban tolu içse yār
İki gözüm ḡabaġını toptolu yaş ider
3. Beñzetme ḡāline Ḥacerü'l-Esvedi gider
Tañrı urur şaḡın seni ḡapḡara taş ider
4. Ol hūsn şāhı yazsa eġer 'ışḡı leşkerin
Dīvāneler alayına ben ḡulı baş ider
5. Bülbüller ile ġülşen-i kūyunda bendesün
ġül yüzü muşḡafın okıdup ḡāce taş ider

---

¹⁸⁶ Metinde taḡt-ġāḡıdur pādīşāhı vezin gereġi pādīşāhı taḡt-ġāḡıdur okundu.

6. Cānā ğamuñdan ölmegün uş kūyuñ itleri
Dirildü geldi üstüme cānumçün aş ider
7. Gözüüm duyurdu halka Sehī gönüm âteşin
Su koyula ocağuna sırrumı fâş ider

51 (73b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

1. Güzeller buseyi tekrâr iderler
Bizümle merhabāya 'âr iderler
2. Dehānun añma girersün fuḳā' a
Cihān milkin gözüne dâr iderler
3. Çapup haṭṭuñ çerisi pâdişāhum
Güzellik milkin ilğâr iderler
4. Yüzün nûrını görüp ehl-i imān
Şaçuñ küfrinden istiğfâr iderler
5. Tırâş itmiş haṭını hûb-rûlar
Güli gör kim nice bî-hâr iderler
6. Ne işdür bu 'aceb gīsûlarun kim
Dil-i âvâreyi bî-kâr iderler
7. Mey-i la' line her servüñ uzanma
Sehī mest ü ḥarâb evkâr iderler
8. Görüp şî' rûmî nazm inkâr idenler
Gelüp teslîm idüp ikrâr iderler

52 (74a)

Mefûlû Fâ' ilâtü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Âl ile ḳanumı içen ol gözi aladur
Bir hūnîdür ki her dem anuñ meyli aladur
2. Gül ruhlaruñ ḥayâlini ter tutmaya yaşum
Çeşmüm piyâlesinde iki tâze lâledür
3. Ol ḳâmet ü bû zülf ile şekl-i dehān-ı yâr
Şan muşḥaf-ı cemâle yazılmış celâledür

4. Top yıka yazdı hâli hayâli beden beden
Gönlüm hisarı bürcini k'ana havâledür
5. Şerh eylemege derd-i derûnumi harf harf
Haṭṭun mişâli dilde yazılmış piyâledür
6. Âfâkı büsbütün tutdı âvâzuñ iy Sehî
Şöhret viren sözüñe meger bu yelâledür

53 (74b)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. Göñül sen lâle ruhsaruñ 'ışkı ile yanukdur
Yaşum ırmağı anuñçün kıvıl kana boyanukdur
2. Yoluña can virüp öldüğüm inkâr itme iy dilber
Seni sevdüğümü sen de bilürsün Tañrı danukdur
3. Boyanmasun mı göge dūd-ı âhum nâr-ı şevkunla
Bu göñlüm şehr-i Bursa gibi her dem oda yanukdur
4. Leb-i dildâra gülşende güler her subḥ-dem gonca
Ne ra' nâ şuḥ u şengüldür ki böyle katı açukdur
5. Göñül sen mışr-ı hüsne varımazsın şâm-ı zülfünden
Bu sevdâdan elüñ çek kim reh-ı zülfi dolaşıkdur
6. Ḥabîbüm ḥâl ü haṭṭun fitnesün def' itmege kaşun
Şaçuñdan bād-bân açmış hüsün baḥrunda kayukdur
7. Koyup 'uşşâkı âgyare ruḥ-ı dildârı 'arz eyler
Sehî âyineyi görseñ iki yüzli münâfıkdur

54 (74b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. 'Aks-i çihremle libâsı ol mehün nârencidür
Göñlüm anuñçün bu serv-i sîm-ten zârencidür
2. Ğamzeden minḳâr zülfünden per açmış çeşm-i yâr
Şaldı göñlüm süglününe dilberüm şâhincidür
3. Yüzüm üstine segirdim şaldı yaşum leşkeri

Şan Tūnā'dan geçdi kızıl yürelî aķıncıdur

4. Çok yelüp yöpürmeden āhumla eşķ-i ħūn-feşān
Şabrumı yağmaya virdi bî-bedel eşķincidür
5. Dür dişi vaşfiyla ol servūñ olalı āşinā
Baħr-ı nazm içre Sehî her bir sözün bir incidür

55 (75a)

Mefûlû Fâ' ilâtün Mefâ' ilün Fa' ilün

1. Mecnû' a-i cemāle ki zülfüñ cerîdedür
Ebyât-ı luţf-ı ħalk meger sen perîdedür
2. Ey dil raķîb-ı kelbe şaķın yâr iti dime
Ol o maķāma varmadı daķı berîdedür
3. Mıĥlandı ħaldı yâr işigünde raķîbi gör
Gitmedi bizden iki gözi eñserîdedür
4. Ĥaţţ-ı 'izâr-ı yâr ile zülfi dolaşmasun
Barmaķ başamaz ol aña dest-i bürîdedür
5. Baķmaz Sehî yüzüñi koyup aya bir nefes
Sen bir ferîd-i deħrsin ol āferîdedür
6. Miħr ü vefānı şaķlayayın dilde ben hele
Cevr ü cefāyı sende baña bir bir ide dur

56 (75a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Kūyuñuñ her kūşesi göñlüm kuşı ocağudur
Ayağüñ toprağı cennetdür yaşum ırmağudur
2. Şimdi geldi şanma göñlüm şehrine sultān-ı 'ışķ
Eskiden ol şeh-süvārun ol atı oynağudur
3. 'ışķ ħandîlin uyar gel türbe-i Ferhād' dan
Ĥidmet ile himmet isterseñ ki er ocağudur
4. Kākülün cem' eylemez ħāl-i perişānum benüm
Gül yüzinde sünbülün tutam benefşe bağudur

5. Yüziñe beñzetse bülbüller güli incinme kim
Gülsitānda bülbulün ey ğonca-leb bu lāğudur
6. Hırz-ı cāndur leblerüñ vaşfın yazarsam n'ola kim
‘Uğde-i zülfüñ gönülde şaklaram dil bāğudur
7. N'ola beglense Sehî ‘uşşāk içinde ‘ışk ile
Derd ü miñnet illeri şimdi anuñ sancağudur

57 (75b)

Mefülü Fâ‘ ilātün Mef‘ ülü Fa‘ ilātün

1. Gül ğoncasunı gördüm bir ağzu açuğdur
Şordum dehān-ı yārı bir zerre deñlü yokuğdur
2. Gül gibi naz idüp yar yine yüzini dürdi
Kīn itdi baña beñzer kim kaşları çatuğdur
3. Öldürmeğe kuluñı şalma saçun kemendin
Cān kaşdına efendi ğamzeñ atılmış oğdur
4. Gülzār-ı hüsn içinde boyuñ mişālî olmaz
Böstānda servi aña ol bir kuru oyukuğdur
5. Bülbul şadāsı gibi şi‘ r-i Sehî güzeldür
Eş‘ār-ı ğayrılar hep aña göre tıyuğdur

58 (75b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Hābībüm ‘uğde-i zülfüñ tılısım-ı tōp-ı hikmetdür
Aşılmış cāmī‘-i hüsnünde yā Rab bu ne hikmetdür
2. Ğaraz gülzār-ı ‘ālemden senüñ qaddün kıyāmıdur
Çemende hey‘et-i serv-i Sehî bir qurı şüretdür
3. Saçuñ ğün yüzüñi örterse n'ola iy kıyāmet-ğad
Ğüneş toğmaduğı āhir kıyāmetden ‘alāmetdür
4. Dile gelse ğayāl-i vaşf-ı ğaṭṭ-ı mihr-i ruhsārun
Semādan nāzil olmuş yer yüzine şañki āyetdür
5. Dil ü cān kaşdına gözüñ süzüp ğışm itme luṭf eyle
Yüzüme bir güle bak kim baña ‘ayn-ı ināyetdür

6. Şarāb-ı nāz ile çeşmüñ dil-i bīmārı hōş eyler
Baña senden ne kim gelse kamu şıhhat selāmetdür

7. Şarāb içme güzel sevmey diyü men' eylese vā' ız
Mey ü maḥbūbdan şakın Sehī geçme zerafetdür

59 (76a)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün

1. Hāk eyledüğüm derd ile yolında tenümdür
Kanlu gözümeñ yaşını silen kefenümdür
2. Zerger gibi kalbüm eridüp pūta-i ğamda
Şıkup şızırup ḥāliş iden sīm tenümdür
3. Gördüm lemini şordum idi kākül ü dilden
Gül gibi gülüp didi o senüñdür bu benümdür
4. Şalınmasun aġyār şaçuñ silsilesine
Ben aşılcağ boynına dağ kim resenümdür
5. Vaşf-ı leb-i la' lin işidüp bendeden ol serv
Didi ki Sehī tūṭī-i şekker şikenümdür

60

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Çeşm-i maḥmūruñ ' itābı bu dil-i ser-mestedür
Anuñ için ney gibi bezmünde ol dem-bestedür
2. Âsitānunda kaşuñ yāsına cān virsem n'ola
Tīr-i āhum her nefes yirden göge peyvestedür
3. Gel hümā gibi havāda uçma bizden yaña ol
Âfitābuñ menzili iy meh bilürsün pestedür
4. Yār itüne şevk ile hāk olduğum ' arz itmege
Üstüh'ānum her biri bir nāme-i ser-bestedür
5. Qaddūñ üzre ruhlaruñ gördükce cānā şanuram
Bir nihāl-i serve bağlanmış iki gül-destedür
6. Ğamze-i dilber Sehī gönlüme bir zaḥm urdı kim

Dil ağız virmez yatur ğamdan ölümlü ğastedür

61 (76b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Zülf-i kâfirler egerçi ki çelîpâ götürür
Añma sünbül saçını k'ol büt-i tersâ götürür
2. Cân virürken lebi şeftâlüsün alsam n'ola kim
Sefer ehli yola azık diyü ğevlâ götürür
3. Ulayup zülf eñegin la' lüne meyl itdüğü bu
Gül ü mül bezmine iletmege alma götürür
4. Göñül almağa komadı beni öldürdi gözüñ
Hey ne ' ayyâr olur bulduğunu hâ götürür
5. Dir gören kâmet-i bâlâsını ruhsârı ile
Serv-i sîmîn-beden ancak gül-i ra' nâ götürür
6. Mihrüm arturdı benüm yâr tırâşı geledü
Ğaṭṭı misk ile meger nüṣḥa yazar yâ götürür
7. Şi' rûñ evrâkı Seḥî itdi cihânı ğoş-bû
Meger ol penbe ile ' anber-i sârâ götürür

62 (77a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. La' l-i nâbüñ şerbeti vaşf-i mey-i gül-bû tutar
Külbe-i aḫzânumı âḫîr benüm ol bû tutar
2. Sîne saḫrâsın ḫabâb-ı eşk-i çeşmüm zeyn ider
Ğam beyâbânın şanasın ḫayme-i ordu tutar
3. Çeşm-i fettânun kaşı koltuğına almış durur
Gör ne zâlimdür yanında göz göre uğru tutar
4. Ebr-i nîsân zülfüñ itdi eşk-i çeşmüm dürr-i ḫâş
Şol şadefdür gözlerüm ecfânı incü tutar
5. Dilde buldukca Seḥî çeşmi ḫayâlün ğamzesi
Şanuram şayyâddur şayd eyleyüp âhû tutar

63 (77a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Zülfün ańsam beni bařdan ayađa dek ğam olur
Gönlümüń darlığun ol ğonca dehen ol dem alur
2. řan deńiz mālīkidür āb-ı ' izārunda řaçuń
Hüsn deryāsı kenārında ıurup ādem alur
3. ıutdı ğaııtuń dehenüń dā'iresini gider
Ey Süleymān şaıın ol Ehrimeni ğātem alur
4. Yāralarken dili ğamzeń lebüńi ańsa n'ola
Varuban dār-ı řifāya şanasın merhem alur
5. Gözüń öldürdi bu ben bī-dili ağlatmağ ile
Beni öldürmedin ol ğūńī ne bulur nem alur
6. Fıkr-i zülf ü lebi dilden n'ola gitse ki zamān
Ġāh Keyġusrev ayağun gehi cām-ı Cem alur
7. Ağlamaıdan cigerüm yāreleri baş oldu
Seġī ol serv hevāsı ile beńzer nem alur

64 (77b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Bāġ-ı hüsnünde bańa ğaddüń nihāli gül yeter
Bu cihān bir gülsitāndur niçe gül biter yiter
2. Ķanlar aĝlar göz göz olmuş tīr-i ğamzenden yürek
Ey kemān-ebrü üzüldi yaş olup aıar ciger
3. Ġamzesinüń ğańıeri itdi dilüm dilim dilim
Sūzen-i müjġān ile řimdi durup yir yir iler
4. Key řaıın ey dil alınma gözlerinüń ālına
Ġamze-i fettāmı anuń sürmeyi gözden siler
5. Sen yüzi gül boyı ıūbāyı diler Ħaıdan Seġī
Bu cihān bāĝında ayruı ğülşen ü servi n'ider

65 (77b)

Mefülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fa' ilün

1. Hâl-i ruḥına ṭura-i ' anber-feşân şalar
Meydân-i ḥüsn ṭöpın urur şavle-cân şalar
2. Alur beni baña nazar itdükce şehriyâr
Gönlüm kebûterine şanasın toĝân şalar
3. Tîr-i müjeñ ḥayâlüne ' izzetler eyleyüp
Bağrumda aña iki gözüm eşk-i ḥ'ân şalar
4. Ṭubâ boyuña sidrenüñ öykindüğün görüp
İncinme ile başunı serv-i revân şalar
5. Vaşf-ı ruḥunda şî' r-i Sehî iy gül-i murâd
Şudur ki gülşen ayaguna bâĝbân şalar

66 (78a)

Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün

1. Gül oturmuş çemende nâz eyler
Serv ṭurmuş aña niyâz eyler
2. O lebi ĝonca açılup gülmez
Bâd-ı âhumdan ihtîrâz eyler
3. Sâkıyâ bezm-i ĝamda muṭribi gör
Büselikden döner hicâz eyler
4. Mey-i nâb adun alma ağzuña kim
Bî-ḥayâdur o keşf-i râz eyler
5. Çok yaşasın o serv-i bâĝ-ı vefâ
Baña cevır ü cefâyı az eyler
6. Zülfi bigi o serv-i nâz Sehî
Şeb-i ĝam kışşasın dırâz eyler

67 (78a)

Mefülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Tîr-i müjeñle ḥaste ciger kıan olup gider
Dil yâ kıaşun hevâsına kıurbân olup gider

2. Redd olduđın raķibi řapuńda görüp didüm
Yanukdı ravzadan yine şeytān olup gider
3. Günden güne gönülde ziyād oldu mihr-i dōst
Tutdı cihānı hüsni ile sultān olup gider
4. Gün gibi hüsni yakdı cihān halkını tamām
Ol āfitāb āfet-i devrān olup gider
5. Şalınsa ‘izz ü nāz ile ol yār-ı gül-‘izār
Cān gülşenine serv-i hırāmān olup gider
6. Şormaz şikeste hātırını yār bir nefes
Ney gibi derd ile Sehī nālān olup gider
7. Ey pādişāh-ı hüsni ü melāhat olan meded
Dil tahtgāhı zulm ile vīrān olup gider

68 (78b)

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

1. Lebünden gözümün cām-ı Cem’i var
Demi olsun ‘aceb hōş ‘ālemi var
2. Lebün hattı mücerrebdür ki yazmış
Maḥabbet derdüne hōş emsemi var
3. Ne ağlar zaḥm-ı ğamzeñden gönül kim
Lebün yārından anuñ merhemi var
4. N’ola şorsam kadeḥden ağzı rāzın
Leb-i la‘li gibi çok maḥremi var
5. Kād ü zülf ü dehāniyla şeker-leb
Perī iken göründi ādemi var
6. Kabağun pür-şarāb itse ‘aceb mi
Lebün gibi gözümün hem-demi var
7. Feraḥ-nāk eyle esrār-ı lebünden
Sehī miskīnün iy servüm ğamı var

69 (78b)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ğam-ı zülfün güzelüm tende dil ü cân egler
Ğam degil tıfl olanuñ gönlini reyhân egler
2. Şeb-i firqatde hayâliñsüz olımaz bu gönül
Kişinüñ gönlünü pes dem-be-dem oğlan egler
3. Ser-i küyuñda figân itdügüne itme 'aceb
Mevsim-i gülde güli murğ-ı hōş-elhân egler
4. Dil alur la' l-i lebün fikri ile şād u ferāh
Kalb-i aşufteyi şan bāde-i mercân egler
5. Sehî egler özini yüzüne itdükce nazar
Bülbülün hâtırını taze gülistân egler

70 (78b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Vaşf-ı dendânını zıkr itsem sözüm gevher düşer
Añup ağlarsam lebin cânâne ğāyet ter düşer
2. Çeşm-i hün-rîzi hayâli geldügünce gönlüme
Gamze-i fettânı her demde aña rehber düşer
3. İşigünde yüzüm üzre yaşını ağıtsa yār
Âsumândan yir yüzine şanasın ahter düşer
4. Cevre bünyād itdi beñzer 'aşık-ı miskîn için
Ol cefā mi' mārı gönli hānesin mermer düşer
5. Ruḥlarıñ yād eylesem şi' rüm Sehî rengin olur
Vaşf-ı haṭṭın yazıcak nüşham benüm ebter düşer

71 (79a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Her zamân ḥalk içre kim bir ehl-i dil insân kıpar
Bu cihāna lâ-cerem giryân gelür giryân kıpar
2. Zillet ü miḥnetden olmaz bir nefes gönlüm ḥālaş
Degme bir nā-ehli gör kim nicesi şādān kıpar

3. Çenberüñ bozulsun iy çarḥ-ı felek keşrev senüñ
Kim dil-i ‘ ârif ḳamu âşüfte vü ḥayrân ḳopar
4. Ğam yime iy dil ki ḥâr eksük degildür her zamân
Ḳande kim bir ḡonca-i nâziñ gül-i ḥandân ḳopar
5. Ger nemed-püş olduñ ise ḡam yime hergiz Seḥî
Muḳtezâsıdur cihânun ehl-i dil ‘ uryân ḳopar

72 (79a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Ḥançer-i cevri ile durmaz yâr baḡrum pâreler
Yaş yirine aḳıdup gözden çıkar ol pâreler
2. Câ-be-câ dâḡ üzre baḡrumdan açılmış lâledür
Zahm-ı peykânuñla dilde aḡız açan lâleler
3. Her şeb âhum odı kışılıcımdur iy yüzi ay
Gök yüzinde görinen şol encüm ü seyyâreler
4. Uşdı açuḳ gibi diller her taraḑdan la‘ lüne
Câm-ı saḥbâ üzre cem‘ oldı yine âvâreler
5. Mâh-rûlar gerçi şimdi yüzüne baḳmaz Seḥî
Bir gün ola kim gelüp anlar saña yalvaralar

73 (79b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Olmaya ḥadduñ mişâli bir gül-i zîbâ yazar
Gerçi çokdur Çîn içinde nüşâ-i ra‘ nâ yazar
2. Hey ne kâmil naḳş-bend üstâddur ḡamzeñ senüñ
Ḳıl ḳalemle dem-be-dem çeşmümde naḳş-ı mâ yazar
3. Mâcerâ-yı ‘ ıṣṣuñı ‘ arz itmege şâhum saña
Kâtib-i eşküm yüzümde surḥ ile inşâ yazar
4. Yüzüñ üzre dâne-i ḥâl-i siyâhuñ resmidür
Dâḡ-ı ‘ ıṣṣuñ kim dil üzre noḳta-i sevdâ yazar
5. Gül ruḥuñ vaşḑın Seḥî mânendi kimse yazamaz

Gerçi çokdur Çîn içinde nüsha-i ra' nâ yazar

74 (80a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Hüsni haṭ kim yañağun şafḥa-ı ruḥsâre yazar
Varaḳ-ı gülde maḥabbet ğazelin yâre yazar
2. Târümâr itdi şaṣuñ ' aqlum evin gerçi benüm
Göñlümi ol haṭ-ı reyḥân hele bir pâre yazar
3. Kâmetüñle dehenüñ sîne de naḳş itdi göñül
Âḥ şeklüñ şanasın şafḥa-i dîvâne yazar
4. Hayl-i ' uşşâkı eger yoklaya ol şâh-ı süvâr
Beni ser-defter idüp cümleden âvâre yazar
5. Yazsa derdüm Sehî ol serv ' ilâc itmek için
N'ola begler begidür ben ḳulı tîmâre yazar

75 (80a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Cânı zülfünde eṭibbâ göricek meftûn oḳur
Leblerüñ vaşfin şîfâ baḥşinde dil ḳânûn oḳur
2. Zîkr iderken kâmetün añma ḳaşuñ aġyâre kim
Serv-i ḳaddüñ vaşfin ol keḳ-ṭab' nâ-mevzûn oḳur
3. Cân u dil meyl itmege haṭṭ-ı leb-i cân-baḥş-ı yâr
Siḥr idüp şîrinlik için şekkere efsûn oḳur
4. Çeşm-i mestüñ şevḳı ile kendüden geḳmiş imâm
Gördi ḥarf atar ḳaşuñ miḥrâba geḳmiş nûn oḳur
5. Ey Sehî ol serv ile añlar bu ' işḳum ḥâletin
Her ki şî' rûm defterinden Leylî vü Mecnûn oḳur

76 (80a)

Mefülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fa' ilün

1. Ayağı tozı ile şabâ râhdan gelür
Zülfüne uğradı dil-i gümrahdan gelür

2. Beñzer saçuñla hem-dem-i derd idi dün gice
Bād-ı şabā esüp ki seher-gāhdan gelür
3. Olma iñende derd ile cevr-i nigārdan
Hōş gör gönül sen ānı ki Allāh'dan gelür
4. Karşu düşerse gün yüzüne ay tañ degil
Bir yüzi qaradur ne disen mähdan gelür
5. Serv-i kıaddüñle zülfüñ añup āh ider Sehī
Biñ derd ile her āhı ciger-gāhdan gelür

77 (80a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Çeşm-i zerdüm baña zerrin cāme ey dilber yeter
Dāğ-ı sīnem āña la' līn tügmeler yer yer yeter
2. Kaçma iy dil murğı ol şāhın bağışlu yārdan
Zülfi şehbāzın şalar ardıncadur irer yeter
3. Zülfi açmaz iy şabā rāz-ı dehānından haber
Şakınur keşf eylemez bir sır-durur serler yeter
4. Sen güzeller şāhısın ser-ğayl-i hūbān ol yūri
Milk-i hūsnı tutmağa kaşuñ gözüñ leşker yeter
5. Tahtgāh-ı ' ışkā geçdüm başuma sultān olup
Dest-i dilberden iren seng-i belā efser yeter
6. Gömgök itdüm bu şararmış cismümi dögünmeden
Āsumānī zer-benek kaftān baña zīver yeter
7. Ğayrılar eş' arına meyl itmesün her serv-kādd
Nāme-i şī' rüm Sehī dīvān ile defter yeter

78 (80a)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

1. Şol işi baña kim haţ-ı cānāneler eyler
Āhır göresin saña o cānā neler eyler
2. Tesbīhi duzağına tutulsa n'ola zāhid
Bu işleri hep şūfiye ol dāneler eyler

3. Acır yüregüm ğamzeñ okı yârelerine
Gördüñ mi қаsuñ yâsını baña neler eyler
4. Gözümi idüp ħüsn ‘arūsına gözüngi
Kırpüklerini zülfi içün şâneler eyler
5. Peymâne durup saña tolu içse Seĥi yâr
Al iç işüñi altun o peymâneler eyler

79

Fā‘ ilâtün Fā‘ ilâtün Fā‘ ilâtün Fā‘ ilün

1. Sâĥir-i çeşmüñ ki ĥaţtuñdan okur efsûnı var
Siĥr ider zülfüñ de niçe biñ dil-i meftûnı var
2. Kûhkenlik eyleyi başladı çün Ferhâd-ı dil
Gözle iy şîrîn-dehen eriñ yine oyunu var
3. Göñlümi dolana çekmek ister imiş kākülün
Naĥd-ı cân virsem n’ola zülfüñ gibi boyunu var
4. Şayd idersem yaraşur sîmîn-beden dilberleri
Her kimün beñzüm gibi yüze gelür altunı var
5. Nice pervâz urıbilsün şahbâzı göñlümün
Nâleden çıñragısı zülfüñ gibi uzunı var
6. Қаsuña meyl eyleyüp cân virür iy servüm Seĥi
Kıbleye yüzün tutup ölse bu miskîn boyı var

80 (81b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fa‘ ülün

1. Cemâlün pertevin iy mâh-peyker
Yüzün düşer görürse şems-i ĥâver
2. Yüzüñ mescid қаsuñ miĥrâb bîñi
Olupdur câmi‘ -i ħüsnünde minber
3. Münevverdür yüzüñden cümle ‘âlem
Ne nûr olur yüzüñ Allāhu Ekber
4. Ĥikâyet itse çeşmüm mâcerâsın

Olur bezmünde çeng ü nāy defter

5. Gözi itdügini gönlüme bir bir
Eğilmiş kaşı kulağına söyler
6. Kararı yok yanar bağı delinmüş
Olup bencileyin köynüklü micmer
7. O serv itdi Sehî dervîşi sūfî
Anuñçün acır ağılar aña sāğar

81 (81b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Beni bir kılla saçı cānib-i dildāre çeker
İledür zülfine cebr ile dili dāre çeker
2. Şöyle āşüftesidür hüsnuññ ay ile güneş
Gün yüzüñ şevkına meh sīnesine yāre çeker
3. Rūzgāra dayanup çıkma şağın cedvelden
Seni bir bend ile āhır yine pergāre çeker
4. Ol cefā yüki baña cevır ü cefā itse n'ola
Şīve-i nāzını ancak dil-i bî-çāre çeker
5. Lebi tiryākini ğayre sunar ol serv Sehî
Tās tās zehr-i ğamun 'āşık-ı bî-çāre çeker

82 (82a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Dil tıflı gerçi ğamzeñ okıy-la oyalanur
Lîkîn kaşuñ hayālını aña oyalanur
2. Emdüm leb-i nigārı diyu lāf ider kadeh
Beñzer ki bezm-i ehl-i dil içre o yalanur
3. Zülfüñ ile miyānuñ içün cenge düşdi dil
Kān dökmeğ ile gözyaşı dem dem aralanur
4. Merve kapuñ haqı içün ey yüzi āyine
Dil añduğınca Ka' be-i kūyuñ şafalanur

5. Ağlar hevā-yı zülfün ile āh ider Sehī
Bildüm ki baġru başı ū qapar havālanur

83 (82a)

Mefülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Gül ruġlaruñ deri yire düŷse gülāb acır
Çözse ŷabā ŷaçuñ girihin müŷk-i nāb acır
2. Ol deñlü yandı āteŷ-i miñnetde cān ü dil
Qanlar yudar ŷurāhi benümçün kebāb acır
3. Görse gözüm raqibi efendi tola gelür
Elbetde çeŷm-i merdüme girse turāb acır
4. Güler surāhi ŷevk ile meclisde 'āŷıka
Āvāresine cām-ı lebünün ŷarāb acır
5. Cān acısın çeke çeke oldum yine esir
Anuñ için Sehī' ye benüm ŷeyh u ŷāb acır

84 (82b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ülün

1. Güneŷ yüzüne nisbet bir gül-i ter
Felek qaŷrunda bir gömgök kebüter
2. Kıvırmıŷ mäh-ı nevden ŷeb-külāhın
Sipihir almıŷ ele bezmünde sāġar
3. Qapuñ toquz dolanur yidi eflāk
İzüne mihr ü meh yüz sürmek ister
4. Bize ol yār zülfinden ħaber vir
Eyā bād-ı ŷabā n'eyler ki dilber
5. Lebün vaŷf itmede tatlıluġun çok
Sehī beñzer ezersin ŷire ŷeker

85 (82b)

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

1. Qoma gül ruġsāruna ol zülf-i 'anber-sā deġer
Muŷhaf-ı ħüsne yazuq n' için yed-i tersā deġer

2. Tūtiyā-yı ḥāk-i pāy-ı yārı şaķınsun şabā
Gözlesün anı ki çeşm-i nergis-i şehlā deger
3. Mısr-ı sulṭān olmadan bir beg kulu olmak güzel
Yār işigün yaştanup yatmaķ baña dünyā deger
4. Nice cānlar virmeyem la‘l-i leb-i cān-baḥş-ı yār
Būse ile cān virür biñ mu‘ciz-i ‘İsā deger
5. Sevgisi ‘uşşāķa kısmet olsa ol servüñ Seḥī
Ol şaķı sünbüldeñ ancak baña bu sevdā deger

86 (83a)

Fā‘ ilātün Mefā‘ ilün Feilün

1. Şerbet-i dil leb-i ḥabīb olısar
Derdüme emsem ol ṭabīb olısar
2. Būse-i cān-fezāsı ḥaste dile
Umarın ‘ākıbet naşīb olısar
3. Şimdiden va‘deye ḥilāf eyler
Ṭurra-i yār dil-firīb olısar
4. Bend-i zülfinde unudıldı gönül
Şehr-i ‘ışķ içre ol ğarīb olısar
5. Serv-ḳaddüñ hevāsı ile Seḥī
Gülşen-i ḥüsne ‘andelīb olısar

87 (83a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Sūz-ı āhumdan ḳararmış kirpüçgüñ dil dāğlar
Ḳaşd-ı cān itdükce ğamzen kılıcını zāğlar
2. Yalmanup aġyāre ḳarşu aġız açsa tiğ-ı yār
Zāğ-ı tiğinden üşer başuna ol dem zāğlar
3. Yañķılansa ne ‘aceb feryād u āhumdan cihān
Sūz-ı sīnemden benüm yandı yaķıldı ṭağlar
4. Şanma kim yağmur yağar gök gürler iy dil Zāl-i çarḥ

‘Âşık-ı Rüstem dil için şâğu şagup ağlar

5. Zülfine yâruñ Sehi ben nice kâfir dimeyem
Muşhaf-ı hüsn üstine geçmiş turup ayağlar

88 (83a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Sinede hâl-i ruhuñ şevkiyle yanan dâğlar
Dâne için kondı hırmen üstine şan zâğlar
2. Sine sahrâsına tolmış kanlu yaşımdan habâb
Şâh-ı ‘ışkun ordusun tutmuş kızıl otağlar
3. Dil nice âşüftesi olmaya sen gül-çihrenüñ
Dâne-i hâl-i lebün şevkı cigerler dağlar
4. Reg degildür görinen yer yer tenümde döstüm
Kanlu yaşımdur akip olmuş durur ırmağlar
5. Ol şehş-i hübâna karşı sâki-i gül-ruh Sehi
Bezm-i cân-bahşında el üzre tutar ayağlar

89 (83b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Şol leâfet iy perî kim sendedür
‘İşk-ı pâke beñzer ol kim bendedür
2. La‘l-i nâbuñ şerbetinüñ lezzeti
Unudulmaz nitekim cân tendedür
3. Yüzüñe beñzer dimiş gâlib melek
Yüze gelmez gizlenür şermendedür
4. Gün gibi dünyâyı pür-nür eyledüñ
Mâh-ı tâbânsun yüzün tâbendedür
5. Gül yüzüñe bendedür dirse eger
Yüzüñe güler inanma hâdedür
6. Haste yatar tîr-i gamzenden gönül
Kendüyi fark eyleyemez kandedür

7. Pādiṣāhum kim durur dirsē Sehī
Bir faḳīr ūftāde muḥliṣ bendedür

90 (84a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Feülün

1. Güler yüz gösterelden yaze güler
Açıldı çın şehirde taze güller
2. Yine ' arz-ı cemāl itmege bāğa
Bisat-i ḥüsnin ister yaze güller
3. Şarāb-ı şevk ile mest oldu bülbül
Görüp başladı def' i nāze güller
4. Yüzünden reng ü bû cerr itmek için
Girüp şehre ider dervāze güller
5. Görüp mecmû' a-i evrāk-ı ḥüsnün
İder zer-rişteden şîrāze güller
6. Ne ḥaddidür saña öykünmek ister
Ne için gözlemez endāze güller
7. Bu dem ḥoş gör Sehī gül ' âlemini
Uçup başlamadın pervāze güller

91 (84a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Vaşf-ı ruḥsāruñdan olmuş gülzār şi' r¹⁸⁷
Leblerün zikrinden olur sözlerüm tekrār şi' r
2. Her ğazel kim leblerün vaşfinda zikr itsem olur
Kāmetüm şîrīn redifüm tatlu şeker-bār şi' r
3. Kāmetün vaşfinda cānā söylenen her bir ğazel
Bir nihāl-i serve beñzer kim ucında var şi' r
4. Gonca ağzuñ sırrını keşf eylese gülşende dil
Nālişinden bülbülün tolar der ü dīvār şi' r

---

¹⁸⁷ Mısranın vezni bozuktur. Bir kelime eksiktir.

5. Hâ ezilüp medh ider la‘l-i lebûnî kând-i nâb
Tûti-i şîrîn-zebân olmuş şeker-güftâr şî‘r
6. Defter-i gülden yazar evşâf-ı hüsnuñ ‘andelîb
Okumağa meclisünde eyler istiḥzâr şî‘r
7. Ehl-i faẓl olana ‘arz eyler Sehî eş‘âruñı
N’idügin bilür mi her nâ-cins ü nâ-hem-vâr şî‘r

Fî Ḥarf-‘z-zâ

92 (84b)

Mefā‘îlün Mefā‘îlün Mefā‘îlün Mefā‘îlün

1. Dilün tut ko bizi nâşih sözüñe i‘tibâr olmaz
Bilürsin ‘âşık-ı rüsvâyî olanlarda ‘âr olmaz
2. İki gönül bir olmayınca vaşl-ı yâre irmezsin
Gönül sa‘y eyleyi gör kim yalıñuz taş dîvâr olmaz
3. Ḥarîf olup kapu duymış degildür şeşder-i ğamdan
Şu ‘âşık kim maḥabbet nerd-gâhı içre zâr olmaz
4. Sevüp cândan seni dilberler içre ihtiyâr itdüm
Güzel sevmekde ‘ömrüm gerçi dirler ihtiyâr olmaz
5. Hevâ-yı Leylî-i zülfüñe olmuşdur Sehî Mecnûn
Fiğân u nâlesin ‘ayb itme ‘aklı aña yâr olmaz

93 (84b)

Mefā‘îlün Fe‘îlâtün Mefā‘îlün Fe‘îlün

1. Bu gün ki ney gibi bezm-i belâda nâlânuz
Yolında ölmez isek biz bu yolda yalanız
2. Esîr-i ‘ışık olalıdan teraḳḳîmüz çokdur
Ġam ile dirliğümüz var başka sultânuz
3. Lebi hevâsı ile cân çekişüp ölmekde
Şacı gibi kara yaşlu olup perişânız
4. Hevâ-yı âh ile dem dem cihânı seyr iderüz
Karıncı gibi zelîliz velî Süleymânuz
5. Gicede tağ etegünde yatup dil âh eyler

Seherde zārı kıluban yaqada giryānuz

6. Uzun gice saçuñuñ fikri ile şeydāyuz
Bütün gün ol ruḥ-ı hūrşide qarşu ḥayrānuz
7. Sehī gazelde öğelden o serv-i meh-rūy
Gazel kemāle irişdi vü sözde Selmān'uz

94 (85a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1. Virelden ey yüzüñ āyineye yüz
Baḳup gördüğine güler o yüzüz
2. Beni redd it yanundan yā raḳībi
Ki bir koltukda sıgmaz iki karpuz
3. Ne mehsin iy melek-ṭal' at 'aceb kim
Yüzüñdür āfitāb-ı 'ālem-efrūz
4. Eyā muṭrib götürdükce ḳopuzı
Neye ağlar yanuñca ol bir öksüz
5. Dökersin ḳanımı yire yazuḳdur
Ḳo sāḳī nergis-i mestün yeter söz
6. Yüzüñden iñleme bir dem dur iy ney
Meded yaḳdı beni āh-ı ciger-süz
7. Sehī eş' arını ḥırz eyle cānda
Dilersen irmeye saña yavuz göz

95 (85b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Lebi dāru's-şifāsında yatur dil zār eglenmez
Öliceḳ ḥaste cānından geḳer nāḳār eglenmez
2. Dirīğa her nefes ' ömrüm gibi durmaz şitāb eyler
Gelüp gitdükce yanumda meded ol yār eglenmez
3. Ayağı kumu bir laḫzā gözümde dilberüñ durmaz
Aḳar bir şīşe-i sā' at gibi hem-var eglenmez

4. Geçer bir dem qarâr itmez cigerde kanlu peykânũ
Şudur ğırbâlde şankim aķar her bār eglenmez
5. Yatur dil-ħaste ħecründen Sehî nālân olup her dem
Gel iy servüm ki sensüz bu dil-i bîmār eglenmez

96 (85b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Terk ider ravzayı dil kūy-ı cihāndan geçmez
N'eylesün gülşeni ol bāġ-ı cināndan geçmez
2. Seyr-i gülzār-ı cemāle dili men' eyledi zülf
Ħalka-i dām-ı belā ile yılandan geçmez
3. Sevme ħubı diyü men' eyleme gön̄lüm vā' ız
Her neden geçse geçer 'ışķ-ı fülāndan geçmez
4. Ħaylinden gön̄lüme gözüme ħayāl-i zülfüñ
Gelmez oldu ne 'aceb n'oldı ki kıandan geçmez
5. İşigünde Sehî iti dirilür dildāruñ
Hele ölür dirilür ād ile sandan geçmez

97 (85b)

Fā' ilâtün Fā' ilâtün Fā' ilâtün Fā' ilün

1. La' l-i şir̄inün taberzeddür diyelden size biz
Dāne-i ħāl-i lebüñ olmış durur ħubbü' l-' aziz
2. Kılķalemlle gülşen-i ħüsnüñi zülfüñ naķş idüp
Müşķ ile gül safķasında ħaţţun eyler ħāk-riz
3. Yeg görür zāhid ayaġuñ topraġundan cenneti
Ey dirigā yoġ imiş dünyāda bir şāķib temiz
4. Leblerüñden yāsemen rengin tutaldan ħaţţ-ı sebz
Görmez olduķ diş yarasın yaġdı kar örtildi iz
5. 'Iyd-i vaşluñda Sehî' den eyleme būsēn dirig
Ĥatluyı bayramda erzān eyle itme kıız

98 (86a)

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

1. Yüzüne bürkâc eyleme şol zülf-i ‘anber-fāmumuz
‘Uşşāka göster gün yüzün budur bizim ibrāmumuz
2. Hışm itdi baña gitdi yār ne şabr kaldı ne qarār
Ġāyet perişān oldu dil kalmadı hiç ārāmumuz
3. Görinmez ol ebrū-hilāl gönlüm evin tutdı melāl
Gelmedi mäh-ı pür-kemāl ‘ıyd olmadı bayrāmumuz
4. ‘Ālem yüzün gülşen [kıla] gönlüm evin rüşen kıla
Şalınsa gelse nāz ile serv-i semen-endāmumuz
5. Dil bülbülü feryād ider ben hasteyi dilşād ider
‘Ālemde bir hōş ād ider yār ańsa gelse nāmumuz
6. Bu gice ol bedr-i münir ahşāmlamağa menzile
Toğdı güneş gibi gelüp gündüze döndi şāmumuz
7. Bir kez itüm dise habīb dünyā benüm olurdı hep
Yāruñ seg-i kūyı diyü arta Sehī ikrāmumuz

99 (86b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Ġam-ı zülf ü haṭ u ḥaddünle yitürsek özümüz¹⁸⁸
Ġam degil çünkü bir oldu gicemüz gündüzümüz
2. Saña öykündüğünü ay işidüp didi güneş
Bu ne yüz karasıdur yerlere düşdi yüzümüz
3. Yār işigünde gözüm yaşına rahm itdi görüp
Ḥamdüli’llah ki şeref buldı yine yılduzumuz
4. Kaçsa bizden ne ‘aceb yanına geldükce raķīb
Kim bile dilbere şāyed ulaşa uyuzumuz
5. Kādrimüz bile olavuz der-i cānānda ‘azīz
Şatabilürsek eger yāre Sehī kendüzümüz

100 (86b)

Mef’ ūlū / Fāilātū / Mefāilū / Fāilün

¹⁸⁸ Metinde Ġam u zülf

1. Ol serv olalı gülşen-i hüsni içre ser-firâz
Âzâdelikle buldı güzellerde imtiyâz
2. Gülzâr-ı hüsni yile virür ansuzın şaķın
Âhum yelinden iy yüzi gül eyle ihtirâz
3. İy serv-i nâz gülşen-i hüsniñde yaraşur
Sen gül budağı nâz ide ben bülbülüñ niyâz
4. Egnüñe nâz hılkatini biçdi çünki zülf
Gey hoş yaraşdı serv boyuna libâs-ı nâz
5. Göñlüm olınca baña Sehi itdi niçe nâz
Ol yâre yaraşur dir isem serv-i dil-nevâz

101 (86b)

Mef'ûlû / Mefâilü / Mefâilü / Feülün

1. Cân kıldı sefer milk-i çemenden yaña bakmaz
Efgânum işidüp niye benden yaña bakmaz
2. Nakş-ı haţ-ı sebz-i leb-i cân-bahşı koyup dil
Gülzâr-ı cinân olsa çemenden yaña bakmaz
3. Nergis gibi göz diken izüñ tozına cânâ
Sen durur iken serv ü semenden yaña bakmaz
4. Gül dâmenine ildi dikenler gibi ağıyâr
Ol gonca-dehen hayf sevenden yaña bakmaz
5. Bir gün ola baķa saña eyleye nazarlar
Ol serv Sehi dime ki benden yaña bakmaz

102 (86b)

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

1. Şoyındı girdi nâz ile hâmmâma ol cânânumız
Endâamını göstermedi şaķındı bizden cânımız
2. Görmeye diyü gün yüzün biz göñlümüzden kaçaruz
Kurtulmazuz sâyeden bekler durur bir yânumuz
3. Şoĥbetde dilber yalanur didüm yalandur didiler

Toluyı def'î yaladı gerçek gibi yalanumuz

4. Şekker dehānı nāz-ıla bal ezdüğünce ağzuma
Sen bûsesine leblerüñ görür тұrur ĩmānumuz
5. Ol serv-i bālā işigün yaşıdanalıdan iy Sehi
Yüceldi çıkdı göklere kaçır-ı felek eyvānumuz

Fî Harfi's-sin

103 (87a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Çarḡ sen hūrşid-baḡta itmek içün dest-būs
Yedi ayak bir kûze kürsî düzetdi ābnūs
2. Devletünde sen şehüñ ser-ḡayl-i 'uşşākam yine
Sancaḡumdur āh-ı āteş-nāk sīnem oldu kūs
3. Çarḡ āhum āteşinden oldu mīr-i 'āşıkān
Māh-ı nev olmuş durur aña gül-i tāk-ı ḡorūs
4. Sīm-i eşküm yüzümi bir veche altun itdi kim
Görse ne ḡoş sikke şüretdür diyeydi Tekyānūs
5. Puḡte şunma zāhidüñ gönline te'sīr eylemez
Sākīyā taşdan binādur ol ki tutmaz sandelūs
6. Duḡter-i rez bāḡdan geldi çemen meydānuna
Al duvaḡ ile donanmışdur olup bir nev-'arūs
7. Ger dilerseñ kim saña bint-i 'ineb ola nikāh
'İlm-i ḡikmetde Sehi olmak gereksin Cālīnūs

104 (87b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dün gice oldum dimişsin zūlf-i yāre hem-nefes
Ey şabā şimden girü 'ālem içinde тұрма es
2. Vā' izüñ efsānesünden incinüp mescidde ḡalk
İndürüp 'uşşākı minberden anı düşürdi kes
3. Seyr iderken gülşen-i ruḡsār u ḡaddüñ görmesem
Gözlerüme gül diken olur çenār u serv ḡas

4. Ruḥlarıñ t̄abından artuḡ gör inür yüzinde ḥāl
Hey güneş yüzlüm gün ışındukça çoḡ olur mekes
5. Çāk-i t̄igünle gönülden gitmeye zülfüñ ğamı
Evde öğrenmiş ğurāb uçmaz şanursada kafes
6. Kūyuña vardukça n'ola āh ü efgān itse dil
Ka' be yolında çoḡ eyler nāle vü zārı ceres
7. Ey Sehī her gördüğüñ serve uzanma fāriḡ ol
Niçe bir daḡı uşanmaduñ mı nedür bu heves

105 (88a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fa' ilün

1. Hecrūñ ğamından oldı gözüm ırmaḡı Aras
Olsa 'aceb mi ḡanlu gözüm kūze-i keles
2. Kaldum ğam-ı firaḡuñla çatılı söñük
Oldı bu ḡuşca cānuma ten üstüḡān kafes
3. Dirsın ki gice hem-dem idüm zülf-i yār ile
Gel iy şabā bu lāfı ḡo yā vir yiter es
4. Zülfüñ şebinde dil varımaz şehr-i ḡüsnüñe
Şem' -i ruḡuñ ile gözler olup gözlerüñ 'ases
5. 'Uşşā[ḡa] dil uzatma eyā vā' iz epsem ol
Ġavḡāya virme başuñı luḡf eyle sözi kes
6. Derbend-i zülf-i yārı geğerken fiḡānı ḡo
Gözi ḡarāmisinden üşen iy dil itme ses
7. Hicrān berinde ḡāfile-i derdden gelür
Şankim ḡarāmī şıklıḡıdır nāle-i ceres
8. Cānāne ḡapusına irişdüñ ḡo ölme ḡur
Eglen Sehī biraz daḡı gel gitme bir nefes

Fī Ḥarfi'ş-şın

106 (88a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Zülf-i ‘anber-bāruñ ey dilber ki bir hōş-bū imiş
Cān dimāgun her nefes iden mu‘aṭṭar bū imiş
2. Hā ezilür şevk ile şîrîn lebüñe dōstum
Kandî gör miqdārunı bilmez iken ṭatlu imiş
3. Eşk-i çeşmüm seylîne meyl itmedüğü ḳadd-i yār
Şimdi bildüm ben daḥı ol ḥod meger ḳanlu imiş
4. Dün ṭabīb-i ‘ışḳa çok sordum devāsın derdümün
Didi bildim suḥte derdün sāye-i pehlū imiş
5. Nokṭa-i cānı özenüp şarf itme her la‘lîn-lebe
Mey içüp bendeñ Sehî dime hemān iş bu imiş

107 (88b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

1. Ol māh-çihre sîm beden yār-ı ser-tırāş
Derdā ki tiġ-ı cevır ile baġrumuz itdi baş
2. Mihri leğence idinüben ayı āyîne
Ustura ġamzesini ḳatı göñlin itdi fāş
3. Kimseye baş egmez iken zülf-i serkeşi
Ol ser-tırāş şānesine egdi şimdi baş
4. Şaklar sifāl-i dilde ciger ḳanın al ile
Beñzer ki ġamze neşteri ḳanuma yirer aş
5. Mıḳrāzı Zü‘l-fıḳār-ı ‘Âlî olsa vechi var
Kim ḥaṭṭ-ı kāfir ile yüze yüz ider savaş
6. Ḳaynar şular ḳoyulsa başuma ‘aceb degül
Berber şıġānu sermenü itdikce ser-tırāş
7. Çegzinmeyince yār dükānını görse var
Ol āhenin dile Sehî olmaz gözüm dutaş

108 (89a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Ey diriġā sevdüğüm ben mübtelādan yād imiş
Anuñ içün rûz u şeb [işüm] gücüm feryād imiş

2. Rāstī reftārda ẓāddin ẓıyāmet gösteren
Bāğ-ı dilde şalınur bir ẓāmet-i şimşād imiş
3. Niçeler şīrīn leb-i dildāre cānlar virdiler
‘İşk meydānında şanmañ yalıñuz Ferhād imiş
4. Ey elif ẓaddi vü zūlfī dāl olan yakma beni
‘Āşıķa raḥm it ki soñ ucu ẓalan bir ād imiş
5. ‘Ālemi āḥir yıkar seyl-āb-ı eşküm dōstum
Ġāfil olma kāyinātuñ ḥālī bī-bünyād imiş
6. Öldi derdūñden daḥı terk itmedi mihrūñ Seḥī
Kār-ı ‘ışķ içre bu oñmaduķ ne ḥōş üstād imiş

109 (89a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Ağladuğunca güler ol ğonca leb her yaz u kış
Eşk-i çeşmüm jālelerdür kim lebine urdı diş
2. Ağladup düşmenlere karşı gülünc itme beni
Dōstum her cevruñ it tek yād ile olma biliş
3. Gāḥ nāz u gāḥ şīve gāḥ cevır ü geh ‘itāb
Öldürür āḥir ẓomaz eyler baña ol yavuz iş
4. Terk-i terk eyler cefā mıkrāzı ile bağıruñı
Ol küleh-dūzuñ varup dükkānına geçme çiriş
5. Şuçını bildi bağışla pādişāhum luṭf kıl
Bende-i muḥliş faķīrūñdür Seḥī bī-ğıll u ğış

110 (89a)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Gidermiş zūlfīn ol meh-rū yüzinden bī-nikāb olmış
Cihānı ḥüsn ile yakmağa yine āfitāb olmış
2. Ġam-ı cānān ile göñlüm belā bezminde hem-demdür
Gözümüñ kanlu yaşından ẓabağum pür-şarāb olmış
3. Gözümi kanlu yaşum içre gören vādi-i ğamda

Şanur bir iki merdüm şuya düşmiş ğark-ı âb olmuş

4. Buḥūr-ı bezm-i ḥüsn için dil ü cānı sipend itdüm
Gözümden aña toptolu iki şişe gül-âb olmuş
5. Kaşuñla leblerüñ ḥaṭṭı yazılmış çār-mışra‘ dur
Meger dīvān-ı ḥüsnünden rübā‘ i intihāb olmuş
6. İzi tozına sen servüñ Seḥī cān virmek isterdi
Bi-ḥamdi’llah o dervişüñ du‘ ası müstecāb olmuş
7. Kō dünyāyı ki sermāyeñ kefindür ‘ākıbet yarın
Ṭotalum kişi ‘ālemde bugün Efrāsiyāb olmuş

111 (89b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Ṭutsa kūyūnda n’ola aġyār ile dilber güreş
Ka‘ be‘ de Bucehl ile çok ṭutdı Peyġamber güreş
2. Zülfi geh ḥaṭṭına dolaşur gehi ḥaṭ zülfine
Eyledi meydān-ı ḥüsn içini ser-tā-ser güreş
3. Küştġir-i dil ki olmuş dūd-ı āhı perçemi
‘Işk odına ṭutuşup durmaz yanar ister güreş
4. ‘Aql ayırmağ diler gönlimi ‘ışk-ı yārdan
‘Işk-ı ḥaşmāne ṭutuşdı ‘aql ile eyler güreş
5. Milk-i tende pehlevān iken Seḥī ‘aqlumı zülf
Dest-i çenberden başup itdi beni çenber güreş

112 (89b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ulün

1. Lebüñ üstinde bir ḥaṭ var yazılmış
Kim aña za‘ ferān u müşk ezilmiş
2. Şaçuñ bir miski atlasdur olup zār
Ṭutar leb Ka‘ be yüzine yazılmış
3. Ḥatā oldı diyü kazındı ḥaṭṭuñ
Beyāz-ı ḥüsnüñe yañlış yazılmış

4. Bizi gözler raķībün iki gözi
Seni sevdüğümüz ğālib sezilmiş
5. N'ola ħabs eyleseñ ħarf-ı külehden
Esīr-i 'uķde-i zülfün çözülmüş
6. Ruķ-ı dilber Sehī olmış 'araķ-rīz
Ĥayādan yüzine dūrlar dizilmiş

Fī Ĥarfi'ş-şad

113 (90a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' lün

1. Ĥayālüne gönüldür ħalvet-i ħaş
Ĥadem kıl rence luţ it yüzüme baş
2. Ĥalāş olmadı dil zülfün ğamından
Oķıdum gerçi binbir kerre iķlaş
3. Beni aĝyār ile bir görme şāhum
Bilinsin ķo ķapunda 'āleme ħaş
4. Güler dil ańsa aĝlarken vişālün
Sevinür lā-ceremdür bulsa ğavvāş
5. Sehī gönün evi pāk eyle ğamdan
Duķān-ı āh ile olmışdur is paş
6. Sözümdür hep ma'ānī-i ğarībe
'Aceb mi bulsa şī' rüm şöhret-i ħaş

Fī Ĥarfi'đ-đād

114 (90a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Feülün

1. Çevürme yüzüñi benden gel eyleme i' rāz
'İlāc-ı derd-i dile itme ey ŧabīb iĝmāz
2. Ĥayāl-i sünbül-i zülfünle ħaţ-ı reyķānuñ
O āhū çeşme gönül sebze-zārı oldu riyāz
3. Firaķuñ ile ben ey nev-civānum oldum pīr
Ĥara ķan aĝlamadandur sevād-ı dīde beyāz

4. Lebûñi la‘ le dişün düre kim ider teşbîh
Cevâhir ile ‘ aceb bir olur mı ki a‘ rāz
5. Dimiye derd-i dili yana gide şem‘ gibi
Keserse başını rāh-ı belâda ger mikrâz
6. Sehî o servûñ olur vaşfı câne ânı feyz
Kaçan ki defter-i şi‘ re yazam hüve’l-feyyâz

Fî Harfi’t-tâ

115 (90b)

Mefûlü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fa‘ ilün

1. Yâkût-ı leblerüñ ki yazar abdâr haţ
Haddüñ mişâli yazmadı bir şîve-dâr haţ
2. Çok dem durur ki şafha-i ruhsârı qaralar
Duruldu şimdi buldı bu yüzden qarâr haţ
3. Başladı zâhir olmağa yüzünde fitneler
Bir gün diyâr-ı hüsne şaķın el qarâr haţ
4. ‘Âşıklaruna bûy-ı vefâ ‘arz idüp yürür
Çinden getürdi var ise misk-i Tatâr haţ
5. Çok yazdı çizdi qaraladı derc-i hüsnuñi
Yazdı haţuñ yaza yaza bir yâdigâr haţ
6. Reyhân haţuñ mişâlini yazmadı cehd idüp
Gül ruhlarında yazdı egerçi ğubâr haţ
7. Şûret bulursa haţtı ‘izârında vechi var
Hüsn ile buldı çünkü Sehî i‘tibâr haţ

Fî Harfi’z-zâ

116 (91b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Kâkül-i müşkîn ki itmişdür leb-i cânânı hıfz
Güiyâ zulmetdür eyler çeşme-i hayvânı hıfz
2. Cân u dil zülfünde hıfz itse hayâlün n’ola kim
Bendeler ‘âdetdür itmek her gice sultânı hıfz

3. Haṭṭun örter ḥaddüñi aġyārdan kim soñ nefes
Ey melek Qur'ān ider şeyṭāndan ĩmānı hıfz
4. Şaklaram dilde ḥayāli çihresin her dilberüñ
Vechi var āyine itse ṭal'at-ı ḥübānı hıfz
5. Mısr-ı ḥüsni zabt idüp aldı Sehī kabzına zülf
Rūm sulṭānıdur itmiş milket-i 'Oşmānı hıfz

117 (91b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Feülün

1. Şu kim la' l-i revāndan eylemez ḥazṣ
O hergiz kūt-ı candan eylemez ḥazṣ
2. Nihāl-i serv-i ḳaddüñ seyr iderken
Göñül serv-i revāndan eylemez ḥazṣ
3. Oḳuñ geldükce eglenmez gider cān
Bu cism-i nā-tüvāndan eylemez ḥazṣ
4. Leb-i şirīnüne mey eyleyenler
Şarāb-ı ergāvāndan eylemez ḥazṣ
5. Yüzüñ gülzārın idenler teferrüc
Gül-i bāġ-ı cināndan eylemez ḥazṣ
6. Ḳo aġyārı şaḳın dildāre añma
Gider ol bir fülāndan eylemez ḥazṣ
7. Çenārı ḳaddine beñzetme zinhār
Sehī serv-i yılāndan eylemez ḥazṣ¹⁸⁹

Fī Ḥarfi'l-Ayn

119

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Būseye aġzuñla itmeyem nizā'
Sözümü cān ile itseñ istimā'
2. Şaḳınur cāndan lebüñ rāzın göñül
Küllī sırrın cāveze' l-işneyn-i şā'¹⁹⁰

¹⁸⁹ Metinde serm-i yılān

3. Remz-i ʿışķı yazdı ḥaddūñ üzre ḥaṭ
Küllü ʿilmün leyse fiʿl-ķırās zā¹⁹¹
4. Şems-i uşṭurlāb-ı ḥüsnüñ gözleyüp
Almağ ister gün yüzüñden irtifāʿ
5. Gice gitdi işigüñden āfitāb
Ay yüzüñ variken istemez şuʿ āʿ
6. Baş virenle bir değıl cān oynayan
Dōstum raķsa kıyās olmaz semāʿ
7. Bakmağ ile ağızı bilinmez Sehī
Yok yire göz nūrını gel etme zāʿ

119 (91b)

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Ḥāl-i gendüm günden itmege dil murğın ırağ
Ḥirmen-i ḥüsn içre her yüzden aşupdur zülfi zāğ
2. Üstüḥʿān oldum ğam-ı zülfüñle derdüm ḳatıdur
Hey baña raḥm it efendi sevgüñe irdi bıçağ
3. Dağa Mecnūn tek düşüp leyli şaçuñ sevdāsına
Bağladı miskīn benefşe bŷy-ı zülfüñle dimāğ
4. Yüzine gülse raķībūñ ğam yime iy dil ḥabīb
Meclis-ārādur ne yüzden gözleseñ lābud çerāğ
5. ʿĀleme virmez Sehī izüñ tozını nʿeylesün
İşigüñ itüñ gibi idindi bu miskīn yatağ

Fī Ḥarfiʿl Fā

120 (92a)

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Varmağa şeh şoḥbetine eylemiş āğāz def
Uçmağ ister perr ü bāl açmış idüp pervāz def

¹⁹⁰ İki kişiyi aşan sırlar yayılır.

¹⁹¹ Yazılmayan herşey kaybolur.

2. Kuşanup zerrīn kemer geymezdi altunlu benek
Hüb-rûlar arasında olmasa mümtâz def
3. Gördüğü hûba ağızdan eşrefiler gösterür
Beñzer olmuşdur yine bir rind-i şâhid-bâz def
4. Gögsü açık kulağı mengüşlu beg dilber gibi
Bezm-i hüsne çenber olmuş tıfl-ı mevzûn-bâz def
5. Yağalar yırtup göğüsler çâk ide her gonca-leb
Büselikden eylese ‘uşşâka ger şehnâz def
6. Gerçi rindân lâğ ile meclisde pula bozdılar
‘Aynına almaz Sehî kulağına koymaz def

121 (92a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Kıpkızıldur lâlelerden tağ u sahrâ her taraf
Kanlu yaşum eyledi dünyâyı deryâ her taraf
2. Başladı donanmağa şahın-ı çemende her çiçek
Seyr-i gülzâr eyle gel oldu temâşâ her taraf
3. Her yañadan yaşum ayağına ağıtsam n’ola
Şalınur kolın şalup ol serv-i bâlâ her taraf
4. Yirde gökde bulmadılar şîve-i reftâruñı
Gerçi kim çoğ istedi serv ile tûba her taraf
5. Gördüğüne meyl ider meclisde bir hercâyidür
Sâkiyâ döner yürür cām-ı muşşafâ her taraf
6. Gün yüzünde fitne menşûrun yazaldan hattı u hâl
Tutdı dünyānuñ yüzün aşûb u gavgâ her taraf
7. Ğam degil sâki güle baksa Sehî her şahşa kim
Şem‘ dür n’ola olursa meclis-ārâ her taraf

122 (92b)

Mefûlû Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

1. Hüsnuñ kitâbın okur idi dil sebak sebak
Nağşuñ ezelde yazılur iken varak varak

2. Dil tıflı yazdı mekteb-i hüsnünde bî-hisâb
Vaşluñ firâknâmelerini tabağ tabağ
3. Yüz sürdüğüm kapuñda görüp itlerüñ didi
Eyler tavâf-ı Ka' be harîfe bebağ bebağ
4. Gül gibi içmek ister iseñ cām-ı lāle reng
Şahn-ı çemen diyârına seyr it ayak ayak
5. Beñzer ki kadd-i yāra Sehî hizmet itdiler
Servi müsellemler itdi çenârı idüp yamağ

123 (92b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Tîr-i müjeñle haste dil-i nâ-tüvâne bağ
Zülfün gamıyla gözden ağan 'ayn-ı kane bağ
2. Ey gonca-leb der-i güli ço gör gözüm yaşın
Şâyed ki gönülün açıla âb-ı revâne bağ
3. Gördüm zamâne uymadı uydum zamâneye
Benden yüzün çevürdi son ucu zamâne bağ
4. Nergis gibi çelermeye her bir yüzi güle
Nâzüklük ile gözle gönül nâzükâne bağ
5. Ağyar zülf-i yāra dolaşmağ diler Sehî
Görmez yüzi karasına ol bir fülâne bağ

124 (93a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Bend-i zülfüne tolaştı dil-i âvāre yazuğ
Kıl kadar olmadı bî-çāreye bir çāre yazuğ
2. Gel esürge beni iy luğf iyesi luğf eyle
Göz göre yakma dil-i miskinüm odlara yazuğ
3. Dōstum ipini kes zülfüne şalındı gönül
Niçe bir karşuna boynın ege yalvare yazuğ
4. Ayağun tozun ider sürme iki gözüm için

Demidür kan akıdur dīde-i hūn-bāra yazuk

5. Gönlümi delmede ğamzeñ atılır pârelere
Dil-i miskīnūme rahm itmedi bir pâre yazuk
6. Egmedi sihr ü füsūn ile o servi bu Sehī
Yandı odlara düşüp sūz ile eş‘āre yazuk
7. Müşterī süst ü metā‘-ı dil ü cān oldu kesād
Şatamaz söz güherün nazm-ı dürer-bāre yazuk

125 (93a)

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Dem olmaz kim yüzün şevk ile biñ feryād u zārum yok
Yiridür inlesem çün bir habīb-i gül-i ‘izārum yok
2. Nevāzişler kılar ağıyāre itüñ dōsta bakmaz
Dirīğa āsitānunda bir itce i‘tibārum yok
3. Ayağün tozına cān virüp öldüğümü ‘ayb itme
Yolında öldüğüm Tañrı haq için ihtiyārum yok
4. Eli boş itüñ ayağün nicesi öpebilem ben
Kim aña üstüh‘ānumdan yarar bir yādigārum yok
5. Kaçup şıgınmağa devrān ğamundan iy Sehī bir dem
Şurāhi gibi bir şıgında müstaḥkem ḥişārum yok

126 (93a)

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Baña çoğ iş itdüñ iy inşāfsuz oranı yok
Bāri gel cevır ile öldürme be hey imānı yok
2. Her ne deñlü ḥüsn ile mümtāz olursa naqş-ı Çīn
Ḥüsn baḥşin itmede senüñle anuñ cānı yok
3. Beñzin iksīr-i fenā zerd itse sūfī vechi var
Her kimüñ yanında bir simīn-beden oğlanı yok
4. Kirpügi ucından olmışdur benüm bağrumda yaş
Ġamzesi oğlarına kimdür diyen peykānı yok

5. Dōstum şî'ri Sehî'nün şöyle mümtâz oldu kim
Serv-şadler ögmede şimdi anuñ akrânı yok

127 (93a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. Didüm gülzâr-ı kûyunda gel eyle cismümi oyuk
Gülüp gül gibi didi kim bu sitânda hemân o yok
2. Şakın hattun gelüp dilden lebün fikri gider şanma
Benüm çok sevdüğüm dilber yazılmışda yuyulmuş yok
3. Yüzün gördükce ağzuñla miyânuñ bilmek ister dil
Gönül būs u kenâr özler görünürden görünmez çok
4. Diküp meydân-ı ışkunda nişâne itmege sinem
Kaşuñ yâsına iy ebrû-kemânum gamzeñ olmuş ok
5. N'ola gülzâr-ı bezmünde olursa lâle la' lîn câm
Gül-i nesrîn kilindirdür olupdur goncalar yatuk
6. Nigârûñ hûşe-i zülfine ağyâr el şunar lîkin
Raķîb-i rû-siyâhuñ ol sızurmaz gözine koruk
7. Sehî ol serve karşı vâ' ız-i bârid-nefes döksün
Cihân döñdi sözünden tutdı dünyâ yüzünü şovuk

128 (93b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Ey kaşı yâ itdi bağrum zaḥm-ı peykân çāk çāk
Şol enâr emşâli k'eyler ânı bârân çāk çāk
2. Gonca-i la' l-i lebün şevk ile germ olur müdâm
Kim ider pîrâhenin gülberg-i ḥandân çāk çāk
3. Şevk-ı ḥaddüñe gören dir sine-i şad pâremi
Yiri yir yir eyledi mihr-i dıraḥşân çāk çāk
4. Kanda bulaydum diyü la' lün gibi bir la' l-i ter
Tîşe-i derd ile eyler bağrını kân çāk çāk
5. Kâmetin aṇsam Sehî mânend-i pîr-i Mevlevî
Raķs idüp her yañdan serv ide dâmân çāk çāk

129 (94a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Mest olup cān üstine gel çekme cānā ḥaṇṇerūñ
‘Āşık-ı bî-çāreye kıyma doḡunma ḥaṇṇerūñ
2. Sīnede ġamzeñ ḥayālī cān uğurlar dōstum
Şāh-ı ḥüsn iḡlīmisin gel ḡana ḡoyma ḥaṇṇerūñ
3. Yalvarup cānlar virüp baḡruma başsam ṭañ degül
Bir güzeldür sīm-ten meh-pāre ḡarrā ḥaṇṇerūñ
4. Ey Mesīḡā-dem beni öldürmeyince kirpüḡüñ
Mürde cismüm itmez ‘İsā gibi iḡyā ḥaṇṇerūñ
5. Şerḡa şerḡa itdi baḡrum derd ile hey pür-belā
Raḡmı yok bî-çāreler ḡaḡḡında ḡaṭ‘ ā ḥaṇṇerūñ
6. Şaḡınur ġamzeñ Sehī’den būsēni çok sevdüḡüm
Şusuz öldürsem bir içim su dimez mā ḥaṇṇerūñ

130 (94b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Beni āşüfte-ḡāl itdi şaḡı sevdāsı Ferḡād’uñ
Delürdüm ṭaḡlara düşdüm olup şeydāsı Ferḡād’uñ
2. ‘Aceb mi şeh-süvār-ı nāz olursa milket-i Rüm’a
Nişāndur nāme-i ḡüsne ḡaşı tuḡrāsı Ferḡād’uñ
3. İrürse göklere başı boyına beñzemez Ṭübā
Olupdur sidreden a‘ lā ḡadd-i bālāsı Ferḡād’uñ
4. Yaluñuz ben degil ḡülzār-ı ḡüsne ḡarşu āḡ iden
Niçe bülbüller inletdi ḡül-i ra‘ nāsı Ferḡād’uñ
5. ḡōş añdum ṭişe-i āḡ ile ol şīrīn-dehen ḡōñlin
ḡaya kesmekde olmışam Sehī üstādı Ferḡād’uñ

131 (94b)

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Ben ḡulunı begüm aña geldüñ

Merḥabā merḥabā şafā geldüñ

2. Gice kıandayduñ iy ‘aceb māhum
Çın seher gün gibi tağa geldüñ
3. Bend-i zülfünde idi cān evine
Dil-i miskīnūmi tuta geldüñ
4. Şormaduñ buse ile haste dili
Serv gibi koluñ şala geldüñ
5. Bizi toprağdan götürdi demüñ
Ey şabā yüzümüz başa geldüñ
6. ‘Işk-ı yār ile yādılg eyleme kim
Ezelī iy dil aşinā geldüñ
7. Kimse yetmez semend-i ṭab‘ uñı koş
Sehī ‘ışk ögdülin ala geldün

132 (95a)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Feülün

1. Çün boynuma dağduñ güzelüm zülfüñi bek çek
Cān u dili bir kıl ile zülfüne yeter çek
2. Kūyuñdan ırağ eyledi sevdüm didigümçün
Şardan kovılur şol kişi kim söyleye gerçek
3. Yanunca yeter şalına iy serv o nigāruñ
Sağdıc mı okışdun nedür iy gölgesi gökcek
4. Dolaşma gönül zülfine gel geç bu hevādan
Olmaz yire yeltenme bu sevdādan elüñ çek
5. Gözüm yaşın ol serv Sehī itdi gül-efşān
Âhum odı kığılcımını eyledi ser çek

133 (95b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Bencileyin kim çeker hecr okı yayın böyle bek
Ey kemān-ebrū meded öldüm buña doymaz yürek

2. Kirpigün düzdi delüp gönüm evine itdi yol
Bulduğun sildi süpürdi komadı uvağ devek
3. Derd-i dil bir dāhidür derdüme dermān eylegil
Sen bilürsin hālīmü lāzım degildür ben demek
4. Vaşf iderken hālünü gonca şabāya dōstum
İşidüp şūşen dedi ağzuñda durmaz mercümek
5. Şol yüce dergāhuña beñzetdügiyçün kendüyi
Māh-ı çarḥ-ı pīre-zen ardına aşmışdur elek
6. Cennete beñzetmek ile varımazsın kūyna
Dād-ı ḥaḥdur kişiyē ol şūfī gel çekme emek
7. ‘İşk ile ‘āşıklar içre olmağ istersen ‘azīz
Yār ışiginde Sehī ḥōr u zelīl olmağ gerek

134 (95b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Dil ü cān milkinge fitne bıraḥdı çeşm-i fettānuñ
Beni āşufte-i ḥāl itdi ser-i zūlf-i perīşānuñ
2. Karañu gönüm evin rūşen itmek ḥaḥdına yir yir
Konulmuş cām-ı rengīndür nigāra ḫanlu peykānuñ
3. Şeh-i ḥūrşīd-baḥt encüm-ḥışımsın iy gül-i ra‘ nā
Ki pūr-naḫş-ı gülistāndur begüm altunlu ḫaftānuñ
4. Vişālün ‘ıydına ḫurbān olan ‘āşıklarūñ ḫanın
Sürüp alnuña ḥāl itdün ḫabūl olmağ ḫurbānuñ
5. Yazarken gül-ruḫuñ şevḫin ḫara ḫan ağladı ḫāme
Anuñçün böyle rengīndür Sehī evrāḫ-ı dīvānuñ

135 (96a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Sīneme aşdı ḫamāyil zaḥm-ı şimşīrūñ senün
Daḫdı heykel boynuma tōmār idüp tīrūñ senün
2. Tozudursın tīşe-i derd ile miḥnet ḫaḫını
Hāle gibi devr idüpdür anı zih-gīrūñ senün

3. Māh-ı nevdür barmağın iy âfitâb-ı hüsn kim
Var ise iy dil meger Ferhād'dur pîrûn senûn
4. Kāmetûn şevk ile ölürsem eyâ kaşı kemān
Sînum üzre serv ola sînemdeki tîrûn senûn
5. Nâlişûn yakdı beni iy bûlbûl-i bî-çāre gel
Şafha-i gülzārda hōş düşdi tahîrûn senûn
6. Âferîn iy haṭ ki i' cāz-i Ḥalîlu'llah gibi
Gûlsitân itdûn maḳāmı od iken yirûn senûn
7. Vaşf-ı gül-ruḥsār-ı yârı hōş didûn el-ḥaḳ Sehî
Anuñ içün ğayrdan yeg hüsn-i ta' bîrûn senûn

136 (96a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Yakdı kandîl-i sipihri gönül āh-ı şehirûn
Ḥamdü'lillāh ki bugün ḳaldı yine bir eşerûn
2. Beli yok kimse kocamaz didüğümçün yârı
Baña dolaşma gider kendüye aldı kemerûn
3. Ağladum bûse içün şöyle ki ḥall oldu nebāt
Yaşumı gör nice başına şu koydı şekerûn
4. Sırr-ı cāndur lebûn ānı dehenûnden şordum
Ḥaberûn aldum anuñ yoğ iken aşlā ḥaberûn
5. Seni ḥāk eylemeden dehr Sehî õn oligör
Şoñı rāḥatlığ imiş çünki bilürsün seferûn

137 (96a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Şevk-ı çeşmûnle yaşumı gül-i bādām itdûn
Heves-i zülfûn ile Mısr-ı dili Şām itdûn
2. Dimiş idûn gelem aḥşāmlayam ey bedr-i münîr
Gelmedûn menzile gündüzümü aḥşām itdûn
3. Ben firāḳuñ orucın tutmuşiken yıllar ile

Ey ‘aceb kimler ile sen yine bayrām itdün

4. Çifte ʔolular içüp cām-ı lebün mest itdi
Tek dururken beni ‘ālemlere bed-nām itdün
5. Şahbāz-ı dili şayd itmege şayyād gibi
Hālūni beñ idüben perçemüni dām itdün
6. Yüz sürüp ayağa ol serv-i revānuñ Sehi’ya
Baş ʔoduñ ʔok ʔademinde eyü iḳdām itdün

138 (96b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Olalıdan dil ü cān bendesi sen pādişehün
Ayağumda görürüm yüzünü mihr ile mehün
2. Hıç meskende bu miskīn gönül itmedi ʔarār
Görelı gün yüzün üstündeki zülf-i siyehün
3. ʔāmetün servi gönül hānesin ideli maḳām
Şularam ʔeşm-i hūn-āb ile cān cilvegehün
4. Sen ki ‘ālem yüzine ‘arz-ı cemāl eyleyesin
Yüzi hacetle yire düşe meh-i ʔār-dehün
5. Bu Sehi’ye görünür necm-i Sühā şems-i duḫā
İdeli gözlerüne kuḫl-ı cilā hāk-i rehün

139 (96b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Can bağışlar söze gelse la‘l-i cān-perver lebün
Gülse dünyā yüzün eyler ser-te-ser şekker lebün
2. H‘āce-ı Hindū gibi zülf ü ruḫuñda beñlerün
Gice vü gündüz şaḫınup cevherin bekler lebün
3. Bilmezem zülfün ‘aceb ne siḫr ider yüziñde kim
ʔol dolayup boynına hā oḫşayup öper lebün
4. Âfitāb-ı ḫüsn-i ruḫsāruñdan irmiş perveriş
Hoḫḫa-i yāḫūt içinde oldı gül-şekker lebün

5. Sen gül-i bâğ-ı cihānsın saña hayrāndur melek
Ravza-ı cennet yüzüñdür çeşme-i Kevşer lebüñ
6. Cān virürken la' l-i nābuñ fikri gelse göñlüme
Çıkmağa tenden kıomaz cismümde cān egler lebüñ
7. Būse añduķca Sehī miskīne durmaz dıř kıasar
Öldürür bir gün anı yok yire kıan eyler lebüñ

140 (97a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Hızr-ı hattun āb-ı hayvāndur lebüñ
Mürdeler ihyāsına cāndur lebüñ
2. Cānuma cān kıatdı şırīn būseler
Gül gibi her derde dermāndur lebüñ
3. Sebz hattun göm gök atumdur benüm
H'ān-ı hüsnüne nemek-dāndur lebüñ
4. Ğamzeler zaķmuma tuz ekmek neden
Sözde çünküm şekker-efşāndur lebüñ
5. Milk-i hüsnī saña teşhīr itmeķe
Ĥatem-i mühr-i Süleymān'dur lebüñ
6. Yüzüme bir güle kıaķsan n'ola kim
Dōstum gülberg-i ĥandāndur lebüñ
7. İtdi buseyle Sehī göñlini ĥōş
Ĥaķ budur ĥikmetde Loķmān'dur lebüñ

141 (97b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

1. Ben öldüm sen yeter zülfüñi ger çek
Kime yalan ise bu baña gerçek
2. Olurduñ sīne-i mecrūķa merhem
Kıara baķruma şarsam seni pek pek
3. Tırāş itme kıo dursın ĥatt-ı sebzüñ
Yüzüñde āyet-i hüsn olmasun ĥaķ

4. Ğam-ı hecrũñ yũkin çekmez ider ‘ār
Raķībũñ özge ħardur añā ne ŗek
5. Vireyin yoluña biñ cān u biñ baŗ
Hemān bir çift̄e tolu iç baña tek
6. Yañunca yiter uydurduñ raķĩbi
Anı bir bitmeyicek yerde var ek
7. Göñũl vire ŗaçınuñ ‘uķdesine
Seħĩ gel mār-ı zũlfinden elũñ çek

142 (98a)

Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilũn

1. Nāz idũp ğitdũñ beni āŗũfte vũ ħayrān koduñ
Varumı yaġmaladuñ ne ‘aķl u ne ħod cān koduñ
2. Veh ki ħicrān odına yaķduñ beni ħāk eyledũñ
Eski dāġ üstine āķir āteŗ-ı ħırmān koduñ
3. Baġrumı ney bigi deldũñ bir nefes raķm itmedũñ
Bezm-i ğamda inledũp ben ħasteyi nālān koduñ
4. Nice el ŗunsun kimesne ğũlsitān-ı ħũsnũne
Cennet-i Firdevse mār-ı zũlfũñi derbān koduñ
5. Cān virũr bũsen velĩ ğöz ğöre ğamzeñ cān alur
Cān virũp cān alanda cānā ‘aceb ‘unvān koduñ
6. Ħaste-dil yatur Seħĩ ğamzeñ oķından sen ğidũp
Kũnc-i ğamda ānı n’iķũn böyle bĩ-dermān koduñ

143 (98a)

Fā‘ ilātũn Mefā‘ ilũn Fa‘ lũn

1. ŗād ol iy ħaste-dil ŗıfā bulduñ
Cān ü dil derdine devā bulduñ
2. Leb-i cān-baķŗı yārun āb-ı ħayāt
Ħızr gibi yine beķā bulduñ
3. Bilmiŗ ol kim beķā-yı sermeddũr

Yâr ışigünde çün fenâ bulduñ

4. Hâmdü-lillâh diyâr-ı ğurbetde
Seg-i kûyunı âşinâ bulduñ
5. Koma elden ayağı toprağını
Ey gözüm nûrî rûşenâ bulduñ
6. Mû-miyânıyle dil şikeste yatur
Sevin ey dil ki mûmiyâ bulduñ
7. Ğamzesi hañçeründen ölme Sehî
Leb-i la' lîni hûn behâ bulduñ
8. Ol sa' âdet sipihrinûñ güneşi
Toğdı çün 'âlemi ziyâ bulduñ
9. Kim kûlî ol kapusına yûri var
Bir cihân şahı pâdişâ bulduñ
10. Mercî' -i ehl-i faẓlu şahib-i 'ilm
Muhyî-i şer' -i dîn-fezâ bulduñ
11. İşigi Ka' be-i sa' âdetdür
Merve haqqı 'aceb Şafâ bulduñ

144 (98b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Kûşe-i gülşende dirmiş hayli mâli var gülün
Yolña işâr için beñzer hayâlî var gülün
2. Ağı ağ u kızılı kızıl olup gülzârda
Şâhid-i gülşen gibi ra' nâ cemâli var gülün
3. Allar giymiş şalunur çârsû-yı bâğda
Bûlbûl-i bî-çâreye beñzer bir âli var gülün
4. Bir nefes yanuñdan ayırma güli iy 'andelîb
Bezm-i bâğa vurduğunca bile alı var gülün
5. Al evrâk üstine naķş itmege taşvîrûñi
Meşķ ider yazup çizüp bir hõş mişâli var gülün

6. Gel kemāl-i h̄usne maḡrūr olma fānidür cihān
Bülbüle cev̄r itme çün āh̄ir zevāli var gülün

7. Koñ o serviyle Sehi'yi arada olmañ diken
Bülbül-i dil-ḡaste ile özge ḡālī var gülün

145 (98b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Feülün

1. Zülfüne ṭolaşup yürür āvāredür gönül
Şarb aşılası özge yüzi qaradur gönül
2. Bir baḡtı kara ṭālī' i hergiz açılmaḡ
Ḥaṭṭ-ı ruḡuñ ḡamıyla siyehkāredür gönül
3. Tāḡat getürmez iy ḡaşı ya tīr-i ḡamzeñe
Tīḡ-i ḡamuñla ḡaste yatur yāredür gönül
4. Meyl etmek ile her gözi ḡün-h'āre āline
Alındı tīr-i ḡamzeñe şad-pāredür gönül
5. Cām-ı lebün şarābuna bir çāre olmadı
Ḡam meclisünde derd ile bī-çāredur gönül
6. Zülf-i nigārdan ḡaražuñ buyısa tırāş
Miskīn saçına durmadın qaradur gönül
7. Dā'im Sehi'ye firḡat ü ḡamda enīs olan
Eglence oldu 'āşıḡa ḡam-h'āredür gönül

145 (99a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Bir senün gibi güzel sevmek güzel
Ḥaḡḡ baña virmüş baña rüz-ı ezel
2. Şehre şıḡmazsın güneşden ḡübsun
Söylenür meşḡūr olmuş bu meşel
3. Dōstum ayaḡuna yüz sürmege
Sen boyı şimşād virmez baña el
4. Görmek isterseñ yüregüm yāresin
Tīḡ-i ḡamzeñ ile gel baḡrumı del

5. Gönlüme biñ dürlü päre ‘arz ider
Görmedüm ğamzeñ gibi ‘ayyār çel
6. Duĥter-i rez la‘ lüñe öykünmesün
Yoĝsa alur ĥürmetini ol çepel
7. İşüm āĥir nīş olur zenbūr-vār
La‘ l-i şīrīnūñden irmezse ‘asel
8. Gül-ruĥuñ vaşfında iy servüm Seĥī
Yazdı bir ayda iki rengīñ ğazel
9. Ey rumūz-ı ‘ışķa āġāĥ olmayan
Öldüğüm vaķtin benüm ħabrüme gel

147 (99b)

Fā‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1. Ğamzeñe cān atar lebüñ-çün dil
Öldüğünde dirildüğünde degil
2. Gün yüzüñ gösterem dimişdi şaçuñ
Geçdi ol ayuñ üstine iki yıl
3. Ĥüsñ içinde emīr-zāde gibi
İtdi ĥālun ‘imāmesini yeşil
4. Ĥüsñ-i baĥşinü itme yār ile gel
Ey gül-i ter ķo lāfı yeter açıl
5. Serv-ķadler şaķına şunma Seĥī
Saña andan dimez miyin ki çekil

148 (100a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Ĥāme zülfüñle miyanuñ vaşfın eyler ķıl-be-ķıl
Ġonca-i ĥandānuñı zıkr itsem etmez ķāl u ķīl
2. Darb-ı tīrūñden ten-i pūr-derde iren yāreye
Üstüĥānum dōstum olmuş-durur yer yer fitīl
3. Ĥāñ-ı miĥnetden beni ğamzeñ efendi ac ķomaz

Beñzer ol h̃ānı benüm rızķuma olmışdur kef̃il

4. Göñlümi açar şeb-i vuşlatda āh-ı āteş̃in
Mūm uyarur şanasın bayram düninde bir bir il
5. Mūntehā dirsın Seh̃i vaşfin o servūñ sidreden
K'ışidüp eş'āruña taḥs̃in eyler Cebra'īl

149 (100a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ğonca lebler gülşen-i ḥüsnünde açmış rāz gül
La' l-i ḥandanuñ gibi iy serv-i gül-ruḥ az gül
2. Çözmege sancaḳ nihāl-i gülden idünmiş direfş
Dikdi la' lin māhce daḳdı yeşil pervāz gül
3. Hıdmete el ḳavşurup dīvāra naḳş olmış durur
Bir kız oğlandur ki ad olmış aña gülnāz gül
4. Geh şovur geh ısınur cevruñe dil dilber güler
Açılır ḥüsni gülistānında ḳış u yaz gül
5. Her gice āhumdur ol gül yüzlüyi bīdār iden
Bülbülüñ zārīlığından gözleriñ yummaz gül
6. Bülbül-i dil-ḥasteye bir demle virür biñ ḥayāt
Her nefesde gösterür 'İs̃i gibi i' cāz gül
7. Gülşen-i vaşfinda çok gül açılır līkin Seh̃i
Olmaya şī'rüm redīfi gibi bir mümtāz gül

150 (100b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Nev-bahār irdi eline aldı la' līn cām gül
Tāb-ı müldeñ oldu her bir serv-i gül-endām gül
2. Şubḥ olunca her gice bülbül fiğān itdüği bu
Dimeḳ ister geldi geçdi mevsim-i eyyām gül
3. Gülsitān-ı Ka' be-i ḥüsnüñ ṭavāf itmekdiler
Al vālādan beline bağlamış iḥrām gül

4. Çîn seherden yüz sürüp ayağıña saçmağ için
Dāmenini taldurur dūrlere her aḥṣām-ı gül
5. Būlbūl-i şūrīdenün gönlini şayd itmek diler
Gūlsitān-ı ḥüsn içinde kurdı yer yer dām-ı gül
6. Ağladuḡca fırkatūnde eṣk-i çeşmüm dir gören
Ne ‘aceb kıṣ mevsiminde virdi bu bādām-ı gül
7. Gel çemen hengāmesinde nūş-ı cām it gül gibi
Ola bir servi Sehī fevt olmadan hengām-ı gül

151 (100b)

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Gel iy cān cenneti añma yeter müştāk-ı Rıdvān ol
Kerem kıl bir nefes gitme muḡīm-i kūy-ı cānān ol
2. Koyup yār işigün şūfī hevā-yı Ka‘be isterseñ
Yüzüñi görmeyeyiñ tek yūri var Mıṣra sulṭān ol
3. Şuşaduñ ḡanuma bir gözi ḡanlu yāra meyl itdūñ
Göze göz ḡanuma girdūñ göreyin iy gönül ḡan ol
4. Bilürsin dā’imā künc-i ḡarābat içre olur genc
Vişāli gencin isterseñ gönül serv ile vīrān ol
5. Sa‘ādet çünki dildāruñ reh-i ‘ışkında ölmekdür
Yolına cān vir ol servūñ Sehī maḡbūl-i cānān ol

152 (101a)

Fā‘ilātün Mefā‘īlün Fe‘ilün

1. Bir güzel sevmişem tırāşı güzel
Ḥaṭṭ u ḡālī vü gözi ḡaşı güzel
2. Bezm-i ḡüsne yazıldı ḡādīm-i zūlf
Ḥūb olur olcak ṭavāşı güzel
3. ‘Āşıḡa yavuz olma hey güzelüm
Güzelūñ çün olur yavaşı güzel
4. Beni aldı gözūñ elūñ güzelüm
Güzel oldur ola ḡumaşı güzel

5. Beñzemez t̃ubā boyuñā heyhāt
Servüñ irerse göge başı güzel
6. Haṭṭuñı ҡo yüzünde ҡazıtma
Kim kitābı ider havāşı güzel
7. Mār-ı zūlfüñ fıraķı ile Sehī
Zehr-i ğamdur yidügi aşı güzel

153 (101a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Dür dişi vaşfı ile şu kim āşinā degül
Ġavvāş-ı baħr-ı 'ışk ise de āşinā degül
2. Mihr ü vefādan iki gözüm yād olup yürür
Şol dil ki derd-i dilber ile āşinā degül
3. Tek bār-ı derd-i hecrüni çeksin dil-i za' īf
Bālā-yı ҡaddi başum içün az belā degül
4. Vird ü namāz ile iremezsün ḥabībe sen
Şūfī bu himmeti ҡo olıcaķ du' ā degül
5. Şalınma her pelīd ile iy serv-i nārven
Her dīve hemdem olmaĝa sen meh revā degül
6. Şükr it Hudā' ya ol şanem-i serv-i ser-firāz
Devr-i zemāne gibi Sehī bī-vefā degül

154 (101b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ҷaşlaruñ sevdāsun itdükce ḥayāl olur hilāl
Ol ḥam-ı ebrū ğamundan buldı beñzer inhilāl
2. Hey kıyāmet fitne-i āḥir zamāndur şanuram
Maḥşer-i ḥüsnünde zūlf ü çeşm ü ebrū ḥaṭṭ u ḥāl
3. Dilerem ol māh bir bed-mihre olsun mübtelā
Ta benüm ḥālüm bilüp anlamaya ola ehl-i ḥāl
4. Taḫ-ı ebrūsında ol ḥāl-i siyāhın dilberüñ

Gördüğümce şanuram mihrāba geçmişdür Bilāl

5. Tîğ-i cev̄ ile delersen bağrunı iy serv-i nāz
Dāmen-i pākūñ Sehī elden kımaz ne ihtimal

155 (101b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Nār-ı hicrānuñla nālāndur gönül
Âteş-i 'ışkuñla sūzāndur gönül
2. Degme bir şāha kul olmağdan kaçır
Tahtgāh-ı 'ışka sulṭāndur gönül
3. 'Ömri geldi geçdi dil-şād olmadı
Zülfüñ ucından perişāndur gönül
4. Kaşlaruñ yāsına kurbān olduğum
Tîr-i ğamzenden delü kındur gönül
5. Kırpigüñ okına sinemdür nişān
Kaşlaruñ yāsına kurbāndur gönül
6. Vākıf olmadı dehānuñ sırrına
Ağzuñ esrārına hayrāndur gönül
7. Gördüğüne meyl idüp akmak diler
Ey Sehī incünme oğlandur gönül

Fî Harfû'l Müm

156 (102a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

9. Tavāf-ı Ka' be-i kūyuñ virür cānā şafā kıblem
Habībüm Merve haqqıyçün işügüñdür Şafā kıblem
10. Gözüñ cāmi' -i hüsnüñde namāz etmege 'aşıklar
Kaşuñ mihrābunu gözler olup kıble-nümā kıblem
11. Yüzüñ görmege toprağa yüz urup sende eyler dil
Teyemmüm itse cāyızdır kişi bulmasa mā kıblem
12. Ölen Ka' be vişālūñ şevki ile berr-i miñnetde
Yunarsa āb-ı Zemzemle n'ola a Ka' bem ā kıblem

13. Per-i řāvusdan cārūmı Beytu'llāh' da zūlfūñ
Ya aŗlasdan aŗılmış zār mı bu misk-i sā kıblem
14. Nigāra kāmētūñden yüz çevürdüm itmedüm secde
Dirīgā sehv idüp itdüm namāzumı kazā kıblem
15. Yüzüm haŗ kıbleden mihrāb gibi dönsün iy 'ömrüm
Harīm-i āsitānuñ ger degülse muŗlakā kıblem
16. Hevā-yı serv-i kaddünle Sehī ölse namāzına
Menār-ı kāmētūñden eyle 'uşşāka şalā kıblem

157 (102b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Feülün

1. Gördüm ruŗ-ı yārı gül-i handāna yetişdüm
Bülbül gibi gül diyü gülistāna yetişdüm
2. Hicrān beni hāk itmedin ey āfet-i devrān
El-minnetü-li'llāh ki yārāna yetişdüm
3. Ben hāke n'ola sāye şalarsa o semen-sā
Bir yañağı gül serv-i hırāmāna yetişdüm
4. Ne ğuşşa baña düşmen-i dīvūñ zararundan
Bir mūr-ı za' ifem ki Süleymāna yetişdüm
5. Yüzüñ güneşi oldu baña bed-raŗa-i rāh
Fırķat gicesinde meh-i tābāna yetişdüm
6. Şi' rüm yine bir vech ile irişdü kemāle
Söz ile Sehī Husrev ü Selmān'a yetişdüm

158 (102b)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Feülün

1. Baş urmadur işigüñe kapuñda rif' atūñ
İzüñ tozına gözlerüme sürme 'izzetüm
2. 'Işķ işinü saçuñ gibi ben başa ileti
Yoluñda baş vermedür eñ cüz' i şan' atum
3. Hidmet baña kapuña varup cān iletmedür

Cânâ kapuñda bileli ben kendü hîdmetüm

4. Olsam hayâl-i zülf ü ruḥ-ı yâr ile eger
Naḳş-ı nigâr-ı Çîn ola toptolu türbetüm
5. Şunmadı elini öp didi yüzini açdı yâr
Baḥtüm açıldı gör nice el virdi devletüm
6. Gördüm leb-i nigârı şarâb istedüm hemân
Virdi elüme sâķî-i gül-çihre ḥürmetüm
7. Ol serv işigüne Seḥî yaşum revân olur
‘Azm-i diyâr-ı Ka‘ be-durur yine niyyetüm

159 (103a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Yüz yumaz yaşum yoluñda dîde giryân itmesem
Ḳana ḳanmaz çeşm-i mestün bağrumı ḳan itmesem
2. Şerḥa şerḥa pârelerdi tîr-i fırkaṭ bağrumı
Şevḳ-i gül-ruḥsar ile çâk-i girîbân itmesem
3. Âteş-i sūz-ı derūnumdan yanardı kāyinât
Sîneḋe ḥâkister-i cismümle pinhân itmesem
4. Ḥaḳḳa âhumdur viren sūz-ı derūnumdan ḥaber
Kim bilürdi derdümi feryâḋ u efgân itmesem
5. Eşk-i çeşmüm dâmenim itmezdi gevherlerle pür
Ârzü-yı büse-i la‘ l-i dūr-efşân itmesem
6. Ğonca gibi açılup dil bülbüli olmaz feraḥ
Bâĝ-ı ḥüsnün gülşenin bir laḥza seyrân itmesem
7. Genc-i ‘ışkı eylemezdi ey Seḥî göñlümde yir
Cân ü dil-i ma‘ müresin cevır ile vîrân itmesem

160 (103a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Ğamzesi ölümlüsi oldum degüldür cân benüm
Ḥâlüme itmez naẓar ol gözleri fettân benüm

2. Kana girdüm hāk-i pāyün gözüme kuhl itmedüm
Korkum oldur yoluma āhîr gelür ol kan benüm
3. Haṭ getürmüş ḥ̣ān-ı ḥüsnine nice germ olmıyam
Gömgök otumdur ḥaṭ-ı sebz-i leb-i cānān benüm
4. Cān sevincünden çıkardı tende ārām itmeyüp
Bir gice ol māh girse koynuma ʿuryān benüm
5. Düşmenüm gibi görüp yaşum şikāyet itdüğüm
Dōstlar kanlum-durur bu dīde-i giryān benüm
6. Serv-kaḍ dilberi ögmekde şāʿir çok velī
Laʿl-i meygūnın Sehī vaşf itmede meydān benüm

161 (103b)

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Tīr-i ğamdan ḥūn-dil olmış-durur aşum benüm
Gerçi tiğūñ gibi şāfīdür içüm taşum benüm
2. Hayretümden yüzüñi görsem akar akmaz yaşum
Taña kalmış yıldıza beñzer akan yaşum benüm
3. ʿAql u fikrüm gitdi kaldı tīr-i ğamdan ḥaste-dil
Gör nelerden arta kaldı oñmaduḡ başum benüm
4. ʿIşk elinden bir ayak mey içdüm iy Leylī-ḥıram
Deşt-i ğamda olımaz Mecnūn ayakdaşum benüm
5. Vālih ü ser-geşte ḥayrān olduḡum ʿayb eyleme
Böyle taşvīr eylemiş naḡsumı naḡḡāşum benüm
6. Ey Sehī vermezdi ol serv ayağunda şāzī el
Rāh-ı ğamda ʿışk-ı pāk olmasa yoldaşum benüm
7. Şöyle erlik eyleyem dünyāyı kullanmaḡda kim
Bu cihān-ı pīre-zen olsun qaravaşum benüm

162 (104a)

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Sırr-ı ʿışkī fāş ider bu eşk-i ğammāzum benüm
ʿĀleme destān ider veh saklamaz rāzum benüm

2. Başuma gün toğdı ol mihr-i cihān-ārāyıla
Sāye şaldı üstüme serv-i ser-efrāzum benüm
3. Şahbāz-ı ʿışkum ol kebgı şikār etsem n'ola
Yücedür tāk-ı felekden çünki pervāzum benüm
4. Yüksek uçur nāleye sen alçağ işdür dime kim
Gök yüzinde zöhreye rağs itdürür sāzum benüm
5. Būseye cān oldu dilber nāz idüp geldi didi
Vaşlum isterseñ Sehi çekmek gerek nāzum benüm

163 (104a)

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Yakmasun dırsen cihānı āh u efgānum benüm
Gün gibi seyr eyleme her cāyı cānānum benüm
2. Dem-be-dem kapuñda yaşum mācerāsun ʿarz ider
Hālüm ağlar acıyup bu çeşm-i giryānum benüm
3. Suç ise cānlar virüp yoluñda toprağ olduğum
Geç suçından ben kuluñ luğf eyle sulṭānum benüm
4. Çözme zülfüñ öldürüp düşmenlere karşı beni
Boynuña alma yazukdur dōstum ḵanum benim
5. Koynına girse ʿaceb mi şiʿrüm ol servüñ Sehi
Berg-i gülden tāzedür evrāk-ı dīvānum benüm

164 (104a)

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Diñlemezsün nālemi iy boyı şimşādum benüm
Göklere irdi saña irmedi feryādum benüm
2. Derdüñi tağlar kadar çekmekde pervā çekmezin
Kūh-ı ğam çekmekde Ferhād oldu üstādum benüm
3. Yanuma gelmez beyābān gözler āhū-çeşmüm āh
Âdeme bir dem enīs olmaz perī-zādum benim
4. Gice gündüz vaşluñı Hāğdan temennā eylerin

Zıkr-i zülfüñle ruḥuñ olmışdur evrādum benüm

5. Reh-güzāruñda kara topraḡ olmışdur Sehī
Sāye şal üstine gel iy serv-i azādum benüm
6. Maḥlaş-ı şî' rüm okımaz leblerin öpem diyü
Aḡzuna bu yüzden almak istemez adum benüm

165 (104a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ḥayli fettāndur gönül almakda dildārum benüm
Bî-vefālîkda bütün dünyā deger yārum benüm
2. Gülşen olmuş 'aks-i rüy-ı yār ile iki gözüm
Ṭolıdur gül yüzlü dilberle gül-i zārum benüm
3. Dōstum düşmen güler cevır ile öldürme beni
Gözlerümden ḡayrı yok ardumca aḡlarum benüm
4. Varlıḡum 'ömrüm gibi yolunda ḡarc etdüm dirîḡ
N'eyleyeyin yile vardı āh kim varum benüm
5. Zārlıḡum işidüp her kişı raḡm eyler baña
Zār u zār inletdi 'ālem ḡalḡını zārum benüm
6. Bezm-i dilberde Sehī bir şem' -i kāfūrī gibi
Sūz-ı şî' rümle yanar ṭōmār-ı eş' ārum benüm

166 (104b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Feülün

1. Gökler yüzünü tutsa n'ola şevḡ ile āhüm
Ben bendesine raḡm ide şāyed Memi şāhum
2. Bir ḡaymeye döndi görinen bu yedi eflāk
Kim aña direk yirinedür dūd-ı siyāhum
3. Şād itdi beni koynuma girdi benim ol yār
Beñzer ki şeref burcına vardı yine māhum
4. Durmaz cigerüm nāvek-i derd ile delersin
Ey şūḡ-ı cefā-pişe 'aceb ney ki günāhum

5. Kapuñdan ırağ itme Sehî kuluñ esirge
Ey işigü toprağı benüm püşt ü penâhum

167 (104b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. La' l-i meygūnuñ ğamūndan durmaz ağlar gözlerüm
Şanki şınmış şışedür şu dutmaz aķar gözlerüm
2. Kimyā-yı hāk-i pāyun eşkümi sīm eyledi
Ĥamdü-lillāh devletünde buldı cevher gözlerüm
3. Kānlu yaşumdan yüzüme eyledi rengin nikāb
Baħr-ı 'ışķa taldı ğavvāş oldu beñzer gözlerüm
4. Dil mariz-i 'ışķ olmışdur 'ilāc etmek diler
Kim ĥabāb-ı eşkümi kārūre eyler gözlerüm
5. Sürme idinem gibi yāruñ ayağı toprağın
Umarın ĥayr ola segrür durmaz oynar gözlerüm
6. Gülşen-i ĥüsn-i cemāl-efrūze karşı aķmağā
İki göz bir çeşme şu taşā kaynar gözlerüm
7. Serv-i dildāra müşābih görmedüm hergiz Sehî
Bunca demdür gülsitān-ı ĥüsni gözler gözlerüm

168 (105b)

Mefā' ilün Fe' ilâtün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Kaşuñla ğamze-i nā-mihribānı n'eyleyelim
Okuna cānda yer itdün ya anı n'eyleyelim
2. Lebün görüp bilüne eylemez heves gönlüm
Bize kenaār gerekdür miyānı n'eyleyelim
3. Bize egerçi ki vā' iz behiştı durmaz öger
Kapuñı göre dururken cinānı n'eyleyelim
4. Baña gözüm yaşı şevķ-i lebünle la' l yeter
Getürme göze 'aķıķ-i Yemānı n'eyleyelim
5. Öpüp nigārı yaladum diyen kerem kıl gel

Bu sözi söyleme gider yalanı n'eyleyelim

6. Gider ferîşteh ü hûri güzelligin añma
Nigâr anını gel gör kıo anı n'eyleyelim
7. O serv işigüni ter tut yaşuñla nâm yeter
Sehî cihânda kıuru âd u sanı n'eyleyelim

169 (106a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. Dil-i bîmârı hîcrüñde za'îf ü nâ-tüvân buldum
Bî-hamdi'llâh kıapunda ölmîş iken tâze cân buldum
2. Yitürmîşdüñ dil ü cânı ğamuñdan iy Mesîhâ-dem
Lebüñ dâru's-şifâsında dil ü cândan nişân buldum
3. ' Aceb mi eşk-i çeşmüñden cihân pür-lâlezâr olsa
Ruĥuñ şevķ ile iy ğonca-dehen ĥoş ğülsitân buldum
4. Kıadd-i dil-cûsuna yâruñ hevâdâr olalı ğöñlüm
Dil ü cân sebzezârında Sehî serv-i revân buldum
5. Yaşum altun olur sürsem yüzümi ĥâk-i pâyuña
Yine iy Âşaf-ı devrân kıapunda tâze kıan buldum

171 (106a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Teb-i ĥasret yine ditretti beni iki ğözüm
Ēormek ister ğibi sen sîm-teni iki ğözüm
2. Ĥať-ı sebzüñle boyuñ fikrin idüp aĒlamadan
Kana Ēarķ eyledi serv-i çemeni iki ğözüm
3. AĒlamaĒ ile yaşum la' l-i Bedeĥşân olalı
Şermsar itti ' aķîķ-i Yemen'i iki ğözüm
4. ŞarmaĒa al ile ol cism-i laťîf-endâmı
Boyadı ala yaşum pîraheni iki ğözüm
5. Âşinâ oldu belâ baĥrına Ēavvâş olup
Yoluña saçmaĒa dürr-i ' Aden iki ğözüm

6. Devr elinden şu kadar ağladı bî-çāre Sehî
Toldı kan yaş ile çarhuñ legeñi iki gözüm

172 (106a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dāğ-ı mührüñ sînede abdāluñ oluben yaşam
Tekye-i ğamda çerāğ-ı 'ışkuñı andan yaşam
2. Isınur sînemdeki 'ışk âteşine cān ü dil
Bir iki 'uryān ışık abdāl 'içün külhan yaşam
3. Kıp kızıl oddur yanar egnümdeki pîrehenüm
Zih gibi kapkaradur çepçevre āhumdan yaşam
4. Gel gül-i ra' nā gibi her hāre olma hem-niñ
Şāyed ola hār içün āh eyleyem gülşen yaşam
5. Dāğ yaqdum sîneme taşlarla dögdüm kendümi
Kaşdum oldur hāl-i gendüm-gün içün hırmen yaşam
6. Korkaram sūz-i derūnum açmağa bir dem Sehî
Nāgehān dünyāya od düşe cihānı ben yaşam

173 (106a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Senün nār-ı ruhuñ şevkiyle cān göynür benüm cānum
Lebün sen bûsesine her nefesde gevrer imānum
2. İşgünde beni düşmen dilemez cāne kaşd eyler
Raķib-i dīve kapdurma esirge ā Süleymān'um
3. 'Aceb mi göklere yerler boyansa dūd-ı āhumdan
Benüm āhum duhānından tutıldı māh-ı tābānum
4. Müşevveş-hāl idüp 'aqlum dağıtdı zülf ü hāl ü hāt
Dirīgā gitdi cem' olmaz benüm hāl-i perişānum
5. Açılur ravza-i cān içre cennet gülleri güyā
Şalınsa gülşen-i dilde Sehî serv-i hıramānum

174 (106b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Oldı dil fikr-i lebüñle mest ü bî-hûş iy şanem
Virdi mey hâşıyyetin la‘ l-i güher-pûş iy şanem
2. Gülsitānda şanuram serve dolaşur sarmaşuk
Dil hayāl-i kıddüni itse der-āgûş iy şanem
3. İtüñe ten peşkeş iltür kapuñı varduķca cān
Bir ulıdur varımaı aña eli boş iy şanem
4. Zıkr ederken leblerüñ vaşfın ışıtmüş mey-fürüş
Ol şafādan mey ider hum-ħanede cüş iy şanem
5. Cān bağışlar cānına luţf ile ben dil-ħastenün
Süñdügünce ağızuna la‘ l-i şeker-nüş iy şanem
6. Şeh-süvār-i ħüsnsin meydān senündür bilmiş ol
Kimseler yetmez saña ħüsn atunı koş iy şanem
7. ‘Andelib-i gülşen-i kūyuñdur iy servüm Sehī
Ėam bucağına şalup itme ferāmüş iy şanem

174 (106b)

Fā‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

11. Nice bir sebze-zārı gözleyelüm
Naķş-ı ħatt-ı nigārı gözleyelüm
12. Mihr ü mehden ‘aceb bize ne toğar
Berü gel rüy-ı yārı gözleyelüm
13. Felekden düşdi gitdi engine
Niçe bir biz kenārı gözleyelüm
14. Mey içüp sāde-rū güzeller ile
Devr-i gülde bahārı gözleyelüm
15. Bād-ı āhum o servi bir gün eger
Sehī biz rüzgārı gözleyelüm

Fī Ėarf’i-nün

175 (107a)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Nicesi el çeke dil tırta-i tannâzundan
Nice cân kırtara yâ gamze-i gammâzundan
2. Şakınurdum gamunı tıydı tıyurdı nâlem
Kışı sır çekmege âsân gibi hem-râzundan
3. Şöyle nâl eyledün iy döst gamuñla dili kim
Haķ bilür güc ile bildüm ânı âvâzundan
4. Leb-i cânânmuзуñ tūtî-i şekker-şikenî
Göñül âyînesine söyliyemez nâzundan
5. Güpgüp eş‘âr-ı Sehî üstine düşse n’ola yâr
Hiç Maḥmûd olan ayrıla mı Âyâzundan

176 (107b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Tîr-i gamzenden benî şaķlar bu baḥt-ı gam-füzün
Gam beyâbânında şan çetr-i belâdur bî-sütün
2. Kesme başum iy ecel ḥaṭṭ-ı ḥayâtum itme ḥâķ
Şekl-i ser bir nokṭadur ḳadd-i ḥamîde ḥarf-i nün
3. Tîregî rûzum degülse ḥaṭ n’içün şeb-reng ola
Ḳara baḥtum çün degül zülfüñ nedendür ser-nigün
4. İ‘tidâl-i serv-i ḳaddün cânê virür ḥoş hevâ
Zıkr-i tûbâ idicek kimi kışadır kim[i] uzun
5. Şakınur gamzeñ Sehîden bûseñi çok sevdüğüm
Bir içim şu ḥançerüñ ben ḥasteden tartinmasun

177 (107b)

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

1. Meded cân yandı yakıldı be-hey nâ-mihribân senden
Lebün şun cân umar cânâ bu cism-i nâ-tüvân senden
2. Saña derd-i derûnum ‘âşıkâr itdüğüm incünme
Benüm her derde dermânüm degül râzum nihân senden
3. Dükendi tākatum hecr ile zâr u nâ-tüvân oldum
Beni cevır ile pîr itdüñ figân iy nev-civân senden

4. o yaşum gülşen-i snnde seyrn eylesün bir dem
şarb-ı ergvn benden kenr-ı bstn senden
5. İzi tozuna yüzünün ur yolında cn u baş oyna
Revn it cnun isterse Seh serv-i revn senden

178 (107a)

F' iltn F' iltn F' iltn F' ilün

1. İşigünde yüz sürüp apunda ten k eylerin
Bu kermet ile gr ben seyr-i eflk eylerin
2. Her gice yaşum işigün toprağuna şu seper
şubğ olunca kirpigmle yüz urup pk eylerin
3. snni gördükde böyle ayret almışken beni
Gün yüzünü mhiyyetin ben nice idrk eylerin
4. Bir mferriħdr ġam-ı la' l-i leb-i cn-bağş-ı yr
Kim dil-i ġamğınm anula ferağ-nk eylerin
5. Ol gözi h ġamundan iy Seh Mecnn gibi
Deşt  şahr seyr idüp ten cbbesn k eylerin

179 (108a)

Mefl F' ilt Mef' il F' ilün

1. Ey dst cn evindeki cnn degül misin
Dil glşenindeki gl-i andn degül misin
2. Gel glsitne nz ile şalın gören disn
Bu şve ile serv-i ırmn degül misin
3. snn felekde ay u güni eyledi acl
Bi'llhi söyle fet-i devrn degül misin
4. Nr-ı ruğundan oldu cihn yüzi rşen
Ey mh-ihre mihr-i dırağşn degül misin
5. Bir bend ile şaçun beni ğır helk ider
Cnlar alan o zülf-i perişn degül misin
6. Ysuf gibi ulunu eh-i ġamdan it alş

Dil Mısrı tahtgāhına sulṭān degül misin

7. Çak cānda şakla lebleri helvāsı rāzını
Esrār-ı ‘ışk ile Sehī hayrān degül misin

179 (108a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Gerçi sen hüsn iklīminün ḥanısın sulṭānısın
Pādişāhum ben kılunuñ cānı sen cānānısın
2. Bezme gel luṭf eyle gül gibi açılsun gönümüz
Bāğ-ı cennet gülşeninüñ bir gül-i ḥandānısın
3. Gel berü iy cām-ı bāde ber-bere ağlaşalum
Sen dahı ehl-i şafānuñ dide-i giryānısın
4. Nesne eksilmez gülüm koḳmaḳdan iy ārām-ı cān
Ḳadrüñ artar bezm-i hüsnün deste-i reyḥānısın
5. Sūz-ı eş‘ āruñ Sehī yandurdı ‘ālem ḥalkını
Gülşen-i ‘ışḳuñ meger bir bülbül-i nālānısın

181 (108b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. İrdi bir dem yine gülşende açup ḡonca dehen
Şubḥ-ı dem bülbül-i bī-çāre figān ide çü men
2. Ağzuñuñ gül yārın eger yire tār ide lebüñ
Cevher-i lū’lū ola rüy-ı zemīn üzre biten
3. Ḳaddüñi kūşe-i gülşende ḥayāl itdi meger
Ḥaşr olınca bir ayağ üzre durur serv-i semen
4. Yüzüñe misk ile imzā yazalı zülf ü ḥaṭṭuñ
Oldı rām emrüne Rūm u ‘Arab u milk-i Ḥoten
5. Dil ü cān olalı cānā saçuñ āşüfteleri
İdinür işbu Sehī kūşe-i kūyuñı vaṭan

182 (109b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Ol cefā-ḥū cevruñe ‘uṣṣāḳa diñ az eylesün
Tıfl-ı dil nev-restedür dimez yiter nâz eylesün
2. Çöpce gelmez nergisün sensüz gözine serv-i bâğ
Yalıñuz biñ kere şalınsun gerek nâz eylesün
3. Ağzı rāzın dilberün meclisde keşf eyler müdām
Kim didi peymāneye şahbâyı hem-râz eylesün
4. Ser-firâz itdün beni ‘uṣṣāḳ içinde ‘ışḳ ile
Haḳḳ seni maḥbūblar içre ser-efrâz eylesün
5. Cennet itdi meclis-i ‘uṣṣāḳı sāḳī muṭrıbā
Gel muḥayyer kıl maḳāmı sende şehnâz eylesün
6. Yır öpüp meydân-ı ğamda cân u baş oynar Seḥī
Bi’llah iy dil nâleler tekbîre âvâz eylesün

183 (109a)

Mefülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Feülün

1. Vaşl olup öpsem ol şanemün ben n’ola elün
Öpse ‘aceb mi manşıb alan pâdişâ elün
2. Bektâşi tâc geydi girüp aḳ ‘abâlara
Beñzer semen çemende alupdur şabâ elün
3. Bezm-i çemende cām-ı lebün yādına şunar
Serv ü çenar birbirine merḥabâ elün
4. Bülbül çemende sen güle karşı niyâz idüp
Âmîn içün götürdi şanevber du‘â elün
5. Bir serv-i ser-firâze kul olmak gerek Seḥī
Üftâdeyi ayakda göricek ala elün

184 (109b)

Mefülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fa‘ ilün

1. Cānum çıkar görünce o serv-i revānı ben
Yâ Rab ne yüzden egleyeyin tende cānı ben
2. Yārum gerek baña n’ideyin ben cihānı kim
Bir daḥı görsem iki olur bu cihānı ben

3. İy nisbet eyleyen günü ol mäh-çihreye
Nisbet idem mi aña gül-i ergavānı ben
4. Yiter ḥabīb ḳapusı cennet neme yarar
Yār işigüyle bir mi görürin cinānı ben
5. Ölsem Sehī o serv yolında ne var ola
İller diye nihāyeti sevdüm fülānı ben

185 (109b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Cān u dil iz' ān idinmeyince 'ilm-i hey'etün
Hiç fehm etmez kemāhī ol māhuñ māhiyyetün
2. Hey yolında öldüğüm raḥm it dil-i sūzana kim
Tāb diyince yeter çekdi vişālün firḳatün
3. Devletümdür yār iti dirken raḳīb-i ḥar-mizāc
Tek dururken yār itine urdı depdi devletün
4. Yazdı çok şüret saña beñzetmege naḳḳaş-ı Çīn
Saña beñzer yazmadı bir çehre bozdı şüretün
5. Ölse bir sengin gönül servün hevāsından Sehī
Bi'llāhi iy serv-i men mermer yapasuz türbetün

186 (110a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Dil güler yüz görelī ḥançer-i cānānumdan
Göz ile yidi beni yaralarum yanumdan
2. Yatağumda bulımazdı şeb-i rihletde eccl
Virmese āhum odı şu'le giribānumdan
3. Ger şehīd ide beni tīg-i cefā ile nigār
Al idüñ seng-i mezārumı aḳan ḳanumdan
4. Cāna geldüm lebünüñ fikri ile n'eyleyeyin
Āh kim ḡamzen uşandurđı beni cānumdan
5. Gül yüzüñ şevḳi ile 'azm-i gülistān itsem

Yapışur hār-ı belā her yaña dāmānumdan

6. Sehiyā şunsam o servüñ saçı gencinesüne
Mār-ı zülfi kuşadur beni iki yanumdan
7. Sûz-ı eş' arum ile tutışa Husrev vire cān
Okısa bu ğazeli şevk ile dīvānumdan

187 (110a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Benüm ol zülf-i reyhānum güle gelmezse sağ olsun
Boyu serv-i hırāmānum güle gelmezse sağ olsun
2. Ziyāfet-hāne-i ' ışk oldu gönülüm dōstı ister
Bu ğam bezmine mihmānum güle gelmezse sağ olsun
3. Uyarmağa benüm baht-ı siyāhum hāb-ı ğafletden
Yüzi şem' -i şebistānum güle gelmezse sağ olsun
4. Firākundan katı dil-ḥaste oldum sormağa hālüm
Benüm her derde dermānum güle gelmezse sağ olsun
5. Hevā-yı kadd-i dilberden Sehi' ölse namāzına
Boyu serv-i hırāmānum güle gelmezse sağ olsun

188 (110b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Gül yüzüñsüz dünyede ben gülsitānı n'eylerin
Dōstum dildārsuz bāğ-ı cinānı n'eylerin
2. Çün leb-i cānān ile zülf-i nigār olmaz naşīb
Âb-ı hayvān ile ' ömr-i cāvidānı n'eylerin
3. Cām-ı la' lüñ şevki ile mest ü bî-hüş olmuşam
Şimdiden girü şarāb-ı ergavānı n'eylerin
4. Ol perî şabr u qarārum itse yağma tañ degül
' Âşık-ı dīvāneyem ben hānumānı n'eylerin
5. Cān dilerse bûsesine ğamze-i ğammāz-ı yār
Yolına ölsün Sehi' vir meyüp anı n'eylerin

189 (110b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Tîr-i ğamzeñ gözlenüp қаsuñ yine gözler kemān
Beñzer ol atıcıya kim lutf ile oħşar kemān
2. Tîr-i ğamzeñ sîneye gerçi geçer iç kabzadan
Yâ n'îçün қаsuñ gibi bigānelik şatar kemān
3. Hüsñ bāzārında қаsuñ gibi olmışdur mezād
Ol sebebden ' aşıkuna kendüyi şatar kemān
4. Cānı ğamzenle қаsuñ yasına kırbān istemez
Kendüyi bu yüzden anuñçün gerer çeker kemān
5. Sildi süpürdi қаsuñ fikri bu göñlüm tozını
Kātı kattaldur Sehî bulduġını oğlar kemān

190 (111a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Zülfüme dil vermedin dirse baña incinmesün
Âh u zārumdan benüm ol dil-rübā incinmesün
2. Ağlasun zārılıġ itsün dir ise ol serv-i nāz
Yüzüm üzre ağlayayın tek baña incinmesün
3. Gel semend-i nāza cignetme bu ben dervîşüni
Pādişāh-ı hüsnsün senden gedā incinmesün
4. Koynına ' uryān koyup şarar habîbi pîrehen
Nicesi yüz kızdırup aña kaba incinmesün
5. Cevrün az etsün yaşım derse cihānı yaksa
Bir yaña ben bir yaña ol bî-vefā incinmesün
6. İşigünde hār-ı hecr ile Sehî'yi itme zār
Gülşenünde bülbül-i destān-serā incinmesün

191 (111a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Al güllerle donanmış bir gümüş şimşādsın

Anuñ içün ‘âşık-ı ğam-ı ħāreyye dilşādsın

2. İki cānibden elif kıddüñe dāl olmış saçuñ
Başdan ayağa anuñçün iy şeker-leb dādsın
3. Murğ-ı dil şaydına ħāluñ dāne zūlfuñ ağ idüp
Avladuñ göñlüm kuşın bilsem nice şayyādsın
4. Göñlin ańsan tīşe-i āh ile ol şīrīn lebüñ
N’ola iy dil kūh-ı ğamda sen de bir Ferhādsın
5. Cūy-ı ‘ıřk ile kenār itdüñ o servi iy Sehī
Kār-ı ‘ışk içre be oñmaduğ ‘aceb üstādsın

192 (111a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Hier ile n’içün kıala kūyında rūhsārın gören
Oda yanmaz çünki kıbleml Ka‘be didārun gören
2. Yer idinse yaraşur baş üzre çok sevdüğim
Rūḫ-ı pāk-ı Aḫmed-i Muḫtār envārun gören
3. Dirliginden el çeker olursa da begler begi
Ey ṭabībüm derd ile bīmār tīmārun gören
4. Ḥālüm añlar dōstlar bir demde dilden şınuğum
Çeşm-i gevher-pāşumuñ kıalb ile bāzārun gören
5. Her kenārı cūybar-ı eşk-i çeşminden Sehī
Bīd ile zeyn ide yāruñ serv-i bī-bārun gören
6. Bezm-i dilberde yanar bir şem‘ -i kāfūrī şanur
Sūz-i şī‘ rümle Sehī ben ḫaste tūmārun gören

193 (111b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Dilerem cümle cihān ḫalkı saña kıul olsun
Rāḫ-ı ‘ışkunda baña ölmege tek yol olsun
2. Geç cihāndan bir isen yoluma cān eyle nişār
Her ne emrūñ var ise iki gözüm ol olsun

3. Gögsümi bezm-i elemde def idinürsem olur
Çevre yanında olan dāğlar aña pul olsun
4. Ko beni ‘ ışk ile bir baş açuk abdāl olayın
Zülfüññ silsilesi boynuma meftül olsun
5. Dōstum zülf ü ruḥuñ fikrini eylerse n’ola
Ko Sehī şām u seher virdüne meşgūl olsun

194 (112a)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Mağalgara leṭāfetde cinānuñ yeg hevāsundan
Dimāğ-ı dil mu‘ aṭṭardur nesīm-i cān-fezāsundan
2. Ser-i kūyuñ iy dilber İrem bāğına virmez dil
İşigüñ toprağı yegdür aña cennet şofāsundan
3. Dimüşler yarı terk itdi benümçün hey ma‘ aza’llāh
İlāhī kullaruñ sen şakla düşmen iftīrasundan
4. Atup ğamzeñ okın ‘ uşşāka göziñ ḥışm ider her dem
Cihān ḥalkı helāk oldu kaşumuñ yaykarasundan
5. Eridi kara şu oldu aḳar yaş yirine gözden
Yüregüm taşdı döküldi yaşumuñ mācerāsından
6. Ne deñlü ‘ izz ü nāz eylerse yār incinmezsem ḥāşā
Cefā vü cevri çok yegdür baña anuñ vefāsundan
7. Sehī’nüñ kanlu yaşına meded kıl ḥāk-ı pāyuñdan
Ayağüñ toprağı yegdür ḥakimüñ tütüyāsundan

Fī Ḥarf’ül-vāv

195(112a)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Feülün

1. Yire yüz sürmeden açıldı kapu
Anuñçün olmışam kapunda cārū
2. Beni güldürmedi göz yaşı bir dem
Göñül açar egerçi kim aḳar şu
3. Olur zülfüñ ‘ izāruñ üzre ejder

Şuda yatmagla dirler mār olur mu

4. Ğam-ı hecrünle la‘ lüñ şerbetin dil
Çeker her ne ki gelse acı tatlu
5. İki karşılu evdür beytüm anda
Boyuñ vaşfıyla bitmiş serv-i dil-cū
6. Hayāl-i çeşmüñi göñlümde her kim
Göre dir küpe binmiş bak bu cādū
7. Sehī miskīne raḥm it kim kapuñda
Müjeñ tīrinden olmuş bağı başlu

196 (112b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Özenür göñlüm yine cānānı eyler ārzū
Ğayrı nesne istemez cān anı eyler ārzū
2. Nāfe gibi leblerüñ şevķine kan oldu göñül
Bu sebebden zülf-i müşg-efşānı eyler ārzū
3. ‘Ārızuñdan la‘ lüñe cān atsa ḥaṭṭuñ tañ degül
Hızrdur kim çeşme-i ḥayvānı eyler ārzū
4. Kaşuñı koyup göñül ruḥsāruna vardığı bu
Germiyāndur milket-i ‘Oşmānı eyler ārzū
5. Çün Sehī irdi kemāle buldı üslüb-ı Ḥasan
Şimdi göñli şīve-i Selmānı eyler ārzū

1967 (112b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Yar işigün gözle iy dil cennet ü dīndārı қо
Kūy-ı cānān seyrin it gel cānib-i gülzārı қо
2. Añma gül seyrün gider bir dem dehān-ı yāra bak
Ğonca ebkārını gel gör şāhid-i bāzārı қо
3. Dōstum kıma yānuñda düşmeni luṭf it gider
Yoluña cān terkin eyler yārı gör ağıyārı қо

4. ‘Ömrüñ içre gönlüne dirseñ ki konmaya ğubār
Haṭṭ-ı miskinüñ tırāş it zülf-i ‘anber-bārı қо
5. Halüñ ağla ey Sehî ol serv-i nāzük-ṭab‘ a kim
İşidüp rahm ide şāyed saña āh u zārı қо

198 (113a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Gün gibi yüksekden uçar varsa kūy-ı yāre şu
Yārdan uçar gör iner bir gün ol bî-çāre şu
2. Seyle virdi gerçi kim dünyā yüzini gözyaşı
Kūy-ı yāra varamaz dönüp yürür āvāre şu
3. Yüz urup toprağa yaşum gitdi kūy-ı yāra dek
Durmayup çağlar aķar ‘āşık durur dīdāre şu
4. Başunı taşdan taş a urup döginür taş ile
Düşdi zencirün sürer dīvānedür tağlara şu
5. Hañçerüñden yüregüm zaķmı oñulmaz çāre ne
Ey gönül bilmez misün oñulmaz alsa yāre şu
6. Şovuk el degmemek için gülsitān-ı hüsñüñe
Her yaña çepçevre şi‘rüm aķıdur gülzāre şu
7. İşigünde haste yatur hayliden dermān umar
Leblerüñden şun Sehî’ye are şerbet are şu
8. Dilde dāğ-ı ‘ışķı tāze eyleyelden oldılar
Göñlümün şehri Yeñice eşk-i çeşmüm kara şu

199 (113b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

1. Sevdā-yı çin-i zülfüñ idüp nāfe ārzü
Miskin bunu diye diye azgunda bitdi tü
2. Demdür yakada tağ etegin yaşdanup yatur
Yüz kızdurup ruķuñdan umar lāle reng ü bû
3. Ağzūna geldi kopdı içi sāgaruñ meger
Meclisde gördi saña tolu içdügin sebû

4. Zülfün haṭunla baş koşuban el bir ideli
Ġamgîn yatur benefşe çemende başı kayu

5. Yüzüne beñzedürse güli bülbül itme ‘ayb
Bî-hûde sözi çok Sehî söyler delü delü

200 (113b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Müselmānlar helāk itdi beni bu çeşm u bû ebrû
Meded cevır ile cānum aldı koman şol gözi kanlu
2. Kemend-i zülf-i dilberden nice baş kırtaram yâ Rab
Virüp sevdâlara gönüm beni miskîn idendür bû
3. Cigerde yeñice dâğ uralıdan beñlerün şevki
Gözümün kanluca ırmağı oldu şanki kara şu
4. Şeb-i firkatde inler âh ider zülfün ğamından dil
İşüm veh ki figân u nâle oldu yârdan ayru
5. Benüm serv-i hırāmānum Sehî miskîne cevır itme
Kulundur pâdişāhun gel ele al gönlim karşı

Fi Ḥarfi’l-yâ

201 (113b)

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

1. Mümkün olmaz ki gözüm yaşı ğamundan yeñile
Raḥm idüp bârı yaşum sil güzelüm şol yeñ ile
2. Bûse ‘ahd itmiş idün virmedün iy şâh didüm
Nâz idüp güldi didi kim paşa borcu diñile
3. Hôş gelür derd ü ğamın bu dil-i bîmāra begüm
Câne cevır okını ur eskice derdüm yeñile
4. Dil-i nâ-şâda düşürdün ğamın âhû gözünün
Merdüm-i mest-şifat kim düşe öksüz de güle
5. Saña meclisde boyun çekdi şurâhi yine âh
Tiz günde göreyin kim boğazından çekile

6. El uzunluğın idermiş saña iy serv çenar
Kolu kopsun uzamaya senün ilen dikile

7. Gözi âdem mi görür haylice ağıyar oldı
Meger ol âhū enīs oldı Sehi şol seg ile

202 (114a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Gözümün yaşı hayālünle olupdur ılıca
Resmdür bu ki perinün yeri olur ılıca
2. Baħr-ı ħüsnünde iken ğamzene cân itdi gönül
Ėark olurken yapışur bir kişi yalın kılıça
3. Nicesi beñzedeyin zülfine misk-i Ėoteni
K'olımaz misk-i Ėoten zülfinün en kem kılıca
4. Tolidur dirhem-i eşk ile gözüm hemyānı
Yaşlu gözüme n'ola dirler ise aqçalıca
5. Tañrı tağınca olupdur Sehi yürekdeki dağ
Gözüm ırmağı taşup olalı kıızıl delice

203 (114a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dāğlar ħalkası geydürdi zırhlar tenüme
Cebe şatmak nic'olur göstereyin düşmenüme
2. Ėağ oğuldur yağadan geçme begüm eşk-i yetim
Tıfl iken dağı bırakmışdı gözüm dāmenüme
3. Sımden heykel aşar boynuma güyā meh-i nev
Toladıkça kolını yār benüm gerdenüme
4. Sinede derd-i ğamuñ dāğını setr itmek içün
Tügmeler dağdı yaşum kaťresi pirāhenüme
5. Fetħ-i bāb olup o mihr olsa Sehi mihmānum
Ėücre nūr ile tola cām ola meh revzenüme

204 (114b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Sînesün açup güle bakdukça cānān koynına
Toldurur luṭf ile ol gülberg-i ḥandān koynına
2. Zaḥm-ı dendān ile pürdür sîne-i sîmîn-i yār
Büsedden şeftālûlar koymış o fettān koynına
3. Bağına başmazdı her bir gördügi meh-pāreyi
Âyine yüz berk idüp girmese ḥübān koynına
4. Çekmeyince dil ğam-ı zülfüni raġbet görmedi
Nāfe raġbet mi bulurdu girmese ḳan koynına
5. Göñlüne gir şî‘r ile yāruñ Sehî kim diyeler
Girmedi sencileyin bir kimse devrān koynına
6. Hıfz idüp şevḳ ile her meclisde dīvānum okur
Girdi eş‘arum bi-ḥamdili’llāh ki cānān koynına

205 (115a)

Mefülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Gerçi ki fiġānum irişür kevn ü mekāna
Bir kimse meded irmedi ḥayfā bu fiġāna
2. Cān virdi göñül ğamzesi tîrine nigāruñ
İrişdi hele yine murād okı nişāna
3. Şol deñlü dolandurdu bilüñ zer kemerüñden
Bir kılca kişi nesne inanmaz o miyāna
4. Mecnûn biraz ‘ışḳ işini ögerse olurdu
Sen Leylî’nün ‘ışḳı ile ḳalsa bu zamāna
5. Fārîġ ola nazmından elin yuya Nizāmi
Varsa Sehî bu şî‘r-i laṭîfüñ Ḳaramāna

206 (115a)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Virse şûret ḥaṭṭ-ı ruḥsârına kāküller ile
Ḥüsni mecmû‘ası zîver bula sünbüller ile
2. ‘Âşîḳ-ı lāle-kefen ḳanlu yaşundan dem dem

Şuvarup ḥāk-ı mezārını bezer güller ile

3. Ḥālūmi yāre nice ‘ arz ide nāme yazamaz
Derdūmi münşī olan bunca teressüller ile
4. Zūlf ü ḥālūñi ‘ izarunda görenler didi kim
Tutdı sulṭān-ı Ḥabeş Rūmı kara kullar ile
5. Zār zār ağladuḡuñca yücelür nāle Sehī
Gülsitānda çıkışasın gibi bülbüller ile

207 (115a)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

1. Nūr idi gice meclisimüz şem‘ ü cām ile
Bir de şu yüzi gül yañağı lāle-fām ile
2. Meygūn lebi şafā ile mest olup müdām
Tesbīḥ okurdu bezme gelüp şūfī cam ile
3. Bizden peyām ol şacı miskine iy şabā
Añmadı gerçi bizi o bir kez selām ile
4. Dil gülsitānı dün gice bir nūr idi yine
Bir boyı serv yañağı gül ḥōş-ḥırām ile
5. Sürüldüḡine meclis-i meyden tarıldı dün
Meclisde niçe baḡş idişdük imām ile
6. Kıldum namāz-ı ‘ ışkı kapuñda ‘ ale’ş-şabāḥ
Biñ biñ rükū‘ ile vü hezārān kıyām ile
7. Evşāf-ı ḥüsni қо eyü yazduñ yeter yeter
Ḥatm it Sehī bu nāmeyi gel ve’s-selām ile

208 (115b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

1. Gül yüzlülerle cennete dönmiş semendire
Gülzār-ı ḥüsnden gele sen de semen dire
2. Ol āhū-çeşme uyma üleşme be it raķīb
Şaķın każām irür saña dirin bire bire

3. Disem ki ağızı var dili yok dağı goncadur
Kağır iki de bir bağı var yire yok yire
4. Başdan okına Leylî vü Mecnûn hikâyeti
Gül tek libâs-ı ışkunu bağı geydüre
5. İncinme gayra cevri ider ise o serv-i nâz
Şâyed Sehî sağı dağı lutfi gele ire

209 (115b)

Mefûlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Menşûr-ı cemâl ile müjeñ geldi bu cânê
İy kaşları yâ tîr-i murâd irdi nişâne
2. Ayağı düşürme beni zülfün gibi cânâ
Luft eyle elümi aluban atma yabâne
3. Çokdan göz ucından gönül oda köze düşdi
Azdur bu dağı iki gözüm sağı uyane
4. Ağyâr bağı kendüsünün eylese isnâd
İnanma yalandur o fülân ibn-i fülâne
5. Ey serv Sehî miskîni firkatde unutma
Her demde revâ görme ki hecr odına yane

210 (116a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Yakdı gamzeñ iy kemân-ebri beni bir tîr ile
Dökdi kanum gözlerün yanımdaki şemşir ile
2. Cür'a-i câm-ı lebün mest ü harâb itdi beni
Gönlüm alduñ sâkiyâ bir buse-i tezvîr ile
3. Leblerün yanında gören gönlümü zülfünde dir
Bir delü darü's-şifâda bağludur zencir ile
4. İsterem cân virmek ile vaşl olan dildâra ben
Cehdüm oldur yâre irem ben de bu tedbir ile
5. Toptoludur gözlerüm naş-ı hayâl-i yârdan
Beñzer ol bir dîve kim şüret bula taşvîr ile

6. Düşde gördüm ağzuma sögerdi ol Yūsuf-cemāl
Hayra yordı düşümi şād itdi ol ta' bîr ile

7. Geçse ol serve beni ağyār sen şabr eyle kim
Hayra döner niçe şer işler Sehî te'hîr ile

211 (116b)

Mefā' ilün Fe' ilātü Mefā' ilün Fe' ilün

1. Bir oldı yā kaşı tîr-i hadeng-efgen ile
Duya mı gamzesi cengine ten bu cevşen ile

2. Geçe mi dil gözi fikriyle zülfi derbendin
Nicesi cān iledim ben bu çeşm-i reh-zen ile

3. Dil irse tîr-i müjeñle kapuñda saña n'ola
Felekde mihre irişdi Mesîh sūzen ile

4. Bilüne hançer-i gamzeñden öldüğüm tā kim
Mezārum üstine zeyn eyle bāri süsen ile

5. Sehî baş egme er iseñ cihāna beg baş ayak
Dürîşi gör çıkışasın ola ki ol zen ile

212 (116b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Virdi 'ömrüm āh kim ol gözleri āhū yile
Bilmezem yā Rab nic'idem ol delü kanlu ile

2. Korkudur öldürmek ile gamzesi 'aşıklarun
Korkum ol bir gün beni öldüre ol korku ile

3. Dil bu gün görsün göreyin yā İlāhî şāneyi
Kim çekişdüirdi dili ol zülf-i 'anber bū ile

4. Ölsem ağzuma şu damzuramaz lebüñden kirpigüñ
Hançerüñden odlu olmadum bir içim şu ile

5. Ol hilāl-ebrū ile her gice hem-pehlū olup
Yire göke sığmaz oldı çarḥ bir meh-rū ile

6. Her ne deñlü hüsn ile maḥbūb-ı 'ālem geçseler

Ay u gün olmaz muḳābil sen hilāl-ebrū ile

7. Sevmese zāhid n'ola ' ışḳ ehlini olmaz ' aceb
İmtizāc itmez delü olan Sehî uşlu ile

213 (117a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Cigerüm dāğ olur ol ḥāl-i siyehkāruñ ile
Yüregüm pārenenür ḡamze-i ḥün-ḡ'aruñ ile
2. Eyledi mihr-i miyānñ beni ḳapuñda ḥayāl
Bir şanur şimdi görün sāye-i dīvārun ile
3. Gerḳi eglenmez oḳuñ sīnede iy ḳaşı kemān
Dil ü cān eglenür oldı hele oḳlarun ile
4. Dile ḥaṭṭuñdan irşdi ise bir vecche ḡubār
Başumuz ḥōş güzelüm nergis-i bīmāruñ ile
5. Şahn-ı gülşende o servüñ yūzi şevḳine Sehî
İñledürsin dil ü cān bülbülin eş'āruñ ile

214 (117a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Hem-nefes düşdi bu göñlüm leb-i cānāne ile
Bāde-nüş olalı ol gözleri mestāne ile
2. Bezmümüz neyle müşerref ola didüm didi yār
Neyle ola dirsens ola çeng ü def ü yā ney ile
3. Bu perīşān dile cem' iyyet-ı ḥāṭır görünür
Ṭaḡıdicek ser-i zülfin o perī şāne ile
4. Dutuşup āteş-i ' ışḳunda göñül yanmaḳda
Baḡş ider şem' -i ruḡuñ şevḳine pervāne ile
5. Bize kār itmez olupdur Sehî ef' ī-i ḥumār
Sāḳi tiryāk-i lebün şunalı peymāne ile

215 (117b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Vâ' ız içüp yürür meyi cûş u hurûş ile
Beñzer ki baḥş ider yine ol mey-fürûş ile
2. Vaḥşet tutar özümnden eyā Leylî ins ü cin
Mecnûn gibi enîs olalı ben vuḥûş ile
3. Meyl eyler ise leblerüñe dil 'aceb degül
Hem-dem-durur müdām gönül bâde-nûş ile
4. Şehbâz-ı zülfüñ ile gönül murğın it şikâr
Şayyâd gibi avla begüm kuşu kuş ile
5. Zülfüñ ğamıyla cism-i Sehî oldu dâğ dâğ
Bibr ü pelenge beñzemiş ol bu nuḳûş ile

216 (117b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. İtdi dîvâne beni ol zülf-i 'anber-bû yine
Gitdi uşlanmaz gönül bend itmez ise bûyına
2. Şunmazın mâr-ı zülüfüñden lebüñe kôrķaram
Göñlüme zülfüñ ucından düşdi bu kôrķu yine
3. Tatlu kıl ağzımı bir bûseyle ğuşşañ çok yidüm
Çün yine afyôn gerekdür dōstum tatlu yine
4. Merdüm-i çeşmüm utanup dökdi ölüm derlerin
Ĝamzesinüñ ḥançerinden öldüm ölmelü yine
5. Ol şanem la' lüñe meyl itse n'ola her teşne-dil
Şusuz olmağın Sehî cân virür 'İsî şuyına

217 (117b)

Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

1. Sâķî di şarâbı içelüm eyle zücâce
Şerbet mi olur mey gibi taḥşîl-i mizâce
2. Kân eyler idi bağrumı şol iki ala göz
Ḥâl-i leb-i la' lüñ eger olmasa kâraca
3. Ten cübbesini dâğ-ı ğamuñ itdi munakkaş
Geydürdi baña devlet-i 'ışķuñ bir alaca

4. Zülfün güzelüm Çinden ezel bâc alurdu
Rûma geleli haṭṭ-ı ruḥun kesdi ḥarāca

5. Uşlanmadı zülfünde dirîgâ delü gönüm
Kâbil degül iy serv Sehî dahı ‘ilāca

218 (118a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Bî-vefâ dildâra yâ Rab kimseyi yâr eyleme
Cevr- i yâr ile cihândan anı bîzâr eyleme
2. Virmesün Haḫ ḥâlümü bir dîni ayruḫ kâfire
Kâfiri dahı İlâhî böyle nâçâr eyleme
3. Kâkül-i ‘anber-şiken gibi şanursun bilmiş ol
İy gözümyaşı şaḫın ḫalb ile bâzâr eyleme
4. Ğamze-i siḥr-âferînüñ geçdi baña niçe naḫş
Bârı nerd-i ğamda ḫo cân u dili zâr eyleme
5. Gülsitân-ı bâğ-ı ḥüsnün bülbülidür gönümüz
Dâm-ı zülfünde tutup anı giriftâr eyleme
6. Baş çeküp kaçma Sehî dervîşden iy serv-i nâz
Ḥüsn ili sultânısın ben bendeden ‘âr eyleme

219 (118a)

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

1. Nedür ol za‘f u ḥarâret ten-i cânānumda
K’âteş-i derd ü belâ oldı benüm cânumda
2. Ḥüsni gülzârına âhüm yili kâr itdi meger
Lerzeler var yine ol serv-i ḥırāmānumda
3. Teb ki âb ile eyle yâr lebin zeyn itdi
Jâlelerdür şanuram ğonca-i ḥandānumda
4. Gün yüzine meger iy mâh kûsûf irdi yine
Şafrat-i teb görünür mihr-i dirâḫşānumda
5. Gül-i nesrîn ile zeyn eyledi ol serv Sehî

Ak kızıl gül yerini taze gülistānumda

220 (118b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Feülün

1. Hüb irdi tîr-i ğamzesi göñlüm nişânına
Kurbân olayın anuñ o kaşı kemânına
2. Çok çekdi tîr-i ğamzesi cevrun ten-i za'îf
Kaddini yây idüp son ucı geçdi cânına
3. Ben mübtelâyı karşı saña ğamz ider raķîb
Gerçekleri seversün inanma yalanına
4. Şordum dehânı sırrını bir zerre deñlü yok
Kim nisbet ide hatemi yârun dehânına
5. Aķıtma gel Sehî gözi yaşını kıl hâzer
Bî-çâredür esirge begüm girme kanına

221 (119a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. İy bād gel ilet beni cānān işigüne
Arz eyle hāl-i mûrı Süleymān işigüne
2. İy dîde Ka'be şehrine şu iledür gibi
Aķıt gözüm yaşını firāvān işigüne
3. Hāk-i der-i nigārı güneş yaştanup yatur
Işındı gibi ol meh-i tībān işigüne
4. Māh-ı nevi öge öge göke çıkardular
Öykündügiçün ol şeh-i hūbān işigüne
5. Olmağ için zamāne ğamundan Sehî hālās
Var sür yüzüñi Âşaf-ı devrān işigüne

222 (119a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Toludur gün güzlü meh-rûlarla şehir-i pür-ġame
Her birisi bir melekdür beñzemişdür âdeme

2. Taht-ı Cemşīde geçüp cām-ı Cem içsem tañ degül
Sen Süleymān devletünde mālīkem milk-i Cem'e
3. 'Ârif isen iy gönül koma bu günü yarına
'Ayş u nûş eyle bilürsün çünki irmez dem deme
4. Gönlegümle koñ ölürsem Ka' be-i kūyında kim
Bir kefendür gönlegüm batmış yaşumdan Zemzeme
5. Ğarķ-ı hūn itdi beni eşkümle ol serv iy Sehī
Ķo yaşum ırmağını aķsun neme yarar neme

223 (119a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Feülün

1. Gönül ğamzen oķından oldu yāre
Ciger tığ-ı ğamuñdan pāre pāre
2. İñen öykünmesün gün yüzüne ay
Neden beñzer saña ol yüzi ķare
3. Boyuñ burc u bedendür līk cismüñ
'Aceb beñzer o billürin hişāre
4. Raķībüñ şaydgāhunda revā mı
Düşesün gözleri āhū şikāre
5. Senüñ her vech ile hercāyiligüñ
Güneş gibi olupdur āşikāre
6. Olursa ğam degül hercāyi dilber
Hemān Allāhdur ancaķ ber-ķarāre
7. İtümdür dir imiş saña Sehī yār
Ne hōş irdüñ bu deñlü i' tibāre

224 (119b)

Mefülü Fā' ilātün Mefülü Fā' ilātün

1. Miħnet beriyyesünde Mecnūn-ı nā-murāda
Vaħş ile tayr geldi bilişdi āşināda
2. Cemşīd tāt u tahtı aldurdı rūzgāre
Cām-i Cem'üñ şafāsın virdi ħabāb-ı bāde

3. Âyinelerde bakıp görme özüñ ki Yūsuf
Kendüyi görmeyince girmede ol mezāda
4. Deryā-yı ḥüsn-i zülfüñ gelmezdi topuğına
Miskīn ḥaṭuñ gelelden ḳodı ayak ḳarada
5. Ḳaddüñe öykünüp serv yalımın itdi alçaḳ
Bir pāre yili yatdı başı daḫı havāda
6. Bulduḳca ḥāk-i rāḥun üstine düşdüḡüm bu
İzüñ tozunı gördüm misk ile bir bahāda
7. Cennet şarābın añma şevḳ-ı mey-i leb ile
Ḥōş geḳ Sehī cihānda nūş eyle cām-ı bāde
8. Eş‘ār-i dil-pezirüñ erbāb-ı faẓla ‘arz it
Şi‘r añlar olmayıcaḳ sözüñ düşer kesāda

225 (120a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Zülf-i kāfir kişi kim çekmiş lebüñ pehlūsına
Gūyiyā Meryem’dür almış ‘İsī’yi bāzūsına
2. Rişte gibi mūy-ı cismüm piḳ ü tāb itdi felek
Yār işigün pāk iderken şarmaḡa cārūsına
3. Lāleler la‘līn ḳabā vü kırmızı taḳyā ile
Beñzemişdür her biri bir Rūm ili meh-rūsına
4. Kal‘a-i gülşende beñzer kim mübārız oldu gül
Ḡoncalardan gülleler zeyn eylemiş bārūsına
5. Yüzi dönmedi imāmuñ ḳıbleden miḥrāb-var
Sūre-i Nūn okısa yāruñ Sehī ebrūsına

226 (120a)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

1. Az eyle cevri ü nāzı be-hey bī-vefā gele
Şāyed ne çekdüḡüm bilesün başuna gele
2. Tenhā iken seni biricik öpeyin meded

Nāgāh yādliġ eyleye bir āşinā gele

3. Gözüme nūr bahş ide hāk-i reh-i ḥabīb
Bir zerre iy nesīm-i şabā ol vara gele
4. İtse ‘aceb mi Mısr-ı dili ġarķ āb ile
Şol dem ki Nīl-i eşķ gözümde taşa gele
5. Bālā-yı kıadd-i yārı anup cān virür raķīb
Ḥaķdan dilegüm ol başına bir belā gele
6. Miḥnet bucaķlarında Sehī kıaldı yaluñuz
Raḥm it Muḥammed ‘ışķına ā Muştafā gele

227 (120a)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Vaķtidür lāle bisāṭı çemene yaza gele
Gül-i nergisde ḥımārun demidür yaza gele
2. Beni öldürmek içün kıulbe-i aḥzānuma yār
Kim bile yolu düşe bir gün ola aza gele
3. Muṭrıbıñ kıolına dil meyl idüp efgāna gelür
Beñzer ol bülbul-i şurideye kim sāza gele
4. Görse bu ḥüsn ü leṭāfetle ‘izārunla yüzün
Bezm-i gülşende semen şiveye gül nāza gele
5. ‘ışķ efsānesi öldürse beni hākümden
Dāsītān-ı ġamı vaşında bir āvāze gele
6. Dil ü cān kebkine bir demde Sehī ide şikār
Zülfi şehbāzı eger bāl açā pervāza gele

228 (120b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Şāh-ı ġam n’eyler kıonup yā Rab dil-i nālānuma
Bunca biñ leşķer şıġar mı bu deh-i vīrānuma
2. Âḥ kim şırin lebün şevķine iy cān pāresi
Ḥasret-i nār-ı ruḥuñ odlar yaķupdur cānuma

3. Yaraya n'îçün lebüñ tuz ekmege hâlün kımaz
Yoğsa göz göre benüm itmek mî doğrar kıanuma
4. Uğrun uğrun itlerün bezmüne varmağ istesem
Kırtuluş yok sāyeden elbette düşer yanuma
5. Şöyle rengin yazdum ol servün ruħı vaşfını kim
Reşk ider gülşen bakup şimdi Sehî dīvānuma

229 (120b)

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Ğamuñla mālîkem iy dōst māl-i Kıarūna
Gümüşe döndi gözüm yaşı beñzüm altuna
2. Gider kıo 'ışkı ne bilsün o bir yaban delüsi
Tırudur ögredeyin tavr-ı 'ışkı Mecnūna
3. 'İlâc itmegi kıo çünkü döndüm oldum zâr
Bir işün uymaz olupdur tabîb Kıanuna
4. Raķîb olmadı esrâr-ı 'ışkuna kâyıl
Mezākı yok gibi hayrân bu tırfı ma' cūna
5. 'Aceb ne sihr ü füsün ile derledi hıttıñ
Kı beñzedi 'araķ-ı gül-ruħıñ gül-efsūna
6. Turunc-ı çihrem olaldan ğam-ı lebuñl'eyvâ
Kıomadı göz yaşı rağbet şarâb-ı leymūna
7. Cihânı yine Sehî zemzem eyle tıldırdı
Bırakdı şît u şadâ şî'ri tāk-ı gerdūna

230 (121a)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

1. Hıtt-ı siyehün la' l-i güher-bâr ter üzre
Dendâne-i şîn ola mı şehd ü şeker üzre
2. Sînemde ğamuñ dāğı aya kıaşı kemānum
Şan âyînelerdür kı konulmuş siper üzre
3. Naķş-ı kef-i pāyuñ şakınup bād-ı şabādan
Ferş eyledüm iy dōst yüzüm reh-güzer üzre

4. ‘Anber aşuñ üstinde gören h l ni eydür
N n nokası yazdı yed-i udret naz r üzre
5. H l-i ru hunuñ resmi begüm gönlüm içinde
Bir z g durur ondı anasun ciger üzre
6. D r di  ni bir vech ile vaşf itdi Seh  kim
 arr f-ı cih n noka omaz bu güher üzre

231 (121b)

Fe  il t n Fe  il t n Fe  il t n Fe  ilün

1. S gar-ı  e m m olup h n-ı cigerden silme
Meclis-i amda gözüm ya ı sen art eksilme
2. Yine  eft l  tutar avlayup ayv  zek anuñ
Zülfünüñ hey güzelüm b seleri var silme
3. Niçe bir y reg mi t g-i cef   er a ıla
H n er-i cev r ile gel ba rumı c n  dilme
4. N’ideyin sorma  ile derdüme olmadı dev 
Ey ab b m o beni derd-i der num bilme
5. Meclis-i meyde çeker gibi ezerler hazır it
Seh  ol servi görüp leblerine ezilme

232 (121b)

F   il t n F   il t n F   il t n F   ilün

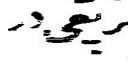
1. Çok h berler u dı gerçi ol per -z d üstine
Kimse noka oyamaz bu serv-i az d üstine
2. Ba tumu ayakladı bu  li  -i ser-ge te  h
Ey dir g  gitdi dönmez  ar -ı b d d üstine
3. Gelse dilber g n line dilber h y li anuram
R m sult n  varup d  di Bel gr d  stine
4. N’ola c n virsem elif add n le zülfünü d l na
 lmege c nlar virür yolda  olan ad üstine
5. Ey çeker-leb gel h b b-ı e k me ar  it beni

Türbe yaptı diyeler Şîrîn'i Ferhâd üstine

6. Serv kıddün vaşfını bir veche nakş eyler Sehî
Kimse bu resm ile iş aşmaz ol üstâd üstine

233 (122a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Zülf-i miskîn kim şalındı kıdd-i cânân üstine
Kondı bir tāvusdur serv-i hırâmân üstine
2. Yıkmağa gönlüm hışārın cevır ile ol sen-dil
Kıl atılmış gamzesi cân üstine
3. Güne göstermez tırâş eyler ğubâr-ı hâttı gör
Niçe toz kındurmaz ol meh mihr-i rahşân üstine
4. Muşhâf-ı hüsn üzre zülfin küfr bilsem vechi var
Kâfirem tercih idersem küfri îmân üstine
5. Yüze yüz hüsnüñe hâttuñ dil uzatsa ğam degül
Bir kıncadur ki söz atar Süleymân üstine
6. Cân virürken itlerüñ dirildi geldi üstüme
Bir niçe kimesne üşdi tut ki kırbân üstine
7. Nakş iderken şâh dīvânun Sehî nakkâş-ı çarh
Hall ile yazdı bu şi'ri tāk-ı eyvân üstine

234 (122b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Kākül-i miskîn ki bitmiş kıdd-i dilber üstine
Şanasun bir zâğdur kondı şavber üstine
2. Yüz urup ayağuna sen servüñ işār itmege
Göz kızardup nergisi gör kim düşer zer üstine
3. Her gice nâr-ı ruhuñla cân viren pervānenüñ
Şem' -i meclis sūre-i Nūr okur ezber üstine
4. Mey leb-i cân-bahşuna fi'l-cümle olmasa şebîh
Güvleyüp âvâreler düşmezdi sâğar üstine

5. Bend-i zülfünden gönül cân atdı vardı ğamzeñe
Cānbaz olan ‘ aceb mi varsa ħançer üstine
6. Şuda görmışdür güneş cism-i laṭifñ ğālibā
Kanda şu görse düşüp şu gibi ditrer üstine
7. Sen şeh-i ħübāñ [i]ken sengīn-i dil olduĝuñ görüp
Nakş ider vaşfuñ Sehī māliki mermer üstine

235 (122b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Nice cân vormeye dil sen büt-i sīmīn püsere
Utanur itmege nisbet lebūñi gül şekere
2. Beni ğark itdi yaşum gitme gözümden ħazer it
Tutdı eṭrāfı şular çıkma kerem kıl sefere
3. Dil-i bīmāre lebūñ ħoḳḳasını ‘ arz idicek
‘ Aceleyle irişür merhem-i vaşluñ cigere
4. Kırđı yā kaşumı ğamzeñ ki ura sīneme tīr
Dil ü cân aldı vü kaşđ itdi be baḳ şimdi sere
5. Kūyuñ āşüftesi oldı güzelüm işbu Sehī
Vireliden dil ü cân sen büt-i sīmīn püsere

236 (123a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Hāl-i miskīnūñ senün bu la‘ l-i nā-yāb üstine
Bir mekesdür geldi kındı şanki cüllāb üstine
2. Hāy kıblem key şakın yañlış ħayāl eyler imām
Kaşlaruñā ħarf atar gel varma miḥrāb üstine
3. Safḫa-i ruḥsāruna geldi ayaĝūn başdı ħaṭ
Hızr gibi yürimek ister meger āb üstine
4. Kanlu yaşum işigüñde mācerāsun ‘ arz ider
Beyt yazmaḳ surḫ ile ‘ ādet-durur bāb üstine
5. Hatt-ı yāḳūtuñ dehānun çevresinde dir gören

Sûre-i Kevşer yazar var ise tahtâb üstine

6. Eşk-i çeşmünden toköz eflāk şeklün dir gören
Bir aķarşunuñ kurulmış niçe dōlāb üstine
7. Kālbūñ almağın Sehī zūlfūñ elinü kesdüler
Tōhmet-i isnād itdiler beñzer o ķüllāb üstine

237 (123a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. İřigūñ tozını virmezse ne tañ gün feleke
Bōstān-ı ser-i kūyuñsuz o degmez keleke
2. İřigūñden felege ağıdugıçün şems-i münīr
Tīg-ı zerrīn ile meh yüzñe irürdi leke
3. Luţf u hūsn içre begüm gün yüzüñe beñzeyemez
Nūrdan üstine biñ kez meh eger cāme çeke
4. Sensin ol nūr-ı maḥız 'ālem-i ķuds üzre mūdām
Vaşf-ı hūsnūñdür olan ḥāşıl-ı zıkr meleke
5. Cān u ser terkinı ur vaşluna irem dir iseñ
Reh-i 'ıřķında Sehī bulmış iken dil meleke

238 (123a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Sīnede ḥatṭuñ ḥayāli oldı mihmān dün gice
Ḥamdü-lillāh oldı āḥir nār-ı ḥicrān dün gice
2. Doğmadı ol meh gelüp bürc-i melāḥatden yine
Var ise aḥşamlamıřdur māh-ı tābān dün gice
3. Ḥızr gibi zulmet-i miḥnetden oldı dil ḥalāş
Sāķī-i gül-ķihre şundı āb-ı ḥayvān dün gice
4. Dil perīşān olduğıdur düşde gördüm dōstlar
Boynuma şalındı zūlf-i 'anber-efşān dün gice
5. Şubḥ olunca her gice gördi yanup yakıldığum
Ḥālūme çoğ ağıladı şem' -i şebistān dün gice

6. ‘Âleme ğavġā bıraķdı iy Sehī uşşuñ kânı
Hasret ile itdüġüñ feryād ü eġġān dün gice

239 (123b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. İy gönül kuçmaķ dilerseñ yârı ‘uryān bir gice
Şem‘ gibi karşıusunda şubħa dek yan bir gice
2. Kurtarup ġamdan müşerref itmedi bir ġün dirîġ
Olmadı ġam-ġānemüzde yâr mihmān bir gice
3. Yıldı bir gelse kayırmaz yâr mihman-ġāneye
Ayda aġşamlar bilürsin māh-ı tābān bir gice
4. ġün gibi toġup beni yakma esirge her seġer
Göklere irer şaķın feryād u eġġān bir gice
5. İşigünde ġ‘āba varsa şām-ı zülfüñ fikrine
Düşde iy servüm Sehī olurdu sultān bir gice

240 (124a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Bezm-i yāre germ olup şem‘ -i şebistān her gice
Ĥıdmete tırmuş yanar şevķ ile ġandān her gice
2. Uyġu gelmez gözüme zülfüñ ġamıyla dōstum
Şubħa dek yıldız şayar bu çeşm-i giryān her gice
3. Yanmaġa şem‘ -i ruġun şevķine dil pervāne-vār
Cāme-ġ‘ābuña gelür üftān vü ġizān her gice
4. Sen yalıñ yüzlü perī teşġiri için şubħa dek
Da‘ vete meşġül olur derd ehli yārān her gice
5. İrteye deġin Sehī kirpüklü gözüm yummazın
İtdüġi feryāddan bu cān-ı nālān her gice

241 (124a)

Mefülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

1. ‘Arz itdüġi bu zülf ü ruġuñ yaza benefşe
İster ki ġatun berg-i ġüle yaza benefşe

2. İtme kerem it sünbül-i gül-pāşuña hem-dest
Nāgeh el uzunluğın ide aza benefşe
3. Bülbül nice feryād u figān eylesün kim
Başladı yine kınnışa gül nāza benefşe
4. Egmiş külehin gözine güzelleri gözler
Dönmiş yine bir rind-i nazar-bāza benefşe
5. Hōş derd ile Ferhād olup almış ele tīşe
Diler ki belā tağlarını kıza benefşe
6. Yüzinde haṭı zülfi hevāstıyla irişdi
Bu yıl gül ile çıkdı yine tāze benefşe
7. Şebnemden utanup gice gömgök dere batdı
Öykündüğüün bu haṭ-ı yine kınnāze benefşe
8. Mecnū‘ ası eczāsın idüp kāyime-i pīç
Zer-rişte ile bağladı şīrāze benefşe
9. Şāķī haṭı şevkiyle leb-i cāmını şundı
Nūş eyle hımārını Sehi yaza benefşe

242 (124b)

Mefülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

1. Hindū-peçedür düzdi geyüp bāğa benefşe
Zülfün n’ola daķınsa şola şağa benefşe
2. İki etegi belde şabādan yelüp ister
Büy-ı ser-i zülfünü düşüp tağa benefşe
3. Bāl ü per açup mişl-i piristū-peçe her dem
Kanatlanup eyler heves uçmağa benefşe
4. Kıand-i leb-i dildāra ne şerbetler içürdi
Meclisde budur düşdigi ayağa benefşe
5. Öyküneli zülfüne yüzi yirlere düşdi
Hacletden eger başını aşğa benefşe
6. Sünbül saçun āşüftesi olmasa gönülden

Küh̄sārı koyup gelmez idi bāğa benefşe

7. Gülşende Seh̄ serv-i çemen sâyelerinde
İç müfte iken yâsemen aylağa benefşe

243 (125a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Cân virür dil-ḥasteler yâruñ bıçağı üstine
Mürdeler iḥyâ ider beñzer bucağı üstine
2. Hüs̄n bāzârında kıymetde ḥarîr-i sebz-i ḥaṭ
Kem-bahâya çıkdı vü düşdi dudağı üstine
3. Lâle-ḥaddüñden meger sünbül şaçuñ bu cer ider
Şedde-i ' Abbāsî dikmişdür çırağı üstine
4. Sînesine yakdı gün mihr-i ruḥuñla tâze dâğ
Kara vâlâ bağladı şeb mihr dâğı üstine
5. Gönlini alsuñ ele servüm Seh̄'nün dir gören
Âşiyân idindi bülbul gül budağı üstine

244 (125a)

Mefülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Germ olsa koysa koynına cānânı Kābluca
Ölmelü ḥasteye vire cān anı Kābluca
2. Rām oldı cümle emrüne ins ü perî vü cin
Var ise buldı mühr-i Süleymānı Kābluca
3. Başdan ayağa luṭf u kerem ıssı kalbi şâf
Oldur el üzre tutduğı mihmānı Kābluca
4. Şan buse ile cān u dil azğına bal ezer
Kaçan ziyâfet eylese yârânı Kābluca
5. Dönse ' aceb mi Bûrsa güzelliğe cennete
Bir yaña bāğ u bāğçe bir yanı Kābluca
6. Bînarbaşî olalı hecründe gözlerüm
Ol māhun oldı çāh-ı zeneḥdānı Kābluca

7. Aķ çağlan itdi yaşum olup Gök Dere gözüm
Olalı Būrsa hūbları seyrānı Qabluca

8. Sürsin Emīr Efendi işigüne yüzini
Her kim dir ise saña Sehī xanı Qabluca

245 (125b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Şevk-ı hūsnünle gülən eşk-i güher-fāmı göre
Mevsim-i gülde açılmış gül-i bādāmı göre
2. Kuru ārāyiş olan serv ü çenārı gider o
Şalınan nāz ile bu serv-i gül-endāmı göre
3. Nice bir mu‘ tekif künc-i harābāt olalım
Gülşene açılalım gel bu hōş eyyāmı göre
4. ‘Işk-ı rüsvāyı olup gitsem eger dünyādan
Birbirine diye haşr ehli şu bed-nāmı göre
5. Âferīn ide tura ‘ışkuña tolular içre
Sehī bu şi‘r-i laţifüñi eger Cāmī göre

246 (125b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Seni bu hūsn ü cemāl ile gören şāh diye
Dil ü cāndan xul olup yāricun Allāh diye
2. Niçe ferzāneyi şatırac-ı maḥabbet ide māt
Beydağ-ı hāl-i ruḥuñ bir kez eger şāh diye
3. ‘Aleme nūr-ı ruḥuñ şu‘le virürken şeb u rüz
Qanķı yüzsüzdür ola gün yüzüñe māh diye
4. Şıfr ile şekl-i elifdür yazılan kabrümde
Her ne em cān vire dil ‘ışkuñ ile āh diye
5. N’ola ben bendeye iy şāh-ı cihān bakmaz iseñ
Nicesin bārī bu bī-çāreye geh gāh diye
6. Nice er diyen aña kim zen-i dünyāda uyup
Devlet-i ‘ızz ü şeref manşıbına cāh diye

7. Rūḥ-ı Selmān işidürse Sehî ehliyyetüñi
Gele diz çöke öñüñde raḍıya'llāh diye

247(126a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Şu gibi aḳdı gönül serv-i gül-endāmlara
Deli gönülüm n'ideyin uydı dil-ārāmlara
2. Beñzemez başı göge irse daḥı gülşende
Kuru şalınmağ ile serv gül-endāmlara
3. Halka halka idüben ḥāl-i 'izārında saçın
Murğ-ı dil şaydı içün dāne döker dāmlara
4. Dil ü cān Ka' be-i kūyinde n'ola geyse kefen
Hācılar hacc idicek şarılur iḥrāmlara
5. Bir iki taş su dökeyin diyü yār ayağına
Yüz sürüp ḥıdmet ider göz yaşı ḥammāmlara
6. Ğamzeñ öldürdüğü 'uşşākı ğazā itmek içün
Ala gözler kara reng eyledi bādāmlara
7. Būse iḥsān idüben bir ṭolu içdi baña yār
Sehî biz degmez idük bu kadar in'āmlara

248(126a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Diñler ḳuluñ sözini dise pādişāsına
Diñle ḳuluñı sen de begüm pādişāsına
2. Yārı koyup muşāḥib olursın raḳīb ile
Böyle m'ider kişi güzelüm mübtelāsına
3. Tırmaş ḥaṭīb öñüñde ḳazā-yı namāz ider
Bî-çāre uğramış gibi Tañrı ḳazāsına
4. İy ḳaşı yāy pāreledi kirpügüñ dili
Ğamzeñ oḳı atılmasun anuñ parasına
5. Çeşmüm ruḥuñ ḥayāli ile yetdi birlige

Şu sızmaz iy perî ikisinün arasına

6. Meyl itdi dil didüm kad-i bālāña küsdi yār
Bilmezlik ile ugramışam dil belāsına
7. Güلزār-ı hüsne bülbul olup zār ider Sehî
Luţf eyle a gülüm kulağun tut nidāsına

249 (126b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Feülün

1. Müjeñ Mūsā haţun Fir'avn-ı kîne
N'ola Fira'vni da'vet itse dîne
2. Yüzüñdür maţla' -ı envār 'ışķa
Olupdur maḥzen-i esrār sîne
3. Görüp miskîn şaçuñun 'uķdesini
Kul oldu boynı baĝlu 'anberîne
4. Gönülde şakladı dil genc-i 'ışķı
Harāb içre olur ekşer defîne
5. Lebün vaşfında her defter ki yazdum
Olupdur baḥr-i nazmunda sefine
6. Yazılır nāme-i 'ışķuñda nāmum
Eyā servüm Sehî kemter kemîne

250 (126b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Zülf-i dilber pādişāh-ı hüsndür bî-iştibāh
Kim serir-i şuffa-i hüsn oldu aña tekyegāh
2. Çün dehānuñ mīm zülfün şıfrdur kıddün elif
Yaraşur sen sîm-ten dildāra dirsem ben de māh
3. Dāĝ-ı zülfünle elif-kıddün nihāli şevķine
Şafḥa-i sînemde yazdum her tarafda āh āh
4. Koynına koyduĝıçün āyîne sen meh-pāreyi
Dūd-ı āh-ı 'ışķ anuñ yüzini itdi siyāh

5. Hâk olursa ârzû-yı la' l-i nâbuñdan Sehî
Yaz mezârum üstine luṭf it *seḳa'llāhu ṣerāh*

251 (127a)

Mefûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Ol yâr olduğına gönül kişverine şâh
Efgân u âh ü nâle-i ' aşık yeter güvâh
2. Sulṭân-ı heft kişver-i ' âlemdür ol meger
K'olmuş aña sipâh meh ü mihr-i zer-külâh
3. Beñzer vefâ diyârına eyler icâzeti
Kim luṭfı defterini açıp yokladur sipâh
4. Hâtır-şikeste nâme gibi yazılurdı ger
Yazsa Sehî'yi deftere ol serviği günâh
5. Baş egmeyem kimesneye dünyâ içün dahı
Dünyâda baña eşigi taşu yeter penâh

252 (127a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

8. Virüp dil dâm-ı zülfine dil-efkâr olmasun kimse
Kara zülfi gibi yârûñ siyeh-kâr olmasun kimse
9. Hevâyî gönlüme düşdi hevâ-yı serv-i bâlâsı
Hey ol serv hevâ-bahşsa hevâ-dâr olmasun kimse
10. Hâlâş umdukça zülfinden dolaşdum kurtuluşum yok
Esîr-i derd-i ' ışk olup giriftâr olmasun kimse
11. Virüp cân naḳdin ol mâha gönül gel müşterilenme
Metâ' -ı mihr-i dildâra ḥarîdâr olmasun kimse
12. Bisât-ı şeş-cihetde zâr olup cân naḳdin üterdüm
Îlâhî şeşder-i ğamda düşüp zâr olmasun kimse
13. Gözün hışmıyla zülfünde tutuldum nâ-tüvân oldum
Yatup ğurbet bucağlarında bîmâr olmasun kimse
14. Beni ğurbet bucağında unuttı añmadı yârüm
Sehî bigi cihân içinde bî-yâr olmasun kimse

253 (127b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Tatalum cānı görem buse-i dilber yirine
Baña kim cān vire yā ol leb-i şekker yirine
2. Dil kesilmez n'ideyin tığ-ı hūn-āşāmuñdan
Bāri gönder okumı egliye hançer yirine
3. Yerleşüpdür şeb ü rüz āteş-i ruhsāruñda
Zülfüñi görsem olur ben de semender yirine
4. Nice ahmağ ola kim beñzede yāri melege
Hūsñ ile aña melek beñzeye mi her yirine
5. Beni öldürmek ile gönlini eglerse nigār
Uçuram cān ü dili aña kebūter yirine
6. İşigünde ne içün ola Sehī hōr u hācīl
Görme lāyık ki ebed ola mükedder yerine

Fī Harf'il-lāmelif

254 (128a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fe' ülün

1. Aldum lebüñi ağzuma didüm şarāb ola
Dil gördi 'aksi 'arızuñı didi āb ola
2. İy nūr-ı 'ayn eşküme ğarğ eyle tā benüm
Seylāb-ı ğamda merdüm-i çeşmüm habāb ola
3. Kōnsa hayāli şāhı gelüp taht-ı mağleme
Ecfāñ haymeler tuta müjem tınāb ola
4. Añup belā nemeklerin iy dōst niçe bir
Miñnet ocağlarında bu bağrum kebāb ola
5. Cevr ü cefāyı itme Sehī miskīnūñe hū
Dā'im revā degül ki mağall-i 'itāb ola

255 (128a)

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Koma kazıt haṭuñı gün yüzi münevver ola
Şaṣuñı çöz ki dimāğ-ı cihān mu‘aṭṭar ola
2. Hevā-yı serv-i ḳaddūñle ölürsem iy ḳaşı yā
Yürekde olan oḳuñ üstüme şanavber ola
3. Yüzümi sürmek ile ḥāk-ı pāyına zer olar
Ayağı tozı nigārun ‘aceb ne cevher ola
4. Bu bezm-i ḡamda olan mācerāsını gözümüñ
Hikāyet itse eger çeng ü nāy defter ola
5. Sehī bu serv ü semān sāyesinde ḥoş geçe gör
Huşuşı ile zahīruñ Emīr Ca‘fer ola

256 (128b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Dilerem o mäh bir bed-mihre olsun mübtelā
Tā benüm derd-i derūnum bilmede üstād ola
2. Gördüğümce fitne-i āḥir zamāndur şanuram
Ḳāmet-i bālā vü ḥaṭṭ u ḥāl ile ol pür-belā
3. Ḳılca deñlü ḥaṭır-ı fātırda ḳalmadı ḡubār
Virdi dil āyīnesine ḥaṭṭ u ruḥsārı cilā
4. Künc-i miḥnetde ḡam-ı hecr ile oldum dil-şikest
İy ṭabīb-i cān gelüp bir ḥaṭırum şorsañ n’ola
5. Şerbet-i la‘l-i lebūñden bir nefes emsem buyur
Ḥūn-ı cevruñden Sehī iy serv oldı imtilā

Fī Ḥarfi’l- yā

258 (128b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Feülün

1. Derdā ki derde itmez iseñ çāre Muşṭafā
Cān ḳaldı derd-i ‘ışḳ ile bī-çāre Muşṭafā
2. El urdı bād-ı şubḥ giribān-ı ḡoncayı
Öykündügiyçün o leb-i ruḥsāre Muşṭafā
3. Ḳurbānlar oldugum seni sevmek günāh ise

Bend it dili o zülf-i siyâh-kâre Muştafâ

4. Nâr-ı ‘azâb içinde koma ‘ışkuñ ümmetin
Raḥm it şefî‘ olup bu günehkâra Muştafâ
5. Rağbetle sözini Sehî’nüñ itsen istimâ‘
Vire nizâm dür gibi eş‘âra Muştafâ

259 (128b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Ğamze-i bîmâruña hem-dest olan sağ olmadı
Niçe olsun dilde derdün dâğ olup dâğ olmadı
2. Miḥnet eyyâmında ol deñlü belâ çekdüm kim âh
Şaç sakal ağardı bu baḥt-ı siyeh ağ olmadı
3. Cân şaḫınur dir benümçün ol kara yüzlü raḫîb
Ḥamd-ülillâh kim yalan oldu yüzi ağ olmadı
4. Dōstum yoluñdan ırmağa o sedd-i düşmeni
Yaşum ırmağ itdüm ammâ anı ırmağ olmadı
5. Ḥâl-i erzen guşşası kaşdına dâğ-ı hecr-i dōst
Ḥirmen-i sinemde n’eyler çünki ol zâğ olmadı
6. İy Sehî bilmez giriftâr-ı ebed ḥâlin ebed
Şol ki yâruñ zülfi kullâbında dutsağ olmadı

260 (129a)

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

6. Yârda nesne mi var mihr ü vefâdan ğayrı
N’ideyin yok görünür baña cefâdan ğayrı
7. Ğuşşadan ‘âşık ölürse de n’ola kimsesi yok
Gül gibi gönlin açar bād-ı şabâdan ğayrı
8. Ne belâdur kaḫḫ-i bālâsını yâruñ gözeden
Görseye zerrece mihrini belâdan ğayrı
9. Lâm zülfiyle elif kâmeti ‘âşıklarına
İkide bir sözi yok vaşlına lâdan ğayrı

10. Nice çekmeye Sehî gözine izüñ tozunı
Gözine nesne görünmez bu cilâdan ğayrı

260 (129a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Kanı ol dem ki senüñ gibi efendüm var idi
Bâğ-ı dilde şalınur serv-i bülendüm var idi
2. Bir melek yüzlü perî dīvānesi olup gönül
Tâb-ı zülfünde benüm boynumda bendüm var idi
3. Qo beni derd ile bīmār olayın itme ' ilâc
Şāyed ola diyesin bir derdmendüm var idi
4. Yıllar olmuşdur ki künc-i ğamda olmuşam esîr
Dimedüñ bir gün añup bir müstemendüm var idi
5. Ben za' îf irmege kūy-ı yāra atlanup Sehî
Âhdan bir bād-pāyiler semendüm var idi

261 (129a)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

1. Halkuñ boğazın düğdüğiçün rûze nihānî
Her kişi ğazabdan yimek umar ramazānı
2. Bedr olmuş iken sāğarı gör döndi hilāle
Telh olduğına meclis-i mey acıdı cānı
3. Hāzır ağıza gelmiş iken bûse-i sāķî
Rûze boğazum kesdi meded virmez āmānı
4. Devşürdi şurāhi boğazın şaḡne-i rûze
Bezmi ehlinün ayāğunı aldı tutuñ ānı
5. Mey meclisine rûze gelüp mani' olursa
Hōş gör Sehî bayram olıcak bâķî kalanı

262 (129b)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

1. Âhum odına yār ' aceb yana dimez mi

Yâ âhum odı göklere boyana dimez mi

2. Cānı niye iler çeker ol tırta-i miskīn
Gönlüm dolaşa zülf-i perīṣāna dimez mi
3. Yüzüne n'ichün öykine yüzsüzliḡ idüp gül
Yüze yüz olıcaḡ hele utana dimez mi
4. Ben mūrçenüñ ḡālını ol Âṣaf-ı devrān
Yâ Rab yoḡ ise ṣāh Süleymāna dimez mi
5. Biline Seḡı var disem ḡıṣm ider ol yār
Yoḡ nesne ichün yār girem ḡana dimez mi

263 (130a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Mihri yapar egerçi ki gönlüm ḡarābını
Göge ṣavurdı çevr eli cismüm türābını
2. Bilmez ṣaḡı yüzinde ay artuḡın eksüḡin
Kāfir egerçi ḡüb bilürken ḡisābını
3. Cām-ı mey-i lebüñi añup içelüm müdām
İnez töluları ile maḡrı ṣarābını
4. Def' i ur ne ezgiye ḡalarsa ḡeng ü ney
Beñzer def okımıṣ gibi uṣul kitābını
5. Âhum yüceldi derd-i derūnumdan iy Seḡı
Meclisde inledür gibi muṭrıḡ rebābını

264 (130a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. ḡāl-i ruḡsāruñ ḡamıñdan yandı gönlüm iy perī
Beñzer olımıṣdur bu dil bezm-i maḡabbet micmeri
2. Gönlümi yaḡmaya virdi hey müselmānlar meded
Ol büt-i tersā ḡayāli bir peridür kāfiri
3. Kākül-i miskīnüne öykündügiyichün rüzḡār
Ḳara dürtüp yüzine teşḡir itdi 'anberi

4. Hızr hatıuñdan mı örgendi lebüñ bu hikmeti
Suya iletđi şusuz getürđi ol İskenderi
5. Tañ degüldür medd-i āhum egse ol āhen-dili
Süz-ı eş‘ ārum Sehī nerm itđi seng ü mermeri

265 (130b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Çeşm-i pür eşkümde yir itđi hayālün iy perī
N’ola yir itse perinün çeşme-sār olur yeri
2. Sīm-i hālīşden boyuñ bir naḥl-i güldür rāstī
Ḳaddüñe kim nisbet eyler şāh-ı serv ü ‘ar‘arı
3. Hālūñe sehv ile beñzetmiş özin ‘anber-ğarīb
Yüz karalığını ḥāşıl itđi od oldı yeri
4. ‘Âşık-ı dil-teşneye vuşlat demümde şunmaga
Bir içim şudur Sehī yāruñ elinde ḥançeri

266 (130b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Sen melek yüzlü ile cennet baña külhen daḥı
Âteş-i düzaḥ gelür sensüz velī gülşen daḥı
2. İşigünde menzil-i ḥurşide irdi nālīşüm
Veh ki iy meh nālemi güş eylemezsın sen daḥı
3. Bülbül için yalınuz ḳan ağlamaz her ḡonca-leb
Ḳaralar geymiş durur zülfün gibi süşen daḥı
4. Ağlamakdan fırḳat-ı dilberde irdüm bu deme
Dōstlar aḥvālüme şimdi güler düşmen gibi
5. Yaḳdı yandurdı beni mihr-i ruḥ-ı dilber Sehī
Sāye şalmaz üstüme ol serv-i sīmīn-ten daḥı

267 (130b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Nev-bahār irdi şurāḥiyi getür cāmı daḥı
İçelüm şun berü sāḳī mey-i gül-fāmı daḥı

2. Gözi nergisleri ile haṭ-ı sebzi var iken
N'idelüm biz çemeni vü gül-i bādāmı daḥı
3. Kuru şalınmağ ile serv-i çemenden ne biter
Kadd-ı yāra nazar it gözle bu endāmı daḥı
4. Perde-i zülf ü ruḥuṇda koma iy dōst keder
Mısr-ı ḥüsni görelüm seyr idelüm Şāmı daḥı
5. Serv-i kaddün Sehī vaşf itdügin işitse Kemāl
Süz-i şî' rümle dutuşup yana hem Cāmī daḥı

268 (131b)

Mefülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fe' ilün

6. 'Arz eyledi müjeñ dile sen serv-kāmeti
Getürdi bir oğ atımı yir o kıyāmeti
7. Miḥrāba geçmesün katı ser-mestdür gözüñ
Kıblem revā degül ola mestüñ imāmeti
8. Toğruluğ ile oldı çemen şahnına re'īs
Servi ayakda komadı gör istikāmeti
9. Gitmedi ölmek ile gönülden haṭ-ı lebi
Bir çārede henüz daḥı var cān 'alāmeti
10. Bir demde yan-durur yaḫar āhun yeri göki
Az şanma iy Sehī yüri sen bu kerāmeti

269 (131b)

Mefülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

6. Şordum haṭ-ı lebin göricek ol kıyāmeti
Hışm itdi baña sündi didi cān 'alāmeti
7. Yumruğla urdı başuma ol serv-kaḍ gelüp
Getürdi bir çomağ atımı yir kıyāmeti
8. Cān virüp öldüğüm yoluña toğrusı bu kim
Kimdür cihānda sevmeye sen serv-kāmeti
9. Ruḥsāruñ üzre geldi ayak başdı hıẓr-ı haṭ

Çıkmış yürür şu üstine gör bu kerâmeti

10. ‘Uşşâk içinde ‘ışk ile iy serv-i ser-firâz
Bir dahı yok Sehî gibi rüsvâ melâmeti

270 (131b)

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1. Ye iç gül yüzlülerle ey gönül hoş gör bu bayrâmı
Bahâr u ‘ayş u ‘işaret mevsimidür hem gül eyyâmı
2. Ruḥuñ devrinde n’ola mey içerse çeşm-i maḥmûruñ
Açılmışdur gülistānuñ yine bu demde bādāmı
3. Şalınur goncadur gülşende şanki bad-ı ahumdan
Şalıncaḡda şalınur görsem ol serv-i gül-endāmı
4. Cihân pür-zinet olmuşdur güzeller şevḡine sâḡî
Berü şun ‘ışkuña nüş eyleyelüm toptolu cāmı
5. Ḥayāl-engîz eş‘āruñ Sehî varsa Ḥorāsāña
Okıyup dura yirinden şafādan raḡs ura Cāmî

271 (132a)

Mefülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

1. Gülgūni meyle gonca pür idüp kabaḡını
Aldı benefşe nergis-i mestūñ ayaḡını
2. Beñzer ki bezm-i ḥüsne gelüp ḥādım oldu zülf
Reyhān u sünbül eylemiş iki kucaḡını
3. Miskīn saçuñ hevāsı eyā āhū-yı Ḥoten
Virdi fesāda nāfe-i Çīn’uñ dimāḡını
4. Ğamzeñ gözüñ ḥayālını dilden şorar gelür
Şayyād gibi k’izleye āhū yataḡını
5. Miskīnlik itdi ḥaṭṭuna baş egdi sünbülüñ
Anı görüp benefşe de çekdi ḡulaḡını
6. Görüp dehān-ı yarı söger gonca aḡzına
Bülbüllerüñ çemende Sehî gözle lāḡını

272 (132a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Şavm-ı ğam tutup şu kim yār ile bayram eyledi
Hâķ dūnini ķadr idüp gūnini bayram eyledi
2. Ben gedā tūtmış iken yıllarla hīcrān orucın
İy ' aceb kimūñle ol meh yine bayaām eyledi
3. Leblerūñ şevķine nām u rengi şuya şalmışam
Baña hep bu işleri şol bir iki cām eyledi
4. Tende peykānı göçüp eglenmez iken dilberūñ
Ġamzesi oķları geldi dilde ārām eyledi
5. Ağlamakdan ķara şu olmışķen eşķüm iy Sehī
Lāle-gūn yaşumı ol serv-i gül-endām eyledi

273 (132b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Gönül eglenmez oldı şehrden beñzer o cān gitdi
Görinmez oldı hayliden ' aceb bilsem kaçan gitdi
2. Hās u hār egleyimez ķo yanayın bāri derdümle
Gönül sen bildüğūñ ol tāze serv-i gülsitān gitdi
3. Şu deñlūden beni ağlatdı yāruñ firķati derdi
Bıñarından gözümün şu yirine ķara ķan gitdi
4. Gözüm ağlar iken oķı hayāli geķse gönülden
Kenārumdan şanuram yine ol serv-i revān gitdi
5. Nice şād olmasun rūķ-ı Necātī iy gül-i cennet
Sehī eş' ārı İstanbul'a şimdi armağan gitdi

274 (132b)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. N'eyler ki nigāruñ haķ-ı miskīni tırāşı
Olsa yaraşur hūsni kitābına hevāsı
2. Zehr-i ğam-ı cānānı ķekerse n'ola ' aşık

Ey haste ciger dil bilür ol yiyecek aş

3. Bir kâse şuda kındı şanasın iki mâhî
Görinse gözüm içre nigāruñ kara kaşı
4. Esrār-ı lebüñ şordugumı duymasun ağıār
Şāyed güzelüm duyıla andan ola nāşî
5. Akıtmā Sehî yaşını iy serv-i Sehî-kad
Şaķın saña hayr eylemez anuñ gözi yaşı

275 (132b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Oldı dil bir serv-i bālā dilberüñ efgendesi
Bir melekdür kim olur mihr-i felek şermendesi
2. Âh idüp ağıladugumca nāz idüp dilber güler
Bād u bārān ile açar gonca ağızıñ ḥandesi
3. Tañlama cān virsem ol tāze tırāşun ḥaṭṭına
İy gönül merğüb olur her nesnenüñ tervendesi
4. Ḥālūme bakmaz efendüm hey müselmānlar meded
Pırligümde olmışam bir nev-civānun bendesi
5. Ayağ üzre durırmaz derd ile bî-dermān yatur
Beñzer olmuş yine bir servüñ Sehî efgendesi

276 (133a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Oda yaķsa yiridür āhum cihān gülzārını
Bülbül-i şūrīde-ḥālūñ diñlemez gül zārını
2. Mār-ı zülfin giderüp yüzden beni bīmār ider
Ol ṭabīb cān u dil görmez gelüp bīmārını
3. Yarına bakmaz şalur yārum bu günü yarına
Ol kıyāmet bî-vefā añmaz dirīgā yarını
4. Zerrece gelmez gözūme ḥāk-ı pāyun var iken
Ḥāce-i 'ālem baña 'arz itse dünyā varını

5. Mācerā-yı eşkümi yazmağa yaşum surh ezüp
Za' ferānī kāğıd itmişdür Sehī ruhsārını

277 (133a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Gönlüm alınca ruh-ı gülgünü çok al eyledi
Döndi kan yaş ile beñzüm şarusın al eyledi
2. Vaşl olup gözüm yaşı dest-i hayāl-i dilberi
Nağş-ı hınnā ile 'ıyd irdi diyü āl eyledi
3. Ele al gönlümi lutf it destgīr ol dōstum
Ġam diyen zālīm beni cevır ile pāmāl eyledi
4. Avlayup tıfl-ı hayālün bu kebūter gönlümi
Halka-i cismüm dakup pâyuna halhāl eyledi
5. Vaşf-ı hālün virdi habbü'l-misk şevkın gönlüme
Hāl-i müşkīnün Sehī miskini hōş-hāl eyledi

278 (133b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Zülfi tekrār eyledükce haţtına miskīnligi
Ġamzesinün iki ol deñlü olur keskinligi
2. Hey güzeller yolına cān virüp ölmezsın diyen
Baña isnād itme gel bi'llāhi bu çirkinligi
3. Nüşa yazmağı kosun misk ile gül evrākına
Şehd-i la' lün var iken n'eyler haţuñ şirīnligi
4. Gün yüzüne bakmağ ile yaşarur iki gözüm
Tūtiyā-yı hāk-ı pâyundan gider nemginligi
5. Uydu üleşdi ırağ itdi habībümnden beni
İt rakībün iy gözi āhū meded girginligi
6. Dil-perişāndur saçuñ derdinden iy servüm Sehī
Leblerün ağzına vir tā kim gide ġamgīnligi

279 (133b)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Yine bir şîve ile la' l-i leb-i ḥandānı
Yazdı yāḳūta be baḳ mühr-i ḥaṭ-ı reyḥānı
2. N'ola bir ğamze ile şınsa bu gönlüm sipehi
Şaf tutup karşı gelür ḳalb-i dile müjgānı
3. İşıgūñde güneşūñ başı göge ağsa n'ola
Saña ḳul olmağ ile oldı cihān sulṭānı
4. Baña şor zevk-i mey-i la' lūñi bilmez şūfī
Dōstum özge olur ehl-i mezāḳ iz' ānı
5. Ğayrıya buse virüp baña göz itme kerem it
Göze göz cānuma ḳıyma be hey ādem cānı
6. Serv boyuñ şıfatın yazmada siḥr itdi Sehī
Vaşf-ı ḥüsnūñ dımede yoḳdur anuñ aḳrānı

280 (134a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Olmışam sen nev-civānuñ ben deli dīvānesi
Olmadum iy pīr olası ben daḥı uşlanası
2. Zülfüñe Meryem lebüñe nice ' İśī dimeyem
Naḳş-ı anşām ile ṭolmış ḥüsnūñ büt-ḥānesi
3. Misk ufağı saçılur kāfūr üzre dōstum
Zülfüñe doḳunsa bu kirpüklerümñ şānesi
4. Ṭāḳ-ı gerdūnda yine ılduz ṭutuldı şanuram
Ḳonsa ḳaşuñ üstine ḥāl-i siyāhuñ dānesi
5. Âteş-i āhumla gönlüm şehri hā durmaz yanur
Görmedüm hergiz Sehī ābād ola ol yanesi

281 (134a)

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Hezāre ṭa' ne iden gül niye ider zārı
Teferrüc eyle seherden cemende gülzārı
2. Bahār ehl-i mezāḳa berāt itdi gibi

Cerīde-i çemene yazdı haṭṭ-ı jengārı

3. Yañağı gülşeni tāb-ı mey ile gül gül olup
O serv-i sebz-ķaba içse cām-ı gülnārı
4. Gönül hevā-yı ser-i zülfüñi ider sevdā
Gözine kılca görünmez bu  ālemün varı
5. Gören seni Sehī eydür sirişk ü nāle ile
Muğannidür ki yine çenge daķdı evtārı

282 (134b)

Fe  ilātün Mefā  ilün Fe  ilün

1. Yār zülfin çözüp yüzün büridi
Bulut içine şanki gün yüridi
2. Pādişāhum beni ayaķlatma
Leşker-i derd üstüme yüridi
3. Zülfini kesdi ağzun öpdügiçün
 Ömrümüz hayf yok yire çüridi
4. Dili zülfine bend idüp dilber
Aldı çekdi vü her yaña süridi
5. Eski derde yeñice dāğ urdı
Sehī bir tāze dil-rübā düridi

283 (134b)

Mefülü Fā  ilātü Mefā  ilü Fā  ilün

1. Müşkil belā imiş reh-i ğurbet didükleri
Kār itdi cāna āteş-i firķat didükleri
2. Döne döne didiler yedi çarķ oyunların
Geldi doķundı başuma ķat ķat didükleri
3. Kūy-ı nigār vaşfın idelden berü gönül
Görinmez oldu gözüme cennet didükleri
4. Ğavĝāya virme başuñı devlet diyü Sehī
Yār izi tozıdur baña devlet didükleri

5. Derdüme şerbet ile ‘ilâc itme iy ṭabīb
Zehr-i ğam oldı baña o şerbet didükleri

284 (135a)

Mefûlû Mefā‘îlû Mefā‘îlû Fa‘ûlûn

1. Ağzuñ ḳadeḥ öpdüm dir imiş lâf degül mi
Câm-ı mey-i nâbı göre leffâf degül mi
2. Yalın ḳılıç idüp depeme çalma efendi
Yiter depele ben ḳuluñ inşâf degül mi
3. Göñlüne neden toz ḳona ben ḥâk içün iy dōst
Yoluñda göñül âyîne-i şâf degül mi
4. Kûyuña nice nisbet idem cenneti cānâ
Cennet kûyuñe nisbeten A‘râf degül mi
5. Dür dişüñi vaşf itmede irişdi kemâle
İy serv Sehî bi’llâhi şarrâf degül mi

285 (135a)

Fā‘ilâtûn Fā‘ilâtûn Fā‘ilâtûn Fā‘ilûn

1. Yüregümi tiġ-ı ḥasret yâreler cānum Memi
Büse-i la‘l-i lebûñden eyle aña merhemi
2. Bunca ḥüsn ü ḥulḳ ile bilsem nice cānsın ‘aceb
Sen perî-ḡeyker melek şeklünde olmaz âdemi
3. Ağlamakdan dem-be-dem ḳana boyandı gözlerüm
Hey meded yaşuma raḥm eyle demidür çaḳ demi
4. Olalı sen yâr ile aġyâr-ı bî-dîn hem-nişîn
Fırḳatünde gözlerümün ḳan olupdur hem-demi
5. Terk idüp ben bendeyi aġyâra meyl eylersün âh
Eyle mi ey pâdişâh-ı ḳişver-i ḥüsn eyle mi
6. Ḥasret-i şevḳ-i lebûñle ḥaste-cân olmuş Sehî
İy ṭabīb-i cân u dil yok mı bu derdüñ esmemi

286 (135b)

Fe‘ilâtûn Fe‘ilâtûn Fe‘ilâtûn Fe‘ilûn

1. Ğayra meyl itmek ile gözlerüñ öldürdi beni
Nic'ideyin seni iy şūḥ-ı cefā-pīşe seni
2. Yārı aġyār söziyle n'ideyin terk itdüm
Tutup öldürmelüdür it yirine vāy beni
3. Burc-i bārūdur elifler bu ḥiṣār-ı tende
Dāġ-ı miḥnetdür anuñ sinede yer yer bedeni
4. Nev-^ˆarūs-ı ruḥ-ı gülgūna şebīḥ olmaġ içün
Al vālādan idinmiş gül-i ter pireheni
5. Sehī ol serv lebi oldı ^ˆaķīķ-i Yemenī
Kara beñlerdür ^ˆizārında Üveyse'l-Kāreni

287 (135b)

Mefā^ˆ ilün Fe^ˆ ilātün Mefā^ˆ ilün Fe^ˆ ilün

1. Gözüüm yaşıyla cihān bāġı lālezār ola mı
Bu demde içmemege bende ihtiyār ola mı
2. Kıyılayup geçüp ol āşinālīg eylemeyin
Kıya baķuşlu şu bir ġamze-kār yār ola mı
3. Karār isteme benden kara şaçuñsuz kim
Karārı yok dil-i bī-çārede karār ola mı
4. Semend-i nāz ile gönlimi çignedüp yūriyen
Diyār-ı ḥüsn ili sulṭānı şehsüvār ola mı
5. Sehī o serv bu āhum yiline meyl itmez
^ˆAceb o kanlu yaşuma vara kenār ola mı

288 (136a)

Mefülü Fā^ˆ ilātü Mefā^ˆ ilü Fa^ˆ ilün

1. Kesdi şaçını ġuşşamı dilden kem eyledi
Müşķin ḥatın kazıtdı beni bī-ġam eyledi
2. Gördüm ki kullarına söger ol güzel begüm
Sög ben kuluña daḥı didüm verhem eyledi
3. Yap gönlümi didüm ki ḥayālün maķāmıdur

Seng-i cefâ urup yüregüm muhkem eyledi

4. Âlâm-ı hecr-i yâr ile dil dermend idi
Efsûn okudı hatt-ı lebi emsem eyledi
5. Ağladugumca hattını tam tâze itdi yâr
Dil sebze-zârını şavurup hürrem eyledi
6. Ol serv niçe ağlayayın göz yaşından âh
Bilsem Sehî gözüm yaşı n'itdi nem eyledi

289 (136a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. İnên hecr odına yakma esirge cân-ı müştâkı
Bilürsin dünyede kalmaz güzellik kimseye bâkı
2. Bahâr-ı hüsne aldanma şağın kim bülbül âhından
Tağıtdı yaprağın sünbül yile virdi gül evrâkı
3. Felekden yüzedür eyvân-ı hüsnuñ iy hilâl-ebrû
Bırakdı sâye hurşide anuñçün kaşlaruñ tākı
4. Gel iy muṭrib maḳām-ı bûselikden yine şehnâz it
Nevâ bezmüne dem-sâz ol muḥayyer eyle 'uşşâkı
5. Ser-i küyuñu iy servüm Sehî âh ile ṭoldurdı
Seni vaşf ideli sît u şadâsı ṭutdı âfâkı

290 (136b)

Mefûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fa' ilün

1. Lezzetde didüm ağzuna beñzer mi ḳand-i nây
Gül gibi güldi didi anı yok yirine şay
2. Doḳunsa ḳalb-i 'âşıḳa iy ḳaşı yâ n'ola
Müjgân-ı tîr-i ḡamzen olupdur alây alây
3. Ḡamzeñ oḳı ta' addîsi yayını kim çeker
Ḳaşuñ mişâli olmaya bir baḡrı ḳatı yay
4. Gücdür didüm cefâ ile öldürme 'âşıḳı
Didi sen epsem ol yûri işüñ senüñ ḳolay

5. Her gice halkı āhun uyutmaz şabāha dek
Bi'llāhi diye şūfī nedür bunca hūy u hāy
6. Nāzüklük eyleyüp Sehī ol serv-i nāzı gör
Ayağuna akıtdı gözüm yaşın itdi çay
7. Vaşf-ı kadünle buldı sözüm pāye-i bülend
Beytüm ' aceb mi olsa iki karşılı serāy¹⁹²

291 (136b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ân-ı hüsünün tatludur pīrāyesi
Beslemiş şekkerle ānı dāyesi
2. Şehr-i hüsne sāye salmış zülf-i dōst
Hatt u hāl olmuş meger hem-sāyesi
3. Zülfi mi' racına irmek isteyen
Dār olur Manşūr gibi pāyesi
4. ' Işk bāzārında cāna ' aşıkun
Zülfüne cān virmedür sermāyesi
5. İşigüni her gice pāk itmeden
Ayuñ iy meh-rū aşınmış ayesi
6. Sırr-ı ' ışkı tıfl-ı eşküm itdi fāş
Çıkdı gözümde o yaşa māyesi
7. Gün gibi ' irerdi Sehī başum göge
Üstüme düşe o servün sāyesi

292 (137a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Yine bağlandı gönül zülfüne divāne gibi
Yine cān şem' -i ruħun şevki ile yane gibi
2. Niçe dil-bend olıban ' aşıkā zülfün geçe bend
Göreyin dil böğüne uğraya ol şāne gibi

---

¹⁹² Metinde "bir serāy" vezin gereği bir kelimesi metne alınmamıştır.

3. Dōstum ‘ārif olanlar seni yerler hāzer it
Varma her meclise elden ele peymāne gibi
4. Aş yerer ğamzelerün ḳanumı dōkmekde velī
Ḳanumı içmek ile ḳana gözün ḳana gibi
5. Avladuñ murğ-ı dili hırmen-i ḥüsnünde yine
Dām idüp zülfüñi ḥāl-i siyehün dāne gibi
6. Ḳatı dīvāne idi bend olalı zülfünde
Delü gönüm umarın bir pere uşlana gibi
7. Genc-i ‘ışkını o servün Sehī hıfz itmek için
Bir maḳām olmaya aña dil-i vīrāne gibi

293 (137b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fe‘ ilün

1. Seḥer zülfünden irişdi nesīm-i bād-ı nevrūzı
Ki böyle bī-ḳarār itdi bu miskīn-i siyeh-rūzı
2. Egerçi ḥān-ı ḥüsnüne ḥaṭ-ı sebzün virür şūret
Lebün sen-būsesi oldı melāḥat bezminün tuzı
3. Nigārun tīg-ı cevründen gönül şad-pāre olmuşdı
Bitürdi dikdi bir bir hep gelüp müjgān-ı dil-dūzı
4. Eyā muṭrıb götürdükce ḳopuzı bezm-i ‘irfāndan
Ḳo tek dururken ağlatma yazuḳdur ol bir öksüzı
5. Sehī’nün āh u zārından bütün dünyā duḥān oldı
Cihānı yaḳdı yandurdı meger āh-ı ciger-süzı

294 (137b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fa‘ ülün

1. Gözün siḥr içre bulmuşdur kemāli
Ki cān almaḳdur anuñ eñ kem āli
2. Ḳızıl geymiş açuḳ maḥbūbdur gül
Semen bir dil-rübādur aḳ seyāli
3. Mekes mi ḥāl-i miskinün ‘aceb kim
Gözümde uçar olmuşdur ḥayāli

4. Senüñ bu hâl-i miskinüñ eridür
Atam anam lebüñ oğul balı
5. Ne deñlü tatlu añılursa şekker
Lebüñ katında yokdur dâdı dalı
6. Gül açıldı çemenden yaña gel git
Sehî sünbüllerüñ bitdi sağalı
7. Görüp şî' riñi zühre bağladı nağş
Çalup çağırdı itdi yelleâli

295 (138a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1. Câmeden çık gider ol pîrehen-i gül-büyı
İy gül-i şîm-tenüm seyr idelüm pehlüyı
2. Dilerem sîneme bir serv yazam saña mişâl
Kocam andukça şu sen serv-ğad u dil-cüyı
3. Çeşm-i bîmâruñ ucından bu gönül haste yatur
Bunca demdür şora gelmez lebüñ ol şayrüyı
4. Mey-i pür-mest lebüñ şevkine bed-mestlik ider
Gelmesün bezmüne ayruk gider ol bed-ğüyı
5. Sehî biz lebleri halvâsına hayrân geçerüz
Bengi abdâllaruz kim severüz tatluyı

296 (138a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Dil yatur derdüñden olmuş tîğ-i hicrân hastesi
La' l-i nâbuñdan bilür bulursa dermân hastesi
2. Bağ-ı hüsnünde eger cādū gözün sihr itmese
Nergis olmazdı çemende çeşm-i fettân hastesi
3. Kâkülünden kıl kadar şıhhat yüzini görmedi
Gerçi kim sünbül geçer zülf-i perîşân hastesi
4. Güyiyâ dârü's-şifâdur küyı kim ' aşıkıları

İnleşüp yatup-durur olmuş firāvān hastesi

5. Hâtırum bir buse ile lebleri şormuş degül
Kapusında olmuşam yıllarla cânān hastesi
6. Bār-ı hicrān çekmeden gāyetde oldu cân zebūn
Leblerüñden buse aındum didi kim cân hastesi
7. Pîr iken sevdi Sehî bir nev-civānı n'eylesün
Kocalığında o miskîn oldu oğlan hastesi

297 (138b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. İşigiñden gerçi kim dūr eyledi devrān beni
Hâli itmedi hayālinden hele hicrān beni
2. Şol kadar derd ü belâ çekdüm gam-ı hecrinde kim
İtleriyle âkıbet hecr eyledi yārān beni
3. Dil-rübālar şevkine dīvāne olduğum görüp
Yağadan geçürdi başdı bağına zindān beni
4. Karşıma düşmenleri güldürmek içün dem-be-dem
Yandurup ' ıışk âteşine eyledi giryān beni
5. Şādî-i vaşla bu ben dil-hasteyi göstermedi
Hece-i nā-peydā idüp za' f eyledi pinhān beni
6. Umaram maşşerde ser-bāz olduğumdan bileler
Barmağ ile birbirine göstere hūbān beni
7. Vālihemi her mäh-päre mihri şevkinden Sehî
Âh kim günden güne çarh itdi ser-gerdān beni

297 (138b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Bir zamān gülzār-ı hüsnüñ bağ idi
Gözlerüm yaşı aña ırmağ idi
2. Sen melek-siretle iy hūr-ı behişt
Kūyuññ her kūşesi uçmağ idi

3. Zülfünüñ her bir kılında niçe biñ
Cân ü dil bağı yatur tutsağı idi
4. Hâl-ı ruhsâruñ gamından lâlenüñ
Gice gündüz bağı yanar dâğ idi
5. Heer ile pür-dâğ idi bağrum velî
Şevkden dâğ üsti baña bâğ idi
6. Mest idi bûy-ı gül ü mülden hezâr
Bâğ-ı hüsnuñ gülleri aylağ idi
7. Şimdi kim hüsnuñ kemâlin buldı çağ
Luţf u ihsânuñ dınecek çağ idi
8. Eyleme vaşluñ Sehi̇'den sen dirîğ
Men' idüp dime naşîb ancağ idi

298 (139a)

Mefûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Pîr-i muğâna şol kişi kim hıdmet eyledi
Meyhâne mu' tekiflerine hürmet eyledi
2. Bir cür' a ile keşf-i kerâmât ider hemîn
Şol kimseye ki pîr-i muğân himmet eyledi
3. Raţl-ı girân elümde iken şaydı muhtesib
Yüzüm şuyını dökdi yire hıffet eyledi
4. Olmaz mariż-ı 'ışka devâ didi dün tabîb
Derdüme çâre eylemedi 'illet eyledi
5. Bir reng geçdi cānuma şûret-nigâr-ı Çîn
Aldadı aldı gönlümi bir şûret eyledi
6. Beñzer güneş yüzüne diyü lâf-ı hüsni ider
Anı cemâlün ayına kim nisbet eyledi
7. Virmedi h̃'âce vâ' ize meyhāneci şarāb
Meyhāne başdı geldi o çok şirret eyledi
8. Vaşf-ı miyānunu Sehi̇ çün yazmak istedi
Kıldan bilüni seçmedi çok diğkat eyledi

Murabbalar

1.(139b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I

Gördüm ol gün yüzlü yāri ṭālī' üm mes' üddur
Nāzına örgendi dil her cevruñe ḥōšnūddur
Ġamzesinüñ ḥaṇçeri pür-ḥūn-ı zehr-ālūddur
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

II

Bir kıl oğlu kılıyam ol beg efendümdür benüm
Bāğ-ı dilde şalınur serv-i bülendümdür benüm
Ḥālūme bakup dimez bu derd-mendüm benüm
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

III

Sünbül-i gül-pūşın ol serv-i dil-ārā çün kese
Bāri ben dil-ḥasteye bir mū kadar bu mār ise
Vāy baña ger şayd olursa her pelīd-i nā-kese
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

IV

Varduğınca şīve resmün arturur ol serv-i nāz
Öldürür āḥir seni itmezse cevruñ nāzın az
Yaraşur Sulṭān Maḥmūd olsa ben bende Âyāz
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

V

Serv-i gülgün pūşdur gūyā ḳabā-yı aldan
Yā gül-i terdür ki gülşende açılmış daldan
Bülbül-i zārencidür bilmez dirīgā ḥālden
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

VI

Bir güler güldür yüzi sünbüldür anuñ perçemi
Ḳıble-i ' ayn-ı sa' ādetdür ḳaşınuñ her ḥamı
Ḥüsn ü ḥulḳ u luṭf ile olmaz o deñlü ādemī
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

VII

Her ne gelse luṭfudur ol serv-i ḥōş-reftārdan
Yüz çevürme gel Sehī öldürse tīğ-ı yārdan
Leblerinden buse ile şulḥ ider inkārdan
Şol güzeller şāhı kim ismi anuñ Maḥmūddur

Velehu eyzân

2 (140a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

I

Sev gönül şol bî-vefâ dildârı gâyet hûbdur
Nâzı nâzükdür anuñ her şivesi merğûbdur
Tâzeler de gerçi her bir sâde-rû mañbûbdur
Şimdi hûsn iklîmine sulţân olan Ya' kûbdur,

II

Ol perî-rû bâğ-ı hûsnüñ bir gül-i handâmıdur
Dil nice meyl itmesün la' line âdem cânıdur
Mısr-ı hûsnün iy gönül ol Yûsuf-ı Ken' ânıdur
Şimdi hûsn iklîmine sulţân olan Ya' kûbdur

III

Bunca ' izz ü nâz ile ol hûsn ilinün şâhıdur
Hem vefâ vü mihr ile gökler yüzünñ mâhıdur
Kendüzi bir beg güzeldür hûblar sipâhıdur
Şimdi hûsn iklîmine sulţân olan Ya' kûbdur

IV

Hâk-i payı ırmeyen gülşen şağın gülşen degül
Cân virüp yolında toprağ olmayan ten ten degül
Halk-ı ' âlem zülfinüñ efgendesi bir ben degül
Şimdi hûsn iklîmine sulţân olan Ya' kûbdur

V

Ol güzeller şâhınuñ inmiş güzellik şânına
İns ü cin şaf bağlayup karşı durur dîvânına
Vaşfını bilmek dilersen bak Sehî dîvânına
Şimdi hûsn iklîmine sulţân olan Ya' kûbdur

Velehu eyzân

3 (140b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

I

Tîğ-i cevri ile idüp yâr-ı be-ğam bağrumı baş
Göze göz gamze-i bîmârı yerer kanuma aş
İtdi dîvâne beni ol hat u hâl u göz ü kaş
N'ideyin çâre nedür veh başayın bağruma taş

II

Dem mi vardır ki gamun gönlümi zâr eylemeye
Elem ü derd ü firâk ile nizâr eylemeye
Dil-i sengînüñ âhum neye kâr eylemeye
N'ideyim çâre nedür veh başayın bağruma taş

III

Her nefesde dikilur göklere âhum ' alemi

‘Âlemi yakdı şaķın derd-i derūnum elemi
Olmadı leblerūññ derdüme bir emi semi
N’ideyin çāre nedür veh başayın bağruma taş
IV

Yüregümde görürin nāvek-i ğamzeñ eşerin
Meclis-i ğamda deler nālelerüm ne cigerin
Korkaram söylemege derd-i derūnum haberin
N’ideyin çāre nedür veh başayın bağruma taş
V

Yārı aġyār ile görsem ölürin ğayret ile
Kendümi unuduban yoġ olurun hayret ile
Sehī sırrum dimezem ölür isem hasret ile
N’ideyin çāre nedür veh başayın bağruma taş

4 (141b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

I

Şol gözi nergis boyı serv itdi ‘uşşāķın deli
Bāġ-ı hüsnüñ olalı görür gözi tutar eli
Dimesin mi baş egüp her ğonca-leb aña belī
Gülşen-i hüsn içre bir serv-i dil-ārādur Velī

II

Alçaķ itdi yalımın servüñ boyı reftārda
Ġoncaya aġız mı aç-durur lebi güftārda
Bitmeye bir gül yüzi gibi daķı gülzārda
Gülşen-i hüsn içre bir serv-i dil-ārādur Velī

III

Lālezār-ı hüsnüññ şeydāsı olmışdur çemen
‘Ârızından cerr ider reng-i leţāfet yāsemen
Nice hayrān olmasun kıddine serv-i nārven
Gülşen-i hüsn içre bir serv-i dil-ārādur Velī

IV

Çeşm-i mesti ğamzesi pür-fitne vü āşubdur
Nāzı nāzükdür anuñ her şīvesi mergūbdur
Sev gönül ol bī-vefā dildārı ğāyet hūbdur
Gülşen-i hüsn içre bir serv-i dil-ārādur Velī

VI

Sun‘ -i luţfindan yatarmış Hāķ zahī hüsn zahī
Kim ider şermende zībā tal‘ atı mihr ü mehi
Ol cemāl-i pür-kemālī nice medķ itsün Sehī
Gülşen-i hüsn içre bir serv-i dil-ārādur Velī

Gazeliyyât-ı Mevķûfe

I (141b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Bağladum ğam milkine 'ışķuñla maħmil dōstum
İsterem derdüñ göçüp menzil-be-menzil dōstum

Dil çekildükce tolaşdı kākül-i pür-çîne āh
Bende-i zülfünden ħalāş olmak ne müşkil dōstum

Her nefes odlar yağar feryād u āhumdan benüm
Āh-ı ' aşıkdan yigitsin olma ğāfil dōstum

II (141b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Gün yüzüñ ehl-i ħaķıķat görüp Allāh didi
Ne 'aceb itdi tenezzül yire bu māh didi

Leb-be-leb olmağa meclisde şurāħi saña cām
Ayağ üzre şunuban yarıcuñ Allāh didi

Dil elif kıaddüñ ile ħalka-i zülfüñ göricek
Ne kara yazu imiş başuma bu āh didi

III (141b)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fâ' ilün

Olmasa cemālün dil ü cān kıblesi Aħmed
'Uşşāķa tapuñ olmaz idi mesken ü ma' bed

Ye' cüc-ı yaşum virdi cihān milkini seyle
Ĥāk-i tenüm İskender-i ' aķl idemedi sed

Eşki Seħi'nüñ düşe dura idi kapuña
Sâyildür anı luţf idüben eylemegil red

IV (142a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Aķdı gönlüm şu gibi ol serv-kıaddüñ pâyına
Rāstī ħōş düşdi vardı ol nigāruñ pâyına

Ĥanı ol tecrīd ile keşretten el çek ki şaķın
Bu cihānuñ iy gönül aldanma ħūy u ħâyına

Şehsüvār-ı nāz olmuş gün gibi ol yüzi ay

At şalup aylandurur maḥbūblar ālāyına

Fī'r-Rubāīyyāt

I (142a)

Mefūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ulūn

Her derde devā senden olur yā Allāh
Her dince şifā senden olur yā Allāh
Her sır saña ma'lūm eyā 'ālim u dānā
Dermān baña da senden olur yā Allāh

II (142a)

Birligüne şek yok saña şāhid yer ü gök heb
Bir sözün ile iki cihān oldu müretteb
Derdüm görüp uşandı yüzün döndi ḥalāyık
Sensin yaradan saña şıgındum yine yā Rab

III (142a)

Yā Rab beni ḳahruñ odına yakma esirge
Boynuma belā zencirini daḳma esirge
Suçuma göre işbu 'uḳūbet baña azdur
Līkīn keremūñ çok suçuma baḳma esirge

IV (142b)

Ay ile güneş yir ü gök ü cümle-i 'ālem
Buyruḡuñ ile seyr ider emrūñle durur hem
Emr eyle şifā-ḥāne-i luḡtuñdan eyā Hāḳ
Ben ḥaste faḳīre virile bir pāre merhem

V (142b)

Bir ferd ü aḥadsın ki saña olmaya şirket
Birligüne iḳrār ide yetmiş iki millet
Sensin görinen arada bir ḡayrı daḡı yok
Sen durur iken yā Seḥī kimden uma sıḥḥat

VI (142b)

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

Tīḡ-i cevri ile dilim itdi dilüm
Yāre cevri dimege varmaz dilüm
Cū-be-cū ol ḥāl-i kendüm günden
Gāha degmez oda yasnun ḥāşılum

Velehu eyzān

VII (142b)

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

Dest-māle naḳş ider kirpüklerüm bir ḥōş ḥayāl
Ol ḥayāl ile umaram yāra idem 'arz-ı ḥāl

‘Arz iderken yāra miḥnet günlerinüñ demlerin
Âl olupdur kanlu yaşumdan elimde dest-māl
VIII (142b)

Mefülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

Dülbendin ol şanem ki şarıcaḳ ḳabā şarar
Var ise yine anı şararsa ḳabā şarar
Sulṭān-ı heft kişver-i ‘ālem degül midür
Şol kimse ki anuñ gibi bir pâdişā şarar
IX (143a)

Mefülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

Ol serv-i nāz ḡonca-dehen vırse baña el
Vaşf-i ruḫıyla diyem iki günde bir ḡazel
Yoḡ oldı za‘f-ı hecr ile cism-i nā-tüvān
Ġam-ḡāneme gelürse de bulmaz beni ecel
X (143a)

Müstef‘ ilātün Müstef‘ ilātün

Ol serv-ḳāmet ḳıyāmet ancaḳ
Veylī bu zālīm pür-āfet ancaḳ
Dil dām-ı zülfe ḡāl-i lebünḡün
Göz göre düşmek nedāmet ancaḳ
XI (143a)

Mefülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

Âhum gice dutdı yine şol gökteki māhı
Yırde ḳala mı ya güzelim ‘āşıḳuñ āhı
Görince ḳaşı nūnı ḡayālī gözüm içre
Bir kāse şuya ḳondı şanasın iki māhı
XII (143a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Nergisi çeşmüñ gibi mest ü ḡumār itmek neden
Sünbülü zülfüñ ucından tarmār itmek neden
Kesmedüñ bir gün yanuñdan şol raḳīb-i kāfiri
İy melek şeyṭāna bunca i‘tibār itmek neden
XIII (143b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Yā Rab ol ḡamzeñ midür bağrumı pür-ḡün eyleyen
Sāḡir-i çeşmüñ mi yā bu cānı meftün eyleyen
ḡusrevā Şīrīn lebünüñ şevḳine Ferḡād-vār
Zülf-i şeb-dīzün durur eşkümi ḡülgün eyleyen

XIV (143b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Tâc-ı müşkîndür başuñda kara saç
Leblerüñ senbūsedür yāhūd gülaç
Şāh-ı hūbānsın urınsan başa tâç
Zülf-i müşğînüñ ola Çînden ħarāç

XV(143b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Yazdı gönüm bir selām ile nigārun nāmesi
Kaşları tuğrāsına beñzer meger ser-nāmesi
Murğ-ı dil şaydına her bir ħarfını dām itmese
Dāna döküp noqtadan siħr eylemezdi ħāmesi

Fi'l-muḳaṭṭa' at

I (143b)

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Eyā vezîr-i mu'azzām kapuñ kemînesini
Esirge ḳoma elin tut ayakladı zillet

Çün oldı maḳsem-i erzāk dest-i pür-luṭfuñ
Kemîne bende-i muḫliş neye çeker ḳillet

‘Ale’l-ḫuşuş cihān şehriyârı medḫinde
Tabaḳ tabaḳ dola ḫāmemle ḳand-ı pür-lezzet

Güher sefînesi pürdür buḫûr-ı naẓmumda
Sözüm cevāhiri anuñçün oldı bî-ḳıymet

Kilîd-i genc-i kerem bâbına dilüñ miftāḫ
Dilüñi depret açılson ḫazāyin-i devlet

II (144a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ülün

Elā iy mefḫar-ı cūd u sa’adet
İşigüñdür cihān ḫaḫına maḳsūd

Bilür cev cev zāmîrüñ kāyinātı
Ḳamu ‘ilmüñ ḳatunda cüz’-i ma’ dūd

‘Abîr ü misk olur enfās-ı ḫaḫuñ

Sözün cevherleri lû'lû-i menzûd

Yüregüme şu şab luṭfuñ eliyle
Ki yandum miḥnet ocağında çün 'ūd

Hemişe devlet ile kām-kār ol
Ola iḳbālūñ ismūñ gibi Maḥmūd

III (144a)

Örnek olduñ şekl-i ḳaşr-ı cennete
Ḥabbezā iy şuffa-ı şaḥn-ı şafā

Şuyı kevşer toprağı 'anber-sirişt
Būyı misk olmuş hevāsı cān-fezā

Bāğ-ı Firdevs oldu her bir kūşesi
Ḥūr u ğilmān oldu ḥidmetkār aña

Bu binānuñ bārgāhı toprağın
Ḥūr-i 'ayn eyler gözüne tūtiyā

Olmaya cennetde daḥı dōstum
Bir bunuñ gibi maḳām-ı dil-guşā

Ḳıṭ'a (144b)

I (144b)

Mefülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

İy bizüm ile hem-dem olam yār-ı ḳaḏīmi
Gönlüme doḳunmak saña düşmez idi zirā
Ben çekmiş idüm derdin ol ayıñ yeñi başdan
Aḥşamlamak olur mı senünle ol ḳaşı ğarā

Ḥücreñ tolu iken senün enva' -ı nî' amdan
Düşmez ola şūfī saña rind aşına şunma
Pehlū-keş olursa baña dildār yaraşur
Ḥaḳ didi bilürsin *Birāhim vü Mūsā*¹⁹³

II (144b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ülün

Eyā faḥrū'l-Kirām-ı ekreme'n-nās
Ki luṭfuñla bürinür bāy u yoḥsul

---

¹⁹³ Şüphesiz bu hükümler ilk sayfalarda, İbrahim ve Mûsâ'nın sayfalarında da vardır. Âlâ Suresi 18-19

Uyup nefis itine suç itdüm ise
Mu‘ âf it k’oldum istiğfare meşgûl

Yüzüme urma suçumu bağışla
Ki olur ‘özü ‘inde’n-nās maqbûl

III (144b)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fa‘ ülün

Kebāb u şem‘ ü cem‘ ü ‘âşık-ı zār
İki üç derdmendüz bağı yanıu

Ne hōş düşdi bu bir cem‘ iyyet-i hās
Velī sensüz degül ineñ muvāfık

Qadem-rencide eyle meclise gel
Degüldür gerçi meclis saña lâyıu

IV (145a)

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Eyā serir-i sa‘ âdetde hayra şadır olan
Hemişe ‘izzet ile hem-demün sa‘ âdet ola

Mizâcuña bugün irdiyse inhirâf umarın
Zünüb-i mâziye yarın o bir kefarete ola

Bu tehniyet için urup yüz işigüne didüm
Şafâ vü lûtf ile dâ‘im şifâ vü sıhhat ola

Fî Hakk-ı kıssa-h‘ân

I (145b)

Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Ma‘ denü’l-kizb kıssa-h‘ân beg kim
Oldı lâf u güzâf ile mümtâz

İllere ‘Amr oyunını geçüp
Oldı her fende cüst ü lu‘ bet-bâz

Geh muşannif dirildi geh şâ‘ir
Beñzer el virdi aña hatt-ı cevâz

‘Âriyet şi‘ri isti‘âre şanur
Şi‘ri bilmez haqıki mi yâ mecâz

Bilmez iken nedür şavâb u haṭa
Taşannuf-ı firse eyledi âğâz

Umarın haḳḳı zâyi‘ eylemeye
Duyıcak pâdişâh-ı bende-nevâz

II (145b)

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Edeb tavrın bozup yüzsüzlük itdi kışşa-h‘ânı gör
Luğat cem‘ ine çalışdı selef haḳḳında kîn biçdi

‘ Aceb sa‘ y itdi şüret virmedi çok yazdı yañıldı
‘ Acem dilini bokladı cihân yüzine çöp şıçdı

III (145b)

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fa‘ ülün

Virup cân buse ile ol kıyâmet
Beni luṭf etdi toprakdan götürdi
Ḥayâl hâl-ı ruḥsâr gelse gönüm
Başuna Seydî hâlların götürdi

III (145b)

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Dutup yâbânı divâne olur sevdâ-yı zülfinde
Bu ḥüsn ile eger Leylî göreydi hâl-i Mecnûnı
Gözüme zerre gelmez iy kâmer ḥurşîd-i ‘ âlem-tâb
Yire geçsün ko sensüz n’ eyleyeyin mâl-ı Kârûnı

IV(145b)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Zübde-i erkân-ı devlet Mîr Aḥmed Şems-i dîn
Âsitanuñda ebâ ‘ an ced sa’âdet bendedür
Ḥasteyem luṭf it baña timâre himmet eyle kim
Derdümün dermânına dârû-yı himmet sendedür

V (146a)

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

Meḥemmed Beg ki yümn-i himmetiyle
Utandurdu yidi deryâyı desti

Ezel başıylā virürdi selāmı
Ağā olalı anı dağı kesdi

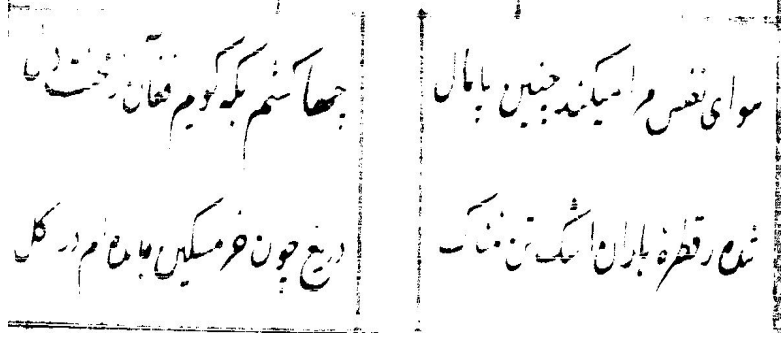
VI (146a)

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Gāḥ dülbend şarar giyer geh tāt
Ellere beñzemez bezm-i şūfī
Halk olduḡuna 'acemle kim

N'eylesün şūfīlikde gecdi

VII Farsça Kıta (146a)

VIII (146a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

O gül bād-ı hazāndan solduḡına
Dökündi goncalar sünbül yolundı
Cihāna şems-i tātān oldı toḡdı
Diriḡ eglenmedi gözden dolundı

VIII (146a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Ol serve n'oldı yā Rab yire battı
Qara toprağı vardı qocdı yatdı
Teni incünür iken pīrehenden
İddindi ḡulle vü sündüs kefenden

FİT-TEVÂRÎH

I (146b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ülün

Eyâ leşker-keş ü düşmen-keş-i dehr
Ki sensin lâyıķ-ı baht u sa'âdet

Bugün şeh Bâyezid'ün devletünde
Naşib oldu size cây-ı şadâret

Çuluñ târîh-i devlet fikr iderken
Didüm târîh “erin buldı vezâret”
920/1514

II (146b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ülün

Şeh-ı kişver-guşâ sultân Süleymân
Ki adı büsbütün dünyâya doldı

Ġuzâtı emr itdükde ġazâya
İşidüp ehl-i küfrün beñzi şoldı

Bu feth-i pür sürûra dindi târîh
“Bi-ğamdillâh Rodos feth oldu”
929/1522

III (146b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ülün

Mürüvvet kânı Defterdâr Efendi
Ki oldur menba'-ı luğ u mürüvvet

Bir oğul virdi aña Hâķ Teâlâ
Dür-i yekâne oldu zî-sa'âdet

İrişdi baña ilhâm-ı İlâhî
Dinildi aña târîh “el-beşâret”
934/1527

IV (147a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ülün

Yüzün burtarsa dursa Lâlâ Kâsım
Çocunur şekl-i nağsın görse Mirrih

İşitdüm 'azli ağbârun sevindüm

Didüm aña ....u Tunca târîḥ¹⁹⁴

V (147a)

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Ne ‘ aceb ḥōş düğün olur bu düğün
Eylesün ıssına mübârek Ḥaḳ

Bir kişi aña didi târîḥi
İctimā‘ -ı mihr ü māha be baḳ

923/1521

VI (147a)

Mefülü Fā‘ ilatü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Naḳl-i Necâtî ‘ âleme târîḥ olmağın
Târîḥini didi Sehî “gitdi Necâtî hay”

914/1509

Mülemma‘ (147a)

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fa‘ ülün

تا تیا سوتا سوتا خا ت

Görürse âḥūr berret utu şaḥrā

می تا کو نس در رسم اخی بو پ

Gönüldendür başuma işbu sevdā

Gözüm yollaruñı gözler meded hāy

تا نا چو یسه افندی آنا غور غیا

Fî Ḥaḳḳ-ı pōst (147a)

Mefülü Fā‘ ilatü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

Yundı arındı gül gibi bu lâlezār pōst
Ağardı appaḳ oldu yine penbe-vār pōst

Dil ḥānesinde tekye-nişîn olmağ isteyen
İtsün cihān içinde bugün ihtiyār pōst

¹⁹⁴ Metinde kelime silinmiş

Muşta şabancesin yimedi bıçķı görmedi
Üstâd önine varmadı çizdi kenâr pöst

İSTİFTÂ (147b)

Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

Ey fûnûn-ı ma‘ ârif ile şehîr
Reh-nümûn-ı řariķ-ı levha-i pîr

Müfti-i müşkilât-ı ‘ uķde-guşâ
Hâkimü’l-vaķt ķadî-i fetvâ

Bir ulu müşkil işüm oldu benüm
Eridi nâr-ı ğuşşâ ile tenüm

Nâgehân bir perî melek-sîmâ
Cân ü dil milkin eyledi yağmâ

Bir perîdür ki görse anı melek
Hüsni defterlerini eyleye ĥak

Gözi sihrinden olmışam meftûn
Ėamzesi okı cânı itdi zebûn

Zülfünüñ her ĥamını itdi kemend
Beni başdan ayağa eyledi bend

‘ Âķıbet biñ belâ vü miĥnet ile
Hem-dem oldu baña sa‘ âdet ile

Dökülüben yolında saçıldum
Giderek bir Ėün aña açıldum

Didüm iy serv-i bōšťân-ı vaķâr
Diksem olmaz mı bāĖ-ı hüsne ķenâr

Didi bu mûra baķ ķıyup câna
Ėaşd ider ĥâtem-i Süleymâna

Verhem itdi bu söze incindi
Süciyüben ziyâde ķocındı

Niķe kim aña nuřĥ u pend itdüm
Tutmadı ben didüm ben işitdüm

Beni ʿışķında itdi ser-gerdān
Ol ķaşı gözü ķara tāze civān

İy ki sensin bu yolda ehl-i şürût
Muķtedā-yı ʿarīķ-i ümmet-i Lût

Ĥālüm oldı benüm bu yolda ĥarāb
Kerem eyle buyur bu derde cevāb

Bu hevā ile olmışam pür-derd
Senden olur baña olursa meded

Derdüme çāre eyle Mevlanā
Eylerem ĥazretünden istiftā

Fî'l-leṭāif

Mefûlü Fā' îlatü Mefā' îlü Fā' îlün

I (148a)

Şol sîm-ten ki ʿāşık-ı dil-ĥasteden kaçır
Cân ise terkin ur çün o dil ĥasteden kaçır

Kaçsa perî gibi n'ola senden Sehî nigār
Var ise ol hemān kîr-i nev-resteden kaçır

II (148a)

Mefā' îlün Mefā' îlün Fa' ülün

Bi-nevālar begi Cenāb Ağa
Bu cihānuñ yüki başuña ağa

Bölügüñ ile rûz-ı maĥşerde
Dutulasın cehennemî duzağa

III (148a)

Fe' îlâtün Fe' îlâtün Fe' îlâtün Fe' îlün

Bunca çapüklük ile sen behey iy ulu geyik
Yaraşur kim olasın zümre-i lenga peyk

Bu cihāndur saña beñzer çoğ olur murğ velî
Görmedüm sencileyin bir daĥı tûy başlı üvegik

MÜFREDLER (148b)

Mefā' îlün Mefā' îlün Fa' ülün

İñinde baş kışmasun Revānî

Bile doğdı benüm ol yaştaşumdur

II (148b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ülün

İlün ma' nisin almasun Revānī

Aña hayr itmez āhir Ka' be haqqı

III (149a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Zātī şî' r içre ma' ānī kısmını

Şāğır oşruğın sezer gibi sezer

VI(149a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Elmās-ı tîğ-i şî' rüm Zātī'yi itdi şāğır

Albız kulağına kurşun dinür meşeldür

V(149a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Necātī şî' riñe geh geh Vişāli ağranur amma

Meşeldür mā-teğaddemden köpek ürer yeñi aya

VI (149a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Necātī şî' ri yüzine ' aceb müşkil niğāb açmış

Anı perdeyle fehmi itmeye her bir siki kabuklı

VII (149a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ülün

Şıçana beñzeyelden ağzunda

Göre kedi bıyığın balta kesmez

VIII (149a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Nigāruñ ğamze-i fettānına kim dir ki cādūdur

Bıçağı elde dildāruñ hemānā bir içim şudur

VIII (149a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ğamze-i yāra bıçağı haylice keskin geçer

Yanına dağındı bile şalınur şakın geçer

X (149b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Cevr-i ğamzeñden ħurudum üstüñān oldum bu çağ
Baña raħm it pādişāhum sūñüğe irdi bıçağ

XI (149b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Ne deñlü tiz ise ğamze yarağı
İki ol deñlü keskindür bıçağı

XI I (149b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Bıçağına nigāruñ cān virüp dil
Çeküp bağına anı öpdi ħucdı

XIII (149b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Bıçağ aşı ola görem raķibi
Ki benden kesmek istermiş ħabibi

XIV (149b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Mey-i gül-fām şun bezm ehlüne sāķi ayaklandur
Ayağa düşmüşiz luş it elümüz al ayaklandur

XV (149b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Gerçi iy dil 'ışķ ile 'āşıķlaruñ üstādısın
Tīşe-i derd ile miħnet tağının Ferhādısın

XVI (150a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Yine ol serv-i ra' nānuñ gül açıldı nihālinden
Göñüller sebze-zārında bitürdi ğonca dalından

XVII (150a)

Mefülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Terk it hevā heveslerün ey dil gedālīg it
Dolaşma zülf-i yāre yeter bi-nevālīg it

XVIII (150a)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Şevķi artar göñlümüñ olsa hilāl ebrūña dūş
Māh-ı nev görse cününüñ cinneti eyler ħurūş

XVIII (150a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Ḥabībüm kara zülfüñ ‘anberine
Kul oldu boynu bağılu ‘anberine

XX (150a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Rūḥa rāḥatlar virür şīrīn lebünün ḥandesi
Būy-ı cān virse n’ola bīmāre gül tervendes

XXI (150a)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Hele biz ‘ahde vefā itmegi unutmayalum
Yār zülfī gibi ḳalan sır ise n’eylesün

XXII (150a)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Gün yüzünde dāne dāne beñlerüñidir gören
Şekl-i pervīndür ki geldi şūret-i māh üstine

XXIII (150b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Dil-i bīmāra lebi şerbeti tīmār eyler
Saña tīmār gerekse i gönül deftere geç

XXIII (150b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Leblerüñ devrinde mesken itdügi dil zülfüñi
Buña üzüm ḥasretinden bāğ dīvārın yaşdanur

XXV (150b)

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Her seg-i bed-ḥūya lāyık görme vaşlun ni‘ metin
Çün bilürsin Ḥaḳ dimişdür *lā yuḥibbū’l-mūsrifīn*¹⁹⁵

XXVI (150b)

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Nāz ider serv-ḳadün cevriñi çekmekde gönül
Toḡru dirler güzelüm kişiye iylik yaramaz

XXVII (150b)

Mefülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

¹⁹⁵ Yiyiniz içiniz israf etmeyiniz. Araf Suresi 31

La^ç lin lebüñe beñzemege fi'l-meşel iy meh
Reşkinden itdi kendüyi ħurşîd surĥ-püş
XXVIII (150b)

Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün

Tîr-i müjeñle sîne kemân-ĥānesinden oh
Dil şîşesini deldi ħaşuñ aşdı mâhiye
XXVIII (151a)

Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün

Çeşmümi ħanlı yaşum itse n'ola ġarĥa-i āb
Bu meşeldür güzelüm şulu süñük şuda yiter
XXX (151a)

Mefûlü Fâ^ç îlatü Mefâ^ç îlü Fa^ç ûlün

Lâle ruĥuñuñ alına hem-reng dirildi
Yüze gelicek bir paracık ħanı uyuşdı
XXXI (151a)

Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün Fa^ç ûlün

Şalar başını meclisde şurāĥi
Şanasın şūfî yine raĥşa girdi
XXXII (151a)

Mefâ^ç îlün Mefâ^ç îlün Fa^ç ûlün

Aġız açup leb-i dildāra güler
Ġoncanun avlaya nāzüklüğünü
XXXIII (151a)

Mefûlü Fâ^ç îlatü Mefâ^ç îlü Fa^ç ûlün

Bir baġrı yufĥa öksüze beñzer fütādedür
Raĥm it esirge ħarşuñā boynın eger kabaĥ
XXXIII (151a)

Mefûlü Fâ^ç îlatü Mefâ^ç îlü Fa^ç ûlün

Kevn ü mekânı āteş-i āhum yaĥub yürür
Sînem ħarāretine döyüş vire mi caĥîm
XXXV (151a)

Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün

Ĥān-ı luţfunĥün felek bir kâse-i ĥîni durur
Kim anuñ içinde altun şemse olmışdur güneş

Fİ HAĞKI PÖST

I (151b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ülün

Ey umür-ı fezāya hākim-i vakt
Kani bunca hūkū-ı nān u nemek
Bir köpekden korusuğumuz için
Ney İdi bu bizi itler virmek

II (151b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

İtdi bir meh maṭla' -ı burc-ı sa' ādetden zuhūr
Oldı anuñ toğmasından cümle ' ālem pür-sürūr

Bir meh-i hurşid-i enver aḥter-i ferruḥ-cemāl
Kim mübārek maḳdeminden şād olup ḥalk itdi sūr

III (151b)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Maḳşūduñ ise iy dil eger ' ayş-ı müdāmī
Gūş eyle benüm pendümi güftarımı gözle

Dīvān-ı Sehī saña yiter yār u muşāḥib
Yanuñda tut elfāz-ı dūrer-bārumı gözle

Gavvāş oluban baḥr-i ma' ānī içine dāl
Baḳma şebihe gevher-i şehvārumı gözle

Dil lebleri esrārına ḥayrāndur ezelden
Yār ile olan soḥbet ü āşārumı gözle

İsterseñ eger sen daḥı yāḳūt-ı müferriḥ
La' l-i lebi vaşfındaki eş' ārumı gözle

IV (152a)

Mefülü Fā' ilatü Mefā' ilü Fa' ülün

Mezkūre gördi Zeydi temtāze bir yigiteük
N'itdiyse itdi aldı āḥir gör aña n'itdi

Onatdı naḳd-i ' ömrin güzelligi geçince

Görđi ki rişi geldi didi şakalı bitdi

V (152a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Tabībā Zeydi sen mezkūre için
Çeküp zencire eylersin 'azābı

İçürüp aña nılfer řarābın
Yidürdiñ tāze çölmekden cevābı

Gider қо çömlek aşı şerbet olmaz
Gidi Zeyd oldı çünkim kös kebābı

VI (152a)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Hey gidi Zeyd nedür mezkūre götine uyup
Eyledün kendüzüñi dām-ı belāda maḫhūr

Gördün anuñ amı yağmaya gider n'olsa gerek
'Ārif ol sen de hemān barmağunı bir baña gör

IV(152a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Gidi Zeyd 'Amra uyup evlenelden
Geyikler içre ġāyet ulu oldı

V (152a)

Başına 'aqlı gelmez gidi Zeydün
Daḫı āşarı vardur kös kebābuñ

VI (152a)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Göre kedi enigi pençesinden
Dönüpdür gör Gidi Zeydi sıçana

Tārīḫ-i ḫatı-i İbrāhīm vü 'azlı-i Çeşte (152b)

Mefā' ilün Mefā' ilün Fa' ulün

Niçe müddet bu meydān içre Çeşte
Çalup oynardı İbrāhīm ḫālī

Çün İbrāhīm götürdi opuzı
Kapagun atdı Çešte diñle ālī

Didi bir rind-i ‘ārif aña tāriḥ
‘Aceb bozdun düzeni Çešte Bālī

(152b)

Bu ben şikeste vü ḥaste vücudā leyl ü nehār
Nedür bu bunca hevā vü heves bu ṭul-i emel

İlāhi ḥırş u hevā mihrini gider dilden
Ayrırma sevgüni benden irince vaḳt-i ecel

Bu nā-tüvān u bu süst ü za‘ ifi yā Rabbī
‘İbādetüne avī ıl namāza itme kühel

KAYNAKÇA

- Acar Serper, *Necati Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, Selçuk Üniversitesi, SBE (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Konya 2009
- Akün Ömer Faruk, “ *Sehî* “, *İslam Ansiklopedesi*, MEB Yayınları, İstanbul 1993
- Akün, Ömer Faruk “Şeyyâd”, *İslam Ansiklopedesi*, MEB Yayınları, İstanbul XI,
- Akdoğan Yaşar, Özlem Demirel, *Cezerî Kasım (Sâfi) Paşa’nın Hayatı ve Eserleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul 2009
- Alay Zehra, *Muhyiddin Çelebi’nin Hızır-Namesi (inceleme-metin)* Selçuk Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Konya 2005
- Aşık Çelebi, *Meşâ’irü’ş-Şuara*, Haz, Filiz Kılıç Gazi Üniversitesi SBS Fakültesi TDE Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı Doktora Tezi Ankara 1994
- Alpaydın Bilal, *Refî Kâlâyi Divanı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi SBE (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi 2008 İstanbul
- Ayan Gönül, *Lâmî’i Vamık u Azra (İnceleme-Metin)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları Ankara 1998
- Aypay İrfan, *Klasik Türk Şiirinde Nevruzun İşleniş*, Afyonkocatepe Sosyal Bilimler Dergisi, s.7(2) 2005
- Bilgin A. Azmi, *Ümmi Sinan Divanı (İnceleme-Metin)*, İstanbul, MEB Yayınları, 2000
- Bilgin A. Azmi, “*Nizâmî*” Mad.DİA, c.24
- Bolay Süleyman Hayri “*Adem*” mad. DİA İstanbul 1988
- Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, C.I, Meral Yayınevi, İstanbul
- Canım Rıdvan, *Latîfî, Tezkiretü’ş-Şuara*, AKM Yayınları, Ankara 2000
- Canım Rıdvan , “*Sehî Bey*” D.İ.A, İstanbul 2009 c. 36
- Canım Rıdvan, *Edirne Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995

- Canpolat Hülya, *Sa'dî'nin Gülistân Önsözüne Yapılan Türkçe Şerhlerin Karşılaştırılmalı İncelenmesi*, Ege Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi
- Cebecioğlu Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yayınları İstanbul 2005
- Çağlayan Bünyamin, *Kerbela Mersiyeleri*, Gazi Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi Ankara 1997
- Çakan İsmail Lütfi, *Hadis Usulü*, İFAV Yayınları İstanbul 1999
- Çavuşoğlu Mehmed: *Necâtî Bey Divanının Tahlili*, 2. baskı, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2001
- Çeltiker Reyhan, *16. Yüzyıl Şairi Zati'nin Gazellerinde Bitkiler*, Sakarya Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi
- Çiçekler Mustafa,” Sa’dî” Mad. DİA, c.35
- Dankoff Robert, Dağlı Yücel, Kahraman Seyit Ali,*Evliya Çelebi, Seyahatname*,YKY İstanbul 2006
- Demir Recep, *Hatayi-i Tebrizi ve Molla Cami'nin Yusuf u Züleyha Mesnevileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme (inceleme-metin)*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi, Van 2006
- Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi Yayınları, 1999
- Doğan Muhammet Nur, “*Divan Şiirinde Aşk*”,Doğu Batı, nr.26, Şubat- Mart-Nisan 2004
- Doğan Muhammed Nur: *Fuzûlî'nin Poetikası*, İstanbul,Yelkenli Yayınlar 2009
- Doğan Muhammet Nur: *Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn*, İstanbul, Yelkenli 2008
- Doğan Muhammet Nur, *Hüsn ü Aşk*, İstanbul, Yelkenli 2009
- Erbaş Ali, “*Melek*” Mad. DİA c. 29
- Elçin Şükrü, *Türk Edebiyatında Tabiat*, AKM Yayınları Ankara 1993, Fayda Mustafa, *Hulefâ-yi Râşidîn*, DİA, c.18, 2007
- Fırlalı Ethem Ruhi, “*Hasan*”, DİA, c. 16, 1997, s. 282
- Fırlalı Ethem Ruhi , “*Hüseyin*”, DİA, c. 18, 1998, s. 518-521
- Fuzuli, *Leylâ ile Mecnûn*, Haz. Muhammet Nur Doğan, Yelkenli Yayınları

- Göksu Cemil Feyzi, *Sehî Bey Divanı (56a-152a)*, İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Kürüsüsü Mezuniyet Tezi 1975
- Gökcan Melike, *Klasik Türk Edebiyatında Yusuf u Züleyha mesnevileri üzerinde mukayeseli çalışma*, Atatürk Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Doktora Tezi Erzurum 2008
- Hatipoğlu Hüseyin, *Sehî Bey Divanı (1b-56a)*, İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Kürüsüsü Mezuniyet Tezi 1975
- Harman Ömer Faruk “Musa” mad. DİA c.31
- Harman Ömer Faruk , “Meryem”, DİA, c.29
- İsen Mustafa, *Gelibolu’lu Ali, Kühü’l Ahbar*,AKM Yayınları,Ankara 1994
- İsen Mustafa, *Sehî Bey, Heşt Behişt (Sedeleştirilerek)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998
- İpek Abdulmuttalip,*Klâsik Türk Şiirinde Gül Redifli Kasideler*,Fırat Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Elazığ 2007
- İpekten Haluk, *Karamanlı Nizâmî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*, Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1974 Ankara
- Karahan Abdülkadir, *İslam-Türk Edebiyatında Kırk Hadis Toplama ve Tercümeleri*, İstanbul Ünivesitesi Yayınları 1954 İstanbul
- Karahan Abdülkadir, Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri, İstanbul Üniversitesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası İstanbul 1980
- Karaköse Saadet, *Eski Türk Edebiyatında Nevruz ve Nevruzla İlgili Unsurlara Genel Bir Bakış*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Dergisi, sayı 23,s.172
- Kılıç Filiz, *Aşık Çelebi, Meşa’irü’ş-Şuara*, Gazi Üniversitesi SBS Fakültesi TDE Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı Doktora Tezi Ankara 1994
- Kılıç Murat , *Sehî tezkiresi üzerinde bir sentaks çalışması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, SBE (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş 1999
- Köksal M. Fatih, *Mecmuatü’n- nezair (İnceleme-Tenkitli Metin)*,Hacettepe Üniversitesi SBE (Basılmamış) Doktora Tezi Ankara 2001
- Köksal M. Fatih”Nazire” *İslam Ansiklopesi*.TDV Ankara 2005
- Kurnaz Cemal, *Muallim Naci, Osmanlı Şairleri* ,KBY,Ankara 1986
- Kurnaz, Cemal, Tatçı Mustafa; *Tuhfe-i Nâili, Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri I*, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001
- Kurtuluş Rıza, “Emir Hüsrev-i Dehlevi”, DİA, Mad. c.11, s.135-136

- Kut Günay, *Sehî Bey, Heşt Behişt*, Harvard Üniversitesi USA 1978
- Kut Günay, “Heşt Behişt” Mad. *D.İ.A* İstanbul 1998 c. 17 s. 273
- Kut Günay, *Sehî Divan’ı*, Yazmalar Arasında, Simurg Yayınları 2006 İstanbul s. 199-216
- Kutluk İbrahim, *Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü’ş-şuarâ I-II*, Ankara 1978.
- Kutluk İbrahim, *Hasan Çelebi, Tezkiretü’ş-Şuara*, TTK Yayınları, Ankara 1989
- Küçük Sabahattin, *Baki Divanı*, TDK, Ankara 1994
- Levend Agah Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, TTK Yayınları Ankara 1998 s. 77
- Levend Agah Sırrı, *Divân Edebiyatı (Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar Mefhumlar)*, Enderun Yayınevi, İstanbul 1984, s. 110-111,
- Mustafa Âsım Köksal, *Peygamberler Tarihi I*, TDV Yayınları Ankara 1993
- Mazıoğlu Hasibe, *Fuzûlî-Hâfız*, İş Bankası Yayınları İstanbul 1956,
- Yavuz Bayram, *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ve Bir Uygulama*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı.16 s.69-93
- Maçıl Erdoğan, “Gazneli Mahmud” *DİA*, c.27, s.362-365
- Mecmua-ı Kasâ’îd-i Türkiyye, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 3418
- Mermer Ahmet, *Türkî-i Basît ve Aydınî Visâlî’nin Şiirleri*, Akçağ, Ankara 2006,
- Ahmet Mermer, *XV. Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazire Mecmûası ve Aydınî Visâlî’nin Bilinmeyen Şiirleri*, Milli Folklor Dergisi, 2002, c.7 sayı 56, s.75-95
- Okuyucu Cihan, “İslam Kültüründe Aşk Anlayışının Tekamülü”, *Karizma*, nr.14, Nisan-Mayıs-Haziran 2003, sf.55
- Onay Ahmet Talat, Haz. Doç. Dr. Cemal Kurnaz, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Ankara, T.D.V. Yayınları, 1993
- Özer Hasan, *Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravi Usul-ı Vusul-ı İlahiye (metin-İnceleme-Gramatikal Dizin)*, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, SBE Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi 2007 Tokat s.2-3
- Özervarlı M.Sait, “Melek” Mad. *DİA* c. 29 s. 40
- PALA, İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000
- Pakalın Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.II, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2004, s.687
- Saraç M. A. Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi-Belâgat*, İstanbul, R Yayınları, 2000.
- Sehî Bey Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi Mikrofilm Arşiv 3736
- Serdaroğlu Vildan, *Sosyal Hayat Işığında Zâtî Dîvânı*, İstanbul, İSAM Yayınları, 2006, s.

Sevgi Ahmet, *Latifi'nin kayıp iki risalesi: Enisü'l-Fusaha ve Evsaf-ı İbrahim Paşa*, Gazi Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Ankara 1984 s.58-63

Şahinoğlu M. Nazif “*Kemâl-i Hucend*” DİA, Mad. c.25, s.226

Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul, Enderun Yayınları, 1989.

Şentürk Ahmet Atillâ, *Klasik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hakkında*, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1996.

Şentürk Ahmet Atillâ: “*Osmanlı Şâirlerinin Gözlemciliği ve Klasik Edebiyatımızda Realiteye Dair*”, *Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler*, Haz. Mehmet Kalpaklı, İstanbul, YKY, 1999

Şentürk Ahmet Atillâ, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, YKY, İstanbul 1999 s.235

Şeyh Galib, *Hüsn ü Aşk*, haz. Muhammed Nur Doğan, Yelkenli Yayıncılık, İstanbul 2008,

Şirazlı Şeyh Sadi, *Gül Suyu Gülistan Tercümesi*, Türkçesi: Niğdeli Hakkı Eroğlu, haz. Azmi Bilgin, Mustafa Çiçekler, Ötüken Yayınları 2000 İstanbul s. 13-16

Tarlan Ali Nihat “*Edebiyat Tarihi Hakkında*” *Edebiyat Meseleleri*, İst 1981

Tarlan Ali Nihat, *Necâtî Bey Divanı*, Akçağ Yayınları 1992 Ankara

Tarlan Ali Nihat, *Şeyhi Divanı'nı Tetkik*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004

Tezcan Esmâ, *Pargalı İbrahim Paşa Çevresindeki Edebi Yaşam*, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı (Basılmamış)Yüksek Lisans Tezi Ankara 2004 s.9

Timurtaş Faruk Kadri, *Şeyhi'nin Hüsrev ü Şirin'i (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Basımevi İstanbul 1963 s. 20-23

Tolasa Harun, *16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ Yayınları s.255-256 Ankara 2002

Tolasa, Harun, *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları Ankara 2001

Uludağ Erdoğan, *Dilde Sadeleşme ve Türkî-i Basît Hakkında Düşünceler*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/5 Summer 2009 s.306-307

Uludağ, Süleyman, *Tasavvufî Terimler Sözlüğü*, Marifet yayınları İstanbul 1991

Üzeyir Aslan, *Mu'îdî'nin Necâtî'ye Nazireleri*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/2 Winter 2009 s.29-78

- Yalar Mehmet, *XVI. Yüzyıl Bursa Alimleri ve Arap Diline Katkıları*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi c.10, sayı:1, 2001
- Yavuz Kemal: *Aşık Paşa Garibname (tıpkı basım-karşılaştırmalı metin ve aktarma)*, İstanbul, TDK Yayınları, 2000
- Yavuz Yunus Şevki , Zeki Ünal “*Cebrail*” Mad. DİA İstanbul 1993 c. 7 s. 203
- Yazıcı Tülin, *Revânî Divânı'nın Tahlili*, Niğde Üniverisitesi SBS Fakültesi TDE Bölümü Eski Türk Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Niğde 2004
- Yekbaş Hakan, *Sehî Bey Divanı*, Kitabevi Yayınları 2010 İstanbul
- Yeniterzi Emine, *Türk Edebiyatında Na'tlara Dair*, Türkler Ansiklopedisi, Ankara 2002, c.11, s.767
- Yıldırım Ali, *16. Yüzyılda Büyük Bir Devlet Adamı ve Edebiyat Hamisi Defterdar İskender Çelebi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi c.10 s.1, s. 217- 232
- Yılmaz Hayati , “*Kudsi Hadis* “ DİA c.26 s.318-320

DİZİN

- Aclûnî, 44, 48, 74
 Agah Sırrı Levend, 40, 76
 Ahmed Paşa, 14
 Akyazılı, 22, 136
 Al-i ‘Abā, 133
 Ali Emîrî, 15
 Ali Şîr Nevaî, 13
 Allâh, 72, 125, 131, 372
 Aḥmed, 28, 42, 47, 137, 170, 244, 319, 372, 378
 Aşık Çelebi, 8, 9, 10, 12, 38, 84, 391
 Bākî, 45, 49
 Bāyezid, 380
 Behişt, 13, 26, 27, 69, 139, 160, 162, 233, 241, 367
 Bulgār, 107, 131
 Buḥārā, 245
 Būrsa, 60, 343, 344
 Cāmî, 3, 98, 99
 Cebra’îl, 43, 47, 70, 125
 Cem, 104, 105, 115, 141, 142, 152, 207, 258, 333
 Darü‘s-Selām, 250
 Davut Bey, 11
 Defterdār Efendi, 380
 Deylem, 107, 131
 Düldül, 133, 137
 Edirne, 8, 10, 12, 39
 ‘İsā, 50, 53, 87, 115, 143, 144, 145, 188, 199, 232, 239, 246, 268, 289, 299
 Emîr Efendi, 60, 344
 Enbiyā, 22, 43, 44, 47, 125, 126, 127, 138, 198
 Enbiya Suresi, 42, 43, 47, 126
 Ergene, 12
 ‘Uşşāk, 61, 191, 274, 355
 Evliya Çelebi, 8, 10, 39, 391
 Eyyüb, 113, 234
 Faruk Kadri Timurtaş, 101
 Fatih Sultan Mehmed, 8, 14
 Ferhād, 34, 101, 102, 214, 216, 243, 265, 279, 306, 338, 342, 374, 385
 Ferīdün, 104, 142
 Fireng, 131
 Fuzulî, 62, 64
 Gelibolu’lu Ali, 8, 12, 38, 391
 Günay Kut, 15, 392
 Harun Tolasa, 40
 Hasan Çelebi. *Bakın* , *Bakın* , *Bakın* , *Bakın* , *Bakın* , *Bakın* , *Bakın*
Heşt Behişt, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 21, 31, 38, 391, 392
 Hz. Peygamber, 42, 43
 İbn-i Barahya, 105
 İskender, 91, 104, 181, 244, 372
 Kadiasker Muhyiddin Çelebi, 21
 Ka‘be, 26, 31, 56, 57, 88, 95, 109, 120, 133, 138, 144, 153, 158, 193, 215, 230, 266, 277, 280, 286, 296, 299, 300, 302, 304, 319, 332, 333, 345, 384
 Kanuni Sultan Süleyman, 3, 10, 12, 23, 25, 51, 89, 90, 91, 105, 107, 120
 Kemal Yavuz, 6, 93
Keşfü’l-hafā, 44, 48, 74
 Kevser, 69, 72, 137, 249, 294, 340, 376
 kürsi, 43, 47, 126, 276
 Lālā Kāsım, 380
 Latifî, 8, 10, 12, 38, 41, 391
 leylet’ül-Esra, 42, 47
 Leylî, 100, 101, 263, 271, 284, 305, 325, 327, 330, 378
 Leylî, 4, 99, 100
 Manisa, 9, 10, 93, 94
 Maḥmūd, 88, 312, 369, 376
 Mecnūn, 100, 237, 239, 247, 263, 284, 305, 313, 325, 327, 330, 333
 Medine, 137
 Mekke, 137
 Mesîḥā, 120, 139, 158, 289, 309
 Mısr, 76, 314
 mi’râc, 42, 47
 Mora, 11, 33, 89, 108, 211, 213
 Muhammet Nur Doğan, 6, 100, 111
 Muḥammed, 85, 133, 138, 214, 335
 Muḥammed, 126
 Muḥyiddin Çelebi Efendi el-Fenâri, 21, 46, 49, 92, 128

Necâtî, 9, 36, 39, 45, 48, 59, 61, 66, 96,
127, 356, 381, 384
Necâtî, 9, 10, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44,
45, 46, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 60, 62,
64, 65, 66, 391, 392
Necâtî Bey, 6, 9, 10, 21, 29, 36, 38, 39,
40, 44, 46, 50, 52, 53, 62, 63, 66
Necef, 133
Nuşîrevân, 102
Nûh, 79, 113, 234
hâbîb, 228, 233, 234
Ḥacerü' l-Esved, 251
Hâcî Efendi, 136, 137
Ḥatem-i Tay, 23, 106, 142
Zâtî, 94, 384
Hak, 20, 41, 42, 46, 47, 67, 125, 132,
134, 150, 152, 153, 164, 166, 169, 170,
204, 205, 294, 297, 312, 315, 324, 331,
356, 371, 373, 376, 380, 381, 386
Hayber, 135, 137
Hayder, 17, 135
Hızır, 25, 61, 85, 86, 90, 103, 143, 153,
294, 295, 339, 340, 353, 354
Osmanlı Devleti, 108
Ḥusrev-i Rûm, 38, 44, 48, 127
Ömer Faruk Akün, 9, 12, 15, 29, 37, 38
Pâdişâh, 24, 25, 28, 29, 32, 52, 53, 54,
149, 154, 168, 173, 177, 178, 202, 318
Râb, 233, 235
Refiki, 12
Resul-i Kibriyâ, 138
Resûl-i Hudâ, 132
Revânî, 8, 36, 95, 383, 384
Rodos, 24, 151, 380
Rûm, 51, 53, 89, 107, 108, 109, 110, 131,
152, 155, 173, 283, 314, 334, 337
Rûs, 107, 131
Sadeddîn Kaşgarî, 99
Sehî, 11, 22, 23, 27, 29, 30, 31, 32, 33,
34, 39, 45, 48, 55, 57, 58, 60, 61, 63,
64, 65, 66, 73, 86, 88, 91, 97, 98, 99,
100, 101, 106, 108, 110, 112, 113, 114,
115, 116, 121, 127, 132, 136, 137, 138,
139, 143, 145, 148, 151, 153, 157, 159,
162, 164, 166, 169, 173, 176, 179, 183,
189, 193, 195, 198, 201, 205, 209, 211,
214, 217, 228, 229, 230, 231, 232, 233,

234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241,
242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249,
250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257,
258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265,
266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273,
274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281,
282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289,
290, 291, 292, 294, 295, 296, 298, 299,
300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307,
308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315,
316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323,
324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331,
332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339,
340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347,
348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355,
356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363,
364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371,
372, 381, 383, 388
Sehî, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 21,
31, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 46, 50, 51,
52, 58, 59, 61, 65, 66, 92, 123, 391,
392
Sehî Bey, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16,
21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31,
32, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43,
46, 50, 52, 53, 59, 63, 67, 68, 69, 70,
71, 74, 78, 79, 81, 83, 84, 88, 89, 93,
99, 107, 392
Semerķand, 245
Sidret'ül Müntehâ, 42, 47
Sikender, 51, 52, 53, 54, 187, 190, 199,
205
Sulţân Beyâzîd, 52
Süleymân, 18, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31,
32, 34, 51, 52, 53, 54, 59, 76, 90, 102,
105, 108, 141, 144, 146, 147, 148, 150,
153, 154, 155, 160, 161, 166, 168, 173,
175, 177, 178, 188, 189, 190, 191, 193,
198, 199, 202, 203, 204, 239, 258, 310,
332, 333, 338, 352, 380
Süleyman Uludağ, 392
Şeyh-i Hocend, 245
Şeyh Vefâ Tekyesi, 9
Şîrin, 101, 102, 196, 243, 246, 249, 279,
338, 374
Türk, 1, 8, 52, 64, 76, 84, 85, 90, 94, 95,
96, 99, 107, 123, 131, 391, 392, 393
ķābe, 43, 47, 72, 125
ķābekavseyn, 126

ḳadd, 163, 208, 216, 241, 258, 263, 268,
276, 283, 346, 372
Ḳapluca.Bakın , Bakın , Bakın , Bakın
 , Bakın , Bakın , Bakın , Bakın ,
Bakın , Bakın , Bakın , Bakın
Ubeydullah Ahrar, 99
Ḳubād, 54, 104, 142, 179
Ṭūṭi, 131, 271
Velī, 11, 33, 36, 89, 211, 212, 371, 377
Vişāli, 36, 96, 300, 384
Ya'ḳūb, 35, 370
Yahyâ Kemâl, 64
Ye'cuc, 104, 190, 244
Yeşrib, 137
Yūsuf, 76, 109, 147, 235, 313, 328, 334,
370

Yūsuf-ı Ken'ân, 109, 235
zāhid, 276
Zeyd, 388, 389
Zeyneb Hatun, 14
zülf, 38, 44, 48, 56, 57, 64, 87, 107, 108,
109, 114, 127, 128, 137, 140, 148, 178,
188, 203, 229, 230, 231, 234, 235, 237,
240, 244, 246, 252, 254, 255, 257, 258,
260, 261, 264, 265, 267, 273, 274, 275,
276, 277, 278, 280, 281, 286, 291, 292,
293, 300, 301, 303, 304, 306, 310, 312,
313, 314, 317, 319, 320, 321, 322, 323,
327, 328, 330, 337, 340, 341, 346, 350,
352, 353, 354, 355, 364, 366, 372, 374,
385, 386

آدم لطف حق هدايت اولر	بوندن اوز که بج کرانت اولر
بونهک شکر شنه و بوکر امتک ذکر شنه وصف ایتمک ذکر	
قاصر در حق بود که گرفتار آن کند عصیان و دلفکار آن	
اخر الزمان شفاعت ایچون افضل آدم و اکمل عالم	
امام القبلتین امام قاب قوسین سائر عالم ملکوت	
زایر اقلیم جبروت سر دفتر جبروت رسالت صدر نامه	
عنوان جلالت زایچه تقویم انبیا نتیجه تعظیم اصفا	
مناج العظم والتاج را کب البراق فی المعراج	
او که اولدی چون شب معراج	کیدی حلا ورندی باشن معراج
بهر بل اربی و کتوردی برق	صدی اوزنگویه اودم ایاق
چقدی عرش و کرسی سیر اند	واردی حق بحر وحدت یدیه
برافصد یچ پیک اولدی نفس	برنی اند داخی اتمدی سس
وصل یاره اشدی بولک و مول	اند قطع اندی غم لینی رسول

سر نفس کر حق سعی ایلر	ذکر عقیده کو کلکی اکلر
حقه کرجی اولغ اسرک	ذکر حق ایلر سوز ایلر
الفاته که سبب الفاتحه و موجب شاهد کشته شد	
شهادته انه لا اله الا هو بیته	
الله بونی قدرت اولر	کشرتی وحدتیه شاهد در
قادر محض قدرت و خسرعی علت که بر اغزن اکی بسات	
و برالدن کون و سمکانه یرادب مور انساله مشرف و مزین	
ولقد کرمتنا بنی آدم خلعتیله معزز و مکرم قلدی شع	
بارک الله ندر بوجس مشرف	آدم او خلاصه بود کلوا لطف

تکده در تری غریب و متاعرا ایلی بی نهایه در و بو

غزل اول اشعارند در شعر

قل لاله جیتی که جانم در دخی	و از کل مسافری که باغین در دخی
کل لشکری خبر لاله دل لاله	کم نمیدی کلدی توی باغین در دخی
و در صبا بنفشه بیغام در دخی	اول غزل هوای بی باغین در دخی
کوکل و نشید و غزل و غزل	کوچری و لیکر او دی و باغین در دخی
زلفک خیالی که در دخی	کوچم که جرمه قباغین در دخی

مولانا عذری علیه السلام خسر و شین صاحبی مولانا

یوسف شین خد متلک نیک آفر با سیدند بین الموالی و

الاهای کمال و فضلله معین و مبین در زکات و فطانت

الله معروف و موصوف در خوش طبع کسسه ایدی نماید

اولا مدرین لندندر صحنه مدرین لکن فوت و لب مزاری

استنبول حضرت یوب انصاری جوارین در و بویان

40
اول اشعارند در اول نور شعر

صحن آمدن ای کجا صحن

کینه جود و نور و زکا صحن

کود اگر که از در آهم

بقسون دامن شراد صحن

و صحنه سنا لطفی له جمع اولد قلن ماین لزه بر نفا

شکر آب واقع اولب سنا لطفیدن صادر اولن شکرده

قصیده سنا جواب دیوب سنا لطفیه دم طریقی له ذیل

قصیده ده بوی بی دمنش بیت

نمیدی عالم انیم اغیار له دسنا

نه هشت هشت دمن و شیطان

و جمله اشعارند در بویای اولد در رباع

بریکا کشتیر عشق بکار

بریکا انق غم دلدار

بلرم قفسله طووشا

وقبار بنا عذاب النار

مولانا لطفی حمت الله علیه دیوانه رنگ کینی ایدی بین

الموالی دی لطفه دیمکله بللی ولب دار السلطنة استنبولی

Âşık Çelebi Tezkiresi Ali Emiri Tarih 770
Varak 433b-434a